

OSO HIA LO

Bé owé
he gona
hiadonu
7 lẹ wẹ ?

Ewald Frank

MISSION-CENTER

Postfach 100707

D-47707 Krefeld

Germany

E-mail: volksmission@gmx.de

Homepage: <http://www.freie-volksmission.de>

Translated from english original “*The Revelation – A Book With 7 Seals?*”
published by missionary Ewald Frank.

Gùngbè

Sọ̀n agùn Message ̀ton he yín: “Owẹ̀n Jesu Klisti ̀ton hlan Asivu Etọ̀n to ojẹ̀
godo ̀ton mẹ” he tin to Sogunro, Pedro, Iwaya, Yaba, Lagos State (Nigeria) mẹ
wẹ owé he do yín tuntùn mẹ te, yèdọ sọ̀n Anglais mẹ do Gùngbè mẹ. Podọ eyín
mẹde tindo hudo wéma he lọ ̀ton, kavi núkànbìọ de, na é ni wlánwé sẹdo
adlẹsi hele:

Email: gungbebrochure@gmail.com

Phone numbers: (+234) 7059363299; (+234) 8132994760;

NÚHE TIN TO OWÉ LỌ MẸ LẸ

NUKONYÌYÌ.....	7
----------------	---

OTA 1

Ohó nukon ton “Azán Oklunọ ton” lọ Dòdó po tùnme ohó dọdai ton lọ ton po.....	8
Osọhia Jesu Klisti ton Kẹdẹdilẹ e yín niná hlan Johanu dó.....	10
Núdọdome hlan Agùn Şinawe lẹ lọ.....	12
Dọpọn he yẹ ma sọgan wọn lọ.....	13

OTA 2

Owẹn şinawe he yín Oklunọ he fọntite sọn oşio lẹ mẹ lọ ton Owẹn tintan lọ: Hẹn owanyin tintan lọ go	15
Owẹn awetọ lọ: Yín nugbonọ jẹ okú!.....	17
Owẹn atọntọ lọ: Wọhẹ Balaami ton po Nikolaitani ton po	18
Owẹn ẹnẹtọ lọ: Owhẹta zinvlu ton lọ - Wọhẹ pannukọn oklọ po gbọdeme lalonọ po.....	19

OTA 3

Owẹn atọntọ lọ: Whẹta Núvọjladó ton – Huhlọndido madógannọ to yise mẹ lẹ.....	22
Owẹn şidopotọ lọ: Whẹta Filadelfia ton lọ - Ojẹ wanyinna memẹsunnu lẹ ton.....	24
Owẹn şinawetọ lọ: Wọhẹ pannukọn agùn to ninọmẹ etọn godogodo ton mẹ	25

OTA 4

Nukun zé hlan olon mẹ	27
-----------------------------	----

OTA 5

Owé núdabla ton lọ po hiadonu şinawe lẹ po	29
--	----

OTA 6

Hùnhùn ohiadonu lẹ lọ ton Huhlọn agọjẹdo-Klistigotọ lọ ton he yẹ hùndo-hia Núpinpọn omẹ lẹpo ton	32
Ohiadonu tintan Agọjẹdo-Klistigotọ lọ to ninọmẹ etọn tintan lọ mẹ: Bibénu he ma tindo tùnme	33

Ohiadonu awetọ Agòjẹdo-Klistigotọ to ninọmẹ etọn awetọ lọ: Huhlọn zinzán po ohùn kòndai po	35
Ohiadonu atọntọ Agòjẹdo-Klistigotọ to ninọmẹ etọn atọntọ lọ: Whẹta Zin-vlu tọn lẹ lọ	36
Ohiadonu ẹnẹtọ Agòjẹdo-Klistigotọ to ninọmẹ etọn ẹnẹtọ lọ mẹ: Okú – podọ wuwlu hinhẹnwá	37
Ohiadonu atọntọ Hùhù Ju lẹ tọn to ojẹ he wáyì lẹ po ehe ja lẹ tọn po mẹ.38	
Ohiadonu ọ̀dopotọ Pinpón hlan bibenu Azán Oklunọ tọn lọ tọn Vàsúdo jọwamọ aihon lọ blébu tọn	40

OTA 7

MEHE YÈ DOHIAGONA SỌN JU LẸ MẸ.....	42
Gbẹtọ susu gedegede he na tọnjẹgbonu wá gbọn nukunbibia daho lọ dali ..	45

OTA 8

Hiadonu ọ̀sinawetọ lọ Odádó to Olọn mẹ Ofin lẹblanu tọn lọ na lẹzun ofin whẹdida tọn Odohia opẹngbe ọ̀sinawe whẹdida tọn lẹ tọn lọ Opẹngbe ẹnẹ tintan lẹ.....	47
---	----

OTA 9

Awúfiẹsa he yè ma sọgan zéjẹ Opẹngbe atọntọ lọ – dindọn tintan lọ	50
Opẹngbe ọ̀sidopotọ lọ – dindọn awetọ lọ	52

OTA 10

Númimọ ọ̀sẹnẹn mẹ tọn tintan lọ: Hùnhùn owè lọ tọn Oklunọ lọ kẹdẹdi Angẹli alẹ̀nù̀nù tọn lọ	54
Johanu po owé pẹ̀vi lọ po.....	61

OTA 11

Númimọ ọ̀sẹnẹn mẹ tọn awetọ lọ: Jijẹ tẹmpli lọ tọn po devizọn kunndètọ awele tọn po	62
Opẹngbe ọ̀sinawetọ lọ – ayajijẹ awhàngbigba tọn to olọn mẹ Lílá ahọ̀ludù Klisti tọn to aigba ji tọn	66

OTA 12

Yonnu he yè yí owè do dóáşóna lọ Klisti po Omẹ Etọn lẹ po Satani – Dlagọni vẹ lọ po hodotọ etọn lẹ po	71
Didẹ jẹ odò godogodo dlagọni lọ tọn jẹ aigba ji sọn olọn mẹ Avùnhìho etọn pannukọn Mikaẹli po aijijẹ etọn po	76

OTA 13

Gigòyì godo nado pòn nùmimọ Daniẹli tòn He tindo kòndopọ po Osọhia lọ po	80
Ota ọinawe kanlin lọ tòn he tọnjẹgbonu ọ̀n ohù mẹ wá.....	83
Kanlin he tọnjẹgbonu ọ̀n aigba mẹ wá lọ.....	89
Ohia dablá kanlin lọ.....	93

OTA 14

Lẹngbọvu lọ po omẹ fọtón kantón-konukun-ẹnẹ (144,000) he yẹ dohiagona lẹ po	103
Wẹndagbẹ madopòdò lọ po Núlílá Angẹli atón lẹ tòn po	104
Ojìyíyá daho Jinukún godo tòn lọ to vivọnu ojẹ Jomìọ̀n tòn tòn.....	107
Ojìyíyá Ovẹn lọ tòn to aigba jì po homẹgble Jiwheyẹwhe tòn lọ po	108

OTA 15

Ogò ọinawe Whẹdida Jiwheyẹwhe tòn lọ tòn lẹ po awhànpa susugege ohù Klistali tòn po tòn.....	110
--	-----

OTA 16

Ogò ọinawe homẹgble Jiwheyẹwhe tòn lọ tòn: Whẹdida homẹgble Jiwheyẹwhe tòn godogodo tòn lẹ lọ	112
Atọ̀nyínyín Satani tòn he yín: Dlagọ̀ni, Kanlin po yẹwhegán lalọ̀nọ po...116	

OTA 17

Yọ̀nnu he hẹ Kanlin lọ jì.....	117
--------------------------------	-----

OTA 18

Vàsúdo Babilọ̀ni daho lọ tòn.....	122
-----------------------------------	-----

OTA 19

Ayajijẹ to Olọ̀n mẹ do vàsúdo Babilọ̀ni tòn jì Alọ̀wle Lẹngbọvu lọ tòn	125
Awhàn godo tòn he Oklunọ Lọ̀su mágbẹ Etọ̀n	127

OTA 20

Biblá Satani tòn Fọ̀nsọ̀nkú pipé tintan yisenọ he yẹ ko hù lẹ tòn Ahọ̀ludù Owhe Fọtón tòn.....	129
Fọ̀nsọ̀nkú awetọ po whẹdida godogodo mẹ tòn lọ po	135

OTA 21

Lilá olon yóyó po aigba yóyó po tọn Gigo Jelusalem Yóyó ló tọn Nòtẹn omẹ dindón lẹ tọn he dobu.....	136
Ninòmẹ Jelusalem yóyó ló tọn.....	141

OTA 22

Asisa ogbẹ tọn ló po atin ogbẹ tọn ló po Ehe na taidi ninòmẹ paladisi tọn to Ahóludù Owè fọtón tọn mẹ	144
Pahonamẹ godogodo tọn pannukọn yisenọ lẹ	146
Ohó Jesu tọn godogodo tọn lẹ.....	148

EHE YÈ GỌNA LỌ

Osẹ kande-gbàn (70) Daniẹli tọn lẹ po nújijọ he to jijọ alonu-alonu po Is-laẹli po to hinhọn dọdai Biblu tọn tọn mẹ	149
---	-----

OHÓGBÈ GODOGODO TỌN

NUKONYÌYÌ

To dohia he mẹ, mí na dọhó titegbẹ do whenu Agùn Alẹ̀nù Yóyó mẹ ̀ton ̀ji, bo nasọ zé owéfo Owé Wiwé ̀ton he táhinhọ̀n do ojẹ whenu ̀lẹ ̀ton ̀ji hẹ̀n dagbedagbe. Ohógo he ̀ji mí na tahinhọ̀n do titegbẹ ̀lọ wẹ na yín owé dọdai Biblu ̀ton ̀lọ ̀ton, enẹ wẹ Osọhia ̀lọ, yèdọ Núdohiamẹ ̀lọ. Owéfo dọdai ̀ton ̀lọ tindo ohia he sinyenawu titegbẹ nado mọdona ̀lẹ. Do yi e go, susu yé he nọ yì Semine bo nọ plọ̀n Biblu ̀lẹ po mẹplọ̀ntọ ̀lẹ po nọ zé owé he ̀lọ do apá dopo, podọ omẹ he pò ̀lẹ nọ zán linlẹn yetọ̀n titi ̀lẹ do e ̀ji. To nugbo de mẹ, podọ kakajẹ egbé, mí ma ko mọ gbẹ̀sisọ nugbo de to enẹlẹ pọ mẹ gba, podọ “kakajẹ egbé” núyọ̀nẹn he na hẹ̀n mí biọ tenino yóyó de mẹ kẹdẹdi nukonyìyì dọdai he to mizọ̀n- mizọ̀n ̀ji ̀ton.

Ehe ̀lọ ma sọgan yín bibasi, na gbọ̀n ̀sịsẹ núyiwà he yè ko dọ jẹnukọ̀n gbọ̀n Gbigbo Wiwé dali ̀lẹ kẹdẹ wẹ nukonyìyì helẹ sọgan mọ, bo tùn-wun, bo yọ̀nẹn bo sọ yín didọai dagbedagbe. Dinvie, whẹndo yisenọ ̀lẹ ̀ton tintan po godogodo ̀ton po yín núhe yè hiajẹ titegbẹ kẹdẹdi dọdai Biblu ̀ton. Enẹwutu, mí ná gigo po yeyi po hlan Jiwheyewhe Mẹhe mọdona onú ̀lẹpo bo sọgan dọ núyiwà ̀lẹpo jẹnukọ̀n bo sọ sọgan wlán yé dai jẹnukọ̀n! Na e nido boawuna omẹ ̀lẹpo nado jẹgodona, mí na dọhó do owéta ̀lẹ go dagbedagbe, yèdọ hinhẹ̀n sọn bibẹnu jẹ vivọnu. Podọ nado hẹ̀n odohia he ̀lọ wá gigọ mẹ dilẹ e jẹ dó, yè dẹnalođo otẹn de-vodevo ̀lẹ to Owé Wiwé ̀lọ blẹbu mẹ.

Gãnsọ yè na dọhó do ohóta ̀lẹ ̀lọ ̀ji to kleun mẹ, na ehe ̀lọ ko pé na Bibluhiatọ he jlo nado tindo ale to kàndeji ohónámẹ Jiwheyewhe ̀ton ̀ton mẹ. Enẹwutu, na Jiwheyewhe ni ná wuntùntùn Owé Wiwé ̀lẹ ̀ton gbọ̀n núdohiamẹ wiwé dali podọ gbọ̀n Gbigbo dali hlan yé he to owé Osọhia ̀ton he ̀lọ din ̀lẹpo. Donanọ wẹ yé he to hihia bo sọ mọdona Ohó gbọdẹmẹ ̀ton ̀lọ gbọ̀n Gbigbo dali ̀lẹpo. Na Gbigbo Jiwheyewhe ̀ton nọ dindona onú ̀lẹpo (1 KOLINTINU 2:10-16).

OTA 1

Ohó nukon ton “Azán Oklunọ ton” lo Dòdó po túnme ohó dọdai ton lo ton po

Johanu númọto lo wá osó Patmọsi ton ji na **Ohó Jiwheyewhe ton po kunnuho Jesu ton** po wutu. To finẹ, yè zé è yì aga biọ Gbigbo Jiwheyewhe ton mẹ. É sọ mọ núyiwà vivẹ titegbe he kàn titò whlengan ton he tónsọn **Azán Oklunọ ton lo** mẹ. Do ayi e go, yè dlenalọdó Azán Oklunọ ton lo dagbedagbe to Alẹnù Hóhó po Yóyó po mẹ. Dinvie, hógbè he yín dọ Azán Oklunọ ton wẹ Saba kavi Sègbè yín domona jeagọ bo ma sọ yín zinzán gba. *Azán Oklunọ ton yín whenu ojẹ de ton, yèdọ ehe jẹgona Azán ojomion po whlengan po ton* (ISAIA 49:8; 2 KOLINTINU 6:2; HEBLU 4:7), ewọ lo wẹ azán şinawetọ to osoha ojẹ ton mẹ to olon mẹ. Na Jiwheyewhe nọ len kẹdẹdi núlinlen dọdai ton, bo nọ hia azán lẹ kẹdẹdilẹ míwlẹ nọ len owhe lẹ dó. Mì payi e go dọ, azán Jiwheyewhe ton dopo wẹ owhe fọtón míwlẹ ton. Enẹwutu, yè wlán ẹn, dọ, “*Şigba meyinwanna emi, mì yín madonano onú dopo akàn he ton blo, azán dopo to Oklunọ de taidi owhe fọtón , owhe fọtón sọ taidi azán dopo.*” (2 PITA 3:8; PSALM 90:4).

Sọn whẹwhẹwhenu ojẹ lẹ ton, mí nọ wàzón po sọha şinawe po, na azán mọtónhunkọ lẹ yín mimá hlan gbẹtoyínyín gbọn Jiwheyewhe dali. Po akonta dagbedagbe lo po, azán awe nẹlẹ, ehe yè ylo dọ owhe fõ bibẹ sọn Adam whenu wá Ablaham whenu; enẹgodo, owhe fõ devo sọn Ablaham whenu wá Klisti whenu; podọ to dinvie, mí tindo dọpón vivonu *azán godo ton awelẹ ton*, yèdọ fieme Gbigbo Jiwheyewhe ton to azónwà to aigba ji te na owhe fõ he yín whenu jomion ton he yín mimá hlan míwlẹ (OWALỌ 2:17). Do ayi e go, azán şinawetọ lo na yín asiko Aholudù Owhe Fọtón Klisti ton ton to aigba ji, enẹ lo wẹ owhe fọtón dopo he pò lo (OSQHIA 20).

Whẹpo Azán Oklunọ ton lo nado wá, Jiwheyewhe dopagbè nado dó Yẹwhégán Elija hlan (MALAKI 4:5-6). **Azán Oklunọ ton** lo, yèdọ whenu ojẹ godogodo ton he tin na owhe fọtón lo, na yín alọdlenđo gbọn whẹdida lẹ dali, fie awhànpa aigba ji ton daho de na tin hlan awhàn Amagedoni ton dali (OSQHIA 16:12-16; OSQHIA 19:11-21; EZEKIELI 38:20,

23; JOËLI 3:9-17...). Hlan mayisenọ lẹ, azán nẹ lọ na yín madó lẹblanu, ehe yín azán homẹgble po homẹwlu po tọn de, yèdọ whenuena e na wá sisesẹ mẹ. “Yè na lẹ owhe biọ zinvlu mẹ, podọ osùn biọ ohùn mẹ, whẹpo **azán dahọ bo sọ dobu Oklunọ tọn** lọ nado wá (JOËLI 2:31; ISAIA 13; EZEKIELI 30:3; JOËLI 2:1-2; JOËLI 3:14; ZEFANIA 1:14-15; OWALỌ 2:20; 2 PITA 3:10; OSQHIA 6:12-17...)

Azán şinawetọ – Ahọludù owhe fọtọn tọn – ehe yín gbojẹ Jiwheyewhe tọn. Podọ to vivọnu azán nẹ lọ tọn, Satani na tọnjẹgbonu na ojẹ de podọ nado bẹ Akọta lẹ pli yèdọ Gọgi po Magogi po awhàn godomẹ tọn lọ. Whenẹnu wẹ huhlọn ylankan lẹpo nasọ yín vivàsudo gbidigbidi (OSQHIA 20:7-10). To enẹgodo, whẹdida godo tọn lọ ehe “yín ofin wiwé lọ” na sọawúhia, to enẹgodo Olọn yóyọ po Aigba yóyọ po na sọawúhia, bọ ojẹ lẹ na biọ madopòdo mẹ. Jẹnukonna **Azán whlengan tọn**, Oklunọ Jiwheyewhe do angẹli Etọn hlan to ninọmẹ Johanu Baptist mẹhe wléawu dai na aliho Etọn (MALAKI 3:1; MATIU 11:10...). Ewọ wá devizọn etọn to gbigbo po huhlọn Elija tọn po mẹ; nado lẹ ayiha yé he tin to yise Otọ Alẹnú Hóhó mẹ tọn lẹ tọn do bibẹnu ovi Alẹnú Yóyọ mẹ tọn lẹ de (MALAKI 4:5; LUKU 1:17). “Ewọ lọ wẹ wá di kunnudèto de, nado dèkunnu na hinhọn lọ, na gbẹtọ lẹpo nido yise gbọn ewọ dali” (JOHANU 1:7). É tốngbọn Alẹnú Hóhó mẹ biọ Yóyọ mẹ (LUKU 16:16), bo to awuwléna aliho Oklunọ tọn, bo sọ to omóji jlado na Jiwheyewhe mítọn (ISAIA 40:3; MALKU 1:1-4 ...).

Do ayi e go, yẹwhẹgán he dóna wá jẹnukonna awúşohia **Azán Oklunọ tọn lọ**, dóna ko tindo devizọn etọn to dinvie, yèdọ to opòdo *Azán whlengan tọn* tọn to owheà agùn godogodo tọn he lọ mẹ, nado lẹ ayiha ovi Alẹnú Yóyọ mẹ tọn lẹ tọn do alẹnúhó apósteli otọ lẹ tọn de (MALAKI 4:5). Núplọnmẹ devizọn Biblu mẹ etọn tọn na hẹn Agùn nugbo Jiwheyewhe tọn lọ gòwá dòdó yise tọn ji gbọn onú lẹpo gò do otẹn yetẹn lẹ mẹ dali dilé yé ko te to whẹwhẹwhenu. Podọ gbọn whinwhan dahọ Gbigbo Wiwé tọn he Owé Wiwé ylọ do, “jikùn godogodo tọn” tọn dali, agùn na yín gigò do titò etọn wiwé lọ mẹ (JAKOBU 5:7-8). Enẹwutu, Jesu Lọsu na Ede ko dọhó dogbọn devizọn he lọ tọn dali hlan nukọn to ohógbè he mẹ, dọmọ: “Eli nugbo whẹ wẹ na wá, bo nasọ hẹn onú lẹpo gò do tẹnme” (MATIU 17:11). Ewọ ko sọ hẹn apáwhé he to alọdlẹndo devizọn Johanu Baptist tọn sẹ kẹdẹdilé e ko yí tẹnme dó (MATIU 17:12-13). Do ayi e go, whenuena Johanu sẹ do devizọn etọn wiwà ji, é

kàn ohó atòn biọ, bọ dopo to ohókànbìọ lẹ lọ mẹ wẹ yín, “*Bé Elija wẹ hiẹ? É sọ dọmọ, Yẹn ma yín ewọ gba.*” (JOHANU 1:21). To afọ etọn konukun-atòntọ (23) mẹ, ewọ dẹnalođo ohógbè dọdai tọn he tin to Alẹ̀nù Hóhó mẹ lọ, yèdọ ehe to ewọ po devizọn etọn po dohia.

Dinvie, dilé Elija yí zannu wiawe kẹdẹdi osọha whẹndo wiawe Islaẹli tọn nado wó agbà Oklunọ tọn lọ dó, bo sọ ylo gbẹtọ lẹ nado gò do Ji-whẹyẹwhe de (1 AHQ̄LU 18:31-), mọdopolọ wẹ ga dọ gbọn owẹn godo tọn lọ dali, núplónmẹ aposteli wiawe lẹ tọn yín didóai bọ omẹ Ji-whẹyẹwhe tọn lẹ sọ yín yiylọ gò do Oklunọ po Ohó Etọn po de. Podọ mí to dọpón ninọmẹ godo tọn he lọ tọn tindo dinvie kẹdẹdi titò whlẹngan tọn lọ tọn.

Aposteli Pita dẹnalođo pagbè Agùn Klisti tọn lọ tọn na ohẹngò do otẹn Etọn tọn mẹ to whenuena é dọyẹwhehó etọn awetọ to Azán Pẹn-tikòsti tọn godo. Ewọ sọ yín pinplán gbọn Gbigbọ dali, bo dọmọ: “... *to whenuena ojẹ awumimiọn tọn na sọn nukun Oklunọ tọn mẹ wá; Ewọ nasọ do Jesu Klisti hlan, mēhe yè dọyẹwhehó etọn hlan mì dai: Mēhe **olọn ma sọgan nọ ma yí kaka é na dọ jẹ ojẹ ohẹngò onú popo tọn mẹ, he Ji-whẹyẹwhe ko dọ sọn onú yẹwhẹgán wiwé lẹpo tọn mẹ sọn whenuena aihon ko sẹ.***” (OWALQ̄ 3:19-21). Do ayi e go, Gbigbọ Wiwé ko dọ dote jẹnukọn, yèdọ núhe na jò to vivonu gbọn onú didè Jiwhẹyẹwhe tọn mẹ to bibẹnu Agùn Alẹ̀nù Yóyọ tọn mẹ. Enẹwutu, jẹnukonna koléwá Klisti tọn, yè na gò Agùn lọ do ninọmẹ dopolọ mẹ kẹdẹdilé Agùn tintan tọn lọ ko nọ do.

Osọhia Jesu Klisti tọn Kẹdẹdilé e yín niná hlan Johanu dó

To ota tintan mẹ, mí pannukọn Jesu Klisti he ji yè ko hùnnú sọn mlẹnmẹn, yèdọ Mēhe mẹ adọkun núyọnen tọn po oyọnen Ji-whẹyẹwhe tọn lẹpo po yín whiwhla do te (KOLOSINU 2:3). Gbọn Ewọ dali, yè ko hùn onú dopolọ dohia. Enẹwutu, sọn ohó nukun tọn dopolọ mẹ, mí mọdona tadèna ohógo he bládo, “*Osọhia Jesu Klisti tọn*” go lẹpo tọn.

*“Osòhia Jesu Klisti tòn, he Jiwheyewhe ná hlan ẹn (Johanu), nado dohia hlan afànumẹ etòn lẹ, onú he ma na nọ ma wá jò to zāndevie; é sọ **domẹh-lan bo do yé hia gbọn angẹli etòn dali** hlan Johanu, memẹglo etòn: mẹhe dèkunnuna ohó Jiwheyewhe tòn, na okunnu Jesu Klisti tòn, podọ na onú he é mọ lẹpo. Donanọ wẹ ewọ he to hihia, podọ yé he to ohó dọdai he tòn sè, bo sọ **to onú he yè wlán do e mẹ leyí hẹn**: na whenu to sisepọ wutu .” (OS-QHIA 1:1-3).*

Do ayi e go, Johanu mọ osòhia wiwé he lọ yí to ninòmẹ he yì aga de mẹ gbọn azónzọnme “angẹli Etòn” tòn dali. Dinvie, angẹli lẹpo wẹ gbigbo devizónwiwà tòn (HEBLU 1:14) he nọ sọawúhia gbaungba to ninòmẹ gbẹtọ tòn de mẹ podọ to ninòmẹ alopālọpa lẹ mẹ. To ota 22:8-9 mẹ, Johanu dọhó dogbọn ayajẹ dahọ to dọpón dahọ he lọ tòn mẹ; whenenu wẹ é hójẹ nukunmẹ etòn ji to angẹli he lọ nukon nado dope, podọ whenenu wẹ angẹli lọ dọ hlan ẹn, dọmọ, “Pón, hiẹ wà mọ blo: devi hatọ de wẹ yẹn po hiẹ po, po yewhegán memesunnu towe lẹ po, po yé he to ohó he tin to owé he mẹ tòn yìn lẹ po: litaina Jiwheyewhe.”

Kẹdẹdi Owé LUKU 1:11-12 tòn, angẹli Gablieli hẹn owen dabla dogbọn jiji Johanu Baptist tòn dali jẹ otọ etòn Zakali de. Podọ dilẹ e yín win-wlán dó to afọ etòn 26-38 mẹ, angẹli dopolọ dlá Malia pón nado lá jiji Jesu Klisti tòn. To Owé LUKU 2 tòn mẹ, mí mọ kàndai de dọ lẹngbọhọtọ he dọnsẹpọ Bẹtlẹhem de lẹ tindo dọpón nújijọ dahọ nẹ lọ tòn, bo tin to finẹ to whenuena angẹli lọ to owendagbe homẹhùnhùn tòn he lọ lá, podọ lé awhànpa olon tòn lẹpo to hànji dó to hànjigbe de mẹ to aigba ji do, dọmọ: “Gigo hlan Jiwheyewhe to olon aga, podọ jijọho to gbẹtọ mẹhe mẹ ewọ yín homẹhùnnọ te lẹ sẹnsẹn” (LUKU 2:8-14).

Awúsòhiame angẹli lẹ tòn yín kinkàndai dagbedagbe to Alẹnù Hóhó po Yóyọ po mẹ. To wheleponu, ehe lọ nọ sọawúhia na azón dèdovo de, yèdọ ehe tindo kòndopọ hẹ **sinsèn po owen po tòn**. To osó Patmọsi tòn ji, e jò na núde wutu, yèdọ “... **nado dohia hlan afànumẹ etòn lẹ**, onú he ma na nọ ma wà jò to zāndevie”. Dinvie, ohógo “osòhia” tòn, dóna yín tuntùnme dagbedagbe di, “hùndohia” kẹdẹdi ohógo Glẹki tòn he yín, “ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ” (apokalupsis) to onú winwlán tintan tòn lọ mẹ.

To owé Biblu tòn godo tòn he lọ mẹ, nújijọ titegbe de lẹ po núyiwà de lẹ po yín hùnhùndohia, ehe kàn ojẹ godo mẹ tòn lọ po tuntunmẹ dahọ lọ Pete po. Enẹwutu, yé he to hihia podọ yé he to ohó dọdai he yè wlán do

owé dọdai godo tọn lọ sè lẹ, bo sọ to yé yí hẹn lẹ, ko tindo dona he yè dọ lọ. Mọwẹ mí mọ dó, to bibẹnu lọ to ota 1:3 tọn mẹ, podọ to vivọnu to ota 22:7 tọn mẹ. To fiñẹ, Jiwheyewhe ko hẹn titò Eton whlengan tọn zùn yinyọnen to pipé mẹ. Enẹwutu, kunnudidè Jiwheyewhe tọn ko yín pipé to gọfla mẹ. Na Oklunọ ko dọhó dogbon enẹlẹ pọ tọn dali. Ewọ ma wọnji sọn núyiwà depope go gba. Enẹwutu, mēdepope ni ma gọna kavi depò sọn e mẹ blo, kavi ewọ kẹdẹ na nọgbẹ hlan ede bo sọ sọawúhia po núdohiamẹ yóyọ lẹ po. Whedepopenu he enẹ lọ yín bibasi gbọn mēhe ylo yédele dọ, “yewhegán sunnu” lẹ kavi “yewhegán yonnu” lẹ dali, nugbonugbo enẹ lọ ma yín sọn dòdónu Jiwheyewhe tọn mẹ gba e bo nasọ yín gbìgbèdai.

Do ayi e go, osọhia depope he sọn Jiwheyewhe de dóna kòndopọ he kunnudidè Owé Wiwé lọ tọn lẹ. Mọwẹ mí tindo jlọjẹ dó to Ohó magbovo lọ tọn mẹ, dilẹ mí yín núdidá he nọ gbọvọ dó. Gbigbo Wiwé he plán bo sọ gbọdo owéwlántọ hóhó tọn lẹ mẹ dopolọ wẹ sọ to pinplán to egbé to Ohó Nugbo tọn lẹpo mẹ.

Núḍodomẹ hlan Agùn Şinawe lẹ lọ

Johanu donúdo Agùn şinawe lẹ, he Jiwhesyewhe ko dè to şenşen gbepipli susu tọn mẹ, di omẹ yinyọnen de to Agùn dopolọ mẹ to asiko vovo şinawe mẹ. Ewọ dèkùnnu dogbon Jesu Klisti tọn dali, dọ, **Ewọ wẹ kunnudètọ dódónọ, nugbonọ, Omẹ tintan lọ** to mēhe ko kú lẹ mẹ, mēhe dughán to ahọlu aigba tọn lẹpo ji. “*Ojomìon po jìjòho po hlan mì sọn É de wá mēhe ko tin, bo ko tin, bo sọ ja; podọ sọn Gbigbo şinawe he tin to ofin eton nukon lẹ de; sọn Jesu Klisti de, mēhe yín kunnudetọ nugbonọ lọ, omẹ plonji sọn oşio lẹ mẹ, ahọvi ahọlu aigba tọn lẹ tọn. Hlan ewọ he yi-wanna mí, bo sọ yí ohùn eton do klo mí sọn ylando míton lẹ mẹ, bo sọ yí mí do doahọlu, bo sọ yí mí do do yewhenọ hlan Jiwheyewhe Otọ eton; wẹ gigo po huhlọn po ni tin hlan owwhenu owwhenu lẹ lọ tọn lẹ. Nişẹ!*” (OSQHIA 1:4-6)

To enẹgodo, numọto lọ lá kọlẹwá Oklunọ lọ tọn, bibẹ po ahọludù Eton po di Ahọlu to whenuena nukun lẹpo na mọ En. “*Do ayi e go, É ja po*

aslo po; nukun lepo we na mo En, ye he sowhan En le ga: hennu aigba ton lepo we na blawu to E ji. Yedo mowe.” (OSQHIA 1:7)

Wiwá Etón he ma soaswúhia di Asisunọ gba, (MATIU 25:1-13) he na zé omé Etón lẹ yí whégbè whẹpò azán dobu dahó Oklunọ tón lọ nado wá (1TESALONIKA4:13-18) ọ́gba adavo dọ wiwá Etón, wheuena Ewọ sinai to ofin gigo Etón tón jì nado dawhẹ (MATIU 25:31) podọ to whenenu nado dùahọlu họ owhe fọtón (OSQHIA 20:6) podọ Ewọ he ja lọ nasọ dó Ede hia dólé dọ, “*Yen we Alfa Yen we Omega, odódó, opòdo, mhe tin, bo ko tin, bo so ja, Ganhúnupò.*” (OSQHIA 1:8). **Ehe we kunnudidé Jesu tón lọ.**

Númọtọ lọ yín yinyónen kẹdẹdi núplóntọ he bọdo Jesu go talala. É dọhó do nukunbibia mēdetiti tón go, podọ yínyín máhẹtọ to ahóludù he ja lọ tón mẹ go, di linsinyentọ podọ tenoglinọ to Jesu Klisti mẹ. Ewọ sè ogbè huhlónnọ fónsónkú Oklunọ tón lọ tón, didọmọ, “*Podọ onú he hiẹ mọ, wlán ẹn do owé de mẹ, bo so ẹ dohlan agùn ọ́nawe...*” (OSQHIA 1:11).

Dọpón he yè ma sọgan won lọ

To onú he lọ godo, ewọ mọ Oklunọ he yè pagigona bo sọ zéyì oji aga to ahóludù Etón wiwé mẹ, bo sọ to zónlinzin to zogbántin sika tón ọ́nawe lẹ ọ́sẹnẹn di Ovi gbẹtọ tón, dọmọ: “*Yen sọ lẹgodo nado pón ogbè he to hódọ hẹ mi. Whenuena yen lẹgodo, yen mọ zogbántin sika tón ọ́nawe, to zogbántin ọ́nawe lẹ lọ ọ́sẹnẹn, mēde taidi Ovi gbẹtọ tón, he yè ọ́nyọ́n avò he dite jẹ afọkọ na, bo sọ yí gbaja sika tón do gbàn anọ na. Ota etón po odà etón po wé di sekanfún, ye wé di kensu; nukun etón sọ di zodé; afọ etón di gánvẹ dagbedagbe, di ehe yè kọn to zohò mẹ; ogbè etón sọ di ogbè osin susu tón.*” (OSQHIA 1:12-15). Dinvie, zogbántin ọ́nawe lẹ to didohia nugbo dọ Agùn Alẹ̀nù Yóyọ mẹ tón na tóngbọ́n whenu ọ́nawe he gbọ́nvo dele mẹ.

Do ayi e go, yè ko dọ hlan Yẹwhẹgán Mọse gbọ́n Oklunọ dali nado basi zogbántin de. Ewọ sọ mọ núdohia lepo yí dogbọ́n lé e na nọ tón dali (EKSQDUSI 25:31-40). Yẹwhẹgán Zekalia dẹkunnu dọ, “... *Yen ko mọ, bo*

dayi e go, zògbántin sika dodo tòn de, po adingbén etòn po to aga etòn, po zògbàn etòn şinawe lẹ po to e ji; po funnê şinawe po hlan zògbán lẹ, he tin to aga etòn.” (ZEKALIA 4:2) Adingbén he góna amì to aga zògbántin lẹ lẹ tòn po funnê şinawe lẹ lẹ po bo yín pinplán jei zògbántin şinawe lẹ lẹ kòn, bo sọ dohia hézéhézé, yèdò gófla Gbigbo Wiwé tòn he to kùnkùn jẹ Agùn Alènú Yóyó mẹ tòn lẹ kòn to yóyójẹ mẹ to whepoponu to asiko agùn şinawe lẹ lẹ tòn mẹ.

“É tindo sunwhlẹvu şinawe to adusilọ etòn mẹ...” Dinvie, Oklunọ hèn sunwhlẹvu şinawe he yín angẹli şinawe he yè dohlan agùn şinawe lẹ lẹ go to alọ Etòn mẹ. Do ayi e go, wenzagun Jiwheyewhe tòn helẹ tindo azón he yí aga titegbe de. Podọ gbẹtọ de matin he tindo huhlọn húgan yé gba. Agbàsalan de matin he sọgan páşẹ do yé ji gba. Na yé tindo LÉ WĘ OKLUNỌ DỌ sọn Ohó Jiwheyewhe tòn mẹ hlan Agùn lẹ lẹ. Enẹwu-tu, Johanu mọ sọn onù Ovi gbẹtọ tòn tòn mẹ, do, *“Ohi dida nùawenọ de tónsọn e mẹ: nukunmẹ etòn sọ di owhe he yí huhlọn etòn do vivé.”* (OSQHIA 1:16). Do ayi e go, ohi nuawenọ lẹ wẹ Ohó Jiwheyewhe tòn, he tónjẹg-bonu sọn onù Oklunọ tòn mẹ.

Mèdepope he hia tadena Ovi gbẹtọ tòn he yè zéyì oji hézéhézé lẹ, na mọ lé e yín homẹhùnnu na númọtọ he wlánwé lẹ do, do, *“Whenuena yẹn mọ ẹn, yẹn jẹklo to afo etòn go di oşio. É sọ yí adusilọ etòn do oji é, bo to didọ hlan mi, do, A savo blo; Yẹn wẹ nukontọ, godoto: Yẹn wẹ ogbènọ lẹ, Yẹn sọ lẹzun oşio; do ayi e go, Yẹn sọ tin to ogbè kakadoi, Nişẹ; Yẹn sọ tindo hònhùngàn kútòmẹ po okú po tòn.”* (OSQHIA 1:17-18). Whenuena yè mọ Oklunọ kẹdẹdi Ovi gbẹtọ tòn, e nọ do É hia to kòndopọ mẹ di Yẹwhégán; podọ whenuena yè do É hia di Ovi Jiwheyewhe tòn, e nọ tin to kòndopọ mẹ po É po di Whlẹngantọ; podọ whenuena yè dlẹnalọdo É di Ovi Davidi tòn, e nọ tin to kòndopọ mẹ po É po di Ahọlu.

OTA 2

Owẹn ɕinawe he yín Oklunọ he fɔntite sɔn oɕiọ lẹ mẹ lọ tɔn

Owẹn tintan lọ:

Hẹn owanyin tintan lọ go

Dinvie, mí ma dóhudo nado dọhó dó owé he yè wlán hlan agùn ɕinawe lẹ lọ go susu gba, na yè ko dọhó do yé ji titegbe to owé he yín “Whèta Agùn ɕinawe lẹ” tɔn mẹ. Yé ko yín núhe mí ko mọdona susu kavi pẹde. Owẹn he lọ yín ałọkeyí gbɔn wẹnzagun he yín anǵeli piplimẹ lọ tɔn dali. To enẹgodo, é zé e hlan agùn lọ blébu. To e mẹ finẹ, mí mọ pipa na dagbe podọ wọhẹmẹ pannukɔn núplɔnmẹ he ɵagọ po núhe pò lẹpo po. Podọ to vivonu owé winwlán lẹ lọ dopodopo tɔn, yè dopagbè dèdovo lẹ hlan awhàngbatọ lẹ. Do ayi e go, ehele ma yín zinzán na piplimẹ dèdovo he yè dlẹnalọdo lẹ kẹde gba, ɕigba hlan yisenọ lẹpo to whenu Agùn Alẹnú Yóyọ mẹ tɔn lọ tɔn.

Núyọnẹntọ otanhó agùn tɔn lẹ tɔn ko dọhó yì sisósisó mẹ po asiko vòvo sinawe po. Mẹhe mí yọnen to yé mẹ dagbedagbe wẹ Dọtẹ Khlẹnsi Lakin, mẹhe dohia to owé winwlán etɔn he yín “Nugbo he yè to mimá lọ” mẹ, to apáwhé 130-132, yèdọ whenu lẹ po asiko yetɔn lẹ po. Podọ Məsédo sɔn Jiwheyewhe de, William M. Branham ko zán hógbè dopolọ to whenuena é dọhó do ohóta he yín Whèta Agùn ɕinawe lẹ tɔn ji.

Do ayi e go, owẹn ɕinawe nẹlẹ tindo zinzán dọdai he na sọawúhia tɔn bo sọ tindo tùnmẹ to kòndopọ mẹ hẹ titò whlengan tɔn lọ. Podọ Omẹ dopo he dọhó bo sọ tindo azɔn Etɔn to Omẹ Etɔn lẹ mẹ wẹ nọ yín Oklunọ he fɔntite sɔn oɕiọ lẹ mẹ. Ewọ sọ do Ede hia to owé winwlán dopodopo mẹ to ninòmẹ vòvo lẹ mẹ, ɕigba bo tin to kòndopọ mẹ whepoponu po pinplán dèdovo de tɔn po hlan Agùn Etɔn. Enẹwutu, Ewọ (Agùn lọ) dóna yón Mẹhe hunkọ Ewọ yín bo nasọ dótó núhe É to didọ. Podọ pagbè ɕinawe he yè dohlan awhàngbatọ lẹ tindo vògbingbɔn. To kọléwá Oklunọ tɔn whenu, yé mẹhe na tindo dọpɔn vivonu tɔn sɔn owhèta agùn lẹpo tɔn mẹ, na yín máhẹtọ to fónsɔnkú tintan mẹ bo nasọ dùgu núdepope he yè ko dopagbè etɔn tɔn.

To **owen tintan lo** mẹ, Okluno dọhó hlan Omẹ Etọn lẹ dólé, “... Onú hele wẹ ewọ he tẹdo sunwhlẹvu ɣinawe lẹ go to adusilọ etọn mẹ, he to zọnlizin to sika zògbántin ɣinawe ɣenɣen dọ; Yẹn yón azón towe, magbojẹ towe, homẹfa towe, podọ lẹ hiẹ ma sọgan dóakónna meylankan lẹ dó: bo ko sọ whlé yé he dọmọ, aposteli wẹ yé lẹ pón, bọ yé ma sọ yín mọ, bo sọ yí yé do mọ lalonọ: bo ko dóakónna, bo sọ fahomẹ, na oyín ɣie tọn wutu, bọ onú ma sọ ɣikona we. ɣigba yẹn tindo onú de do ogo we, na hiẹ ko jo owanyin tintan towe dai. Enẹwutu, flin fie aijiye towe fón sọ, na hiẹ ni lenvojọ, bo sọ wàzón tintan; yín e ma yín mọ, yẹn na wá dewe zāndevie, bo nasọ họn zògbántin towe sẹ sọn otẹn etọn mẹ, adavo hiẹ lenvojọ. ɣigba ehe wẹ hiẹ tindo, na hiẹ gbẹwanna owalọ Nikolaitani tọn lẹ he yẹn gbẹwanna ga.” (OSOHA 2:1-6).

To ofi, yẹ dọhó do azón he yisenọ lẹ to wiwà to Aholudù Jiwheyewhe tọn mẹ po homẹfa yetọn po go. Podọ yé tindo kunnudidé de, dọ, yé ma sọgan dóakónna meylankan lẹ po yé he ma yín azónwàtọ nugbo lẹ popo. Na yé ko whlé yé pón, bo ko sọ mọ dọ lalonọ wẹ yé. Do ayi e go, ehe kàn yé he ylo yédele dọ aposteli ɣigba bo ma sọ yín mọ gba. Mọwẹ yé sọawúhia dó kẹdẹdi lalonọ lẹ to whẹta agùn tintan tọn mẹ gbọn yé he nọte gigli po Ohó lo po lẹ dali.

Do ayi e go, aposteli Paul ko dọhó dote dogbọn nukonyiyi nẹlẹ tọn dali to Owé OWALỌ 20:28-32 tọn mẹ, dọmọ. Omẹ mọhunkọ tọn lẹ na fón-tite to whenuena ewọ ko yi godo, bo na sẹ núplónmẹ agọ lẹ ná ji bo nasọ dọn núplóntọ lẹ do godo. To kòndopọ he mẹ, é dẹgbedo mọho Agùn lo tọn lẹ nado nọ wunzen. To whenenu, yisenọ lẹ tuncun núplónmẹ po zinzán aposteli nugbo lẹ po tọn go, kẹdẹdilẹ yé ko tindo onú lẹ sọn bibenu to oflin mẹ dó titegbe. Do ayi e go, yé nọ mọdona whenuena mọde sọawúhia matin núplónmẹ tintan lẹ lo po zinzán lo po, whenenu yé nọ yónen dọ mevlẹtọ wẹ yé podọ omẹ yẹ ma suwhẹna wẹ yé. Podọ zizẹ tónsọn dòdónu lo mẹ sẹ sọn whẹdo Yisenọ tintan lẹ tọn mẹ. Enẹwutu, dòdónu Agùn Yisenọ Tintan lẹ tọn dóna yín nújlẹpọ po ninọmẹ dopolo po na yisenọ nugbo lẹpo kakajẹ vivonu.

Dinvie, yé ko sọ dọhó na mí dogbọn tenogli po linsinsinyen yisenọ he jiya na Oyín Etọn tọn lẹ dali. Enẹgodo wọhẹmẹ, na omẹ dele ko jo wanyin yetọn he to jiji lo do wutu. Enẹwutu, yẹ dẹgbena yé nado lenvojọ bo nasọ gò do azón yetọn tintan lẹ go. Yín e ma yín mọ, Okluno

Lọsu na họn zògbántin lọ sẹ sọn otẹn etọn mẹ. Bé dagbe tẹwẹ zògbántin de na wà eyín hínhọn ma hónwun jẹgbonu wá sọn e mẹ? To ninòmẹ mọtónhunkọ mẹ, oflin po okú po kẹdẹ wẹ pò to finẹ lọ. Whladopo he Oklunọ lọ ko dègbẹ núhe sọgbè lẹ tọn, mọdopolọ wẹ yisenọ nugbo lẹ gbẹwanna azọn Nikolaitani tọn lẹ dó. Na Nikolaitani lẹ ko sẹ mẹ zé doaga to sẹnşen memesunnu he nọ dọyẹwhehó to opli lẹ mẹ po agùnvi he yín tódómẹto lẹ po tọn. Oklunọ Lọsu sọ gbẹwanna wiwà Nikolaitani lẹ tọn ga.

Enẹwutu, pagbè he yè dohlan yé he na sè núhe Gbigbo to didọ hlan agùn lẹ lọ, sẹ dólé, *“Ewọ he tindo otó ni sè onú he Gbigbo to didọ hlan agùn lẹ lọ; Ewọ he gbawhàn wẹ yẹn na ná atin sinsẹn ogbè tọn hlan nado dù, ehe tin to paladisi Jiweyewhe tọn mẹ.”* (OSQHIA 2:7). To whéwhéwhenu Adam po Evi po ko hẹn jlojẹ yetọn to atin ogbè tọn lọ kọn bú, bo sọ yín didè tọnjẹgbonu sọn paladisi mẹ. Godo he fligòzọn po whẹdogbo po na ko yín bibasi vọ, wẹ yisenọ nugbo lẹ na tindo jlojẹ jẹ Atin ogbè tọn lọ po paladisi po kọn whladopo dogó (LUKU 23:43).

Owẹn awetọ lọ: Yín nugbonọ jẹ okú!

To **owẹn awetọ** lọ mẹ, Mefóndogbè Lọ do Ede hia dólé, dọ: *“... Onú he lẹ wẹ nukontọ, godotọ dọ, mēhe lẹzùn oşio bo sọ tin to ogbè. Yẹn yón azọn towe, nukunbibia po ohẹn towe po (şigba adokunno wẹ hiẹ), yẹn sọ yón nùzinzán yé he dọ Ju wẹ yé, bo ma yín mọ, şigba sinagogu Satani tọn wẹ yé. Hiẹ sí onú nẹlẹ depope he hiẹ pọ yaji na blo: do ayi e go, lẹgba ko pọ bibé adade to mì mẹ kọn do ogàn mẹ, na yè nido whle mì pọn; mì na mọ nukunbibia hò azán ao; yín nugbonọ jẹ okú, yẹn nasọ ná ojẹgbakun ogbè tọn lọ we.”* (OSQHIA 2:8-10).

Do ayi e go, yisenọ nugbo he nò ojẹ nẹ mẹ lẹ jiya nukunbibia tọn titegbẹ. Yè yí ohẹn do hò yé to agbasalan mẹ bo sọ yín mēhe yè zánndogona gbọn yé he ylọ yédele dọ Ju, yèdọ yisenọ nugbo lẹ, şigba to nugbo de mẹ, sinagogu Satani tọn wẹ yé. Enẹwutu, Oklunọ to huhlọn do Omẹ Etọn lẹ po ohó he lẹ pọ dọmọ, *“Hiẹ sí onú nẹlẹ depope he hiẹ pọ yaji na blo.”* Whẹpoponu wẹ nukunbibia nọ sọawúhia gbọn yé he lẹn

dọ nugbonọ wẹ yé lẹ dali, ɖigba yé ma yín mọ gba. Na ovi Jiwheyewhe ɖon lẹ ma nọ dohomẹken gba, ɖigba yé nọ dohomẹken yéwle to whepoponu (GALATIA 4:28-29).

Enẹ lọ wẹ kẹntọ lọ mọ dọ yé bẹ adade yeton kọn do ogàn mẹ, bọ mẹhe pò lẹ dóakonna nukunbibia dahọ lọ. Podọ azán oa he hó yé dọ to owé he lọ mẹ yín yinyonẹn to otanhó agùn tintan ɖon lọ ɖon mẹ di owhe ao awubla dahọ nukunbibia yisenọ ɖon to ogbọ Diokletiení ɖon sọn owhe fode-kanwe-koto mẹ biọ owhe fode-kanwe-gbantọ mẹ (A. D.). Do ayi e go, mēdepope he tin to ninomẹ he lọ mẹ bo dóakonna jẹ okú bo sọ yín nugbonọ, omẹ dopolọ wẹ na mọ jẹgbakún ogbẹ ɖon yí. Ehe wẹ pagbẹ lọ, dọ, “Ewọ he gbawhàn ma na gbleawu to okú awetọ mẹ gba.” (OSQHIA 2:11). Dinvie, okú tintan lọ nọ sọawúhia to whenuena alindon lọ jo agbasa lọ do, podọ okú awetọ lọ nọ sọawúhia to whenuena gbigbo lọ jo alindon lọ do to Ofin Wéwé Whẹdida ɖon lọ kọn.

Owẹn atontọ lọ: Wọhẹ Balaami ɖon po Nikolaitani ɖon po

To **owẹn atontọ** lọ mẹ, Oklunọ do Ede hia to ohógbè he lẹ mẹ, “Onú he lẹ wẹ ewọ he tindo **ohi dida nùawenọ lọ** dọ; Yẹn yón azón towe po fie hiẹ nonọ po, yèdọ fie aisintẹn Satani ɖon te: bọ hiẹ sọ tẹdọ oyín ɖie go gligli; bo ma sọ mọn yise ɖie, yèdọ to azán ne lẹ mẹ he Antipa do yín kunnudètọ nugbonọ ɖie, mēhe yé hù to mì ɖẹnɖẹn to fie Satani nonọ. ɖigba yẹn tindo onú pẹvide do ogo we, na hiẹ tindo yé he tẹdọ oplón Balaami ɖon go to finẹ wutu, mēhe plón Balaki nado hẹn zannu ahlidida ɖon wá ovi Israẹli ɖon lẹ nukon, nado nọ dù onú he yé do sánvọ hlan bo ɖiọ lẹ, podọ nado nọ logà. Mọwẹ hiẹ sọ tindo mēde lẹ he tẹdọ oplón Nikolaitani lẹ ɖon go ga, onú he yẹn gbewanna. Lẹnvojo: yín e ma yín mọ, yẹn na wá zāndevie, bo nasọ yí ohi onú ɖie ɖon do hòawvùn hẹ yé” (OSQHIA 2:12-16).

Oklunọ yón Omẹ Eton lẹ po azón yeton po. É yón núhe yé nọ wá bo sọ yón fie yé nonọ. To oj lẹ he mẹ, Satani zé ofin eton yi jẹ to agòji jẹ Yise ɖon mẹ. To owhe fode-kanton e lán atontọ (325) mẹ to Okú Klisti ɖon godo, opli Nisea ɖon sọawúhia. Omẹ dohlan fode-kandeao (250) hunkọ ɖon yín máheto to opli lọ mẹ. To finẹ, zédaga yé he nọ ylo yéde lẹ dọ

plánto gbigbono lẹ tọn to agùnvi lẹ ji, táhinhon do enẹ lo ji bo so yi i do basi osen de. Podọ nukontọ titegbe awele wẹ Atanasiusi po Aliusi po.

Podọ Oklunọ dóna wọhẹ yisenọ nugbo dele, yèdọ yé he yígbèna oplón Balaami tọn he yè ko dọ to kòndopọ mẹ po oplón Nikolaitani tọn po. Do ayi e go, Balaami ma tin to apa ovi Israẹli tọn lẹ tọn ji gba, ẹgba é pégo to Alẹnú Hóhó mẹ nado dọ Israẹli biọ vodùn sinsen mẹ bo so kọn yé dopọhẹ akọta devo lẹ. Alà Nikolaitani tọn he lo yín awhànpa he yè kòndopọ de bo so yín awhàngbatọ gbọn gbodemẹ de dali, podọ gblómẹ he tin to ẹnẹnẹn agùnvi lẹ tọn po yewhehódoto lẹ tọn po ko lezùn onú nùdlenalódó de to agùn jẹagọ he lo mẹ.

Dinvie, zinzán Nikolaitani lẹ tọn to whẹta agùn tintan tọn mẹ ko lezùn oplón dahọ he Oklunọ gbewanna de to whẹta agùn atontọ tọn mẹ. Enẹwutu wẹ É do ylo Omẹ Eton lẹ do lenvojo kọn. Yín e ma yín mọ, Ewọ na ko wá bo hòavùn po ohi onú Eton mẹ tọn po, ehe yín Ohó Eton he É dọ pannukon yé he jẹlá sọn E mẹ lẹ.

Opagbè lo wẹ yín ehe lo, “Ewọ he gbawhàn wẹ yẹn na ná nado dù sọn mana whihwlá lo mẹ, bo nasọ ná ozannu wéwé de é, podọ to zannu lo mẹ, oyín yóyọ he yè wlán de, he mède ma yọnen, adavo ewọ he yi i” (OSOHIA 2:17). Do ayi e go, Oklunọ nọ ná nùdùdù Omẹ Eton lẹ po mana whihw-lá Ohó he yè hùndohia lo tọn po, po pagbè oyín yóyọ de tọn po hlan awhàngbatọ lẹ.

Owẹn enẹtọ lo:
Owhẹta zinvlu tọn lo -
Wọhẹ pannukon oklọ po gbodemẹ lalono po

To **owẹn enẹtọ** lo mẹ, Oklunọ do Ede hia dólé dọ, “Onú hele wẹ **Ovi Ji-wheyewhe tọn** dọ, mẹhe tindo nukun eton di zodé, afo eton sọ taidi gànvi dagbedagbe; Yẹn yón azón towe lẹ, po owanyin towe po, po yise po, po devizón po, po homẹfa po, podọ azón towe godomẹ tọn lẹ tin sù hugan tintan lẹ. Ẹgba yendo ehe do ogo we, na hiẹ dike nawe nẹ **Jezẹbẹli, he to ede ylo dọ yewhegán yonnu de** nado nọ plọn, podọ nado nọ klo mèmẹglo ẹie lẹ nado nọ logà, podọ nado nọ dù onú he yè do sánvọ hlan boşio lẹ. Yẹn sọ ná

ojlẹ ewọ nado lẹnvojo na gálilọ etọn; é ma sọ lẹnvojo gba. Do ayi e go, yẹn na dọ̀n ẹn do adózáń de jì, podọ yẹn na bẹ yé he to ayòde hẹ ẹ lẹ biọ nukun-bibia daho mẹ, adavo yé lẹnvojo na owalo yetọn. Yẹn nasọ yí okú do hù ovi etọn lẹ; agùn lẹpo nasọ yónẹn dọ, yẹn wẹ ewọ he nọ dla homẹ po ayiha po pọn: yẹn nasọ ná hlan dopodopo mítọn dilé azọn mítọn te. Şigba mìwẹ wẹ yẹn dọ hlan, podọ hlan yé he pò to Tiatila lẹ, yé omẹ sọha he ma yí oplọn he bo ma yón odò Satani tọn, (dilé yé to didọ) yẹn ma to na doagbàn pinpẹn devo do ota na mì gba. Şigba ehe mì ko tindo nẹ, mì hẹn e go gligli kaka yẹn nado wá.” (OSQHIA 2:18-25)

Dinvie, agùn Tiatila tọn tin to ninòmẹ de mẹ kẹdẹdi whẹta osinọ de, podọ to enẹgodo wẹ mí mọ dọ yè to zizé e daga na azọn etọn wutu, po wanyin etọn po, po nugbonoyínyin etọn tọn po, podọ yè ko sọ dọhó dogbọn akòndónanú etọn dali. Podọ ga, ewọ whẹn to gbigbo mẹ, şigba to whenenu, Oklunọ mọ núhe ma hẹn homẹ Etọn hùn to finẹ. Enẹwu-tu, Ewọ dọhó jeagòdọ yonnu he É ylo dọ Jẹzebẹli he wànú di yewhegán yonnu de. Oklọ daho podọ ehe blawu to ninòmẹ gbigbo tọn mẹ sọawúhia po yé he to didodai lẹ po. Podọ omẹ susu jlo nado yí yé sè. Na yé ko pọn yé bo ko sọ yinwanna yé gbọn homẹvọnọ he ma mọdona núde dogbọn oklọ he tin to dọdai heleş pó godo tọn dali.

Do ayi e go, Jiwheyewhe ko zé devizọ́n atọn lẹ do Agùn Alẹ̀nù Yóyọ́ tọn mẹ do nọvisunnu lẹ mẹ. Podọ núde matin ehe yè ylo dọ, Jiwheyewhe tindo yewhegán yonnu lẹ, kavi apòsteli yonnu lẹ, kavi mẹplòntọ yonnu lẹ po onú devodevo lẹ po gba. Do ayi e go, eyín e wá jọ bọ yonnu de yí tẹnme yewhegán de tọn, kavi apòsteli de tọn, kavi mẹplòntọ de tọn, bé whenenu gbọn dóhia Owé Wiwé tọn dali, mẹde dóna yónẹn dọ Satani wẹ to yonnu lọ zán na tẹnpọn de pannukọ́n agùn lọ. E sọgan dẹn kavi e sọgan zāndevie, vọfọ́n gbigbo tọn dopodopo dóna tindo dọpọ́n tẹnpọ́n dopolọ́ tọn kẹdẹdi Evi. Enẹwutu, Apòsteli Paul táhinhọ́n do gbèdide wiwé lọ jì hẹ́zéhé́zẹ to whenuena é wlán dọ, “Gbọ́ yonnu ni yí abọ́enino po taliai lẹpo po do plónnú. Şigba yẹn ma dikena yonnu nado nọ plónmẹ gba, kavi nado nọ dẹ̀gbẹ di ogán to sunnu jì gba, adavo ni nọabọ́ẹ. Na Adam whẹ wẹ na yè dá, enẹgodo Evi. Yè ma sọ klọ Adam gba, şigba yonnu lọ, whenuena yè klọ ẹ, ewọ wẹ jai do sẹnmejẹ mẹ” (1 TIMỌTI 2:11-14). Dinvie, yonnu depope he lẹn ede yín gbigbọ́nọ bo sọ dọ́n ede sọ́n aşẹpipa asú etọn tọn glọ́, dilé Oklunọ́ Jiwheyewhe ko dẹ̀gbẹ dó to Owé GENESIS 3 tọn mẹ, to nugbo de mẹ ewọ tin to oglo aşẹpipa Satani tọn tọn,

bo sọ lẹ̀zùn aisinu eton. Kẹ̀dẹ̀dilé e nọ to Jipa Ede ni mẹ, e ma jọ domo pọ̀n gbèdẹ̀ to ohódídọ̀ mẹ dogbọ̀n poliki tọ̀n kavi gbọ̀n tukla devodevo lẹ̀ tọ̀n dali to aigba ji gba, ẹ̀gba yé tin to siside mẹ to whẹlẹponu to ehe Jiwheyewhe ko dọ lẹpo mẹ.

Whedepopenu he yonnu de dasa gbèdide lẹ̀ lẹ̀, ewọ na sẹ̀ ohóta Biblu tọ̀n lẹ̀ plọ̀n omẹ devo lẹ̀. To asiko dopolọ̀ mẹ, ewọ na zé ede yiji na Owé Wiwé po asú eton po. Ehe lẹ̀ ma sọ yín ohia nùṣiwà tọ̀n dọ ewọ yín gigóna gbigbo kẹ̀ntọ̀ tọ̀n gba, bo yí agùn do basi nùṣinyonnu de ẹ̀gba bo sọ tin to gbọdeme lalonọ de glọ̀, yèdọ gbọ̀n huhlọ̀n kẹ̀ntọ̀ tọ̀n dali to oyedomẹ de glọ̀. Enẹwutu, apọ̀steli lẹ̀ ná gbèdide he lẹ̀ domo: “Mì gbọ̀ yonnu lẹ̀ ni dó onú abọ̀e to agùn lẹ̀ mẹ: na yè ma ná hlan yé nado dọhó gba; ẹ̀gba gbọ̀ yé ni tin to taliai glọ̀, dilé osẹ̀n dọ dó ga. Eyín yé sọ jlo onú de na plọ̀n, mì gbọ̀ yé ni kànsẹ̀ asú yeton lẹ̀ to owhe gbẹ̀...” (1 KOLINTINU 14:34-35). Kẹ̀dẹ̀dilé mí to hódọ̀ do Wẹ̀ndagbe Jesu Klisti tọ̀n he to ote kakadoi lẹ̀ ji dó, gbèdide pinplán lẹ̀ tọ̀n he yè ko dẹ̀ sọ̀n whẹwhẹwhenu gbẹ̀sọ̀ to ote kakajẹ opòdọ̀. Enẹwutu, gbọ̀n azọ̀n Jiwheyewhe tọ̀n lẹ̀ dali, apọ̀steli lẹ̀ dẹnalođo núhe jọ̀ to Ede ni mẹ bo sọ do oten yonnu lẹ̀ tọ̀n hia yé.

Do ayi e go, pahoname dopolọ̀ ko yín niná hlan Israẹli dote to Alẹ̀nù Hóhó mẹ, domo: “Podọ hiẹ visunnu gbẹ̀tọ̀ tọ̀n, zé nukunmẹ towe do viyonnu omẹ towe lẹ̀ tọ̀n go, he to dọdai dọ sọ̀n ayiha yeton titi mẹ; bo dọdọdai dọ yé go, Bo domo, LÉ WẸ OKLUNỌ JIWHEYEWHE DỌ: Dindọn hlan yonnu he tọ̀ okọ́dọ̀ lẹ̀ to opétẹ̀n alọ̀ lẹ̀ tọ̀n lẹpo ji, bo sọ basi odukù lẹ̀ na otà gbẹ̀tọ̀ otẹ̀ lẹpo tọ̀n tọ̀n nado yànwẹ̀nna alindọn lẹ̀! Mì to wẹ̀nyànnà alindọn omẹ ẹ̀sie lẹ̀ tọ̀n, mì sọ to alindọn he ma yín mìtọ̀n lẹ̀ whlẹ̀gan” (EZEKIELI 13:17-18). Dinvie, yè dèwé hẹ̀ mí nado hia owéta lẹ̀ blẹ̀bu bo sọ plọ̀n núpínplọ̀n lẹ̀ to nukonyiyi mẹ. E paṣa talala, ẹ̀gba to dinvie, núdepope ma ko diọ gba. Enẹwutu, yonnu he lẹ̀n dọ ewọ yín gbigbọ̀n, bo sọ sẹ̀ mẹdevo lẹ̀ plọ̀n, ewọ tin to gbọdeme lalonọ de glọ̀. Podọ dọdai gbọdeme eton lalonọ lẹ̀ lẹ̀ tindo ninomẹ azé tọ̀n po owọ̀n tọ̀n po, bo sọ zé núdídọ̀ odàn tọ̀n hẹ̀n to ede homẹ. Yé omẹ he tódọ̀ onú mọ̀tonhunkọ̀ lẹpo tin to kànbala gbigbo mẹ tọ̀n glọ̀ bo sọ dóhudo túndote tọ̀n po mẹdekànnujẹ tọ̀n po gbọ̀n gbèdide Oyín Jesu Klisti tọ̀n tọ̀n dali.

Dinvie, devi Etọ̀n he nọ dọyewhehó Ohó Etọ̀n tọ̀n lẹ̀ dóna yọ̀nẹ̀n hẹ̀zẹ̀hẹ̀zẹ̀ bo nasọ hùnnú sọ̀n wiwà yewhegán yonnu Jẹzẹbẹli tọ̀n tọ̀n ji. Ẹ̀gba dilé Evi ko dótó odàn lẹ̀ dó bọ̀ Adam ko sọ sẹ̀ ogbẹ̀ Evi tọ̀n dó, na

ewo wẹ sisé ẹ biọ aijiji jẹ mẹ, mọwẹ devizónwàtọ Jiwheyewhe tọn lẹ jai biọ núplónmẹ gbọdeme lalonọ Jẹzebẹli he lọ tọn glọ dó, yèdọ mẹhe “klo mēmẹglọ ẹie lẹ nado nọ logà, podọ nado nọ dù onú he yè do sánvọ hlan boşio lẹ”. Do ayi e go, ehe ma kàn gálilọ agbasa tọn gba, adavo gbigbo tọn, ehe yè dohia hézéhéze gbọn hihiamẹ he lọ dali. Na yonnu he lẹn dọ yé yín gbigbno bo sọ wànú di yewhegán yonnu lẹ dóna payi bo ma sọ dóna yín máheto to gálilọ mẹ he devi Jiwheyewhe tọn lẹ, na aşepipa yeton gbigbo mẹ tọn po huhlón yeton to yé ji po wutu. Na Jẹzebẹli he wànú di yewhegán yonnu bo sọ to meplón nẹ lọ, wẹ yè dègbena nado lẹnvojo podọ yé he yín máheto po é po lẹ ga. Enẹwutu, ovi gbigbono he tónjẹgbonu wá sọn şakaşaka he lọ mẹ lẹ ko kú okú gbigbo mẹ tọn.

Dinvie, yé he ma kẹlọyí núplónmẹ lalonọ yé he yí yédele do basi yewhegán yonnu lẹ tọn wẹ yè ná pagbè he lọ, dọ, “Ewo he gbawhàn, bo sọ yí azón ẹie whlá jẹ pòdo, wẹ yẹn na ná huhlón to akọta lẹ ji: ewo nasọ yí opò ogán tọn do hẹn yé sẹn; di núzinzán zénmẹto tọn wẹ yè na gbà yé hányánhányán, kẹdẹdilẹ yẹn yí huhlón sọn Otọ ẹie de dó. Yẹn nasọ yí sun-whlẹvu afonnu tọn ná ẹn” (OSOZIA 2:26-28). Do ayi e go, mefligò lẹ na dùgú onú popo tọn po Mefligoto yeton po bo nasọ dùaholu he Ẹ to akọta lẹ ji to owhe fọtón whenu.

OTA 3

Owen atóntọ lọ: Whèta Núvójládó tọn – Huhlondido madógannọ to yise mẹ lẹ

Owen atóntọ hlan agùn Sadi tọn şe po ohógo hele pó dọ, “Onú hele wẹ ewo he tindo **Gbigbo şinawe Jiwheyewhe tọn lẹ, po sunwhlẹvu şinawe lẹ po** dọ; Yẹn yón azón towe lẹ, dọ hiẹ tindo oyín de dọ hiẹ tin to ogbẹ, şigba oşio wẹ hiẹ. Payi e go, bo sọ ná huhlón onú he pò lẹ, he pọ kúkú; na yẹn ma mọ azón towe lẹ de pégan to Jiwheyewhe nukon gba. Enẹwutu flin lé hiẹ moyí bo sọ sè dó, hẹn e go gligli, bo sọ lẹnvojo. Eyín hiẹ ma payi e go gba, yẹn na tón do oji we di ajoto, hiẹ ma na yón ojle he mẹ yẹn na tón do oji we te gba” (OSOZIA 3:1-3).

Do ayi e go, whèta agùn he tòn lọ jai biọ bibénu whenu Núvojladó tòn mẹ. Şigba to ofi , mí mọ wóhẹ de pannukọn yisenọ lẹ. Agùn lọ sọgan sọawúhia di ehe to ogbẹ, şigba to ojẹ dopolọ mẹ bo sọ yín oşio to gbigbo mẹ. Na e bọawu nado tindo awúsọhia di mēhe togbẹ to gbigbo mẹ bo sọ sọgan pégo nado zán núniná gbigbo tòn lẹ, şigba Gbigbo Jiwheyewhe tòn kẹdẹ wẹ sọgan hẹn gbigbo do ogbẹ. Na yè nọ sá amisisá na gbigbo lọ to ninòmẹ awetọ lọ mẹ, şigba Jiwheyewhe dá ogbẹ wiwé lọ do alindon lọ mẹ gbọn jiji yóyó lọ dali.

Pahonamẹ lọ wẹ yín nado fõntite bo sọ dohuhlõn yé he pọ kúkú lẹ. Na azõn yetõn lẹ ma sọgbè to nukõn Jiwheyewhe gba. *“Enẹwutu, flin lé hiẹ moyí bo sọ sè dó, hẹn e go gligli, bo sọ lenvojo”* (OSQHIA 3:3). Kẹdẹdilẹ e te to whenenu to ninòmẹ dopolọ mẹ po, awhànpa pẹvi de pò, yèdọ yé he ma hodo awhànpa yé he ylọ yédele dọ Yisenọ lẹ şigba bo ma yín mọ gba. Enẹwutu, yè wlán dólẹ, dọ, *“Hiẹ tindo oyín vude, yèdọ to Sadi mẹ, he ma hẹn avò yetõn gble; yé na to zõnlinzin hẹ mi to wéwé mẹ, na yé jẹ wutu”* (OSQHIA 3:4).

Podọ pagbè he yè do hlan yé lọ wẹ ehe, dọ, *“Ewọ he gbawhàn, wẹ yè na yí avò wéwé şinyonna dólẹ; yẹn ma to oyín etõn na gbidi sẹ sọn owé ogbẹ tòn mẹ gba, şigba yẹn na dèkunnuna oyín etõn to Otọ şie nukõn, podọ to angẹli etõn lẹ nukõn”* (OSQHIA 3:5). Do ayi e go, jlọjẹ de tin bọ oyín he yè wlán do Owé Ogbẹ tòn mẹ sọgan yín súnsún sẹ. Şigba sọn Owé Ogbẹ tòn Lẹngbọvu lọ tòn mẹ, oyín de ma sọgan yín súnsún sẹ gbèdẹ. Na Owé dopo yín gigóna oyín meyiylọ lẹ tòn bọ awetọ lọ yín gigóna mēdidè lẹ tòn.

Do ayi e go, whenuena Islaẹli lẹ sèn boşio, Jiwheyewhe ko wléawu nado dè Oyín yetõn sọn Owé Ogbẹ tòn mẹ. Şigba Mọse wẹ mēhe nọte di whẹgboto de na gbeto lẹ lọ. Na é jlo nado basi vójladó na yé he yín máheto to owédúdú lẹdo agbò gànve tòn he yé ko ylọ dọ yewhe yetõn. *“Gãńso eyín hiẹ ma jona oylando yetõn – ; podọ eyín lala, súnsún mi, yẹn vẹ we, sọn owé towe he hiẹ ko wlán mẹ. Oklunọ lọ sọ dọ hlan Mọse dọmọ, Mēdepope he ko wàylando do mi, ewọ wẹ yẹn na súnsún sọn owé şie mẹ”* (EKSODUSI 32:32-33). Dinvie, yè ma ko şinyon ojẹgbakunna yisenọ to bibénu gba, adavo to opòdo whẹzizẹ yetõn tòn.

Owẹn ɣidopotọ lọ:
Whèta Filadelfia tọn lọ -
Ojẹ wanyinna mēmēsunnu lẹ tọn

To **owẹn ɣidopotọ** lọ mẹ, Oklunọ Lọsu dọhó dólé dọ, “*Onú he lẹ wẹ ewọ he yín wiwé dọ, ewọ he yín nugbonọ, ewọ he tindo họnhùngàn Davidi tọn, ewọ he hùn, bo mēdepope ma sú, podọ he sú bo mēdepope ma hùn. Yẹn yón azón towe lẹ, do ayi e go, yẹn zé ohon he yè hùn dai do nukon towe, mēde ma sọgan sú i: na hiẹ tindo huhlọn pevide wutu, bo yí ohó ɣie whlá, bo ma sọ mọn oyín ɣie. Do ayi e go, yẹn na hẹn omẹ sinagọgu Satani tọn mẹ lẹ, he dọ dọmọ, Ju wẹ yéwle, bo ma yín, ɣigba lalo yé dó; – do ayi e go, yẹn na hẹn yé nado wá, nado litai to afọ towe nukon, podọ nado yọnen dọ yẹn yinwanna we. Na hiẹ ko yí ohó homẹfa ɣie tọn whlá wutu, yẹn nasọ whlá we to whlepón whenu ga, ehe ja aihon lẹpo ji, nado whlé yé he nonọ aigba ji lẹ pọn. Do ayi e go, yẹn ja zāndevie. Ehe hiẹ tindo nẹ, hẹn e go gligli, na mēdepope ma nado yí ojẹbakun towe*” (OSQHIA 3:7-11).

Do ayi e go, whèta agùn he lọ tọn sọawúhia godo núvójladó tọn, podọ enẹwutu, ojẹ sọawúhia nado hùn hòngbo wanyinna mēmēsunnu lẹ tọn tọn. Na yè ko hùn ogànhò Babiloni tọn podọ ga yè sọ hùnhon na lilá Wẹndagbe lọ tọn na aihon lẹpo. To pinpón mẹ, huhlọn pevide wẹ yisenọ lẹ tindo, ɣigba yé yí ohó lọ whlá bo ma sọ mọn oyín Oklunọ tọn gba. Na Ewọ lọ ko hẹn gbẹtọ he tin to sinagọgu Satani tọn mẹ lẹ nado tọnjẹgbonu wá bo nasọ litai to Oklunọ nukon to opli lọ mẹ, na Owẹn huhlónnọ he yè ko lá lọ wutu.

Kẹdẹdilẹ Oklunọ ko sọ dọ dó, whenu ojẹ he lọ tọn tin jẹnukonna ojẹ whlepón he ja aigba lẹpo ji tọn. Ewọ ko dọdai jẹnukon to ofi dọ, enẹ lọ dóna jò jẹnukonna kọléwá Eton, É bo sọ dọ hlan Omẹ Eton lẹ dọ, “*Do ayi e go, Yẹn ja zāndevie. Ehe hiẹ tindo nẹ, hẹn e go gligli, na mēdepope ma nado yí ojẹbakun towe*” (OSQHIA 3:11).

Ehe sọ wẹ pagbẹ lọ, dọ, “*Ewọ he gbawhàn, wẹ yẹn na yí do basi dọtin to tẹmpli Jiwheyewhe tọn ɣie tọn mẹ, ewọ ma nasọ tọnjẹgbonu ba: yẹn nasọ wlán oyín Jiwheyewhe ɣie tọn do é go, po oyín otódaho Jiwheyewhe ɣie tọn po, Jelusalem yóyó, he jẹte sọn olon mẹ ja sọn Jiwheyewhe ɣie de: yẹn nasọ wlán oyín ɣie yóyó do é go*” (OSQHIA 3:12).

Owẹn ɣinawetọ lọ:
Wọhẹ pannukọn agùn to ninọmẹ etọn godogodo tọn mẹ

To **owẹn godogodo tọn** he lọ mẹ, Oklunọ Lọsu dohia to Godotọyinyin Etọn po Nukontọyinyin Etọn po mẹ to wọhẹ he mẹ, dọmọ, “*Onú heleşẹ wẹ Nịşẹ dọ, kunnudètọ dódónọ, nugbonọ, omẹ tintan to núdidá Ji-whẹyẹwhe tọn lẹ mẹ; Yẹn yọn azón towe, dọ, hiẹ ma miọn, mọ hiẹ ma hùnzọ; yẹn jlo dọ hiẹ ni gbọ bo miọn kavi hiẹ ni hùnzọ. Bé lé hiẹ yín gbìgblo, bo ma miọn bo ma sọ hùnzọ, yẹn na slú wẹ jẹgbonu sọn onú şie mẹ. Na hiẹ dọmọ, Adokunno wẹ yẹn, bo sọ tindo adokun susu, bo ma gbọagba núde tọn wutu; bo ma yọnen dọ tapòno wẹ hiẹ, lèlèno, agbátọno, nukuntónno, oménọ*” (OSQHIA 3:14-17).

Whẹta agùn godogodo tọn he lọ yín didohia gbọn ninọmẹ he tin to ewọ mẹ dali; ewọ ma miọn kavi hùnzọ gba, şigba bo yín gbìgblo. Enẹwutu, Oklunọ dẹgbe dọ yé he ma na légòdò É go lẹ, wẹ Ewọ na slú jẹgbonu sọn onú Etọn mẹ. Enẹ wẹ nado dọ, dọ, yé ma na sè oylo Etọn to fón-sónkú tintan whenu gba.

Do ayi e go, Oklunọ Lọsu wọhẹ gbèdide oklọ tọn he yín dọ, yisenọ lẹ tindo onú popo podọ to gófẹlẹ mẹ, bo ma sọ dóhudo núdepope tọn po ohógbè heleşẹ pó dọmọ, “... *bo ma yọnen dọ tapòno wẹ hiẹ, lèlèno, agbátọno, nukuntónno, oménọ*” (OSQHIA 3:14-17). Dinvie, eyín mède yín agbátọno to agbasa mẹ, bo yín nukuntónno, podọ oménọ, e sinyenawu titegbe. Şigba eyín omẹ lọ ma yọnen bo ma sọ mọdona ninọmẹ ede titi tọn, bé whenenu onú ma sọgbè de tin to omẹ dopo nẹ lọ mẹ. Mọdopolọ wẹ e te to ninọmẹ gbìgbọ tọn mẹ dó ga. Şigba awubla daho he tin to whẹta agùn godogodo tọn oklónọ lọ tọn mẹ wẹ yín dọ dawẹ nẹ lọ ma yọnen dọ ewọ to ede klọ gba. Na ewọ to ogbè to ninọmẹ linlẹn etọn tọn mẹ, bo ma sọ mọdona gbẹtọ he hunkọ ewọ yín gba. Kẹdẹdi whẹdida Oklunọ tọn, yisenọ he tin to vivonu ojẹ jomion tọn mẹ lẹ, ma tindo jlojẹ whẹdida gbìgbọ mẹ tọn gba. Ehe lọ tin taidi dọ yè to ogbè to odlọ mẹ bo sọ jlo to linlẹn mẹ ma yọnen dọ núdepope he Oklunọ ko zé do nukọn di wọhẹ ko yín owhèsùna gba. To ehelẹ pó mẹ, Ewọ gbésọ to ohọn Omẹ Etọn lẹ tọn húhú bo sọ to hókọnamẹ he lọ ná yé dọ, “*Yẹn dewe hẹ wẹ nado hò sọn dẹ sika he whlepọn to miyọn mẹ, na hiẹ nido yín adokunno; podọ avọ wéwé lẹ, na yè nido şinyonavọna wẹ, podọ na winyan*

omẹ towe tọn sọawúhia blo; bo sanú do nukun towe, na hiẹ nido monú. Yé omẹ sọha he yẹn yinwanna, wẹ yẹn nọ wọhẹ, bo sọ nọ hò: enẹwutu, na hiẹ ni dovivenu bo lẹnvojo.” (OSQHIA 3:18-19)

Dinvie, yé mehe monukunnu bo tindo wuntuntun ninomẹ yéde titi lẹ tọn, bo sọ nọ pọn yédele kẹdẹdilẹ Oklunọ nọ pọn yé dó, yéwle wẹ na zé núhe Ewọ do hlan yé lẹ do ayiha mẹ, bo kẹlọyí pagbè lọ he Ewọ do bo sọ yín awuwlénọ. Whenenu wẹ yé na sá amìsisána nukun yeton lẹ, podọ enẹgodo wẹ yé sogan mọ onú wiwé he kàn Aholudù Jiwheyewhe tọn, bo nasọ mọ osọhia Gbigbo lọ tọn yí kẹdẹdilẹ yé mọdona núhe Oklunọ lọ do dó. Enẹwutu, É dèkunnuna Ede do, É ẹite to ohọn go bo sọ to hènghúhú. Ẹgba yé gbẹsọ to nukonyi to agùn lẹ lọ mẹ to hànjiji mẹ, to yewhehódido dogbon Ewọ tọn dali lẹ mẹ, podọ to núniná gbigbo tọn lẹ mẹ ga. Ẹgba Ewọ ẹite to gbonu. Núyiwa agùn lẹ lọ tọn lẹ gbẹsọ to nukonyi, ẹgba yé ma dègbena Ẹn nado dọhó to agùn lẹ lọ mẹ gba, bo ma sọ sogan do Ede hia to fine. Ẹgba akòndónanú Eton na wá opòdo.

Enẹwutu, É dọhó hlan omẹ dopodopo kẹdẹdilẹ É to ohọn ayiha yeton lẹ tọn húhú dó, do, “*Do ayi e go, yẹn ẹite to ohọn go, bo to hènghúhú, eyín mēdepope sè ogbè ẹie bo hùnhòn, yẹn na biọ whégbè wá é de, yẹn nasọ nọ dùjlonú hẹ ewọ, podọ ewọ hẹ yẹn*” (OSQHIA 3:20). Dinvie, ehe lọ wẹ dohia ninomẹ he to awúsọhia dinvie tọn. Do ayi e go, e ma yín agùn lẹpo wẹ É to hódọ hlan gba, adavo omẹ dopodopo he tin to agùn lẹ lọ mẹ he na sè oylọ Eton, bo yí hónámẹ Eton, bo sọ hùnhòn ayiha yeton lẹ tọn hlan Ẹn. Whenenu wẹ É na biọ whégbè wá yé de bo sọ dùjlonú hẹ yé. Ẹgba, do ayi e go do, tafo Oklunọ tọn lọ matin to whẹta agùn depope tọn mẹ gbèdẹ solẹ e sogan yín adokunno sọ kẹdẹdi egbé gba.

Pagbè he yé ná lọ wẹ yín daho hú ehe pò lẹpo po, do, “*Ewọ he gbawhàn, wẹ yẹn na ná nado sinai hẹ mi to ofin ẹie ji, dilẹ yẹn ga gbawhàn, bo sọ sinai hẹ Otọ ẹie to ofin eton ji dó*” (OSQHIA 3:21). Do ayi e go, **to Klisti mẹ, Jiwheyewhe ko bẹ bibẹnu núdidá yóyọ lọ tọn gbon jiji de dali.** Enẹwutu, É do Ede hia to whẹta agùn he lọ tọn mẹ kẹdẹdi kunnudètọ dódónọ podọ nugbonọ, **omẹ tintan to núdidá Jiwheyewhe tọn lẹ mẹ.** Do ayi e go, yé he yé ko dètọn gbon Gbigbo Eton dali lẹpo (JOHANU 3:3-7; JAKQBU 1:18; 1 PITA 1:23; 1 JOHANU 5:1-4), nọ basi pipli daho agùn plọnji lọ tọn (HEBLU 12:23) bo yín núdidá yóyọ to Klisti mẹ

(2 KOLINTINU 5:17-19), bo na gbawhàn dilé Ewọ ga gbawhàn dó, bo na sinai hẹ E to ofin Eton ji bo nasọ dùahọlu hẹ E.

Mí dayi e go dọ, to bibénu owé dopodopo tọn, yè tindo LÉ WẸ OKLUNỌ DỌ lọ to finẹ. Podọ to vivonu owen dopodopo tọn, wuntuntun lọ tin hlan yé he tindo otó nado sè núhe Gbigbo to didọ hlan agùn lẹ lọ. **Na enẹ lọ wẹ onú titegbe he jẹ lọ, enẹ wẹ nado dọ dọ, yè ni dótó ohó he yè to didọ to alonu-alonu gbọn Ohó he yè dohia lọ dali gbọn Gbigbo lọ mẹ.** Na enẹ wẹ owen dinvie lọ tọn he yín onú hudo míton. To owen aton he jenukon lẹ mẹ, ohógbè he lọ yín mimọ *jenukonna* pagbè lọ; podọ to owen enẹ he gbọn godo lẹ mẹ, ehe lọ yín mimọ to pagbè lọ *godo*.

To Owé MATIU 13 tọn mẹ, Oklunọ dohia hézéhéze, yèdọ lé e yín nuúhọakue dó nado nọ dótó podọ nado nọ mọ. Enẹwutu, Ewọ dègbe dọ donanọ wẹ nukun po otó yé he mọ bo sọ sè lẹ tọn. Podọ awhàngbatọ whèta agùn lẹpo tọn wẹ yé he kẹlọyí bo sọ yise to owen Jiwheyewhe tọn lẹ mẹ to awúshia yeton tintan mẹ. Gbọn enẹ dali, yé yín máhẹto to núhe Jiwheyewhe to wiwà dinvie lẹ mẹ. Enẹwutu, míwle ọsu dóna sè núhe Gbigbo lọ tindo nado dọ to azán míton lẹ mẹ gbọn owen ojẹ lọ tọn dali, to ninọmẹ nado yín máhẹto to núhe Jiwheyewhe to wiwà dinvie lẹ mẹ kẹdẹdi Ohó Eton pagbè tọn lọ tọn. Do ayi e go, ovi Jiwheyewhe tọn nugbo lẹ ma nọ dótó wenzagun he na yín angẹli hlan whèta agùn lọ tọn po owen wiwé de poun po gba, adavo nado nọ dótó whepoponu, yèdọ LÉ WẸ OKLUNỌ DỌ lọ bo sọ yise to kunnudidè Ohó Jiwheyewhe tọn tọn mẹ, podọ gbọn enẹ mẹ, yé na yín awhàngbatọ bo nasọ dùgu onú popo tọn.

OTA 4

Nukun zé hlan olon mẹ

To ota 4 mẹ, Johanu mọ ohọn hùnhùn de to olon mẹ bo sọ sè ogbè huhlọnnọ de taidi ogbè opẹn de tọn, he to hódọ hẹ ẹ, dọmọ, “*Hẹ aga wá ofi, yẹn nasọ yí onú he ma na nọma wá jọ to osògodo hia we*” (OSOHIA 4:1).

Do ayi e go, núdepope he kàn agùn to whèta alopãlõpa lẹ mẹ, ewọ ko mọ yé dote. Sọn dinvie yì, ewọ mọ núhe na wá jọ to nukonyìyì ojìlẹ lẹ tọn mẹ kakajẹ Ahóludù Owchè Fọtọn tọn whenu, po owghèdida godogo-do tọn lẹ po, podọ olọn yóyọ lẹ po aigba yóyọ lẹ po.

Númọtọ lẹ dèkunnu dọ, “*To afọdoponeji, yẹn tin to Gbigbọ mẹ: do ayi e go, yè zé ofin de dai to olọn mẹ, mède sọ sinai to ofin lẹ ji.*” (OSQHIA 4:2) To finẹ, yè ko zé é biọ Gbigbọ mẹ jẹ olọn bo sọ mọ onú lẹpo sọn olọn mẹ gbaungba. Do ayi e go, Johanu mọ Omẹ he sinai to ofin ji lẹ; aid-owhèdo wẹ lẹdo É pé kẹdèdilẹ yè dohia dó to afọ atõtọtọ po ẹnẹtọ po mẹ, dọmọ, “*Ewọ he sinai sọ basi mēhe yè na to pinpọn di ozannu jaspali tọn po sadi po tọn: aidowhèdo sọ yìnkàn lẹdo ofin lẹ pé, pinpọn etọn sọ di ozannu emèlaldi tọn. Ofin konukun-ẹnẹ lẹdo ofin lẹ pé: podọ to ofin lẹ lẹ ji, yẹn mọ mēho konukun-ẹnẹ to aisinsin, he yè do avọ wéwé na; yé sọ tindo ojẹgbakun sika tọn lẹ to ota yetọn. Sọn ofin lẹ kọn wẹ abì, osò, po ogbè po tónsọn: zògbán miyọn tọn şinawe sọ to jiji to ofin lẹ nukon, ehe yín Gbigbọ Jiwheyewhe tọn şinawe lẹ*” (OSQHIA 4:3-5).

Dinvie, Dopo gě wẹ Jiwheyewhe, Ewọ sọ tindo Gbigbọ Wiwé dopo gě, şigba Gbigbọ dopo he lẹ wàzọn to whenu şinawe lẹ mẹ. Ehe dopolọ wẹ yè tùnme gbọn apajìlẹ Lẹngbọvu he tindo azò şinawe po nukun şinawe po tọn dali. Do ayi e go, yewhegán Isaia ko mọ Ovi gbẹtọ tọn to hinhọn gbigbọ şinawe lẹ tọn mẹ, dọmọ: “***Gbigbọ Oklunọ tọn na jẹ do é ji, gbigbọ wuntuntun po zinzin po tọn, gbigbọ lenpọn po huhlọn po tọn, gbigbọ nuyọnẹn po osí Oklunọ po tọn. Bo na yí i do basi zinzin to osí Oklunọ tọn mẹ: é ma to na dawhẹ di lé nukunmẹ etọn te, mọ é ma dawhẹ dilẹ sisè otó etọn***” (ISAIA 11:2-3).

Do ayi e go, mí na dọhó do azọn şinawe Gbigbọ lẹ tọn ji to whenu şinawe Agùn Alẹ̀nù Yóyọ mẹ tọn lẹ ji. To Osqhia lẹ mẹ, whlasusu wẹ mí pé osqha “şinawe”. Nugbo, sqha he lẹ tindo kòndopọ vivẹ de po dọdai Biblu tọn lẹ po. Enẹ wẹ: agùn şinawe, angẹli şinawe he yín wenzagun şinawe lẹ, pagbè şinawe hlan awhàngbatọ lẹ, ohiadonu şinawe lẹ, opèngbè şinawe lẹ, osòyẹnwá şinawe lẹ, ogò homegble tọn şinawe lẹ, po onú he pò lẹpo po. Dinvie, osqha “şinawe” to didohia pipé de. Do ayi e go, Jiwheyewhe gbojẹ sọn azọn núdidá Etọn tọn lẹ mẹ to azán şinawetọ gbè. Podọ owchè fọtọn şinawetọ na yín Ahóludù Jiwheyewhe tọn tọn to aigba ji (ISAIA 11; ISAIA 65; OSQHIA 20, po devodevo lẹpo

po). Mì sọ do ayi e go, azán devo de ma na tin ehe na jẹgodona ɕinawetọ lọ gba, adavo azán tintan devo. Enẹwutu, to owè fọtón ɕinawetọ lọ godo, devo de ma sọgan jẹgona gba, adavo nado gòwá tintan lọ ji, enẹ wẹ bibẹnu whenu lẹ tọn tọn, ehe to didohia dọ, ojẹ na sẹ bo nasọ biọ madopòdo mẹ.

Johanu sọ to nukonyi to núdohia etọn mẹ, dọmọ: *“To ofin lọ nukon, ohù mepónnú tọn de tin, e taidi klistali: to ofin lọ sẹnşen, podọ lẹdo ofin lọ pé, wẹ mēdidá ẹnẹ he góna nukun to godo nukon te. Mēdidá tintan di kin-nikinni, mēdidá awetọ sọ di oyinvu, mēdidá atòntọ tindo nukun di gbẹtọ tọn, mēdidá ẹnẹ di akùn he to zinzlọn”* (OSQHIA 4:6-7).

Do ayi e go, yẹwhegán Ezekieḽi lọsu ko mọ Oklunọ to ofin lọ ji; podọ aidowhẹdo sọ lẹdo Ẹ pé. To Owé EZEKIELI 1 tọn mẹ, é dètana dagbe-dagbe bo sọ dọhó dogbọn apajẹ núdídá gbẹte ẹnẹlẹ tọn dali.

“Mēdidá ẹnẹlẹ dopodopo tindo awà ɕidopo ɕidopo lẹdo e pé; yé sọ góna nukun to homẹ: yé ma sọ gbọjẹ to okle po ozán po do didọmọ, Wiwé, Wiwé, Wiwé, Oklunọ Jiwheyẹwhe Ganhunupo; he ko tin, bo sọ tin, bo sọ ja” (OSQHIA 4:8).

Podọ mēho konukun-ẹnẹ he tindo jẹgbakun yetọn lẹ to ota yetọn ɕinyon akónnuai to nukon Oklunọ lọ tọn, bo litai bo sọ yí ojẹgbakun yetọn bọdai to afọ Etọn go, bo sọ to awhádo ogbè lélé hlan Ewọ Mēhe jẹ lọ kẹdẹ, dọmọ, *“Oklunọ míton podọ Jiwheyẹwhe míton, hiẹ wẹ jẹ nado yí gigo, yeyi, po huhlọn po: na hiẹ wẹ dá onú popo, podọ to ojlo towe mẹ wẹ yé do tin, bọ yé sọ do dá yé”* (OSQHIA 4:11).

OTA 5

Owé núdabla tọn lọ po hiadonu ɕinawe lẹ po

To ota atòntọ mẹ, yè dọhó jẹnukon whẹ do owé núdabla tọn he tin to adusilọ Ewọ Mēhe sinai to ofin lọ tọn ji tọn go. Do ayi e go, yè tlẹ owé he lọ po hiadonu ɕinawe po to apà lọ go. *“Yen sọ mọ angẹli huhlónnọ de, é yí ogbè lélé do dawhá dọ, Menu wẹ jẹ nado hùn owé lọ, bo sọ hùn hiadonu*

etọn sè? Mèdepope matin to olọn mẹ, kavi to aigba ji, kavi to aigba gló, he sogan hùn owé ló, kavi pón e mẹ.” (OSQHIA 5:2-3)

Yè do nújijò he ló hia mí taidi ayihún de, yèdò ehe mẹ núyiwà alópàlòpa he na hèn mí nado mọdona, podò na mí nido tùnwun núhe tin to godo na apajlẹ núdabla he ló tọn. Enẹwutu, Johanu viavi, na mèdepope matin to olọn mẹ, kavi to aigba ji he jẹ nado yí owé ló hùn bo sọ sogan pón e mẹ gba. Whẹnẹnu wẹ yè dọ hlan ẹn dọmọ, Omẹ dopo de jẹ. “Do ayi e go, **kinnikinni ló** he sọn whẹndo Juda tọn mẹ, Adò Davidi tọn, ko gbawhàn nado hùn owé ló, podò nado họn hiadonu etọn ẹinawe lẹ. Yẹn sọ pón, do ayi e go, to ẹẹnẹn ofin ló po mọdídá ẹnẹlẹ po tọn, podò to ẹẹnẹn mọho konukun-ẹnẹlẹ ló tọn wẹ **Lengbọvu de** ẹite te, é taidi mọhe yè ko hù, é tindo azò ẹinawe po nukun ẹinawe po, he yín Gbigbọ ẹinawe Jiwheyewhe tọn lẹ he yè dohlan yí aigba lẹpo ji. É sọ wá, bo yí owé ló sọn adusilọ ewọ he sinai to ofin ló ji tọn mẹ” (OSQHIA 5:5-7). Lengbọvu ló wẹ yí owé ló, e ma yín Kinnikinni ló gba, na núyiwà he ló yín dindón biọ ojẹ jomion Agùn Alẹnú Yóyó tọn ló tọn mẹ. Na to ofi jẹnukon, yè do Ovi Jiwheyewhe tọn hia di Kinnikinni de sọn whẹndo Juda tọn mẹ, ehe to dido É hia di Ahọlu. To awà awetọ ji, yè mọ Ẹn kẹdẹdi Lengbọvu ló, ehe to dido É hia di Meflitọ he kẹndopọ hẹ Mefligò lẹ. Do ayi e go, Lengbọvu Jiwheyewhe tọn he yín Mọhe flí mí gò kẹdẹ wẹ jẹ nado yí owé he ló, podò nado họn hiadonu lẹ ló, podò nado do núwhiwhlá he tin to owé he ló mẹ lẹpo hia mí.

“Whenuena é yí owé ló, mọdídá ẹnẹlẹ po mọho konukun-ẹnẹlẹ pọ sọ ẹinyon akónnuai to nukon Lengbọvu ló tọn, dopodopo yeton sọ tindo ajalẹn po sika-gòzẹn po to alọ mẹ, he góna nuwhẹnwán, he yín odẹ mọwíwé lẹ tọn. Yé sọ jìhàn yóyó de, dọ, Hiẹ wẹ jẹ nado yí owé ló, podò nado hùn hiadonu etọn: na yè ko hù we; hiẹ ko sọ yí ohùn towe do flí mí hlan Jiwheyewhe sọn akọta lẹpo mẹ, sọn ogbẹ lẹpo mẹ, sọn gbẹto lẹpo mẹ, podò sọn aigba lẹpo ji; **bo sọ yí mí do dóahọlu podò yẹwhẹnọ hlan Jiwheyewhe míton: bọ míwẹ nasọ to ahóludu to aigba ji**” (OSQHIA 5:8-10).

Dinvie, e ma yín omẹ pẹvide kẹdẹ wẹ yè ylọ nado yín avósánto kẹdẹdilẹ yè dẹ yẹwhẹhódótọ lẹ dó nado wàzón to ninòmẹ agùn de tọn mẹ gba, ẹigba mefligò lẹpo wẹ yè dẹ nado yín mọdédovo hlan Jiwheyewhe dilẹ yè wlánwé etọn dó, dọ, “Bo sọ yí mí do dóahọlu, bo sọ yí do dó yẹwhẹnọ hlan Jiwheyewhe Otọ etọn; wẹ gigo po huhlọn po ni tin hlan

owhenu lẹ lẹ tọn. Niṣẹ” (OSQHIA 1:6). “Ṣigba mì wẹ whẹndo he yẹ dè, mẹhe yín tado yẹwhenoduta tọn, akọta wiwé, gbẹtọ na núdídó Jiwhẹyẹwhe tọn titi...” (1 PITA 2:9).

Do ayi e go, núdídá gbẹte ẹnẹ he tin to ofin lẹ nukọn lẹ tindo azọn dèdovo de, ehe tindo kòndopọ po Agùn mẹfligò lẹ tọn po. Enẹwutu, yé sọawúhia to hùnhùn hiadonu ẹnẹ tintan lẹ tọn kẹdẹ whenu. Podọ yẹ ma dòhó yeton kavi sogan tin to hiadonu atọn godogodo tọn lẹ mẹ gba. Do ayi e go, osókùntọ ẹnẹlẹ losu sọawúhia to hiadonu ẹnẹ tintan lẹ kẹdẹ whenu bo ma yín to atọn he gbọn godo lẹ mẹ gba. To núdídá gbẹte ẹnẹlẹ mẹ, kẹdẹdi linlẹn he jẹ lẹ, Bibluplótọ lẹ nọ pọn whẹndo wiawe lẹ kẹdẹdi afọzedotetọ Alẹnú Hóhó mẹ tọn podọ aposteli wiawe lẹ kẹdẹdi afọzedotetọ Alẹnú Yóyó mẹ tọn. To ofi, mí mọ dọ yẹ dẹnalo-dọ dọ gigófla sọn akọta lẹ podọ sọn whẹndo wiawe lẹ mẹ yín pipégan to Ahóludù Owhe Fọtón tọn whenu. To kòndopọ he mẹ, yẹ ma dòhó núdepope tọn dogbọn bẹyilonmẹ kavi dogbọn Núdúdù Alọwle Hunwhẹ tọn kọn **to olon mẹ** dali gba, adavo ehe kàn ahóludù **aigba ji** tọn.

Do ayi e go, awhànpa olon tọn lẹ yín kinkòndopọ gbọn fọtón-fọtón donu ao dali to kòndopọ mẹ to ohàn pipa tọn lẹ mẹ kẹdẹdilẹ yé ma yónẹn dó kaka jẹ ojẹ nẹ lẹ mẹ. Enẹwutu, yé zé ogbè daga po ogbè lélé po dopọ, dọmọ, “*Jijẹ wẹ Lẹngbọvu lẹ he yẹ ko hù, nado yí huhlẹn, adọkun, núyónẹn, hlọnhlẹn, yeyi, gigo, po dona po. Núdídá dopodopo he tin to olon mẹ, to aigba ji, podọ to aigba gọ, podọ ehe hunkọ tin to ohù mẹ, po onú he tin to yé mẹ lẹpo po wẹ yẹn sè to didọmọ, Dona po yeyi po, gigo po huhlẹn po, ni tin hlan ewọ he sinai to ofin ji, podọ hlan Lẹngbọvu lẹ kakadoi*” (OSQHIA 5:12-13).

Sọn odohia lẹ mẹ, ehe lẹ yín kinkòndopọ po ṣiṣẹ po, podọ po pipé titò whlẹngan tọn wiwé hlan gbẹtọ lẹpo po dó, yèdọ fie mẹ núdídá lẹpo yín máhẹto bo sọ kòndopọ to pipa mẹ. To ojẹ nẹ mẹ, núdídá he yẹ zé do ovọ mẹ lẹpo bo to yaji bo sọ to winwẹn lẹpo na yín máhẹto to mēdèkannujẹ he mēfligò lẹ ko mọ yí mẹ (LOMUNU 8:19-25). Do ayi e go, e ma bọawuna mí nado pọn bo sọ dè fọto he mēdèkannujẹ he aihon lẹ blébu na tindo dọpón eton to ojẹ nẹ mẹ tọn gba. Enẹwutu, Jiwhẹyẹwhe na gọ núdídá he É ko dá na gigo Eton to dòdó yeton tintan lẹ tọn lẹpo mẹ wá, bo nasọ yí yeyi sọn aihon lẹpo mẹ.

OTA 6

Hùnhùn ohiadonu lẹ lẹ tọn

Huhlọn agòjẹdo-Klistigotọ lẹ tọn he yẹ hùndohia

Núpínpón omẹ lẹpo tọn

To ota ɣidopotọ mẹ, mí mọ odohia hiadonu ɣidopo tintan lẹ tọn. To owé “Osọhia Hiadonu Ẹnawe lẹ tọn” mẹ, yẹ dọhó do yé jì titegbe. Enẹwutu, mí na dóalọ yé go to kleun mẹ kẹdẹdilẹ mí ko basi dó po owẹn whẹta agùn ẹnawe lẹ tọn po.

Do ayi e go, to hiadonu ẹnẹ tintan lẹ mẹ, yẹ do osókuntọ de hia, ɣigba osọ nọ tindo ninọmẹ alopālọpa lẹ to whepoponu. Enẹwutu, núhe go mí na payi to kẹndopọ he lẹ mẹ wẹ yín dọ, núdídá gbẹte ẹnẹlẹ ɣite to Jiwheyewhe de to ofin lẹ nukọn, podọ osókuntọ ẹnẹlẹ tin to awà awetọ jì bo to kẹntọ lẹ sẹn. Do ayi e go, sọn dòdó ojẹ lẹ tọn, tadena osọ tọn to whepoponu wẹ nado dẹgbe awhànfunfun tọn. To ofi, mí mọ kẹntọ Klisti tọn he bé núyiwà sinsẹn etọn tọn jẹagọdo, núyiwà awhàngbigba Oklunọ míton Jesu Klisti tọn go to aigba jì to ofi.

Yẹwhẹgán Zekalia dọhó do osọ ẹnẹ he yẹ dohia to godo po kẹkẹfọ ẹnẹ po (ZEKALIA 2 po ota 6 po). Ninọmẹ dopo lẹ lẹ yín mimọ po osọ ẹnẹlẹ po to hiadonu ẹnẹlẹ mẹ. To Owé Zekalia tọn mẹ, yẹ dọhó do gbìgbado po homẹken Ju lẹ tọn po jì, podọ owé Osọhia lẹ tọn dọhó do homẹken po awhàn po jẹagọdo Agùn nugbo lẹ go. Huhlọn gbìgbọ mawé tọn he lẹ to azọnwà to Ahọludù Lomunu lẹ tọn mẹ nado vàsúdo bo sọ do-homẹken Israẹli, na yé omẹ nẹlẹ dopolọ wẹ to homẹkẹndo Agùn Alẹnú Yóyọ mẹ tọn lẹ sọn bibẹnu. Do ayi e go, mẹhe nọ vlẹ Klisti lẹ nọ hẹ osọ vòvo donu ẹnẹ jì. Podọ whepoponu wẹ ninọmẹ etọn nọ dọhó nukonyìyì tọn to asiko de lẹ mẹ.

Yẹwhẹgán Joẹli mọ huhlọn vàsúdo tọn he lẹ, ehe yín huhlọn agòjẹdo-Klistigotọ lẹ tọn lẹ, kẹdẹdi owán vòvo donu ẹnẹ he nọ dùnú súdo lẹ: ẹnẹlẹ wẹ ahli, obò, owẹn po agbonopatín po (JOẸLI 1:4). Do ayi e go, Agùn Alẹnú Yóyọ mẹ tọn lẹ nọtena Klisti to gọfla Etọn mẹ. Ewọ lẹ wẹ Atin Sinsẹnno lẹ, ehe yín Atin Ogbẹ tọn, míwlẹ sọ tin to Ewọ mẹ. Ewọ

lọ wẹ Vẹntin, míwẹ sọ wẹ alá lẹ (JOHANU 15). Do ayi e go, kẹntọ lọ ko tẹnpón nado và Atin Sinsẹnnọ wiwé he lọ sùdo to ninọmẹ ẹnẹlẹ mẹ gbọn osókuntọ ẹnẹlẹ dali, ẹgba Jiwheyewhe dopagbẹ gbọn yẹwhegán dopolọ dali, nado gọ Atin he lọ wá (JOELI 2:25).

Dinvie, hiadonu atọn tintan lẹ ko biọ otànhó mẹ dote to whenuena hiadonu ẹnẹtọ lọ yín dindlẹn biọ vivọnu Agùn Alẹnú Yóyọ mẹ tọn lọ mẹ. Podọ hiadonu atóntọ tin na ede, dilé mí na mọ dó po Ju lẹ po. Podọ hiadonu ẹidopotọ lọ yín dindlẹn biọ vivọnu ojẹ homẹgble whẹdida tọn mẹ. Podọ hiadonu ẹinawetọ lọ kàn whẹdida pẹngbẹ ẹinawe lẹ tọn he na biọ whenu hiadonu ẹidopotọ lọ tọn mẹ.

Ohiadonu tintan
Agọjẹdo-Klistigotọ lọ to ninọmẹ etọn tintan lọ mẹ:
Bibẹnu he ma tindo tuntun

Whenuena Lẹngbọvu lọ to awuwle nado hùn hiadonu tintan lọ, dopo to mẹdidá ẹnẹlẹ lọ mẹ dawhá ogbẹ lélé po ogbẹ wanyinyẹn osò tọn de po, dọmọ: *“Yẹn sọ mọ, bo pọ́n, osọ wéwé de; ewọ he sinai to e ji sọ tindo ogá dopo; yẹ sọ yí ojẹgbakun de nẹ: é sọ tọnjẹgbonu to awhàngbigba mẹ, podọ nado gbawhàn”* (OSQHIA 6:2).

To godo oyẹ he lọ tọn, mēdepope matin he sọgan lẹn onú ylankan de, adavo e yín hùndohia gbọn Gbigbọ Wiwé dali. Do ayi e go, ehe wẹ bibẹnu huhlọn agọjẹdo-Klistigotọ lọ tọn to ninọmẹ etọn tintan lọ mẹ. Ninọmẹ osọ wéwé he lọ tọn to didohia jẹnukọn dọ, gbigbọ lọ yín núplọnmẹ homẹvọnọ tọn de bo ma sọ kudiho gbọn ohùn dali. Jẹnukọn, e ma ko yín mọ, na ewọ matindo huhlọn aihọn tọn to bibẹnu wutu gba. Podọ núyiwà he lọ do ede hia to ninọmẹ sinsẹn tọn de mẹ podọ to ninọmẹ yisenọ tọn de mẹ. To whenẹnu, osókuntọ lọ yín didohia di mẹklótọ de. Na ewọ tindo ogá ehe matindo owhán de to e mẹ, ẹgba enẹ lọ to didohia dọ nùzántọ de wẹ ewọ. Nado zànnù jẹagọdo Oyín Klisti tọn He yín *“Ohó Jiwheyewhe tọn”* go (OSQHIA 19:13), kẹntọ lọ matindo oyín de gba, adavo azọnyínkọ lẹ kẹdẹ.

Do ayi e go, Paul ko dọhó gbẹtọ nẹlẹ tọn dote, yèdọ yé he na sọawúhia po oplón jonọ lẹ po bo nasọ dọn núplóntọ lẹ do yédele de (OWALO 20:29-31). Núyiwà sinsẹn tọn he lọ ma na dẹn nado lá Jesu devo, kavi Wẹdagbe devo gba, ewọ sọ tin to aṣẹpipa huhlọn gbigbo devo de tọn glọ (2 KOLINTINU 11:3-4). Ehele pọ tin to gbonu na Ohó lọ po Wẹdagbe Klisti tọn po, podọ enẹwutu, e tin to dẹhodo de glọ (GALATI 1:6-9). Do ayi e go, e ma tẹ jẹ dọ, yé ni yín aposteli, kavi nado wàzón de to oṭen Klisti tọn mẹ gba (2 KOLINTINU 11:13-15). Na Agùn nugbo he yín didó do Ohó Jiwheyewhe tọn ji, nọ dindona núyiwà lalonọ lẹ to whepopo, bo sọ nọ zé yé jlẹdo owen lọ po zinzán aposteli tintan lẹ tọn po go, to whenenu, yé nọ mọ mēplóntọ hele di lalonọ lẹ (OSQHIA 2:2).

Whenuena nukonyiylẹ lẹ gbẹsọ to susudeji, núplónmẹ Nikolaitani tọn he jẹagòdo Owé Wiwé lẹ po núdepope he yé to wiwà lẹ po yín kinkòndai do ota dopo ji, podọ ehe dóna dó Yisenọ sinsẹn gbẹpipli tintan tọn lẹ tọn hia. Enẹ lẹ kẹdẹ godo wẹ ewọ na mọ jẹgbakún de yí te. Enẹwutu, oplón lẹ po wiwà lẹ po ma sọgan yín núhe yé na ṣinyon ojẹgbakunna gba, adavo gbẹtọ he mẹ yé do yé hia te kẹdẹ. Dawe lalonọ he lọ po núyiwà eton po to nukonyi nado hoavùn bo sọ gbawhàn yisenọ nugbo lẹ tọn.

Nukonyiylẹ he yé dohia to hiadonu tintan mẹ yín kiklo biọ owè kanweko tintan lẹ mẹ. To ninòmẹ lẹpo mẹ, nukonyiylẹ he tónsọn Ohó Jiwheyewhe tọn mẹ wẹ alọkẹyí to titò lẹpo, yèdọ ehe yín ogándùdù, kaka jẹ whenuena e wá lẹzùn agùn aihon tọn he yé yónen po jlojẹ huhlọn aigba ji tọn po sọn asiko Kọstanten tọn mẹ. Podọ sọn whenenu yì, agùn nọ to otò lẹ sèn mọ otò lẹ lọsu sọ nọ sèn agùn lọ ga. Dinvie, hiadonu tintan lọ yí whenu whèta agùn atọn tintan lẹ tọn.

Do ayi e go, sọn whẹwhẹwhenu, huhlọn agòjẹdo-Klistigotọ lẹ tọn tin agò do Agùn nugbo Jesu Klisti tọn lẹ go. Ewọ sọ sẹ to ninòmẹ he sọawúhia pẹvi de mẹ dogbon núplónmẹ Nikolaitani tọn dali (OSQHIA 2:6). Enẹwutu, Johanu dọhó do alá he lọ go dilé é wlán dó dọ, “*Yé tónsọn míde jẹgbonu, ṣigba yé matin to mí mẹ gba...*” (1 JOHANU 2:19). Dinvie, yé he len dọ yisenọ wẹ yé lẹpo, yín bublú gbọn kẹntọ lẹ dali to godo he yé ko klán sọn agùn Biblu mẹ tọn go bo ko sọ tónjẹgbonu yì. To enẹgodo, yé lẹzùn wẹnyannú na núplónmẹ Balaami tọn (OSQHIA

2:14), ehe hẹn okú gbigbọ mẹ ọn wá, podọ to vivonu, yé jiya to alọ *Jezabeli* he yín yẹwhegán yonnu lalonọ de (OSQHIA 2:20) ọn mẹ he ko yín nukontọ yétọn gbigbonọ.

Ohiadonu awetọ
Agòjẹdo-Klistigotọ to ninọmẹ etọn awetọ lọ:
Huhlọn zinzán po ohùn kòndai po

Whenuena yè hùn hiadonu awetọ lọ, mēdidá gbẹte awetọ lọ, dawhá bo dọmọ, *“Sẹ wá pọn! Osọ devo de sọ tọnjegbonu, he divẹ: yè sọ yí huhlọnná ewọ he sinai to e ji, nado dè jijọho sọn aigba ji, podọ na yé ni to yénọzo hù: yè sọ yí ohi dahọ de do alọ mẹ nẹ”* (OSQHIA 6:4).

Do ayi e go, Johanu ma mọ osọ wéwé to ofi kẹdẹdi to ninọmẹ tintan ọn mẹ gba, adavo ehe divẹ de. Na ojẹ nado nọ jijọho mẹ hẹ kọmẹnu yetọn lẹ ko juwáyì mlenmlen. Enẹwutu, nukonyìyì sinsẹn gbigbonọ he yín agòjẹdo-Klistigotọ lọ ọn to ohó po wiwà po mẹ ko tindo huhlọn aihọn mẹ ọn lẹpo, podọ to whenẹnu, homẹkẹndido yisenọ nugbo lẹ ọn sẹ bọ yè sọ sẹ ohi zán. Kẹdẹdilẹ omẹ lẹpo ko mọdona sọn otànhó agùn ọn mẹ dó, ohùn susu gedegede yín kinkòndai gbọn núyiwá nukuntitọn agùn gbẹpiplinọ lẹ ọn dali.

Osókuntọ he lọ matindo Ohó Jiwheyewhe ọn di Ohi Gbigbọ ọn lọ gba, sẹgba ewọ to ohi aihọn ọn zán gbọn huhlọn aihọn ọn dali. Enẹwutu, yè dè jijọho sọn aigba ji, podọ to whenẹnu, akọta lẹ po whẹndo lẹ po sẹ avùnhọ hẹ yénọzo lẹ to oyín sinsẹn bibasi ọn mẹ. Dinvie, to ninọmẹ awetọ huhlọn sinsẹn ọn podọ agòjẹdo-Klistigotọ ọn he yín didohia gbọn osókuntọ awetọ lọ ọn dali, yè dohomẹkẹn omẹ susu. Enẹ lọ wẹ ojẹ homẹkẹn ọn lọ. Podọ ninọmẹ he lọ wẹ tadèna osọ vẹ lọ ọn. Podọ ohùn yé he yè hù lẹ ọn yín kinkòndai. Do ayi e go, hiadonu awetọ yín hinhen biọ ojẹ he mẹ yè dọn gbẹtọ lẹ gánnu-gánnu nado kẹlọyí Kato-liki he yín sinsẹn otò ọn bo sọ biọ Whèta Zinvolu ọn mẹ.

Ohiadonu atòntò
Agòjèdo-Klistigotò to ninòmẹ eton atòntò lọ:
Whèta Zinvlu tòn lẹ lọ

Whenuena yè hùn hiadonu atòntò, yẹn sè ogbè mēdidá gbẹte atòntò tòn to didomọ, “Sẹ wá pọn, do ayi e go, osọ yũ de; ewọ he sinai to e ji tindo ojlenú owhe awenọ to alọ eton mẹ. Yẹn sọ sè ogbè de to sẹnşen mēdidá ẹnẹlẹ lọ tòn to didomọ, Ojlẹ dopo olikun tòn na abogankue dopo, podọ ojlé balle gbado tòn atòn na abogankue dopo; bo pọn, hiẹ gblealọdo amì po ovẹn po go blo” (OSQHIA 6:5-6).

To ojle awhàngbigba yé he yise to ninòmẹ dahò he lọ tòn mẹ godo, ojle awusinyẹn tòn dahò de sọawúhia. Whenẹnu wẹ okú wlé susu yé he yín eton lẹ tòn to alọ de ji kavi to devo mẹ. Do ayi e go, Whèta Zinvlu tòn yín didohia gbọn osọ yũ de dali. Podọ osókuntọ lọ wẹ tindo huhlòn lẹpo, na ewọ tindo nújlepò to alọ eton mẹ. Podọ ga, ewọ po zinzán eton lọ po go wẹ gbẹtọ lẹpo gánjẹ do. Ewọ lọ wẹ nọ mágbè eyín yé na mọ núde yí kavi lala. Enẹwutu, yé mēhe ma jo yédele hlan ẹn lẹ jiya bad-abada. Na yé sù to sọha mẹ talala, podọ to whenẹnu, okú jẹgodo na núyiwà eton lọ.

Kedédilé yè to alòdléndó to dohia lọ mẹ dó, ojle núwhèdo jowamọ tòn pẹvide tin, enẹ wẹ, “Ojlẹ dopo olikun tòn na abogankue dopo, podọ ojlé balle gbado tòn atòn na abogankue dopo”. Enẹwutu, yè ma sọgan gblealọdo amì lọ po ovẹn lọ po go gba. Dinvie, eyín mí na diọ ohó he lọ do gbigbọ mẹ, yèdọ to ninòmẹ gbigbọ tòn mẹ, amì nọtena Gbigbọ Wiwé, podọ osọhia Ohó Jiwheyewhe tòn tòn yín niná gbọn Gbigbọ lọ dali. Podọ ga, ovẹn nọtena núyiwà ayajijẹ tòn he mēde kẹalọyí gbọn osọhia nugbo de dali sọn Gbigbọ Wiwé Jiwheyewhe tòn mẹ. Do ayi e go, to ninòmẹ depope mẹ, yè nọ dè yisenọ nugbo lẹ sọn jlọjẹ jowamọ lẹ kọn.

Dinvie, hiadonu atòntò lọ yín hinhen biọ ojle Núvojladó tòn mẹ, yèdọ biọ owhe kanwe-ko donu fọtònnukun-atòntò tòn mẹ, ehe yè yọnnen di Whèta Hinhon tòn he mẹ kinklán biọ agùn po ahọlu po sẹnşen, podọ to enẹ mẹ, huhlòn sinsen tòn yín alọdótena.

Ohiadonu ẹnẹtọ
Agòjẹdo-Klistigotọ to ninòmẹ etọn ẹnẹtọ lọ mẹ:
Okú – podọ wuwlu hinhẹnwá

Whenuena yẹ hùn hiadonu ẹnẹtọ lọ, mēdidá gbẹte ẹnẹtọ lọ dawhá ogbè lélé, dọmọ “*Sẹ wá pọn! Yẹn sọ pọn, do ayi e go, osọ avajé de; oyín ewọ he sinai to e ji tọn wẹ Okú, Kútòmẹ hihodo é to godo. Yẹ sọ ná huhlọn yé do dadẹnẹtọ aigba tọn ji, nado yí ohi, huwẹ, okú po kanlín he tin to aigba ji lẹ po do hù omẹ*” (OSQHIA 6:8).

To ninòmẹ ẹnẹtọ núhe yẹ mọ to gbonu bo sọ taidi huhlọn Yisenọ lẹ tọn dahó de wẹ huhlọn aihon tọn dahó to nugbo de mẹ, bo nasọ nọte kaka jẹ opòdo Whèta Agùn godogodo tọn lọ tọn.

Do ayi e go, to vivọnu podọ to nukonyìyì ninòmẹ ẹnẹtọ lọ tọn he tin to dinvie mẹ, whẹkàn ninòmẹ atọn tintan lẹ tọn yín hinhẹnbiọ e mẹ. Podọ eyín omẹ de sọgan saka whẹkàn ninòmẹ atọn tintan lẹ tọn dopọ, bé to whenẹnu, mí na tindo ẹnẹtọ lọ. Na núdepope matin ehe yẹ mọ to tintan lọ mẹ bo sẹ po homẹvọ po to bibẹnu gba; mọwẹ ga dọ, núdepope ma yín ohùn-vẹ lọ tọn bo sọ tin to ninòmẹ awetọ lọ mẹ gba; podọ ga, mí ma sọgan mọ dólé e te pẹpẹ dọ ninòmẹ atòntọ lọ yín didohia gbọn osọ yũ de dali gba. Podọ to vivọnu, whẹkàn neḽe pó tọn, yèdọ ehe to alòdlẹndọ ninòmẹ dinvie tọn whenu deḽe tọn ma sọgan yín didohia gba. Do ayi e go, whẹkàn avajé tọn de wẹ yẹ dohia gbọn osọ godo tọn lọ po kunkuntọ etọn lọ po dali. Podọ yẹ ylo osókuntọ lọ dọ, “Okú”. E ma yín núpaṣa de gba to whenuena Owé Wiwé lẹ, dọmọ, “... *Kútòmẹ hihodo e to godo.*” Kẹdẹdilẹ mí tindo kandeji dọ ogbè olon tọn lọ wá gbọn Jesu Klisti dali dó, mọkẹdẹ wẹ okú gbigbọnọ lọsu wá gbọn agòjẹdo-Klistigotọ lọ po zinzán etọn po dali ga.

To osókuntọ ẹnẹtọ he lọ mẹ, mí mọ ninòmẹ he to ojḽe vivọnu tọn lọ dohia, dilẹ mí to mimọ ẹn dó po nukun míton lẹ po to dinvie. Do ayi e go, gbẹtọ lẹpo ma sọ yónen dọ núplónmẹ aihon he lọ tọn ko yín didọ to hiadonu ẹnẹḽe mẹ gba. Na onú lẹpo ko yín kinkòndopọ to ewọ mẹ wutu. To whedelẹnu, e nọ taidi bo sọ nọ dọhó di lẹngbọvu de, to whenẹnu, aṣẹpipa homẹken tọn lẹ po hùsùdọ mẹhe pò lẹ po tọn yín zinzán, podọ aṣẹpipa to onú popo ji sọ sọawúhia. Sọgan ninòmẹ sinsẹn bibasi tọn gbẹsọ pò to ote, ṣigba yẹ ma mọ huhlọn Jiwheyewhe tọn de-

pope to e mẹ fine gba. Na núyanwle yeton dinvie ton wẹ nado yí huhlọn aihon ton zán to ninọmẹ sinsen bibasi ton glọ. Do ayi e go, ehe lọ wá hinhonnu gbọn goyíyí osókuntọ he tin to osọ lọ jì ton dali.

Dinvie, hiadonu ẹnẹ tintan lẹ do nukonyiyi agòjẹdo-Klistigotọ lọ ton hia sọn bibenu Alẹnu Yóyọ ton. Do ayi e go, yẹ dọhó do ninọmẹ ẹnẹlẹ jì gbọn Yẹwhegán Joeli mẹhe dọhó do owán ẹnẹ he tẹnpón nado dù atin sinsenno Jiwheyewhe ton he lọ sùdo dali (JOELI 1:4). Yẹwhegán Zekalia losu dọhó do nukonyiyi hele go gbọn osọ ẹnẹlẹ didohia dali (ZEKALIA 1:8; ZEKALIA 6:2-5), podọ ga, e yín didohia gbọn azò ẹnẹlẹ dali (ZEKALIA 1:18-22). Agòjẹdo-Klistigotọ losu wẹ ota núplónmẹ aihon ton ton bo sọ yín didohia to osókuntọ dopodopo he hẹn okàn lẹ lọ go to alọ yeton lẹ mẹ. Enẹ wẹ nado dọ, dọ, huhlọn agùn ton wẹ asepipa po ogándùdù po to huhlọn aigba jì ton he ewọ to zinzán mẹ.

Ohiadonu atọtọ

Hùhù Ju lẹ ton to ojẹ he wáyì lẹ po ehe ja lẹ ton po mẹ

Whenuena yẹ hùn hiadonu atọtọ lọ, awhágbè susu tin bo sọ sọawúhia hú mēdidá gbete lọ ton. Ehe lọ ma bọawu gba, na hiadonu he lọ matin to kòndopọ mẹ hẹ Agùn Alẹnu Yóyọ ton gba. Na hiadonu atọtọ lọ biọ ojẹ jomìon ton mẹ apáde dilé yẹ to alọdlẹdo huhù Ju lẹ ton to ojẹ he wáyì lẹ mẹ, podọ apáwhé awetọ lọ na sọawúhia godo he Agùn Asivu lọ ton ko yín zizéyì Gigo mẹ. Podọ gbèsisọ huhùsúdo Ju lẹ ton na tin to nukunbibia daho de mẹ. Whenenu wẹ yé he yín Agùn Alẹnu Yóyọ mẹ ton lẹ ton na yì paladisi mẹ to whenuena yé na tónsọn aigba he jì. Podọ alindo Ju he yẹ na hùsúdo lẹ ton na tin to agbà glọ. Enẹwutu yé ma sọgan biọ Gigo Jiwheyewhe ton mẹ gba, na yé ma kẹlọyí whẹdogbo to Klisti mẹ wutu.

*“Whenuena é hùn hiadonu atọtọ, yẹn sọ mọ to agbà glọ, **ayiha** yé he yẹ **hù** na ohó Jiwheyewhe ton, podọ na okunnuhó he go yé hẹn: yé sọ to awhádo ogbè lélé, dọmọ, Nawẹ e na dẹn dó, Oklunọ È, wiwénọ podọ nugbonọ, hiẹ ma na dawhẹ, bo sọ yíahọsu ohùn míton ton to yé he tin to aigba jì lẹ go ba? Yẹ sọ yí aşónvọ wéwé hlan yé omẹ dopodopo; yé sọ dọ hlan yé dọ, yé ni gbọjẹ*

to ojle vude me whé, kaka devihatò yeton le, po memesunnu yeton le po, he ye na hù dilé ye hù yéwle dó nado sogbè” (OSQHIA 6:9-11).

Do ayi e go, yé Ju he ye ko hù to ojle owhe fọtón-fowe-kanwe-ko he ko wáyì le tòn me, po yé mliyon donu şidopo he ye hù to kanwe-kò donu okotò whenu le, matindo kunnudidè Jesu Klisti tòn gba. Na yé tindo kunnudidè Ohó Jiwheyewhe tòn kẹdẹdilé ye ná hlan Israẹli dó. Dinvie, yéwle awhádo na ahósúyí yeton, ẹmọ, “*Nawẹ e na den dó, Oklunọ È, wiwẹnọ podọ nugbonọ, **hiẹ ma na dawhẹ**, bo sọ yíahósú ohùn míton tòn to ye he tin to aigba ji le go ba?*”Podọ yé he yise to Jesu Klisti me nugbo le ko dọwhẹgbọ he Jiwheyewhe bo ma sọ to awhádo na ahósúyíyí gba, adavo nado to dẹhona ye he dohomẹken ye le kẹdẹdilé Meflitọ yeton wà dó to didọ me, ẹmọ, “*Otọ, jóná yé; na ye ma yón onúhe ye to wiwà gba*” (LUKU 23:34). Ehe lọ sọ yín didọ gbọn odẹ Stefani tòn dali to whenuena ye to zannu dlán ẹn gbọn kẹntọ eton le dali, ẹmọ: “*Oklunọ, a len ylando he do okọ na ye blo*” (OWALỌ 7:60).

Dinvie, ayiha ye he tin to agbà glọ le tòn yín hùhù na Ohó Jiwheyewhe tòn wutu, podọ na okunnuhó he ye tindo tòn kẹdẹdi Ju le. Do ayi e go, ye ọtẹpón wiwá MESSIA lọ tòn. Kẹdẹdilé mí ko dọ dó dote, ye matindo osọhia Jesu Klisti Nazaleti tòn kẹdẹdi MESSIA yeton gba. Enẹwutu, ye ma yín apáde Mefligọ Agùn Alẹnù Yóyọ me tòn le tòn gba. Na Jiwheyewhe tindo ninọmẹ dẹdovo de hlan omẹ Eton Israẹli le kẹdẹdi titò Eton whlengan tòn he É zẹdai jẹnukonna dòdó aihon tòn. Podọ ye ko dẹ omẹ Israẹli tòn le nado yín kunnudètọ Jiwheyewhe tòn nugbo le sọn ojle he me É basi alẹnùnù de he ye te. Enẹwutu, ye dóna dẹkunnuna Ẹn, yẹdọ na Jiwheyewhe nugbo dopo akàn lọ.

Otànhódọtọ agùn tòn he ye yọnen le bo sọ to nukundó le ko pón hlan bo sọ mọ dọ Israẹli ko yín mẹhe Jiwheyewhe gbẹdai do apá dopo bọ Agùn sọ yí otẹn eton me. Enẹ lọ ma sogbè he Owé Wiwé gbọn alọ depope me gba. Do ayi e go, Jiwheyewhe hẹn ayiha Israẹli tòn sinyen bo sọ tónnukunna ye na míwle tòn wutu, na ye nido hùn nukunna mí, podọ na míwle nido yín máhẹtọ to whlengan Eton me. Na oylo Jiwheyewhe tòn po núniná Eton le po ma sọgan yín didèsẹ gba. Ye ma sọgan yín gigòdo godo gba, podọ Jiwheyewhe ma sọgan diọ sọn gbẹmima Eton he É ko magbè eton me gba (LOMUNU 11). Dinvie, Ju he ye hù le na yín whinwhlengan solé ye matindo dọpón nado sẹ ohó

de dogbon Klisti ton dali dó. Ehe lo na soawúhia na yé yise po ayiha yeton lepo po bo so yonen do Messia lo na wa bo so notepón azán Eton wutu.

Podò to apáwhé awetò hihiamé he kàn hiadonu atóntò lo ton, yè do hlan mí hézéhézé do, mehe yè hù hele yí asòvò wéwé de, şigba yé na notena ojle de kaka je whenuena devihatò yeton po memesunnu yeton le po na yín hùhù ga kèdèdi yéwle. Whenenu yé yín Agùn Alènú Yóyó me ton le, yín alòdlèndo to whepoponu di “ovisunnu le po oviyonnu le po”. Şigba yé he sòn Israèli me le wè yè nò ylo do, “devisunnu le po deviyonnu le po”. Dinvie, ohógbè he lo yín mimò to Owé OWALQ 2:17-18 ton me to kòndopò me he túntún Gbigbò Wiwé ton he soawúhia to yé omè awele ji, tintan ton, do ovisunnu le po oviyonnu le po ji, enègodo wè e na jèdo devisunnu le po deviyonnu le po ji.

Ohiadonu şidopotò Pinpón hlan bibenu Azán Oklunò ton lo ton Vàsúdo jowamò aihon lo blébu ton

Do ayi e go, hiadonu şidopotò lo tin na ninòmè godogodo ton he kàn nukunbibia daho lo to whenuena Azán Oklunò ton yín didohia. Podò nado modona gbèdidè nukonyiyi núyiwà he yè do lo ton, yé wè ehele: Tintan, Agùn Asivu lo ton na yín zizéyi biò Gigo me. To whenenu, alènnùnù he tin to Vatikan po Israèli po, po otò he yè nò ylo PLO po şenşen, podò he kòmenù Alabianu le ton ga na soawúhia, podò owhe atòn-dá devizòn yewhegán awele ton to Jelusalem me na soawúhia. Podò to vivonu devizòn yeton ton godo, Ju fòtòn-kantòn-konukun-enele na tin to gbèsisò me to Osó Zìoni ton ji. Whenenu wè Alènnùnù lo na yín gbigbà bọ yewhegán awele na yín hùhù. To enègodo, ojle owhe atòn-dá nukunbibia daho lo ton po homèken ton lo po yèdo to Ju le ji (DANIELI 7:25),podò huhlòn agòjèdo-Klistigotò lo ton to Akòta lepo ji na yín dopón de (OSQHIA 13:5-7).

*“Şigba to afòdoponeji, to azán nukunbibia nele ton **godo**, yè na hen owhe dozinvlù, osùn ma to na yí hinhòn eton hia, sunwhlèvu nasò flé sòn olon, huhlòn olon le ton le wè yè nasò whàn” (MATIU 24:29).* To ojle pèvi nè

whenu, vàsúdo po didiọ aihọn lọ blébu tọn po na sọawúhia. Podọ to whenenu, pèngbè ɣinawe lẹ na tin po kinkọn jẹgbonu ogò homẹgble tọn lẹ lọ po. To hiadonu ɣidopotọ mẹ, yẹ na whàn olon po aigba po, bo nasọ dọn ẹn gbọn nukonyiyi klandowiwe tọn mẹ. Whenenu wẹ núhe yẹ to búdina to egbé na sọawúhia: zannu lẹ na flẹ jẹ aigba, bo yẹ nasọ whàn aihọn lọ blébu.

*“Yen sọ mọ whenuena é hùn hiadonu ɣidopotọ, do ayi e go, whinwhàn daho de whàn; owhe sọ diyũ di odévo ofún tọn, osùn sọ di ohùn; **Sunwhlẹvu olon tọn lẹ sọ flẹ jẹ aigba**, kẹdẹlilé votin nọ jà sinsẹn eton he ma whẹn konyinai dó, whenuena yẹ gbọn alọ jẹhọn daho tọn mẹ whàn ẹn. Yẹ sọ há olon sẹ di hihá owé tọn whenuena yẹ há ẹ dopọ; osó daho lẹ dopodopo po olopo dopodopo po wẹ yẹ hùngona sọn oten yeton mẹ”* (OSQHIA 6:12-14).

To whenenu, wuwlu daho de po awubla daho de po na tin to aigba ji. Do ayi e go, núhe gbẹtọ lẹ ma lẹn gbèdé na sọawúhia ajiji do aihọn lẹpo ji. Enẹ lọ wẹ ojẹ Akọta he zín Jelusalẹm dai lẹ tọn na dóalọte (LUKU 21:24). *“Ohia na tin to owhe po osùn po mẹ, podọ to sunwhlẹvu lẹ mẹ; podọ to aihọn mẹ nukunbibia akọta lẹ tọn, to flujijẹ mẹ na gbigbo ohù tọn po agbowhen po. Gbẹtọ na to didaku na obú, podọ na nukundó onú ne lẹ he ja aihọn ji tọn; na yẹ na whàn huhlọn olon tọn lẹ”* (LUKU 21:25-26).

To owéfo he bọdo e go lẹ lọ mẹ, obú yeton yín didohia, dọmọ: *“Ahọlu aigba tọn lẹ, mẹgbōgbo lẹ, adokunno lẹ, awhangán lẹ, mẹgángán lẹ, mēmẹglo lẹ dopodopo, podọ mēmẹkannu lẹ dopodopo, sọ yí yéde whlá do odò slo mẹ, podọ to osó slo mẹ to osó daho lẹ ji; yé sọ to didọ hlan osó daho lẹ, po osé lẹ po, dọ, Hó jẹ mí ji, bo yí mí whlá sọn nukun Ewọ he sinai to ofin ji lọ tọn mẹ, podọ sọn homẹgbleLengbovu lọ tọn mẹ; na azán daho **homẹgble** eton tọn ko wá; mẹnụ wẹ tin sọgan nado nọte”* (OSQHIA 6:15-17).

Núplónmẹ he dọ dogbọn Bẹyilonmẹ tọn dali dọ e na sọawúhia to nukunbibia godo ma yín Owé Wiwé mẹ tọn gba. Do ayi e go, yẹ dọ hlan mí dọ Jesu wá nado dè *“... mí **sọn homẹgble** he ja mẹ”* (1 TĚSALONIKA 1:10). *“Na Jiwheyewhe ma dè mí na **homẹgble** gba, adavo nado mọ whlẹn-gan yí gbọn Jesu Klisti Oklunọ míton mẹ”* (1 TĚSALONIKA 5:9).

Do ayi e go, jòmion Jiwheyewhe tọn he yẹ ná hlan gbẹtọ lẹpo gbọn owhegbọ he yẹ hẹnsẹ gbọn Lengbovu Jiwheyewhe tọn dali to whenenu

na doalote kakadoi, podò ofin jòmion tòn lò na lezùn ofin whèdida tòn. Whenenu wẹ Lẹngbovu fifá lò na lezùn Whèdato lò. Podò homẹgble olon tòn he na lì to whenuena Azán Oklunò tòn lò na to jùjù jei, yèdò ehe góna awúwiwlé whèdida tòn lẹpo, po liléwé lò po jenukonna bibènu Ahóludu owèhè fọtón tòn. **“Na azán daho homẹgble eton tòn ko wá; mẹnụ wẹ tin sogan nado note?”** (OSQHIA 6:17). Podò susu owéfò lẹ tòn ko táhinhòn do onú lẹpo ji na mí ehe to na wá jọ, he tindo kànşışa po azán he pó. Kẹdẹdilé yè ko dọ gbọn onú Yẹwhégán Isaia tòn mẹ, aigba lò na whàn tò fi podò to odon di avaja de. *“Yè gbà aihon jẹdo gbidigbidi, aihon zùn yiyọ konyingbe gbidigbidi, aigba whàn ginanginan. Aihon na mùsà bo dahli di ahànumunò, yè nasọ bẹ ẹ sẹ di oflo; ylando eton nasọ pẹnagbàn ẹn, é na jai, é ma to na fọn ba.”* (ISAIA 24:19-20).

To ohó he mẹ, yè dọ na mí onú he na wájọ to vivonu owèheta he tòn. Şigba kẹdẹdilé owéfò devo lẹ dóhia do, yèdò to enẹgodo núdidá lẹpo nasọ gòwá ninòmẹ yeton gigonò lò mẹ, bo nasọ yín máheto to Ahóludu owèhè fọtón tòn mẹ. Podò ehe ma mọ tẹnme to Jiwheyewhe nukon lẹ na tindo vivonu. Podò ehe yín dagbe hlan Ẹn lẹ na tindo tẹnme, podò onú lẹpo nasọ lẹgòwá whánpe mẹ.

OTA 7

MEHE YÈ DOHIAGONA SỌN JU LẸ MẸ

Ota şinaweto lò boawú nado mọdona. To apawhe tintan mí mọ ohi-adógóna omẹ fọtón-kantón-konukun-ẹnẹ (144,000) sọn **whẹndo wiawe ovi Islaẹli tòn lẹ tòn mẹ**; podò apawhe aweto mí mọ gbeto susu gédégédé sọn akọta lẹ mẹ, he dóna gbọn nukunbibia daho lò mẹ. Podò whèdida angẹli he hẹn jẹhon enẹlẹ go he yè na túndote poun to whenuena opẹn şidopotò lò donú. (OSQHIA 9:14-15).

“To onú he godo, yẹn sọ mọ angẹli ẹnẹ şite to gosu ẹnẹ aigba tòn lẹ ji, yé sọ hẹn jẹhon ẹnẹ aigba tòn lẹ go, na jẹhon nikã yín do aigba go, kavi do ohù mẹ, kavi do atin depope go. (OSQHIA 7:1-)

Podò jẹhọn to hógbè dọdai tọn mẹ wẹ yín dindọn po vásúdó po. Podò mí sọ mọ sịsẹ etọn to owé dọdai tọn lẹ mẹ (ZEKALIA 6:5).

Podò to afọ he bọdoego lẹ to alọdlẹndó ohiadógóna omẹ fọtón-kantón-konukun – ẹnẹ lẹ sọn whẹndo wiawe lẹ mẹ (144,000). Yẹ dóhia yé go po Ohidónu Jiwheyẹwhe tọn po to nukọn yetọn. Podò yé he tin hlan Agùn nugbo tọn lẹ lẹ wẹ yè yí Gbigbo Wiwé do dóhiagóna ehe yè ylọ dọ Ohiadónu Jiwheyẹwhe tọn. EFESUNU 1:13 podò ota 4:30 podò ofi susu to Owé Wiwé mẹ to didóhia dọ Gbigbo Wiwé wẹ yín Ohiadónu Jiwheyẹwhe tọn. Kẹdẹdilẹ Gbigbo Wiwé jẹte dó Ovisunnu Jiwheyẹwhe tọn ji do (MATIU 3:16) “... *Na Ewọ lọ wẹ Jiwheyẹwhe Otọ ko tlẹhiadónuna*” (JOHANU 6:27) Mọdopolọ wẹ Gbigbo Wiwé dopolọ nọ wá visunnu po viyọnnu Jiwheyẹwhe tọn lẹ pó ji do, yèdọ yé he mẹ Ewọ yín homẹvivinọ te talâlă (OWALỌ 2:38-39; LOMONU 8:11 po 23; 2KỌLETINU 1:21-22).

Podò dogbọn owẹhó omẹ fọtón-kantón-konukun-ẹnẹ lẹ tọn (144,000) na dọpón dahó he lọ to didóhia apajẹ wiwá angẹli he sọn whèzẹtẹn tọn he hẹn Ohiadónu Jiwheyẹwhe tọn. Yẹwhẹgán Ezekielí ko mọ yé he to winwẹn bo sọ to avivi na osúnù lẹ lẹ he to jijọ to Otò Wiwé lẹ mẹ wẹ yè ko dóhiagóna (EZEKIELÍ 9:1-6). Podò dogbọn dóhia Ezekielí tọn dali po Osọhia ota he tọn po, mí mọdona hézéhézé dọ ohiadógóna whẹwhe wẹ yítẹnme. Podò to enẹ lẹ godo wẹ whẹdida angẹli lẹ lẹ tọn lẹ sẹ azọnwà.

*“Yẹn sọ mọ angẹli devo de tọn sọn whèzizẹ dali ja, é tindo hiadonu Jiwheyẹwhe ogbẹnọ tọn lẹ to alọ etọn mẹ: é sọ dawhá to ogbè lélé mẹ hlan angẹli ẹnẹlẹ, he yè ná nado gbleawuna aigba lẹ po ohù po, dọmọ, **Hiẹ gbleawuna aigba, kavi ohù, kavi atin lẹ blo, kaka mí nado yí hiadonu do dóhiagona mèmẹglọ Jiwheyẹwhe míton tọn lẹ to nukọn yetọn.**”* (OSQHIA 7:2-3).

Podò Owé dọdai tọn lẹ dọhó dogbọn gbẹtọ he yí ohia kanni lẹ tọn lẹ do nukọn yetọn podò to alọ adùsin yetọn tọn go, podò to ofi ga yè ko sọ dọ hlan mí dogbọn afanumẹ Jiwheyẹwhe míton tọn dali dọ, Jiwheyẹwhe sọ dóhia yéwle lọsu go to nukọn yetọn. Podò awele, ohia kanni lẹ tọn po Ohiadónu Jiwheyẹwhe tọn po, ma sọgan yín mimọ to agbasalan mẹ po nukun po gba, kavi sọha Nuọntọn kandekoatón e lán dopo tọn gba (666) (OSQHIA 13:18) kavi yọnnu lẹ po kọfọ sika tọn lẹ po, po oyín núz-

inzán eton po onú winwlán eton ton po” “Babiloni daho” he kanni de ji to zungbo me ma sogan yin mimo po nukun agbasa ton po gba. To fi mi to afode bio aigba nudohiamet ton me, na tukla gbigbono le dohudodo mononanu onu he to taji le ton (1KOLETINU 2:13-15). Na Jiwheyewhe Losu yon omet Eton le podot omet Eton le so yon Ewlosu. (JOHANU 10:14).

Podot ehe kan omet foton-kanton-konukun-enet le(144,000) weto he ma sogan yin tuntunmet taidi hlan awhanpa he ye ko ze daga son Agun lo me, kavi son agungbepipli le me gba. Sigba oweto tin hlan yisenot he ye podai le, kededile ye wlan en do, domot, “Yen so se soha ye he ye yi hiadonu do dohiagona le yin fotonkantontkonukunenet **son whendo ovi Israeli ton lepo me.**

Son whendo Juda ton me ye yi hiadonun do dokia fofot sidopo. Son whendo Gati ton me, ye yi hiadonu do dokia fofot sidopo. Son whendo aseli ton me, ye yi hiadonu do dokia fofot sidopo. Son whendo Naftali ton me, ye yi hiadonu do dokia fofot sidopo. Son whendo Manasse ton me, ye yi hiadonu do dokia fofot sidopo. Son whendo Simeoni ton me, ye yi hiadonu do dokia fofot sidopo. Son whendo Levi ton me, ye yi hiadonu do dokia fofot sidopo. Son whendo Isakali ton me, ye yi hiadonu do dokia fofot sidopo. Son whendo Zabuluni ton me, ye yi hiadonu do dokia fofot sidopo. Son whendo Josefu ton me, ye yi hiadonu do dokia fofot sidopo. Son whendo benjamini ton me, ye yi hiadonu do dokia fofot sidopo.” (OSQHIA 7:4-8).

Podot **whendo wiawe hele** yin hihia gbont oyin yeton le dali. Enewutu, nusido kavi nuplonmet jdagot dona dotalote. Podot e ma so sogan yin didot humot gba. Na nuplonmet he ye yonen di “Israeli he tin to whetihot agewaji ton to otot Elopea ton me le ton” he kan whendo ao he ko dambu bio akota le me ma yin nugbo gba. Na ehe lo jdagot Owé Wiwé le mlenmlen, yedot ehe to kunnudet dot ye whendo wiawe lepo na tin to finet to ojlet hiadogona ton lo me.

Gbẹ̀to susu gedegede he na tọnjẹgbonu wá gbọn nukunbibia dahò lẹ dali

Sọn afọ etọn ẹnẹnẹtọ lẹ mẹ, Johanu dọhó do osọha gbẹ̀to susugege he na jẹgbonu wá sọn akọta lẹpo mẹ go, dọmọ:

*“To onú hele godo yẹn pọn, do ayi e go, gbẹ̀to susugege, he medepope ma sogan hia, sọn akọta lẹpo mẹ, sọn ohennu lẹpo mẹ, sọn gbẹ̀to lẹpo mẹ, podọ sọn ogbẹ lẹpo mẹ, ẹite to ofin lẹ **nukọn** podọ to Lẹngbọvu lẹ nukọn, yẹ sọ do asọvọ wéwé na yé, odéma sọ tin to alọ yetọn mẹ, yẹ sọ to awhádo ogbẹ lélé, dọmọ, Whlẹngan hlan Jiwheyewhe mítọn he sinai to ofin lẹ **ji**, podọ hlan Lẹngbọvu lẹ. Angeli lẹpo sọ ẹite lẹdo ofin lẹ pé, lẹdo mọho lẹ lẹ pé, podọ lẹdo medidá ẹnẹlẹ lẹ pé, bo jẹklo **to ofin lẹ nukọn** bo sinyọn nukunmẹ dò, bo litaina Jiwheyewhe, dọmọ, Niṣe: Dona, po gigo po, nuyọnen po opẹ po, yeyi, huhlọn, po hlọnhlọn po ni tin hlan Jiwheyewhe mítọn kakadoi. Niṣe!”* (OSQHIA 7:9-12).

Do ayi e go, yẹ he gbawhàn lẹ na yín zizéyì Gigo mẹ jẹnukonna nukunbibia dahò lẹ. Yẹ sọ tindo dọpọn pagbẹ nado sinai po Oklunọ po to ofin **ji**, ehe yín jijlẹ do osọha gbẹ̀to susugege he na sọawúhia to ofin lẹ **nukọn** lẹ go. Enẹwutu, yẹ wlán ẹn dọ, “Ewọ he gbawhàn, wẹ yẹn na ná nado sinai hẹ mi to ofin ẹie **ji**, dilẹ yẹn ga gbawhàn, bo sọ sinai hẹ Otọ ẹie to ofin etọn **ji** dó” (OSQHIA 3:21). Podọ yisenọ he yẹ pòdai bo sọ yín dódónọ to nukunbibia dahò he lẹ whenu lẹ na yì biọ Ahóludù Owhe fọtọn tọn mẹ bo nasọ sọawúhia to ofin lẹ **nukọn**.

Do ayi e go, osọha gbẹ̀to susugege he lẹ tọn na sẹn Oklunọ Jiwheyewhe to Ẹmpli Etọn mẹ ẹigba bo ma na dùahọlu hẹ gba.

Podọ yẹ wlán ẹn dọ, “Dopo to mọho lẹ lẹ mẹ sọ gblọn dọ hlan mi dọ, Mẹnụ wẹ ehe yẹ do asọvọ wéwé na hele? Fie wẹ yẹ sọ tónsọn wá? Yẹn sọ dọ hlan ẹn dọ, Mədaho, hiẹ wẹ yọnen. Ẹ sọ dọ hlan mi dọ, Ehele wẹ yẹ he tónsọn nukunbibia dahò mẹ, bo **yàn asọvọ yetọn bo hẹn yẹ zùn wéwé to ohùn Lẹngbọvu lẹ tọn mẹ**. Enẹwutu wẹ yẹ do tin to ofin Jiwheyewhe tọn lẹ **nukọn**, bo sọ to sinsẹn ẹn to **okle po ozán po to ẹmpli etọn mẹ: podọ ewọ he sinai to ofin lẹ ji nasọ dlẹn ogohọ etọn do yẹ ji**. Huwe ma na hù yẹ ba, mọ ovẹ ma na hù yẹ ba; mọ owhe ma na vé do yẹ ji ba, kavi yózo depope. Lẹngbọvu lẹ he tin to ofin ẹnẹnẹn na yín lẹngbọhọto yetọn, bo nasọ nọ plán

yé jẹ fie asisà osìn ogbè tòn lẹ te: Jiwheyewhe nasọ súnsún dasìn lẹpo sẹ sọn nukun yeton lẹ mẹ” (OSQHIA 7:13-17).

Dinvie, ohógbè he yè zán dólé dọ, “*okle po ozán po*” dọhó hézéhézé dọ ehe lọ to alòdlẹndọ whenu de to Ahóludù Owhe fọtón tòn mẹ bo ma sọ yín to madopòdọ he ma yón okle kavi ozán, kavi osò he wáyì po osò he ja po mẹ gba. Do ayi e go, osọha gbẹtọ susugege he na sẹn Oklunọ to **templi** Etọn mẹ to aigba ji lẹ wẹ Mefligò he tónsọn nukunbibia mẹ, yèdọ yé he ma ko sọgbè nado yín máhẹto to Agùn Asivu he yín zizé bíọ Jelusalẹm yóyọ lọ mẹ lẹ mẹ bo nasọ nonọ E mẹ (OSQHIA 21:9-10). Podọ Jelusalẹm yóyọ he yín otódaho Jiwheyewhe tòn lọ matindo **templi** de gba: “*Yẹn ma mọ templi de to e mẹ; na Oklunọ Jiwheyewhe Ganhunupo, po Lẹngbọvu lọ po wẹ templi etọn. Otódaho lọ ma sọ jlo owhe kavi osùn, nado nọ họn hínhon do e mẹ: na gigo Jiwheyewhe tòn wẹ to hínhon họn do e mẹ, Lẹngbọvu lọ sọ wẹ hínhon etọn*” OSQHIA 21:22-23.

Do ayi e go lò, osọha gbẹtọ susugege helẹ tòn wẹ yisenọ he yè whlẹn bo sọ fligò gbọn Ohùn Lẹngbọvu lọ tòn dali lẹ. Podọ gbọn ojòmíọn dali, yé na yé asòvọ wéwé, şigba yé matin to gbèsisọ mẹ nado yín zizéyì Bèyìlọnmẹ mẹ gba. Payi e go dọ, nukunbibia lọ ma sọgan whlẹn kavi klandowiwé gba, şigba yé ko yín whinwhlẹn bo ko sọ yín kinklandowiwé whẹpo yé do bíọ nukunbibia mẹ; dinvie, yé gbọ Bèyìlọnmẹ go na yé matindo amì Gbigbọ lọ tòn. Enẹwutu, **fligò tin na yé omẹ he dọwhẹgbọ hẹ Jiwheyewhe lẹpo gbọn Ohùn Lẹngbọvu Jiwheyewhe tòn he yè kòndai lọ kẹdẹ mẹ, bo ma sọ hò awhànpa he mẹ mēdopodopo tin te tòn lọ pọn gba.** Do ayi e go, azón dagbe po nukunbibia po ma wẹ to whlẹgan kavi ogbè madopòdọ ná mēdepope to egbé gba. Na to Jesu Klisti kẹdẹ mẹ wẹ Jiwheyewhe dó Alẹnùnù Alẹnù Yóyọ tòn lọ ai te gbọn ohùn he yè kòndai to osó Kalvali tòn ji dali. Enẹwutu, mēdepope he yise bo sọ tindo dọpón whẹdọgbọ mēde titi tòn po Jiwheyewhe po wẹ tindo ogbè madopòdọ.

OTA 8

Hiadonu şinawetọ lọ

Odádó to Olọn mẹ

Ofin lẹblanu ọn lẹ na lẹzun ofin whẹdida ọn

Odohia opèngbe şinawe whẹdida ọn lẹ ọn lẹ

Opèngbe ẹnẹ tintan lẹ

“Whenuena é sọ hùn hiadonu şinawetọ, dádó to olọn mẹ jẹ dadawe ogàn dopo ọn jẹmẹ” (OSOHIA 8:1).

Dinvie, afo şidopo tintan he jẹnukọn lẹ to didọ hlan mí hézéhézé dogbon núhe tin to hiadonu şinawetọ lọ mẹ ọn dali po núhe jò to ojẹ nẹ mẹ ọn po. Do ayi e go, to afo tintan lọ mẹ, odádidó ajiji de yín kinkàndai dádó to olọn mẹ jẹ dadawe ogàn dopo ọn jẹmẹ. E taidi do yẹ ko zé olọn lẹpo yì gbọn núpaşamẹ de dali po núhe na jò to asiko nẹ mẹ po.

Enẹwutu, yẹwhegán Isaia dèkunnu do, awhànpa olọn ọn lẹ to Oklunọ pà magbojẹ, dọmọ, *“Wiwé, wiwé, wiwé, wẹ Oklunọ awhànpa lẹ ọn!”* (ISAIA 6:3). Podọ Johanu lẹsu wlán dogbon mejidá gbẹte ẹnẹ he to pipà ná hlan Jiwheyẹwhe magbojẹ to okle po ozán po ọn dali, do, *“Wiwé, wiwé, wiwé, Oklunọ Jiwheyẹwhe Ganhunupo, he ko tin, bo sọ tin, bo sọ ja”* (OSOHIA 4:8).

Do ayi e go, to hùnhùn hiadonu şinawetọ whenu, odádidó ajiji de sọawúhia to olọn mẹ, yèdọ núpaşamẹ ajiji de na awhànpa olọn ọn he bonù yetọn lẹ na şẹju ogbàn. Ehe lọ jò to whenuena ofin lẹblanu ọn lẹ yín didiọ zùn ofin whẹdida ọn, bọ homẹgble Jiwheyẹwhe ọn nasọ sọawúhia. Podọ vivọnu titò whlẹngan ọn he Jiwheyẹwhe basi na madopòdò yín núpaşamẹ daho podọ gigonọ de na Olọn lẹpo.

Kẹdẹdi hiadonu he ko wáyì lẹ ọn dóna yín hihia bo sọ yín ayidego dó, mọdopolọ wẹ na owé he kàn hiadonu godogodo ọn lẹ dó ga. Dinvie, yè do hlan mí dogbon núhe tin to hiadonu şinawetọ lọ mẹ ọn dali po núhe jò to ojẹ nẹ lọ mẹ po to afo awetọ mẹ, dọmọ:

“Yen sọ mọ angẹli ẹ́nawẹ he ẹ́tẹ to Jiwheyẹwhe nukọ́n lẹ; yẹ yí opẹ́n ẹ́nawẹ na yẹ. Angẹli devo de sọ wá, bo ẹ́tẹ to agbà kọ́n: é tindo agbán sika tọ́n de, yẹ sọ yí núwhẹnwán susu nẹ, na é nì yí i dogó odẹ mẹwíwẹ lẹ tọ́n to agbà sika tọ́n lọ jì he tin to ofín lọ nukọ́n. Azọ núwhẹnwán lọ tọ́n, po odẹ mẹwíwẹ lẹ tọ́n po sọ hejì yí Jiwheyẹwhe nukọ́n sọ́n alọ angẹli lọ tọ́n mẹ. Angẹli lọ sọ yí agbán lọ, bo dẹ miyọ́n agbà lọ jì tọ́n gọ e mẹ, bo sọ zé e dlan aigba jì: ogbẹ, osò, abì, po aigba whinwhàn po sọ tin” (OSQHIA 8:2-5).

Alọdẹndonú lọ to didohia hézéhézé dọ, Israẹli na tin to kọ́ndopọ mẹ po núhẹ na jọ to whenẹnu lọ po. To ojẹ Agùn Alẹ̀nù Yóyọ mẹ tọ́n lọ tọ́n whenu, Jesu Klisti wẹ Whẹgbọ́tọ lọ podọ Wheyídọ́tọ mítọ́n to ofín lọ nukọ́n, yèdọ ehe jì É zé Ohùn Eton titi do kẹdẹdi Avọ́sántọ Daho lọ (HEBLU 9:11-14). Godo he Agùn Asivu lọ tọ́n ko wléawu bọ yẹ ko sọ zé E yí vọ, devizọ́n Eton kẹdẹdi Avọ́sántọ Daho na dóalọ́tẹ. To whenẹnu, yẹ he mọ jọmíọ́n yí to Jiwheyẹwhe de lẹ na mọ Ẹn, yèdọ Ewọ Mẹhe yẹ ko yise. Podọ to zizéyì lọ godọ, Jiwheyẹwhe na bẹ azọ́n po Israẹli po. Whenẹnu odẹ yẹ he na sọ́n whẹndo wiawe lẹ mẹ tọ́n ma nasọ yín alọkẹyí gbọ́n Jesu Klisti de di Whẹgbọ́tọ nado yín hinhen wá Ofín ojọmíọ́n tọ́n lọ nukọ́n ba. Podọ to whenẹnu, kẹdẹdi Asisúno, Ewọ na to Núdùdù Alọ́wle tọ́n dù po Asivu Eton po to Gigo mẹ. To ofi, mí to hodọ do odẹ yẹ he yẹ na dohiagona sọ́n whẹndo wiawe lẹ mẹ tọ́n jì, podọ odẹ nẹlẹ na yín zizéyì gbọ́n angẹli dali, yèdọ ehe dẹwán di núwhẹnwán de bo sọ yín zizé do agbà sika tọ́n lọ jì.

Do ayi e go, godọ he angẹli ẹ́nawẹ he ẹ́tẹ to Jiwheyẹwhe nukọ́n lẹ ko yí pẹngbe ẹ́nawẹ lẹ, wẹ odẹ Ju lẹ tọ́n godogodo tọ́n na yín bibẹpli dopọ do kọfò sika núwhẹnwán tọ́n mẹ bo nasọ yín kinkọ́ndai to agbà sika tọ́n lọ jì. To whenuena odẹ godọ tọ́n lọ ko jẹ finẹ lọ vọ, wẹ ofín jọmíọ́n tọ́n lọ na yín didiọ zùn ofín whẹdida tọ́n, bọ homẹgbẹle Jiwheyẹwhe nasọ sọawúhia jẹgbonu. Ehe na yín didohia gbọ́n akán zogbe yẹ na fọ do aigba jì dali. Podọ ojẹ nẹ mẹ, Jiwheyẹwhe ma nasọ jlo dọ yẹ nì sẹn Ẹn ba. Na É ma sọ sọgan kẹ́alọyí sinsẹn po pipà po ba, podọ to ojẹ dopo nẹ lọ mẹ, É na kọ́n homẹgbẹle Eton jẹgbonu do aigba jì. Enẹwutu, odádó to olọ́n mẹ.

To whenuena kọfò sika núwhẹnwán tọ́n ko wàzọ́n yetọ́n lọ vọ, wẹ yẹ na gọ yẹ na akán zogbe sọ́n agbà lọ jì do aigba jì, nado dohia dọ, homẹgbẹle Jiwheyẹwhe tọ́n ko yín gbìgbàdó jẹ aigba jì. *“Angẹli ẹ́nawẹ lẹ lọ he*

tindo opèn şınawe lẹ wléawu na yéde nado kún” (OSQHIA 8:6). Whenenu wẹ azọn ojòmìon tọn po akọta lẹ po podọ po Israẹli po na dóalọte.

To hiadonu lẹpo mẹ, yẹ dlenalọdo şınawetọ lẹ dagbedagbe, do ayi e go, e ma tindo ohia núdabla tọn de kẹdẹdi ehe pò lẹ depope gba. Podọ mí ma dóhudo núdohiamẹ depope tọn nado mọdona hiadonu şınawetọ lẹ gba. Na núhe tin to e mẹ lẹpo tin to hinhónnu bo sọ pé. Whenuena yẹ ko diọ ofin jòmìon tọn lẹ zùn ofin whẹdida tọn vọ, angeli şınawe lẹ sẹ do opèn yeton lẹ kún ji. Na lé wẹ yẹ dọ dó to hiadonu şınawetọ lẹ mẹ hézéhézé. Enẹwutu, mí dóna flín dọ, whẹdida pèngbè lẹ tọn na sẹ to godo he yẹ ko dohiagona omẹ fọtón-kantón-konukun-ẹnẹ (144,000) lẹ (OSQHIA 7).

*“**Angeli tintan kún**, okẹnsu po miyọn he flusọ po ohùn po tọnjegbonu, yẹ sọ zé yé dlán aigba ji: dadatòntọ aigba tọn fiọ, amà mú lẹpo sọ fiọ.*

***Angeli awetọ sọ kún**, yẹ sọ dẹn osó dahò he to zòji de dlán ohù mẹ: dadatòntọ ohù tọn sọ diọ zùn ohùn. Dadatòntọ núdidá he tin to ohù mẹ, yèdọ yé he tindo gbigbo lẹ kú; dadatòntọ ohún lẹ tọn sọ gble.*

***Angeli atòntọ sọ kún**, sunwhlẹvu dahò de sọ flẹ sọn olon mẹ, bo to jiji di zògbán, bo hò jẹ dadatòntọ otòdahò lẹ tọn ji, podọ jẹ asisà otò lẹ tọn ji: Yè sọ nọ ylo oyín sunwhlẹvu lẹ tọn dọ, Vivé; dadatòntọ osìn tọn sọ diọ zùn vivé; omẹ susu sọ kú gbọn alọ osìn lẹ lẹ tọn dali, na yè diọ yé zùn vivé wutu.*

***Angeli ẹnẹtọ kún**, yẹ sọ linú dadatòntọ owhe tọn, dadatòntọ osùn tọn, po dadatòntọ sunwhlẹvu lẹpo tọn; na dadatòntọ yeton nido dozinvlú, okle ma sọ yí dadatòntọ eton do hounun, mọwẹ ozán ga” (OSQHIA 8:7-12).*

Do ayi e go, opèn whẹdida vàsúdo tọn ẹnẹ tintan lẹ yín pinplán bo sọ yín kinkòn jegbonu do núdidá lẹ ji. Yé do yé hia hézéhézé. Podọ whenuena angeli ẹnẹ tintan lẹ lẹ kún opèn yeton lẹ, Johanu wlán yé dai, dọ, “Yẹn mọ, bo sọ sẹ angeli de to zinzlọn gbọn şenşen olon tọn jei, bo to didọ to ogbè lélé mẹ, dọ, dindon, dindon, dindon, na yé he tin to aigba go lẹ, **na ogbè opèn angeli aton he pò bo to na kún dogo lẹ wutu!**” (OSQHIA 8:13).

OTA 9

Awúfięsa he yẹ ma sọgan zéjẹ Opèngbe atótọtọ lọ – dindọnt tintan lọ

*“**Angẹli atótọtọ kún**, yẹn sọ mọ sunwhlẹvu de flẹ sọn olon mẹ wá aigba: ewọ wẹ yẹ yí họnhùngàn odò mapote tọn lọ hlan. É hùn odò mapote lọ; azọ sọ tì jẹgbonu sọn odò lọ mẹ, di azọ miyọn dahọ tọn; owè po jiwhenukunmẹ po sọ dozinvlú na azọ odò lọ mẹ tọn wutu. Owèn sọ tọnjẹgbonu sọn azọ lọ mẹ wá aigba jì: yé wẹ yẹ yí huhlọn hlan, dilẹ aklekle aigba tọn lẹ tindo huhlọn dó”* (OSQHIA 9:1-3).

Dinviẹ, yẹ sùwhẹna nùlilá he tin to vivọnu ota şinatótọtọ lọ tọn, na awúfięsa he tin to pèngbẹ atótọtọ lọ mẹ zẹ jìjẹ go. Podọ ehe lọ na wá yé he gbékọ jomìọ Jiwheyewhe tọn lọ go, bo **ma sọ** tindo Ohia Hiadonu Jiwheyewhe tọn to ojẹ nẹ lọ mẹ gba. Kẹdẹdilẹ mí ko dọ dó, yẹ ma na gblealọdo omẹ fọtón-kantón-konukun-ẹnẹ (144,000) lẹ go gba, adavo nado whlá yé, na yé tindo Ohia Hiadonu Jiwheyewhe tọn tọn wutu. Podọ kẹdẹdi okunnuhó magbọvọ Owé Wiwé lẹ tọn, pèngbẹ whẹdida tọn lẹ na sọawúhia to owè atón-dá devizón yewhegán awele tọn godo kẹdẹ, enẹ wẹ nado dọ, dọ godo he yẹ ko dohiagona omẹ fọtón-kantón-konukun-ẹnẹ (144,000) lẹ vọ. Podọ ga, yé he yẹ dohiagona to Islaẹli mẹ lẹ na yín whiwhlá to osùn atón awúfięsa dahọ pèngbẹ atótọtọ lọ tọn whenu. To pinpón hlan yé he yẹ na hù lẹ tọn mẹ, mí hia dọ,

“Wá, omẹ şie emì, biọ abò towe mẹ, bo sú ohọn do dewe: whlá dewe di to nukunwhiwe pẹvide mẹ, kaka homẹgble nado juwáyì” (ISAIA 26:20).

*“Yẹ sọ dọ hlan yé dọ, yé gbleawuna ogbé aigba tọn blo, kavi onú he to omú de, kavi atin depope blo, adavo yé he **matindo ohia hiadonu Jiwheyewhe tọn** to nukon yeton lẹ kẹdẹ”* (OSQHIA 9:4). Mì jale, mì zé ehe lọ jlẹdo OSQHIA 7:1-8 tọn lọ go.

Do ayi e go, nùdidá he gbọnvọ hele tindo huhlọn di aklekle lẹ bo sọ tin nado do awufięsana tòmẹnu aigba jì tọn lẹ. Yé sọ yín didohia di núhe tónsọn lonzòdò mẹ lẹ. Enẹwutu, awufięsa he yé ná lọ ma sọgan yín domọna gba. Podọ awufięsa he lọ na nọte hò osùn atón.

*“Yéwle wẹ yè sọ yí hlan dọ, yé hù yé blo; adavo dọ yè ni bianukunna yé hò **osùn atón**; adímèmẹ yetọn sọ di adímèmẹ aklekle tọn whenuena e mè gbẹtọ. To azán nẹlẹ gbè wẹ gbẹtọ lẹ na din okú, yé ma to na mọ ẹn, yé nasọ jlo nado kú, okú nasọ họn sọn yé de” (OSQHIA 9:5-6).*

Podọ sọn afọ ɣinawetọ jẹ aotọ mẹ, mí mọ odohia núdidá nẹlẹ he tọn-jẹgbonu sọn odò mapote mẹ wá:

“Owèn ewlẹ sọ tin jijlẹ do osọ he yè ko wléawuna vò hlan awhàn go; to ota yetọn, e tin jijlẹ do ojẹgbakun sika tọn lẹ go, nukun yetọn sọ taidi nukun gbẹtọ tọn. Yé tindo odà di odà yonnu lẹ tọn, adú yetọn sọ di adú kinnikinni lẹ tọn. Yé tindo túnudo lẹ, di túnudo ogàn tọn lẹ; núdidọ awàfun yetọn tọn sọ di núdidọ kẹkẹ osọ susu tọn, he to wezundo jei awhàn. Yé sọ tindo osí di aklekle tọn, adí sọ tin to osí yetọn go: podọ osí yetọn lẹ mẹ wẹ huhlọn yetọn te nado gbleawuna gbẹtọ lẹ hò osùn atón” (OSQHIA 9:7-10).

“Yé sọ tindo aholu de to yé ji, he yín angeli odò mapote tọn, oyín mēhetọn nọ yín Abadoni to ogbè Heblu tọn mẹ, ɣigba to ogbè Gleki tọn mẹ, oyín etọn nọ yín Apolioni” (OSQHIA 9:11).

Dinvie, nukunbibia daho he na jẹdọ gbẹtọ lẹ ji, yèdọ do yé he gbẹ Ji-whẹyẹwhe lẹ ji, yín didohia di dindọntintan.

Do ayi e go, whenuena yè dè Israẹli jẹgbonu sọn Egipti mēhòba jẹ do aigba lọ ji, mọdopolọ wẹ mí mọ mēhòba he yè to alọdlẹndọ, yèdọ ehe na sọawúhia to opẹn whẹdida tọn ẹnẹ tintan he jẹnukọn lẹ lọ mẹ dó. Podọ mēhòba lẹ lọ yín awúsọhia gbọn núdidá lẹ lọ dali.

To opẹn atóntọ po ɣidopotọ po mẹ, yè dọ hlan mí dogbọn awufiẹsa he na wá gbẹtọ mawádódónọ lẹpo ji. Podọ to opẹn atóntọ whenu, gbẹtọ lẹ ma sọgan kú gba, ɣigba yé dóna dóakónna nukunbibia he yè ma sọgan jlẹ he lọ. Podọ to opẹn ɣidopotọ mẹ, okú na sọawúhia, yèdọ di ehe ma ko tin to aigba ji gbèdédé.

Dinvie, whẹdida opẹngbè ɣidopo lẹ lọ tọn`na sọawúhia po gbèdidè de po, yèdọ ode bọdo ode go kaka jẹ hiadonu ɣidopotọ lọ ji. Podọ opẹngbè ɣinawetọ lọ kẹdẹ wẹ yín ehe matindo whẹdida gba, adavo nado lá Ahọludù lọ.

Opèngbe ʃidopotò lọ – dindòn awetò lọ

*“**Angẹli ʃidopotò sọ kún**, yẹn sọ sẹ ogbè de sọn azò ẹnẹ agbà sika tọn lẹ lọ mẹ, he tin to Jiwheyewhe nukọn, to didọ hlan angẹli ʃidopotò he tindo opèn lọ, dọmọ, Tún angẹli ẹnẹ lẹ dai, he yẹ sìn do otò dahò **Eufłati** mẹ. Yẹ sọ tún angẹli ẹnẹ ewlẹ dai, yé he yẹ ko wleawu etọn dai, **na ojẹ dopo, osùn dopo, owhé dopo**, nado hù dadatòntọ gbẹtọ lẹ tọn.”* (OSQHIA 9:13- 15)

Do ayi e go, otò Eufłate lẹ lọ tọn tindo otòsisà yetọn lẹ gbọn otò Ilaki tọn mẹ to egbé, fie yẹ ko sìn angeli ẹnẹlẹ do kaka jẹ ojẹ didè nẹ lọ mẹ. Podọ fie jọten gbẹtọ lẹpo tọn sọn wá, yèdọ fie gbẹtọ lẹpo sẹ sọn, fie paladisi tin te dai podọ po otòdahò he yẹ yọnen dagbedagbe di Babiloni, po Halani po, po Uli Kaldeanu lẹ tọn po, po Ninive po otò devodevo lẹ po, podọ sọn finẹ wẹ awhànpa dahò he lọ tónjẹgbonu wá sọn odò mapote mẹ nado zinzonlin yì nukọn nado và dadatòntọ gbẹtọ lẹpo tọn súdo. Ehe lọ na yín núyiwà aihon lọ blébu tọn, kẹdédilé e sogan yín mimọ dó to dohia Owé Osọhia ota ʃinawe tọn mẹ, yèdọ to fie angẹli ẹnẹlẹ yín didohia te nado tin to agosú ẹnẹ aigba tọn lẹ mẹ. Dinvie, yẹ dohia mí to ofi dogbọn odohia aigba tọn dali, yèdọ fie dindòn gbẹtọ lẹ tọn dahò he lọ na yì jẹ. Podọ to azán dahò Jiwheyewhe tọn gbè, awhànpa aigba tọn lẹ lọsu nasọ bẹ sọn finẹ ga.

Podọ yẹ dọ hlan angeli ẹnẹlẹ to Osọhia ota ʃinawe tọn mẹ, dọ, yé ni ma gbleawuna atin de kavi ogbé de blo, kaka jẹ awúsọhia whenu hiadogona lọ tọn. To kúnkún opèn ʃidopotò lọ tọn whenu, yẹ na dègbena yẹ nado và dadatòntọ gbẹtọ lẹpo tọn, po núhe pò lẹpo po tọn. Enẹwutu, Jiwheyewhe ko wléawu onú popo tọn na owhé lọ, na azán lọ, podọ na ogànhiho lọ tọn, dilé Owéfó lẹ to didohia dó.

“Osọha awhàn osọno lẹ tọn tọn sọ yín fọtón ao whla fọtón ao: yẹn sọ sẹ sọha yetọn. Lé wẹ yẹn mọ osọ lẹ lọ to núnimọ mẹ, po yé he hẹ yé lẹ po, yé tindo tùnudo di miyọn tọn lẹ, jasinti tọn, po whèmí po tọn; ota osọ ewlẹ tọn sọ taidi ota kinnikinni lẹ tọn; podọ onù yetọn mẹ wẹ miyọn, po azò po, po whèmí po tintón sọn jẹgbonu. Gbọn azònylankan atọn he lẹ dali wẹ yẹ hù dadatòntọ gbẹtọ lẹ tọn, gbọn miyọn po azò po dali, podọ gbọn whèmí he tintón sọn onù yetọn mẹ dali. Na huhlọn yetọn tin to onù yetọn mẹ, podọ to osí yetọn mẹ: osí yetọn tin jìjẹ do odàn lẹ go, bo sọ tindo ota, ehe lẹ wẹ yé do nọ gblewauna omẹ” (OSQHIA 9:16-18).

Do ayi e go, nùdídá gbigbọ mawé tọn heḷe yín didohlan nado và dadatòntọ gbẹtọ he yè ko bianukunna dai lẹ tọn súdo. Na jòmìon ma sọ tin to ojẹ nẹ mẹ wutu ba, lẹnvojo do Jiwheyewhe de ma sọ tin na mēdepope he tin to aigba ji ba. Enẹwutu, gbẹtọ he matindo Jiwheyewhe to whenenu lẹ na mọ awufiṣa di na didè yéwḷe lọsụ tọn wutu.

“Gbẹtọ he pò lẹ, he yè ma hù gbọn azònylankan heḷe dali, ma sọ lẹnvojo na alonuzon yeton...” (OSQHIA 9:20)

Dinvie, to kúnkún opèn ẹnẹ tintan he jẹnukon lẹ dopodopo tọn, yè nọ hù dadatòntọ onú lẹ tọn súdo gbọn whẹdida dali to whepoponu: yèdọ dadatòntọ aigba tọn, atin tọn po ogbé lẹ tọn po, podọ dadatòntọ yé he tin to ohù mẹ lẹ po nùdídá gbẹte he tin to e mẹ lẹ tọn po, po dadatòntọ otòsìsà lẹ tọn, po dadatòntọ owhe tọn po, dadatòntọ osùn tọn po sun-whlẹvu lẹ tọn po. Podọ to kúnkún pèngbe ɣidopotọ lọ tọn whenu, dadatòntọ gbẹtọ lẹ tọn na kú.

Do ayi e go, yè ma dègbè nado zán owéfo dopolọ nado dlenlodo homẹken he yè do Ju lẹ gba. Yín e tlẹ hugan mọ, na yè ko dohiagona Ju lẹ to whenenu, bọ yé nasọ yín mẹwhiwhla kẹdẹdi mēdidè lẹ to ojẹ kúnkún whẹdida opèngbe atóntọ lọ tọn whenu. Enẹwutu, yè dóna yí Ohó Jiwheyewhe tọn lẹpo sè bo sọ jo E do dólé E te dó. Dinvie, nado do whẹdida pèngbe ɣidopotọ lọ tọn hia, e to didọ hézhéhéze dọ, yè na hù dadatòntọ gbẹtọ he tin to aigba ji lẹ tọn de. Enẹwutu, to ninomẹ dinvie tọn mẹ po gbẹtọ mliya ɣidopo po, to whenenu enẹ lọ na pò gbẹtọ mliya awe. Podọ kẹdẹdilé mí ko dọ dó, whẹdida pèngbè lẹ tọn na sọawúhia to apáwhé godo tọn to whẹdida lẹ mẹ, yèdọ godo he yè ko zé Asivu lọ yì báyìlọnme, podọ to godo he yè ko dohiagona omẹ Israẹli tọn fọtón-kantón-konukun-ẹnẹ (144,000) lẹ. Ehe wẹ kunnudidè Ohó Jiwheyewhe tọn lọ tọn.

Númimo şenşen me ɬon tintan lɔ: Hùnhùn owè lɔ ɬon

Oklunɔ lɔ kɛdɛdi Angɛli alɛnùnù ɬon lɔ

Do ayi e go, to şenşen opɛngbè şidopotɔ po şinawetɔ lɔ po ɬon, mí mò ota 10 lɔ, kɛdɛdilé mí ko mò dó dote, na ota 7 lɔ ko yín didóai to şenşen hiadonu şidopotɔ po şinawetɔ po ɬon. Dinvie, mí na dɔhó do ota 10 lɔ go titegbe. Na eyín núvivɛ de nado mɔdona nukonyiyi ojɛ ɬon po núyiwà he yè na dóai do gbèdidè nukonyiyi ɬon mɛ. Na núvivɛ lɔ wɛ yín dɔ, yè ni tindo “ohógo vivɛ lɛ”, yèdɔ sɔn ehe mɛ ohota he lɔ kavi núyiwà he lɔ nado yín domona.

“Yɛn sɔ mò angɛli huhlɔnnɔ devo de jɛtɛ sɔn olɔn aga, yè yí aslɔ do şinyɔn avò nɛ; aidowhèdo de sɔ tin to ota etɔn, nukunmɛ etɔn di owhe, afɔ etɔn sɔ di dòtin miyɔn ɬon” (OSQHIA 10:1).

Sɔn ohógo hóhó lɔ mɛ, mí tindo ohógo dopo gɛ na angɛli po wɛnzagun po (ΑΓΓΕΛΩ). Enɛwutu, eyín Oklunɔ sɔawúhia di Angɛli kavi yín didohia to ninòmɛ dopolɔ, to whenɛnu e nɔ tin to kɔndopó mɛ hɛ *owɛn de kavi núlilá de*, yèdɔ núde nado dɔhó hlan gbɛtɔ lɛ. Podɔ ga, devi Etɔn he nɔ hɛn owɛn dèdovo de wá lɛ yín yiylɔ to Owé Wiwé lɛ mɛ dɔ, “angɛli lɛ” kavi “wɛnzagun lɛ” (HAGAI 1:13; MALAKI 3:1; LUKU 7:27; HEBLU 13:2; OSQHIA 2 po ota 3 po; po devodevo lɛ po). To apáwhé awetɔ Owé MALAKI 3:1 lɔ ɬon mɛ, yè dɔ hlan mí dɔ Oklunɔ awhànpa lɛ ɬon na wá jɛ tɛmpli wiwé Etɔn mɛ ajiji di Angɛli Alɛnùnù ɬon lɔ. Podɔ dogbɔn mɛhe wléawuna aliho Etɔn ɬon dali, yè dɔmɔ, *“Do ayi e go, Yɛn do angɛli şie hlan...”* Dinvie, aidowhèdo he yín mimɔ to olèdo Angɛli huhlɔnnɔ he lɔ ɬon, to didóhia Ewɔ kànşışa alɛnùnù lɔ ɬon. Podɔ sɔn hóhówhenu gbɔn wɛ aidowhèdo yín alɛnùnù de to Jiwheyɛwhe po gbɛtɔ po şenşen (GENEŞISI 9:8-17).

Podɔ awúsɔhia ninòmɛ gbaungba Oklunɔ Jiwheyɛwhe ɬon ɬon ko yín mimɔ to Ojipa Eɖɛni ɬon mɛ. Podɔ to Osó Sinai ɬon ji Ewɔ ko sɔ jɛtɛ wá to ninòmɛ dopolɔ mɛ nado basi Alɛnùnù Etɔn po Israɛli po. Sɔn whenɛnu gbɔn wɛ Ewɔ ko yín yiylɔ dɔ **Angɛli Alɛnùnù ɬon** podɔ ga **Angɛli**

awúsohia Eton ton (ISAIA 63:9). Enẹwutu, yè wlán dogbon Mose ton dali, do,

*“Whenuena owhe kande juyi, angeli Okluno ton de soawuhia e to zungbo me to oso sinai ton ji to ozolo me to nukan lo me. Whenuena Moses mo en, nupinpón lo jiawu to nukun eton me: whenuena e sepó e nado pón en tlintlin, **ogbe Okkluno ton wa e de, domo, Yen we Jiwheyewhe otó towe le ton, Jiwheyewhe Ablaham ton, Jiwheyewhe Isaki ton, Jiwheyewhe Jakabu ton.**”* (OWALO 7:30-32)

*“Ehe lo we mehe (Moses) tin to agun lo me to zungbo me po **angeli** he to doho he e po to oso Sinai ton ji, podó he otó miton le: mehe yi ohó ogbe ton nado na mi* (OWALO 7:38).

Do a yi e go, to owé godoto Alènu Hóhó ton me, to Owé MALAKI 3:1, mí mo hihia dolé do, *“Dayi e go, Yen do lizonyito sie hlan, ewo bo naso wleawuna aliho lo to nukon sie: podó Okluno, mehe mi to dindinyi, na wa je tenpli eton me aji; yèdo (**wenzangun**) **angeli alènu ton lo**, mehe me homevivi mi te, dayi e go, e ja, we Okluno awhanpa le ton do”*. Podó tintan apawhé wéfo he ton ko yin hinhense gbon devizon Johanu Baptizi ton dali, kededile mí mo sise eton to owé Alènu Yóyó ton me do (MATIU 11:10; MALKU 1:2; LUKU 7:27.) Podó apawhé aweto lo po *Angeli alènu ton lo* po na yin hinhense po Israeli po dile e sogan yin mimó to owé lo me dó.

Dinvie, núhe go mi na payi titegbe we yin do, yè ma doho do Okluno lo go yèdo yin e tle yin whladopo nado doho hlan Agun Jiwheyewhe Ogbono lo ton to zinzán ohógbè he yin **Angeli Alènu ton lo** gba, adavo nado tin to kontopó me he omé Israeli ton le kede, podó ené lo tin na alènunù he Ewo basi he omé Eton alènu ton le (LOMUNU 9:4).

Didóai alènunù Alènu Yóyó me ton po Agun Alènu Yóyó me ton po ton ma yin gbon awúsohia Okluno ton di Angeli de dali gba, adavo gbon Ovi Jiwheyewhe ton ton dali, yèdo gbon Ohó he diozun agbasalan dali. Do ayi e go, whenuena Alènunù Yóyó lo yin bibasi to Ohun Eton me he omé Eton le (MATIU 26:26-28), nukunme Eton **ma** hönwun di owhe gba. Podó whenuena É zé ylando aihon ton le hen, whanpe depope matin ehe mí do sogan dójlo Eton gba (ISAIA 53). Podó ga, to Osó

Kalvali tọn ji, aidowhèdo de matin to ota Eton ji gba, adavo ojegbakun owùn tọn to ota Eton.

Dinvie, tadèna heḷe pó yín onú vivè de nado mọdona Owé Osọhia 10 lọ tọn hézéhéze. Whenenu yè ma dọhó do Oklunọ lọ go di Ovi gbẹtọ tọn, kavi di Ovi Jiwheyewhe tọn kavi Ovi Davidi tọn gba, adavo di Angẹli huhlọnọ He yè yí aslọ do ọnyọnavọna de. Do ayi e go, aidowhèdo he lẹdo Ẹ pé lọ to hódọ dogbọn alẹnùnù de dali. Podọ nukunmẹ Eton di owhe he yí huhlọn etọn lẹpo do họnwun (MATIU 17:2; OSQHIA 1:16). Mí sọ do ayi e go to ofi he lọ do, awhànpa olon tọn lẹ de kavi angẹli lẹ de, kavi yèdọ Mefligò lẹ ọsu depope ma jẹgodona Oklunọ gba. To whenenu, Ewọ kẹdẹ wẹ na wá, bo nasọ to lili di kinnikinni de. Do ayi e go, awhágbè Eton na biọ onú lẹpo mẹ. Sọ do ayi e go do, whenuena Josefu hẹn ede zùn yinyọnen hlan mèmẹsunnu etọn lẹ whlăwetọ, mèdevo depope matin to finẹ gba (GENESIS 45; OWALỌ 7:13). Mọdopolọ wẹ Oklunọ na jo Asivu lọ do to olon mẹ to ojẹ nẹ mẹ to Alọwle Hunwhe Núdùdù tọn kọn dó, bo na jẹte wá whlăwetọ, yèdọ Ewọ kẹdẹ bo nasọ do Ede hia hlan mèmẹsunnu Eton Ju lẹ.

To ojẹ he lọ mẹ, owé dabla he yè ko sú bo ko sọ tlẹ kaka jẹ ojẹ godogodo tọn mẹ (DANIẸLI 12:4; OSQHIA 5) ko yín hùnhùn dote bo ko sọ yín mimọ to adusilọ Eton mẹ. Do ayi e go, ehe lọ to didohia to ede mẹ do, nújijọ he yè dọhó etọn to ota 10 lọ mẹ tọn na soawúhia to godo he yè na hùn hiadonu ọinawe lẹ po owé dabla lọ po.

*“É tindo owé hùnhùn pẹvi de to alọ etọn mẹ: é sọ yí adufọ etọn do **ohù** ji, bo sọ yí amionfọ etọn do **aigba húhú** ji”* (OSQHIA 10:2). Do ayi e go, Oklunọ wẹ Mèhe tindo onú popo nugbonugbo. Podọ na Ewọ, yèdọ gbọn Ewọ dali wẹ yè dá onú popo (KOLOSINU 1:17). Enẹwutu, yè sọ dọhó dogbọn Ewọ tọn dali di Omẹ He na dùgú akọta lẹpo tọn (PSALM 82:8). Dinvie, Ẹ na wá nado biọ nútindo Eton lẹ whẹpo Ẹ nido sẹ po Ahọludù Eton Owhe Fọtón tọn po. Do ayi e go, mí ko mọ túnmẹ ohia he yín afọzèdo aigba ji tọn dote po owé Joşua tọn po, do, *“Ofi he afopăhomẹ towe na zín lẹpo, mi wẹ yẹn ko ná ẹn hlan, dilé yẹn ko dọhó hlan Mọse dó”* (JOŞUA 1:3).

Do ayi e go, ojlo Jiwheyewhe tọn nugbo hlan gbẹtọ lẹpo wẹ yín do nado dùgán to aigba ji. Şigba núyọnen wintinwintin Satani tọn he yè dohia gbọn odàn mẹ, gbẹtọ tintan lọ yín didèsẹ sọn gbèdidè daho he lọ kọn. Podọ e ma yín do yé hẹn aşẹpipa yeton kẹdẹ bú gba, şigba yé jo yédele

hlan așepipa Satani ɬon bọ aihon lọ blébu yín hinhen biọ așepipa Satani ɬon glọ. Enẹwutu, whenuena Klisti wá aigba ji, Satani ná ahóludù aihon ɬon lẹpo hlan Oklunọ. Şigba É gbé, na É yọnen jẹnukon dọ Ewọ dóna flí gbẹtọ lẹpo gò, to enẹgodo, onú didá lẹpo ga. Enẹwutu wẹ Ohùn Etọn do yín kinkòndai tofi to aigba he ji, na fligò míton po whẹdọgbọ míton hẹ Jiwheyewhe po. Whenenu wẹ mí sọgan yín gigò do dòdó míton tintan lọ ji, kẹdẹdi gúdùtọ Jiwheyewhe ɬon podọ whédùtọ hẹ Jesu Klisti.

Dinvie, Oklunọ wẹ Mẹhe tindo **aigba** po **ohù** po, enẹwutu wẹ É do zé afọ dopo do aigba húhú ji podọ awetọ do ohù ji whẹpo Ewọ nido sẹ ahòdù ji.

*“Bo to awhádo ogbè lélé, di whenuena kinnikinni to **gbigbo gágán**; whenuena é dawhá mọ vọ, osò şinawe yí ogbè yeton do yẹnwan”* (OSQHIA 10:3).

Do ayi e go, osò şinawe lẹ ma na yẹnwan to dinvie dilé omẹ susu to didọ dó gba, şigba bo na wà mọ to ojẹ didé lọ mẹ, dilé yè ko dọ hlan mí to ota 10 lọ mẹ dó. Podọ ohógo“**kinnikinni**” ɬon he to alọdłendo Oklunọ lọ yín onú vivẹ de to kòndopọ he mẹ. E ma yín whladopo gě bọ yè dọhó do Oklunọ míton go to Alẹnú Yóyọ lẹpo mẹ kavi to kòndopọ hẹ Agùn Alẹnú Yóyọ mẹ ɬon lọ mẹ di Kinnikinni lọ gba. Do ayi e go, adavo to hùnhùn owé dabla he lọ ɬon whenu kẹdẹ wẹ Ewọ na tọnjẹgbonu wá kẹdẹdi Kinnikinni lọ sọn whẹdo Juda ɬon mẹ, yèdọ Mẹhe ko gbawhàn lọ (OSQHIA 5:5). Enẹwutu, owéfọ susu to Owé dọdai ɬon lẹ mẹ dohia mí ehe yín tadèna ohógo “**lil**” ɬon yín, dilé yè dẹnalođo É to Owé OSQHIA 10 lọ ɬon mẹ dó. Podọ Owéfọ mọtonhunkọ lẹ tahirhọn susu do núyiwà he ji mí to hódo do bo sọ tin to kòndopọ mẹ hẹ Islaẹli.

*“... Oklunọ na **dogbè** sọn oji aga, bo do ogbè eton sọn fininọ eton wiwé mẹ, ewọ na yí hlọnhlọn do **dogbè** do yindugbo eton go; ewọ na ná abobo de, di yé he to vẹnsinsẹn lẹ zín, do tòmẹnu aigba lọ ɬon lẹpo go”* (JELEMIA 25:30).

*“Yé na nọ zinzọnlín hodo Oklunọ, mẹhe na nọ **li** di kinnikinni de: na ewọ na **li**, ovi lẹ nasọ to sisọsisọ sọn whèyiho ji ja”* (HOSEA 11:10).

*“Podọ Oklunọ na **li** sọn Ziọni mẹ, bo sọ dogbè eton sọn Jelusalẹm mẹ; podọ olon lẹ po aigba po na whàn: şigba Oklunọ na yín fibetado de hlan omẹ eton lẹ, podọ figágán de hlan ovi Islaẹli ɬon lẹ”* (JOẸLI 3:16).

*“Ewọ sọ ọmọ, Oklunọ na **ì** sọn Zìọni mẹ, bo sọ do ogbè etọn sọn Jelusalem mẹ; podọ fininò lẹngbohọtọ lẹ tọn na blawu, podọ aga Kamẹli tọn nasọ yó”*
AMOSI 1:2

Do ayi e go, to siṣẹ devizọn yewhegán awele tọn godo, Oklunọ na zé afọ Etọn lẹ do aigba húhú jì podọ do ohù jì, whenenu wẹ Ewọ na pé memesunnu Etọn lẹ, yèdọ omẹ fọtọn-kantọn-konukun-ẹnẹ lẹ he nọte bo sọ yín hiadogona to Osó Zìọni tọn jì (OSQHIA 14:1).

Ojẹ nẹ lọ kẹdẹ mẹ wẹ Oklunọ na **ì** di kinnikinni de, enẹ wẹ nado do ojẹ he mẹ gě osò yènwán ɣinawe lẹ – e ma yín ogbè yewhehódoto ɣinawe lẹ tọn wẹ na donú gba.

*“Whenuena osò ɣinawe lẹ yí ogbè yetọn do yènwán, wẹ yèn pọ winwlán: yèn sọ sè ogbè de sọn olon mẹ to didọ hlan mi, ọmọ, **yí hiadonu do tẹ onú he osò ɣinawe lẹ yí wanyẹn do do, a sọ wlánwé yetọn blo**”* (OSQHIA 10:4).

Do ayi e go, medepope ma modona núdidọ he osò ɣinawe lẹ yí do yènwán gba, mọ núdidọ nẹ lọ ma sọ kàn míwle gba, na yè ko yí hiadonu do tẹ to godo he yè ko sègbè etọn vò, bo ma sọ sọgan yín winwlán gba. Enẹwutu, enẹ lọ ma sọgan lezùn apáde Owé Wiwé he yín Ohó Jiwheyewhe tọn tọn gba, yèdọ ehe mí dóna hia, bo dọyewhehó Etọn, bo dótó E bo sọ yí I sè gba (OSQHIA 1:3). Niṣe! Dinvie, azọn yé he nọ dọyewhehó lẹ tọn wẹ nado nọ po Ohó Jiwheyewhe tọn he yè wlán lọ kẹdẹ po (2 TIMOTI 4:1-5). Podọ núdabla osQHIA lọ tọn lẹpo tin to Ohó Jiwheyewhe tọn he yè wlán lọ kẹdẹ mẹ, po nugbo he yè whlá do E mẹ lẹpo bo ma sọ yín domona kaka jẹ egbé lẹ po. Enẹwutu, núhe yè ma wlán lẹpo yín aṣli de na Jiwheyewhe He na wà núhe É jlo to ojẹ didẹ Etọn lọ mẹ (DEUTELONOMI 29:29). Podọ to osén niná whenu, yèdọ to Owé EKSQDUSI 20:1- tọn mẹ, podọ to Owé Job tọn mẹ po Owé Psalm lẹ tọn po mẹ, podọ to Owé JOHANU 12 tọn mẹ, yè dọhó do Ogbè Jiwheyewhe tọn go di wanyinyẹn osò lẹ tọn de.

Yé mēhe nọ góna kunnudidè pipé Owé Wiwé mẹ tọn lọ tọn lẹ, yèdọ kaka jẹ Owé OsQHIA tọn lẹsu jì ga, na yín hihò gbọn Ohó Jiwheyewhe tọn dali, bọ yé nasọ gbọn nukunbibia daho lọ mẹ bo nasọ dóakónna awufiṣa lẹ lọ kẹdẹdilé Owé OSQHIA 22:18-19 tọn lọ dọ dó. Enẹwutu, na linlẹn depope he kàn osò yènwán ɣinawe lẹpo ni yín lalo. Na núdepope he yè dọyewhehó etọn dogbọn wanyinyẹn osò ɣinawe lẹ tọn dali

ni yín lalo bo sọ gbọvo, bo sọ yín didè sọn linlẹn yẹwhehódoto lẹ lẹ tọn mẹ. To nugbo de mẹ, gbẹtọ depope matin to nukunmẹ aigba tọn ji he sọgan dọ ewọ modona núwhiwhlá wanyinyẹn osò şınawe lẹ tọn gba. Enẹwutu, Oklunọ Jiwheyewhe ko yín ayajẹnọ nado zé e whlá kaka jẹ whenuena ojẹ lẹ na wá, na e na yín núpashamẹ titegbe de. Podọ to kòndopọ he mẹ, Jiwheyewhe Lọsu wẹ na yín Ogbètunmẹto Ewłosu tọn. Na onú popo na sọawúhia kẹdẹdi gbèdidè Jiwheyewhe tọn bo nasọ yínukọn to ojẹ didè lẹ mẹ.

Ohógo vivẹ devo he tin to kòndopọ mẹ hẹ nújijọ daho he lẹ, yèdọ ehe yè ko sọ dọhó etọn to Owé OSQHIA 10 lẹ tọn mẹ, wẹ ohógo **“whiwhlé”** tọn. *“Angẹli he yẹn mọ bọ é ẹite to ohù ji podọ to aigba hùhù ji zé alọ etọn daga hlan olon, bo sọ yí ewọ he tin to ogbẹ do **whlé**, mehe dá olon, po onú he tin to e mẹ lẹ po, aigba, po onú he tin to e ji lẹ po, ohù, po onú he tin to e mẹ lẹ po, dọ, ojẹ matin ba: ẹigba to azán ogbẹ angẹli şınawetọ tọn gbẹ, whenuena é na ẹẹ do **kúnkún** ji, yè na dótana núdabla Jiwheyewhe tọn lẹ, dilé yè dọ hlan devi etọn yẹwhegán lẹ dó”* (OSQHIA 10:5-7).

Kẹdẹdi ota şınatọn lẹ po şınẹnẹ lẹ po, angẹli şidopo ko kún opẹn yetọn lẹ dote. Podọ opèngbè angẹli şınawetọ lẹ tọn ko yín lilá titegbe dovọ, na onú gbọnvo de sọawúhia wutu. Ohógbè Alẹnú Hóhó mẹ tọn he yín, *“Devi Etọn lẹ po yẹwhegán Etọn lẹ po”* to alọ titegbe de dlen bo ma sọ yín hlan whèta agùn lẹ tọn gba, adavo hlan Israẹli. Enẹwutu, to Alẹnú Yóyó mẹ, ohógbè he yè zán wẹ, *“Aposteli Etọn lẹ po yẹwhegán Etọn lẹ po”* (EFESUNU 3:5 po owéfo devodevo lẹ po).

Do ayi e go, yẹwhegán Daniẹli mọ hlan ojẹ opòdo tọn lẹ. É sọ hopana mí dogbọn Angẹli He na yí Ewọ He tin to ogbẹ kakadoi do **whlé** dali. Whenẹnu ewọ yín awujinọ bo sọ kànbio dọ, *“Nawẹ e na yín dindẹn sọ jẹ opòdo awujinú hele lẹ tọn? Yẹn sọ sẹ dawẹ yè şinyon alavọ na lẹ, he tin taga osin otọ lẹ tọn lẹ, whenuena é zé alọ etọn adusi po alọ amiọn etọn po daga hlan olon, bo **whlé** gbọn ewọ he togbẹ kakadoi dali dọ e na tin na **ojẹ de, ojẹ lẹ, po odá de po**; podọ whenuena yè ko basi opòdo gbigbà huhlọn omẹ wiwé lẹ tọn tọn de hanyanhanyan, onú he lẹpo na yín tadóna”* (DANIẸLI 12:6-7).

Dinvie, kòndopọ he tin to Owéfo Owé Wiwé mẹ tọn awe hele mẹ, ma sọgan yín núhe go yè na dè nukun sẹ sọn gba. Na to ojẹ Daniẹli tọn mẹ, Angẹli lẹ sọgan zé alọ Etọn awele hlan olon, na yè ma ko hùn owé

lọ wutu, enẹwutu, e ma ko tin to alọ Eton mẹ to whenuena É **whlé** gbọn Ewọ He tin togbè kakadoi dali gba. Podọ to Owé Osọhia 10 tọn mẹ, adusilọ Eton kẹdẹ wẹ É zé hlan olon, na owé núdabla tọn he yè ko hùn dote lọ tin to alọ Eton awetọ lọ mẹ wutu, É sọ **whlé** gbọn Ewọ he tin to ogbè kakadoi dali. Enẹ lọ sọgbè. Do ayi e go, yẹwhégán Daniẹli mọ núdohiamẹ lọ yí dọ **sọn** ojẹ he mẹ yè na dẹnalođo **whiwhlé** lọ kaka jẹ opòdo eton lọ tọn, whenenu wẹ huhlọn ewọ he na và omẹ wiwé lẹ lọ tọn na wá opòdo to owèhè aton-dá mẹ. Enẹwutu, yè dọ hlan Johanu dọ, “*ojẹ ma na tin ba.*” Awele pó sọgbè. Na sọn ojẹ nẹ mẹ wẹ hihia lọ ko to mizọn-mizọn ji hlan opòdo na nukunhunhun he lọ tọn.

Do ayi e go, Oklunọ lọ jẹte wá odò kẹdẹdi Angẹli Alẹnù tọn lọ, bo sọ **li** taidi kinnikinni de. Sígba to ehe lọ godo, Ewọ na do Ede hia hlan omẹ fọtọn-kantọn-konukun-ẹnẹ lẹ di Lẹgbọvu he yè dètana dọ Fligòtọ yeton. Podọ hínhún owé lọ tọn yèdọ awele ko yín didọ, yèdọ Kinnikinni lọ po Lẹgbọvu lọ po (OSOĤIA 5:5- 6) to asiko nẹ mẹ omẹ didè to Israẹli mẹ na nọ pọn hlan Ewọ Mẹhe yé sówhán lọ (ZEKALIA 12:10) podọ to vivọnu devizọn yẹwhégán awele tọn, omẹ didè sọn whendo wiawe lẹ mẹ nasọ bé yédele plidó Osó Ziọni tọn lọ ji. Podọ to asiko dopolọ mẹ wẹ Israẹli na flín Mesia yétọn, whenenu wẹ yé na mọdona omẹ he hunkọ agojẹdoklistigotọ lọ yín, podọ to enẹgodo, alẹnù he ko tin sẹnẹn ewọ po Israẹli po tọn po otò alabia tọn lẹpo na yín gbigbá to asiko nẹlọ mẹ (DANIẸLI 9:27)

Podọ to enẹgodo, owèhè aton-dá nukunbibia dahọ vivọnu asiko he lọ tọn tọn. Dinvie, nado do núlílá **núdidọ** angẹli sọnawetọ lọ tọn tọn to ota 10 lọ mẹ ko yín didohia dote na ojẹ lọ, whenuena yè na to ahọludù lọ lá (OSOĤIA 11:15). Enẹwutu, ehe lọ to hódọ do “ogbè” angẹli sọnawetọ lọ tọn go. Do ayi e go, whẹdida kẹdẹ wẹ pẹngbè sọdopo tintan tọn he jẹnukọn lẹ, sígba yé matindo núlílá de kavi ogbè de gba.

Kẹdẹdilẹ mí tindo kàndeji dogbọn ogbè angẹli sọnawetọ lọ tọn hlan whẹta agùn godogodo tọn lọ tọn dali dó, yè hẹn núdabla he tin to Ohó Jiwheyewhe tọn mẹ lẹpo zùn yinyọnen podọ Agùn Asivu lọ tọn na wá pipégan eton mẹ, bo na to sisè, bo nasọ nátó awhágbè zángbodoawe mẹ tọn he to didomọ, “Do ayi e go, Asisúnọ ja! Mì tọnyì pé É!”, onú dopolọ wẹ dọ to ogbè angẹli sọnawetọ lọ tọn gbè, yè na dègbè núlílá Ahọludù tọn lọ tọn.

Dinvie, angeli agùn şinawetọ lọ tọn na dọ owẹn vojladó tọn godogodo tọn lọ kẹdẹdi Owé OSQHIA 3:11-22). Gbọn devizọn etọn dali, **núdabla** he whlá to Alènú Hóhó po Yóyọ po mẹ sọn núhe jò to Owé Genesisi tọn mẹ kaka jẹ owéfo godogodo tọn to Owé Osqhia tọn mẹ lẹpo yín hinhenzùn yinyọnen. Do ayi e go, to Owé Osqhia 10 tọn mẹ, yè ma dọ núdepope dogbọn **núdabla** *Ohó Jiwheyewhe tọn* he dóna yín hinhenzùn yinyọnen lẹ tọn dali gba, şigba Owé Wiwé dọhó do kòndopọ he kàn **núdabla gbọnvo de** tọn dali, dọ, “... *whenuena é na şẹ do kúnkún ji, yè na dotana* **núdabla Jiwheyewhe tọn lọ.**” Kẹdẹdi Owé KOLOSINU 2:2 tọn mẹ, Klisti wẹ núdabla Jiwheyewhe tọn dopo gě to agbasalan mẹ. To Klisti mẹ, titò whlengan Jiwheyewhe tọn tọn lẹpo ko şẹ bo sọ to awuwlé nado dóalọte, kẹdẹdilé É ko hùn in dohia hlan devi Etọn yewhegán Alènú Hóhó mẹ tọn lẹ dó, podọ ga hlan aposteli devi Etọn Alènú Yóyọ mẹ tọn lẹ.

Do ayi e go, yè ko lá Agùn Alènú Yóyọ mẹ tọn po **núdabla Jiwheyewhe tọn lọ** po sọn whéwhéwhenu, dilé Paul wlán dó, dọ, “*Podọ matin núdindon, daho wẹ* **núdabla** *jijọ-di-Jiwheyewhe tọn: yè yí Jiwheyewhe hia to agbasa mẹ ...*” (1 TIMOTI 3:16; po devodevo lẹ po). Do ayi e go, Islaeli kẹdẹ wẹ yín mēhe ma sọgan mọ dai kavi ma sọ sọgan mọ núdabla he lọ kaka jẹ egbé. To whenenu núdabla Jiwheyewhe tọn to Klisti mẹ he yè mọdona jẹagọ, nado dọ, dọ, Klisti wẹ MESSIA yeton, na yín hinhenzùn yinyọnen hlan yé. Kaka jẹ asiko nẹ mẹ, núsinyonnú Mose tọn gbésọ tin to ayiha yeton lẹ ji (2 KOLINTINU 3:15-16), şigba to ojẹ nẹ lọ mẹ, yè na dè núsinyonnú lọ sẹ bọ Klisti na yín yinyọnen to nukun yeton mẹ. Whenuena angeli şinawetọ lọ, yèdọ kẹdẹdi Osqhia 10 lọ tọn, na Osqhia 11 lọ tọn şẹ do kúnkún, enẹ lọ na jò. To ojẹ nẹ lọ mẹ, núlilá lọ na tọn-jẹgbonu podọ enẹwutu, núdabla Jiwheyewhe tọn lọ na mọ pipé eton.

Johanu po owé pẹvi lọ po

“Ogbè he yẹn sè sọn olon mẹ sọ wó dọ hlan mi, dọmọ, Yì yí owé pẹvi he hùn dai to alọ angeli he şite to ohù ji podọ to aigba húhú ji tọn mẹ. Yẹn sọ yì angeli lọ de, bo dọ hlan ẹn, dọ, yí owé pẹvi lọ na mi. É sọ dọ hlan mi, dọ yí i, bo dù i; e na hẹn homẹ towe vé, şigba e na vivi to onù towe mẹ di owín.

*Yen sọ yí owé pẹ̀vi lọ sọn alop angẹ̀li lọ tọn mẹ, bo dù i; e sọ vivi to onù ọ́ie mẹ di owín: lé yen sọ dù i vò, homẹ ọ́ie vé. É sọ dọ hlan mi, dọ, **Hiẹ ma na nọma wọ dọdai dọ to gbẹtọ susu nukọn gba podọ to akọta susu nukọn, podọ to ogbè susu mẹ podọ kavi to ahọlu susu nukọn gba***” (OSOHA 10:8-11).

Sọn ohó he lọ mẹ, vivẹnudidọ nado dù owé pẹ̀vi he lọ tin to hinhonnu. Dọpọ́n mọhunkọ tọn lẹ yín didohia na pọ́ndego gbọ́n yẹwhẹgán Ezekiel dali (EZEKIELI 2:8- ; EZEKIELI 3:3). Asiko awele to ninomẹ apajle tọn mẹ, yẹ dohia mí dogbọ́n omẹ Jiwheyẹwhe tọn nẹlẹ tọn dali, dọ, yẹ dóna dù owé lọ jẹnukọn, enẹ wẹ nado dọ, dọ yẹ dóna yí Ohó Jiwheyẹwhe tọn do ayiha yetọ́n titi lẹ mẹ whẹpo yẹ nido dọ E hlan omẹ he pò lẹ. To ehe godo, númọ́tọ lọ dọmọ, dọdai lọ na tin to akọta lẹ po ahọlu lẹ po ji. Mì jale bo payi e go, yẹ ma dọ to ofi dogbọ́n Wẹ́ndagbe lilá dali gba, ọ́igba dogbọ́n dọdai to akọta lẹ nukọn dali. Vogbingbọ́n dahọ de wẹ enẹ lọ. Do ayi e go, yẹwhẹgán awele ma na dọyẹwhẹhó hlan akọta lẹ gba, adavo hlan Israẹli ọ́igba bo na dọdọdai do akọta lẹ ji. (OSOHA 11). Dinvie, yẹ ko to Wẹ́ndagbe madopòdọ lọ lá hlan akọta lẹ kẹdẹdi okunnu de (MATIU 24:14). Ọ́igba to devizọ́n yẹwhẹgán awele tọn whenu, LÉ WẸ OKLUNỌ DỌ na tọnjẹgbonu wá akọta he yẹ na yí azọnylankan talala do hò lẹ ji.

OTA 11

Númimọ ọ́enọ́n mẹ tọn awetọ lọ: Jijlẹ ẹ̀mpli lọ tọn po devizọ́n kunndètọ awele tọn po

To ota 11 lọ mẹ, yẹ na mí ohia nújijọ́ titegbẹ tọn de jẹnukọn, dogbọ́n ehe na jò to owhe atọ́n-dá mẹ, to godo he yẹ ko wọ ẹ̀mpli dó. Gbẹ̀yíyí aihọ́n lẹpo tọn na ná kàndeji dọ didó agùn lẹpo tọn na hihó de, ọ́igba yẹ ma jẹ nado nọ aigba he ji yẹ tin te lẹ gba. Enẹwutu, Owé Wiwé lẹ dọ dọ, to ojle owhe atọ́n-dá lẹ nukunbibia dahọ nẹ lọ tọn mẹ, oten he tin to gbonu hòngbo ẹ̀mpli lọ tọn na yín niná hlan Kosi lẹ.

*“Yẹ yí ofánpò de na mi di nújlepò de: angẹ̀li lọ sọ ọ́ite, bo to didomọ, Fọ́n, bo jlẹ **ẹ̀mpli Jiwheyẹwhe tọn** lọ, po agbà lọ po, po yẹ he to sinsẹn to e mẹ lẹ*

po. *Şigba jo awágbó he tin to gbonu ẓempli lọ ẓon dali do, a jlẹ ẹ blo; na Kosi lẹ wẹ yẹ yí na: otòdaho wiwé lọ wẹ yé na yí afọ do zíndai hò osùn kande e lán awe*” (OSQHIA 11:1-2).

Osùn kande e lán awe nukunbibia daho he lọ ẓon podọ homẹkẹn na jẹgodona to owhe atọn-dá devizọn yẹwhegán awele ẓon godo to whenuena yẹ vọ ẓempli lọ dó te. Do ayi e go, enẹ wẹ asiko dagbe lọ po odohia dagbe lọ po. Agbà lọ lọsu sọ yín jìjlẹ ga. Enẹ lọ hẹn mí nado biọ Owé DANIELI 9:27 ẓon mẹ, fie yẹ dọ hlan mí te dọ, to gblagbla osẹ lọ ẓon mẹ, avọsinsán po núniná lọ po na dóalọte.

To Owé EZEKIELI 40 jẹ 47 ẓon mẹ, yẹwhegán lọ mọ ẓempli lọ po núvive he kàn ẹn lẹpo to ninọmẹ etọn mẹ. Do ayi e go, alọdłendo lọ tin to gbaungba, bo sọ dọhó do ẓempli owhe fọtọn ẓon he yẹ na dólo go. Podọ ẓempli atọntọ lọ, yẹdọ ohọ Jiwheyewhe ẓon he tin to Jelusalem lọ na yín didó do otẹn etọn hóhó ẓon lọ mẹ bo nasọ nọte to owhe fọtọn lọ whenu. Dinvie, Owéfọ Biblu ẓon he jẹgodona bo sọ to didohia lẹ to kunnudè do nújijọ he lọ go: ISAIA 2:2-3; ISAIA 56:7; EZEKIELI 47; HAGAI 2:9; ZEKALIA 14:20-21; OSQHIA 7:15; po devodevo lẹ po. Do ayi e go, Osó ẓempli lọ ẓon wẹ apáde Osó Zìọni ẓon ẓon, enẹwutu wẹ omẹ fọtọn-kantọn-konukun-enẹ lẹ do yín didohia to Osó Zìọni ẓon jì.

Podọ mímámẹ asiko lọ ẓon po awúsọhia nújijọ lẹpo ẓon hlan vivọnu he, apade yetọn yín mimọ hézéhézé hlan omẹ lẹpo he sọgan mọ yé, podọ ehe sọ kàn devizọn kunnudètọ awele ẓon na nọte hò owhe atọn-dá: “*Yẹn nasọ na huhlọn kunnudètọ ẹie awele, yé na dọdai hò azán fọşidopo e lán kanweko, to odẹvọ*” (OSQHIA 11:3).

Whenuena Owé Wiwé lẹ dọhó dogbọn ojẹ **osùn kande e lán awe ẓon dali** kavi dogbọn **azán fọtọn-fowe e lán şidopo** ẓon dali, kavi dogbọn **ojẹ de, ojẹ lẹ po odá ojẹ ẓon po** dali, kavi dogbọn **owhe dopo, owhe awe po odá owhe ẓon po** dali, do ayie go, azán he go mí na payi titegbe wẹ odá osẹ kande-gbántọ Danieli ẓon ẓon. Şigba e to dandan mẹ nado mọdona dọ odá tẹ hunkọ mẹ wẹ nújijọ he go yẹ dọhó do lọ na yí tẹn-mẹ.

Dinvie, meýiamìsisádodè wẹ yẹwhegán awele lọ, yẹ sọ ylọ yé dọ atin aminọ awele. Do ayi e go, yẹwhegán Zekalia mọ yé to Owé ZEKALIA 4:11-14 ẓon mẹ dọ, yé şite to adusi podọ to amiọn zògbantin sikanọ lọ

ton dali. Yè mọ yé to ote to adà zògbantin lọ ton ton, ná tùnme dọ yé tindo devizọn yeton to gbonu whèta agùn lọ ton ton. Podọ godo he yé ko zé Asivu Alènú Yóyó mẹ ton lọ yì wẹ yé na whlẹn Islaẹli gán (OWALỌ 15:14, 16; LOMUNU 11:25; po devodevo lẹ po).

Do ayi e go, mēdepope he pọn hlan devizọn yeton hézéhézé dóna lẹn dogbon Mose po Elija po ton dali, na Jiwheyewhe nọ wà kẹdẹdi ohó așepipa yeton lẹ ton. Mì flín dọ azònylankan sinsinyen lẹ wá Egipti ji (EKSODUSI 7 jẹ 12), bọ osìn sọ diọzùn ohùn gbọn devizọn Mose ton dali. Podọ to azán Elija ton lẹ mẹ, yé sú olon na owhe aton-dá bọ miyọn sọ flẹ sọn aslọ mẹ (2 AHỌLU 1). Dinvie, onú awe helẹ lọ nasọ sọawúhia to devizọn kunnudètọ awele ton mẹ. To gbèzán Enọku ton mẹ, núdepope ma dlenalodo núhe na jò to devizọn kunnudètọ awele ton mẹ gba. Omẹ șinawetọ wẹ ewọ hinhen sọn Adam ji (GENESISI 5:19-24; JUDA 1:14; HEBLU 11:5-6). Na ewọ wẹ apájle pipé yé he tin to ojle godo mẹ ton lẹ ton, he yín whèta agùn șinawetọ lọ ton. Na yéwle ma na mọ okú gba, adavo nado tindo dọpọn didiọ agbasa yeton lẹ ton po zizéyì Gigo mẹ po (1 KOLINTINU 15:51-57; 1 TESALONIKA 4:13-17; po devodevo lẹ po). Do ayi e go, Mose po Elija po sọ wá Osó Wunmēdidio ton lọ ji bo dọhó po Oklunọ po dogbon núhe na jò to ojle nẹ lọ mẹ ton dali (MATIU 17; po devodevo lẹ po). Yè dọhó do yé go to owéfọ aton he gbọn godo to Alènú Hóhó mẹ to yewhegán Malaki mẹ. Mose he wlán owé Tola ton aton lẹ yín yewhegán dahó de na Ju lẹ, podọ Elija yewhegán titegbe he Ju lẹ nọtepọn kẹdẹdi yise yeton to Owé Wiwé lẹ mẹ nado sọawúhia jẹnukonna wiwá Mēssia lọ ton.

Yewhegán Isaia do awhàngán helẹ lọ hia di mēsédo he to vèvé na jìjòho. To owéfọ he jẹgona ẹn mẹ, yè dọ hlan mí dogbon alènú lọ hìn-hengble ton dali, dọ: *“Do ayi e go, adántọ yeton lẹ na dawhá to ogbonu: mēdagun jìjòho ton lẹ nasọ viavi vivé. Alihogbó nẹlẹ jẹvọ, ahisi lẹ gbòda: é ko hẹn alènú gble, é ko vlẹ otò nẹlẹ, é ma sọ hò mēde pọn”* (ISAIA 33:7-8).

“Oklunon dọmọ, Dinvie wẹ yẹn na fón, dinvie wẹ yé na zé mì daga... Obú di omẹ ylankan lẹ to Ziọni: obú hẹn awujì ylanwàtọ lẹ. Mẹnụ wẹ to mí mẹ he na sọgan nọ zòjiji madopòdo mẹ?... Nukun towe na mọ ahọlu to whànpe eton mẹ: yé na to aigba he dẹn boboe pọn” (ISAIA 33:10, 14, 17).

“Yẹn bo nasọ kọn Gbigbo ojòmion ton po ovẹ ton po do owhé Davidi ton ji, podọ do tòmẹnụ Jelusalẹm ton lẹ ji; yé bo nasọ nọ pọn hlan ewọ mēhe yé ko

sowhán: yé bo nasọ blawuna ewọ, dilé mède nọ blawuna visunnu etọn dopoakàn dó, bo nasọ tin to ovivé mẹ na ewọ, di omẹ he tin to ovivé mẹ de na oplonji etọn” (ZEKALIA 12:10).

Do ayi e go, yè dọhó do mẹyámìsisádodè lẹ lọ go di adántọ Jiwheyewhe tọn lẹ, na yé mọ kándẹji așepipa tọn de yí, podọ núdepope he yé dọ to oyín Oklunọ tọn mẹ, e nọ jò. Jenukọn, azọn yetọn wẹ nado ylo omẹ fọtón-kantón-konukun-ẹnẹ lẹ (144,000) jẹgbonu, podọ aweto wẹ nado dègbè whèdida lẹ lọ tọn do akọta lẹ ji kẹdèdilẹ yè ko dọ dó to vivonu Owé OSOHIA 10 tọn tọn mẹ.

Whenẹnu yè na hù yé to whenuena azọn yetọn ko wá opòdo. “Yé he tin to aigba ji lẹ nasọ jaya do yé ji, homẹ yetọn na vivi, yé nasọ nánú yénọzo; na yewhégán awe helẹ ko saya na yé he tin to aigba ji lẹ wutu” (OSOHIA 11:10).

Do ayi e go, gbẹtọ sọn akọta lẹpo mẹ podọ sọn ogbè lẹpo mẹ nasọ mọ oșio yetọn lẹ. Kaka jẹ dinvie, yé he nọ dọ ohó agò do Biblu go lẹ ko to alọ yetọn lẹ whàn to whenuena yè to alọdłendo owéfọ he lọ bo sọ to kinkànbiọ dọ, nawẹ ehe lọ sọgan bọawu dó? To egbé, omẹ lẹpo dóna mọdona dọ e ko lezùn núhe bọawu nado do oșio yetọn lẹ hia aihọn lẹpo gbọn televizìon mẹ. Whenẹnu yé na dọ hlan aihọn lẹpo dogbọn núhe jò lọ tọn dali, podọ enẹwutu, Biblu na to nugbonọ yín to whẹponu kaka jẹ opòdo, mọwẹ, kaka jẹ madopòdo.

“To azán atọn po odá po godo, Gbigbo ogbè tọn sọn Jiwheyewhe de biọ yé mẹ, yé sọ fónșite to afọ yetọn ji; obú daho sọ jẹ yé he pọn yé lẹ ji. Yé sọ sè ogbè daho de sọn olon mẹ wá to didọ hlan yé, dọmọ, Mì heji wá ofi. Yé sọ heji yì olon to aslo mẹ; kẹntọ yetọn lẹ sọ to yé pọn. To ojẹ dopolo mẹ, aigba whinwhàn daho de whàn, dadãotọ otòdaho lọ tọn hólai, to aigba whinwhàn lọ mẹ, gbẹtọ fọtón șinawe wẹ yè hù: obú sọ dì yé he pò lẹ, yé sọ pagìgìona Jiwheyewhe olon tọn” (OSOHIA 11:11-13).

Opèngbe şinawetọ lọ – ayajije awhàngbigba ọn to olon mẹ **Lilá ahọludù Klisti ọn to aigba ji ọn**

Godo he Johanu mọ núhe sọawúhia to kòndopọ mẹ hẹ devizọn yẹwhégán awele lọ ọn, ewọ sọ pọn hlan vivọnu whenu godogodo ọn lọ ọn bo sọ lá nùlilá he tin to opèngbẹ àngẹli şinawetọ lọ ọn mẹ, dólé dọmọ:

“Àngẹli şinawetọ sọ kún; yẹ sọ sẹ ogbẹ dahọ lẹ sọn olon mẹ wá to didọmọ, ahọludù aihọn ọn lezùn ahọludù Oklunọ mítọn ọn, po Klisti etọn po ọn; ewọ nasọ to ahọludù kakadoidoi. Mẹho konukun-ẹnẹ he sinai to Jiwheyewhe nukọn to aisintẹn yetọn mẹ lẹ lọ, jẹklo şinyọn nukunmẹ yetọn ai bo litaina Jiwheyewhe, dọmọ, Mí dopéna we, Oklunọ È Jiwheyewhe Ganhunùpo, hiẹ mẹhe tin, bo ko tin, bo sọ ja; na hiẹ ko yí huhlọn dahọ towe, bo ko sọ to ahọludù” (OSOHA 11:15-17).

Dinvie, kẹdẹdilẹ yẹ ko lá dó to ojẹ nẹ mẹ, núdabla Jiwheyewhe ọn to Klisti mẹ na yín tadona bọ Oklunọ nasọ sẹ po ahọludù Etọn po. Podọ yẹ dọ hlan mí dogbọn whẹdida kleun he tin to akọta lẹ şenşen podọ whẹdida he yẹ sùwhẹna lọ, yẹdọ yé he fọntite sọn oşọ lẹ mẹ jẹnukọn-na bibenu Ahọludù Owhe fọtọn ọn lọ ọn. Whenenu wẹ Ewọ na sùwhẹna devi Etọn yẹwhégán lẹ bo nasọ dẹgbẹ na pipà omẹ wiwé he dibusi oyín Etọn bo sọ yín nugbonọ jẹ okú to nukunbibia dahọ lọ whenu lẹpo ọn.

“Homẹ gble akọta lẹ, homẹgble towe sọ wá, po ojẹ lẹ ọn po, na yẹ nido dawhẹna yé, na hiẹ ni sọ do yí núniná hlan devi yẹwhégán towe lẹ, hlan mẹwiwé lẹ, podọ hlan yé he dibusi oyín towe lẹ, pẹvi po dahọ po: bo nado hùsúdo yé he to aihọn hùsúdo lẹ” (OSOHA 11:18). Na ohóta po whẹdida alopālọpa po, yẹdọ ehe na sọawúhia jẹnukọn podọ to Ahọludù lọ godo, mí sọgan ná owéfọ susu he dẹnalođo lẹ: ISAIA 2:2-4; MIKA 4:1-5; MATIU 25:31; DANIELI 7:9-14; OSOHA 20:4-6; po devodevo lẹ po.

Do ayi e go, yẹ dètana whẹdida he tin jẹnukọn podọ ehe na sọawúhia to godo na Ahọludù lọ ọn hézéhézé. Na yé he na yín máhẹto to Bẹyilonmẹ mẹ lẹpo dóna sọawúhia to ofin whẹdida Klisti ọn lọ ọn kọn jẹnukọn. Na yẹ na dawhẹna yé whẹpo yéwle nido dawhẹna aihọn bo nasọ duahọlu hẹ Klisti. Enẹwutu, Paul wlán dọ, “... Na mí omẹ pó wẹ

na nɔtɛ to whɛ̀da-zìnpɔ Jiwheyɛwhe tɔn nukɔn. Enɛwutu dopodopo mítɔn wɛ na dɔhó to ede tɔn hlan Jiwheyɛwhe” (LOMUNU 14:10-12).

Ewɔ sɔ yì nukɔn bo dɔmɔ, “Na mí omɛ popo wɛ na yín mɛsɔawúhia to whɛ̀da-ján Klisti tɔn nukɔn; na omɛ dopodopo nido mɔ onú he yè wà to agbasa etɔn mɛ lɛ yí, kɛ̀dɛ̀di ehe ewɔ ko wà, eyín e yín dagbe kavi gbigble” (2 KOLINTINU 5:10).

“Podɔ núdídá he ma doawúhia to nukun etɔn de matin: mɔ onú lepo wɛ to omɛ bo sɔ hùndonùvo to nukun etɔn mɛ, mɛhe míwɛ dó onú nado wà hɛ” (HEBLU 4:13).

Dinvie, apɔsteli lɔ tindo kándeji pannukɔn Jiwheyɛwhe, ɕigba ewɔ sɔ mɔ Oklunɔ kɛ̀dɛ̀di Whɛ̀datɔ He na dègbè whɛ̀dida dódó tɔn do gbɛ̀tɔ lepo ji. É dèkunnu nɛ lɔ whɛ̀po é do tin po Oklunɔ po, dɔmɔ, “Sɔn dinvie, yè ko zé **ojɛgbakun dódó tɔn** daga na mí, ehe Oklunɔ, **whɛ̀datɔ dódónɔ**, na ná mì to azán nɛ gbè: é ma yín hlan yɛn dopokɛ̀dɛ̀ gba, ɕigba hlan yé he yinwanna **awúsohia etɔn lɛ ga**” (2 TIMOTI 4:8).

Do ayi e go, whɛ̀po ahɔlu de nado ɕɛ do ahɔludù etɔn ji to ofín de ji, yè dóna ɕinyɔn ojɛgbakun nɛ. Whenuena Oklunɔ na jɛte nado dègbè na awhàn godogodo tɔn lɔ to Alɔwle Hunwhɛ Núdùdù tɔn godo podɔ nado ɕɛ do Ahɔludù Etɔn ji di Ahɔlu, yè dɔ hlan mí dɔmɔ: “Ojɛgbakun susu wɛ tin to ota etɔn”. Enɛwutu, yé he na dùahɔlu po É po to Ahɔludù Etɔn mɛ lepo nasɔ yín mɛhe yè na ɕinyɔn jɛgbakunna whɛ̀po yé nido sinai hɛ È to ofín Etɔn ji.

Eyín yisenɔ lepo mɔdona dɔ yé na sɔawúhia to whɛ̀da-ján Klisti tɔn nukɔn, bé whenɛnu núyiwà he tin to Agùn Asivu lɔ tɔn mɛ lɛ dóna tindo vògbingbɔn. Enɛwutu, budisi Jiwheyɛwhe tɔn dóna tin podɔ nado yín nugbɔnɔ to ohógbè lɛ po gbɛ̀zán lɛ po mɛ. “*“ɕigba yɛn dɔ hlan mì dɔ, ohógblo he gbɛ̀tɔ to didɔ lepo, yé na whè yé dɔ to azán whɛ̀dida tɔn gbè. Na gbɔn ohó towe mɛ wɛ yè na sùwhɛ̀na we, gbɔn ohó towe mɛ wɛ yè na gblewhɛ̀do we”* (MATIU 12:36-37).

“Podɔ Oklunɔ na dawhɛ̀na omɛ etɔn lɛ” (HEBLU 10:30). To owéfo he jɛnukɔn lɛ mɛ, yè dɔ hlan mí mɛhe yisenɔ helɛ yín, po núhe yé wà lɛ po po.

Na núdepope matin he yè ma na mɔdona gba, ohókànbio depope matin ehe ma na tindo gblɔndo gba, podɔ odò tukla depope tɔn matin

ehe yè ma na nọ ma doalọtena gba. “Enẹwutu, mì dawhẹna núdepope jẹnukonna ojẹ lọ blo, kaka Oklunọ nado wá, mẹhe na hẹn onú zinvlu tọn he bẹ lẹ wá hinhọn mẹ, bo nasọ hẹn linlẹn ayiha tọn lẹ sọawúhia: whenenu wẹ omẹ dopodopo na tindo pipa etọn to Jiwheyewhe de” (1 QOLINTINU 4:5).

Enẹwutu, apọteli lọ ko má whẹdida awele do ninọmẹ he sọgbè de mẹ. Ewọ sọ wlánwé hlan devihatọ etọn Timoti, dọmọ, “Enẹwutu, yẹn dègbè-na we to Jiwheyewhe nukon, podọ to Jesu Klisti Oklunọ nukon, mẹhe na **dawhẹna omẹ he to ogbẹ po oşio lẹ po to ‘awúşohia etọn’ po ‘aholudù etọn’po whenu**” (2 TIMOTI 4:1).

Do ayi e go, Paul dọhó do awúşohia Klisti tọn go to whenuena é to hódọ do Whẹdatọ dódónọ go, yèdọ Mẹhe na yí jẹgbakun awhàngbigba tọn hlan ẹn, e ma yín hlan ewọ kẹdẹ gba, adavo hlan yé he na yinwan-na **awúşohia Etọn** lẹpo. Ehe lọ hlan Agùn Asivu lọ blébu tọn. É sọ dọhó do whẹdida męgbẹ lẹ po oşio lẹ tọn po to **Aholudù Etọn** mẹ go. Enẹ wẹ ojẹ he mẹ Aholudù Owhe fọtón tọn na yítẹnme.

Dinvie, azón yisenọ dopodopo tọn po ehe kàn Aholudù Jiwheyewhe tọn lẹpo po dóna yín bibasi gbọn whlepón dali to azán nẹ lọ ji. “Azón omẹ dopodopo tọn na sọawúhia; na azán lọ na la e, na yè na dè e hia gbọn miyọn dali; podọ miyọn na whlé azón omẹ dopodopo tọn pón ehe hunkọ e yín” (1 QOLINTINU 3:13).

Jẹnukonna aholudù lọ to whenenu, yèdọ to Alọwle Hunwhẹ Núdùdù tọn godo, Oklunọ na wá bo nasọ hẹn apáwhé awele şẹ to Owé 2 TESA-LONIKA 1:7-10 tọn mẹ. Ode dẹnalođo mayisenọ bọ awetọ lọ sọ dẹnalođo yisenọ lẹ.

“Podọ hlan mì he yè bianukunna lẹ ni gbọjẹ to mí de, to whenuena yè na do Jesu Oklunọ hia sọn olon mẹ, po angẹli huhlọnnọ etọn lẹ po, mẹhe to aho-suyí to yé he ma yón Jiwheyewhe lẹ go, podọ yé he ma sètónuna wẹndagbe Jesu Klisti Oklunọ míton tọn lẹ, to miyọn he to jijimẹ; mẹhe yè na yí vivà madopòdo do sayana sọn Oklunọ nukon, podọ sọn gigo huhlọn etọn tọn mẹ; whenuena ewọ na wá nado yín omẹ he yè na pagigona to mẹwiwé etọn lẹ mẹ, bo nasọ yín omẹ he jawu to pipà mẹ to yisenọ lẹpo şenşen, (na yè ko **yí kunnudè míton sè to mì şenşen wutu**) to azán nẹ gbè”.

Na núplónmẹ lalono lẹ tọn wutu, yè dẹnalođo Owé JOHANU 5:24 tọn po hóogbè mọhunkọ tọn lẹ po, yèdọ ehe yisenọ susu tin to glọ yeton

dọ, yé ma na sọawúhia to whèdida nukon gbèdé, enẹwutu yé nọ wà núhe yé jlo. Do ayi e go, ohógbè Oklunọ míton tọn lẹ tin to kòndopọ mẹ nugbonugbo hẹ whèdida godogodo tọn he mẹ yisenọ nugbo he yín máheto to fónsónkú tintan mẹ lẹ ma na wá sọawúhia te nugbonugbo gba. Dinvie, afọ etọn 24 dóna yín mimọ to kòndopọ mẹ po afọ 29 lọ po to niná ohógbè he lọ tọn mẹ, dọmọ: “Nugbo, nugbo, wẹ yẹn dọ hlan mi, Mèdepope he sè ohó sie, bo yí mēhe do mi hlan sè, é tindo ogbè madopòdo, é ma na biọ whèdida mẹ gba; é tónsọn okú mẹ biọ ogbè mẹ” (JOHANU 5:24). Do ayi e go, whèdida ehe tọn yé to didọ to ofi wẹ Ofin Wéwé Whèdida godogodo tọn lọ tọn.

“Avò vò mì na ehe wutu blo: na ojẹ lọ ja, to ehe mẹ omẹ he tin to yòdo mẹ lẹpo na sè ogbè etọn, bo na tónjẹgbonu; mēhe wà dagbe lẹ hlan **fónsónkú ogbè tọn**; mēhe wà oylan lẹ hlan **fónsónkú whèdida tọn**” (JOHANU 5:28-29). Dinvie, yè dọhó do fónsónkú tintan lọ go gbọn Oklunọ míton dali di fónsónkú ogbè tọn, podọ do awetọ lọ go di whèdida. To whèdida godogodo tọn he lọ mẹ awhànpa tintan he yè wọji lọ ma na sọawúhia lala gba.

Do ayi e go, yẹwhẹgán Isaia ko mọ to nukonyiyi mẹ to Gbigbo mẹ núhe na jòdo awhànpa jẹhọn mẹ tọn he na jai po Satani po go jẹnukonna bibenu Owhe fọtón lọ tọn, dọ, “To enegodo to azán lọ gbè, Oklunọ na sáyana awhàn goyító lẹ tọn he tin to aga, po ahọlu aihon mẹ tọn lẹ po to aihon mẹ. Yè nasọ bẹ yé pli dilé yè nọ bẹ ogàntọ pli do odò mẹ dó, yè na sú yé do gànhò mẹ, **to azán susu godo** yè nasọ dlá yé pọn – to gànhò mẹ. Whenenu wẹ yè na doflu osùn, winyan nasọ hù owhe, whenuena Oklunọ awhànpa lẹ tọn na dughán to Osó Zioni tọn ji, podọ to Jelusalem, gigo nasọ tin to omẹ hóhó etọn lẹ nukon”. (ISAIA 24:21-23).

Dinvie, anẹli he flẹ sọn Jiwheyewhe de nẹlẹ po Lukifeli po do opọ, podọ po yé gbẹtọ he ko gbé Jiwheyewhe po titò Etọn po, podọ po azón Etọn po lẹpo na tin to ogànhò mẹ gbọn whèdida kleun he lọ dali, podọ to kòndopọ mẹ yè na bẹ yé pli do gànhò mẹ, dilé Owé Wiwé lẹ dọ dó bọ yé nasọ bẹ do gànhò mẹ na **ojẹ susu**, enẹ wẹ nado dọ to ahọludù owhe fọtón tọn godo. Yé nasọ sú Satani ga, kẹdédilẹ yè na blẹ ẹ jẹnukon dó whẹ, enegodo wẹ yè na zé é dlán odò mapote mẹ na owhe fọtón (OS-QHIA 20:1-2).

Do ayi e go, yewhegán ló dọ dogbon gbeto susu he ye na hu bo nasọ yin máheto to fónsónkú tintan ló mẹ lẹ tọn dali, dọ, “*Oşio towe lẹ na nò ogbè, góna oşio şie lẹ ye na fón. Mì fón, na mì ni jìhàn, mì mehe tin to kògùdu mẹ lẹ* (pón Owé DANIELI 12:2 tọn ga) ... *Enẹwutu, do ayi e go, Oklunọ tónsón oten eton mẹ nado sáyahe omẹ aihon mẹ tọn lẹ na ylando yeton wutu: aihon ga nasọ yí ohùn eton hia, e ma to na sukún **oşio** eton lẹ tọn do bà*” (ISAIA 26:19 po 21 po). To ofi, ohógo ló wẹ yin “**oşio**”. Do ayi e go, ye zán ohógo he di dopolo he ló na Klisti, Lengbovu Jiwheyewhe tọn He ye “**hù**” ló (OWALỌ 2:23; OSQHIA 5:9; OSQHIA 13:8). Mí dóna payi e go dọ, ye dọ ehe ló nado dlenalodo hùhù gbeto susu tọn to ojẹ he wáyì po ehe ja po mẹ (OSQHIA 6:9-11; OSQHIA 13:14; OSQHIA 18:24; OSQHIA 20:4).

To ofi, mí ma to hódọ dogbon ye he kú okú jowamọ tọn bo sọ yin didi lẹ tọn dali gba, na lidò depope ma hùndonùvo to ofi gba. Owé winwlan Osohia 11 mẹ tọn he ló ma tin na fónsónkú oşio lẹpo tọn gba, kẹdẹdilẹ kẹndopọ ló to didohia dó, dọ, ye ma hùn lidò lẹ gba; adavo nado dọhó do gbeto susu he ye hu lẹ tọn, yèdọ ye he jó ogbè yeton lẹ bo sọ yin nugbonọ jẹ opòdo. Dinvie, mēdepope he ye na mọ dọ é zé alọ do ye ji, na yin mēdawhena gbọn Oklunọ dali. Kẹdẹdilẹ ye kànbiọ dó, dọ, “*Oşio towe lẹ na nò ogbè, góna oşio şie lẹ ye na fón*”, mí sọ mọ dọ gblondo ló wá hinhonnu. Enẹwutu, ye he tọn ye dọ lẹpo tin na Jiwheyewhe. Na ye ko dọ hlan alindon he tin to agbà gló to hiadonu atontọ ló mẹ lẹ dọ, ye ni dọngbàn na ojẹ de kaka mēmesunnu yeton lẹ po devihatọ yeton lẹ po nado yin hùhù dilẹ ye hu yéwle dó ga.

Podọ yewhegán Ezekielì dlenalodo nújijò he ló to Owé EZEKIELI 37:1-10 tọn mẹ, to whenuena é dọdọdai dogbon ohú hùhù he plidopọ lẹ tọn dali, dọ, “... *Míwle bo na nògbè; mì bo nasọ yónen dọ yẹn wẹ Oklunọ ... Gbigbo È, wá ojehton enẹlẹ mẹ, bo gbò do **alántoşio** hejẹ ji, na ye nido nògbè...*” Do ayi e go, ehe ló gbẹsọ to nukon ja bo sọ tin hlan Ju he ye na hu to agbàdo hùnhùn ló tọn mẹ lẹ (EZEKIELI 37:2).

Dinvie, apáwhé awetọ ló he yin afọ 11-14 ko tin to azán he wáyì lẹ mẹ dote, dilẹ e dọhó do oyòdò he yin hùnhùn lẹ go whlasusu dó podọ lé Israeli lẹ lẹgòwá aigba yeton titi ji dó , “*Dayi e go, yẹn na hùn **oyòdò miton lẹ**; bo sọ hẹn mì nado **tónsón oyòdò miton lẹ** mẹ wá, mì gbeto şie lẹ emi; yẹn bo nasọ hẹn mì wá biọ aigba Israeli tọn mẹ...* (Yẹn) nasọ yí Gbofu-

fu sie do mi me, miwle naso nògbè, yen naso dotenna mi to aigba mition titi me; miwle naso yonen do yen Okluno ko do e, bo so yi i basi, we Okluno do” (EZEKIELI 37:12, 14).

Ehe sọawúhia to fónsónkú Okluno míton ton whenu kẹdẹdi Owé MATIU 27:51-56 ton, bo so tin na omẹ wiwé he tin son whenu Alènú Hóhó me ton bo so yín máheto to fónsónkú tintan me lepo, “**Oyòwhé** le so hùn do nuvo: oşio **susu** omẹ wiwé he ko damlon le ton fón, bo tónson **olidò** le me jẹgbonu to fónsónkú eton godo, bo so biọ otòdaho wiwé lo me, bo sọawúhia omẹ susu.”

Kẹdẹdi Owé OSQHIA 20:4 ton, gbeto susu he ye hù son nukunbibia daho lo me le we ye he ye **hù** bo ma tónjẹgbonu wá son oyòdò le me, şigba bo naso wá nògbè bo so yín máheto to Ahóludù Owè Fọtón ton me.

Dinvie, to vivonu ota he lo ton, alènú he ye basi he İslaeli naso yín núhe ji ye tahirhón do. Podó to ota 10 lo me, Angeli alènú ton lo yín didohia di Mehe wá odò. Na mí mọ to ofi do, ye hùn olon do nuvo, bo alki alènú ton lo so sọawúhia gbaungba. “Ye hùn templi Jiwhewewhe ton dai to olon me, ye so mọ apotin alènú eton ton to templi me: abì so tin, ogbè, wanyinyen, aigba whinwhàn po kensu daho po” (OSQHIA 11:19).

OTA 12

Yonnu he ye yi owè do dóaşóna lo

Klisti po Omẹ Eton le po

Satani – Dlagoni ve lo po hodoto eton le po

Ota wiaweto lo yín tadèna jeagò pede gbón Biblu-plónmeto le dali. Na túnme dogbon yonnu ton dali yín alòdlendo son İslaeli me, son Malia ji kaka je agùn lo ji.

To núyiwà he lo losu me, mí dóna nọ wunzen talala bo naso hia túnme lepo je. Podó eyín túnme de tin he ma sọgbè kẹdẹdilé odohia te, bé

whenenu núde tin he ma sɔgbè to finɛ. Do ayi e go, tadèna he mí ko mɔdona jẹ egbé, ma ko sùwhèna ohó lọ gba. Enɛwutu, mí mọ bọ yè wlán to bibenu lọ, dọ,

“Ohia daho de sọ yín mimọ to olon mẹ; yonnusi he yè yí owèhè do dọ̀àsọ̀na de, osùn sọ tin to afo eton glọ, ojegbakun sunwhlɛvu tɔn wiwawe sọ tin to ota eton: lé é mọ̀hò, é dawhá, ajlù ovi tɔn hɛn ɛn, é sọ tin to awufiɛsa mẹ nado jivi” (OSQHia 12:1-2).

Bé mède tin he sọgan lɛn dọ ohó he lọ to alɔ̀dlɛ̀ndọ Malia po jiji Jesu tɔn po wẹ? Bé to whenenu, mí dóna mɔdona dọ yè do núhe na wá sọawúhia to nukon mẹ lẹ po ehe ko jò dote lẹpo hia hlan Johanu to osó Patmosi tɔn ji. Podọ núyiwà he yè dɛnalɔ̀dọ dogọ lẹ ma yín sịsẹ po Malia po kavi po Jesu po gba. Do ayi e go, Malia ma yín dindon yì biọ zùngbo mẹ gba, podọ yè ma sọ zé Jesu yì olon to jiji Etɔn godo gba. Na Ewọ fọ fligòzɔn Etɔn whẹ, bo fón sɔn osiọ lẹ mẹ bo sọ heji yì olon. Do ayi e go, yè ma tlẹ dọ whladopo lɔsu to whenuena yè dɛnalɔ̀dọ É taidi hẹ Enọku kavi Elija dogbɔn “béyilɔnmẹ” kavi “zizéyì” dali gba, adavo dọ, É heji yì olon, enɛwutu wẹ mí ma do tindo azán oflin tɔn na “Jiyiyì Klisti tɔn” tɔn gba.

To Alè̀nù Hóhó mẹ, yè dọ̀hó do Israẹli go whlasusu gbɔn Jiwheyewhe dali di yonnu he tin to alè̀nùnù mẹ hẹ E (JELEMLIA 3:6, 11; HOSEA 2:4; po owéfọ devodevo lẹ po). Do ayi e go, Jiwheyewhe nọ zán póndego jowamọ lẹ nado ná tùnme gbigbo mẹ tɔn lẹ. Enɛwutu, É dọ̀mọ, *“Yen bo nasọ dà we hlan dẹ nugbowà mẹ...”* (HOSEA 2:20), podọ *“... na hòmẹ Oklunọ tɔn hùn do ogo we, yè nasọ wléalọ hẹ aigba towe”* (ISAIA 62:4). To Owé ISAIA 54:5-10 tɔn mẹ, Oklunọ dọ pannukon Israẹli dọ̀mọ:

“Obasitọ towe wẹ asú towe; Oklunọ awhànpa lẹ tɔn wẹ oyín eton; Omẹflitọ towe, Omẹ Wiwé Israẹli tɔn: Jiwheyewhe aihon lẹpo tɔn wẹ yè na nọ ylo ẹ. Na Oklunọ ko ylo we di yonnu he yè gbédai, he yè hẹn hòmegblena to gbigbo mẹ, podọ di asi yopo whenu tɔn whenuena yè gbẹ we, wẹ Oklunọ towe dọ...”

To Alè̀nù Yóyó mẹ, yè dọ̀hó hlan mí dogbɔn Asivu po Asisúnọ po tɔn dali, podọ owé (JOHANU 3:29, tɔn po owéfọ devodevo lẹ po), podọ to Owé Matiu 25 tɔn mẹ dogbɔn alọwiwle dali. Do ayi e go, yonnu he Johanu mọ lọ ma sọgan yín fi devo de tɔn hú Agùn Alè̀nù Yóyó mẹ tɔn, ehe to ede mẹ ko bé po Israẹli po to Jelusalem to aigba Ju lẹ tɔn ji.

Kòndopó Jiwheyewhe tòn po Omẹ Etòn lẹ po kẹdẹdi asi Etòn to wanyin Etòn po kòndopó hẹ Agùn Etòn po dohia (EFESUNU 5:29-32). Okluno Jesu do jinukún Ohó Etòn tòn do ohò Agùn Etòn tòn mẹ. Enẹwutu, yè dè mí tònjẹgbonu to ninọmẹ wọji tòn de mẹ di ovisnnu po viyọnnu Jiwheyewhe lẹ po.

Dinvie, *owhè* he yè do dóaṣọna Agùn lẹ to alọdlẹndó Meflito Lọsu, yèdọ Mẹhe yín Owhè Dódó tòn. To Alẹnùnù Yóyọ lẹ whenu, mí yín mẹdóaṣọna to Hinhon Etòn po yózò Etòn po mẹ.

Do ayi e go, *osùn* he tin to afọ etòn glọ to didohia dọ Agùn lẹ nọte gligli do dòdó Ohó wiwé Alẹnù Hóhó mẹ tòn. Dilé osùn nọ yí hinhon owhè tòn zán dó, mọwẹ Alẹnù Hóhó yí hinhon Alẹnù Yóyọ tòn zán dó to hinhẹn sẹ ohó dọdai tòn he ji Agùn lẹ nọte do tòn (EFESUNU 2:20-22).

Ojẹbakun he góna sunwhlẹvu wiawe lẹ to didohia núplónmẹ aposteli wiawe lẹ tòn, na enẹ wẹ yè do ṣinyon jẹgbakun na Agùn Alẹnù Yóyọ tòn lẹ. Podọ sunwhlẹvu ṣinawe he tin to alọ Okluno he fónsọn oṣiọ lẹ tòn mẹ wẹ angẹli-wenzagun ṣinawe he yè dohlan agùn ṣinawe lẹ lẹ (OSQHIA 1:20). Sunwhlẹvu wiawe he tin to jẹgbakun etòn go to didohia dọ Agùn Asivu lẹ tòn jẹ na gbèdidè aṣọludù olon tòn, bo sọ tindo núplónmẹ nugbo aposteli wiawe lẹ tòn (OWALỌ 2:42). Kẹdẹdi kunnudidè Owé Wiwé lẹ tòn, Agùn Alẹnù Yóyọ tòn na gọyì dòdónu núplónmẹ po wiwà aposteli lẹ tòn po ji jẹnukonna wiwà Klisti tòn (MATIU 17:11; OWALỌ 3:19-21, po owéfo devodevo lẹ po).

Dogbon yonnu lẹ tòn dali, yè dọ ajlù ovi tòn hẹn ẹn, bo sọ tin to dọpọn awúfiṣa vijiji tòn mẹ. Ehe lẹ sọ to oyẹ jowamọ yonnu he to jinukún de yí, podọ to asiko he jẹ lẹ mẹ, ewọ na ji ogbẹ yóyọ de. Enẹwutu, mí tin do zinzán gbigbo tòn de. Do ayi e go, awhli didè he to gbeji de wẹ Malia nado kẹlọyí jinukún olon mẹ tòn lẹ, enẹwutu wẹ Ohó lẹ do lẹzùn agbasalan – yè ji Ovi Jiwheyewhe tòn. To Owé GENESIS 3:15 tòn mẹ, yè sọ ylo ẹ dọ yonnu podọ to Owé JOHANU 2:4 tòn mẹ ga; podọ ga, yè sọ ylo ẹ dọ awhli to gbeji de to Owé ISAIA 7:14 tòn po Owé MATIU 1:22-23 tòn po mẹ. Mọdopolọ wẹ yè dọhó do Agùn lẹ go dó kẹdẹdi yonnu podọ di awhli to gbeji wiwé de (2 KOLINTINU 11:2). Ewọ lẹzùn yonnu to whenuena jinukún olon mẹ tòn sọn Ohó Jiwheyewhe tòn mẹ yín didóai do é mẹ. Podọ sọn ewọ mẹ wẹ ovi – sunnu lẹ, yèdọ awhànpa awhàngbatọ lẹ tòn na tònjẹgbonu wá. Do ayi e go, ohógo he yín “ovi – sunnu

lọ” to hódọ do whinwhén gbìgbọ mẹ tọn de jì. Na titò Jiwheyẹwhe tọn po Agùn Eton tọn po na wá gbèsisọ mẹ, ẹgba to ninnọmẹ etọn godo tọn mẹ, e na wàzọn dopolọ po pipilimẹ Israẹli tọn po ga. Whenuena Jiwheyẹwhe ylo Israẹli jẹgbonu sọn Egipti nado yín Agùn Eton, Ẹ zán ohógbè he yín “Ovisunnu-plónji lọ”. Tọn “... *Lé wẹ Oklunọ do, Israẹli wẹ visunnu ẹ, **oplónji ẹ**: yẹn ko sọ do hlan wẹ do, Gbọ visunnu ẹ ni yì, na ewọ nido sẹn mi; ...*” (EKSQDUSI 4:22-23).

To Owé ISAIA 66:6-7 tọn mẹ, mí mọ odohia mọhunkọ tọn kẹdẹdi ehe tin to Osọhia 12 he lọ tọn mẹ, do, “*Whẹpo é wá ajipanu, é ko jivi; whẹpo awúfẹsẹ etọn wá, é ko jì **ovisunnu** de*”.

To owéfọ he lọ mẹ, mí mọ ohó he jẹ hẹ ovi – sunnu lọ, podọ to afọ he jẹgodona ẹn mẹ, yè do hlan mí dogbon vọji Israẹli tọn gbìgbọ mẹ tọn tọn dali, do, “*Mẹnu wẹ sè onú he hunkọ? Mẹnụ wẹ mọ onú he hunkọ? Bé yè na hẹn aigba wú onú jẹgbonu to azán dopo mẹ? Kavi yè sọgan jì akọta to whladopo? Na lé Ziọni jẹ ajipanu gě wẹ, e jì ovi etọn lẹ*” (ISAIA 66:8).

To owéfọ Owé Wiwé lẹ tọn he mẹ, mí mọ onú awe he yè ylo dogbon ovi – sunnu lọ dali podọ ga dogbon otò lọ blébu he yè jì whladopo lọ dali. Pipilimẹ Ju lẹ tọn na yín awhanpa de, bọ oylo jẹgbonu omẹ fọtọn-kan-tọn-konukun-ẹnẹ lẹ tọn tọn to owè atọn-dá mẹ, ẹgba osọhia MESSIA lọ tọn na sọawúhia to azán dopo gě de jì. To otẹn dopolọ mẹ podọ to gánhiho dopolọ mẹ, yé na pọn hlan Ẹn, Ewọ Mèhe yé ko sọwhán bo nasọ mọ ogbẹ yí sọn Jiwheyẹwhe de (HOSEA 6:1-3).

Whladopo he ovi – sunnu lọ na yín jiji jẹnukonna Bẹyilonmẹ, whenẹnu wẹ ewọ na yín jiji to gófẹlẹ apájẹ Klisti tọn he pégan lọ mẹ, dlagọni ota ẹsinawenọ lọ na wá tin agòdo Agùn lọ go, “*dlagọni lọ sọ ẹtẹ to nukọn yonnusi he wléawu bo to ovi na jì lọ tọn, nado hù ovi etọn sunnu dù lé yè jì i*” (OSQHIA 12:4). Do ayi e go, yè ko yàn Satani, dlagọni hóhó lọ jẹte sọn olọn mẹ (JOHANU 12:31; LUKU 10:18), bọ é ko sọ zé ofin etọn dai, bọ notẹn etọn hóhó lọ sọ tin to aigba jì to ofi (OSQHIA 13:2). Dinvie, ehe lọ to ohódọ do “aisintẹn” kẹntọ Jiwheyẹwhe tọn lọ tọn go, yèdọ ogán kẹntọ Israẹli tọn podọ Agùn Jesu Klisti tọn lọ tọn.

Dogbon yonnu lọ tọn dali, yè do, dọmọ, “*Ẹ sọ jì **ovisunnu de, mẹhe na nọ yí ogànpo do hẹn akọta lẹpo sẹn**: yè sọ wlé ovi etọn yì Jiwheyẹwhe de, podọ do ofin etọn kọn*” (OSQHIA 12:5). Do ayi e go, Israẹli ma na yín

máhetọ to béyìlọnmẹ mẹ gba, na lẹvọjọ yetọn do Klisti Mẹssia lọ de na sọawúhia to godo he yẹ ko zé Agùn Asivu lọ tọn yì.

Do ayi e go, e nọ yín ayajẹnú daho de nado mọ kándẹji he Gbigbo Wiwé yí do Ohó lọ ji. Yẹ dè ovi – sunnu lọ nado dughán do akọta lẹ ji, ẹgba é dóna yín zizéyì olọn mẹ jẹnukọn whẹ. Gbèdìdè pipé lọ wẹ yín ehe: Jẹnukọn, Béyìlọnmẹ po Núdùdù Alọwle Hunwhẹ lọ tọn po he Asivu lọ podọ he Asisúnọ lọ to olọn mẹ; podọ to enẹgodo, ahọludù he Klisti to aigba ji. Enẹwutu, mì dóna payi e go dọ, pagbè nado *hẹn akọta lẹ sẹn* yín níná hlan awhàngbatọ lẹ. E ma yín hlan Mẹfligòtọ lọ kẹdẹ gba, adavo hlan Mẹfligò he yẹ ko dè lẹ lọ ga. Enẹwutu, yẹ wlán ẹn dọ, “Ewọ he gbawhàn, bo sọ yí azọn ẹie whlá jẹ pòdọ, wẹ yẹn na ná huhlọn to akọta lẹ ji: **ewọ nasọ yí opò ogàn tọn do hẹn yé sẹn; ...**” (OSQHIA 2:26-27).

Dinvie, ẹavi nado tindo wuntùntùn pagbè he lọ tọn dagbedagbe tin to ota 12 lọ lọsu mẹ. Na to Béyìlọnmẹ ovi – sunnu lọ tọn godo, yọnnu he yín Agùn lọ, hẹnyì zùngbo mẹ na ojẹ owhe atọn-dá tọn. “Yọnnusi lọ sọ hẹn yì zùngbo mẹ, fie yẹ ko wlẹawu otẹn tọn dai nẹ te sọn Jiwheyewhe de, na yẹ nido to núdùdù ná ẹn to finẹ hò **azán fọsìdopo e lán kandeko**” (OSQHIA 12:6).

To Owé Osọhia tọn lẹpo mẹ, mí mọ ohógbè dopolọ he tin to oló mẹ lẹ, yèdọ ehe tin to ninọmẹ he mẹ Oklunọ dọhó do kẹdẹdi Ovi gbẹtọ tọn to devizọn dọdai Etọn tọn mẹ, dilé mí mọ dó to wẹndagbe lẹ mẹ. Enẹwutu, tùnmẹ podọ tadèna nugbo he yẹ zéwhlá to apájẹ po ohia lẹ po ma sọgan yín hùnhùndohia hlan omẹ lẹpo gba kẹdẹdi ojlo Mẹplọntọ lọ tọn, adavo hlan hodotọ Etọn he yẹ ko dè na lẹ kẹdẹ. Whenuena Ẹ to hódọ hlan núplọntọ Etọn lẹ, Oklunọ dọmọ, “Na mìwle wẹ yẹ ná nado yọn onú jawu ahọludù olọn tọn, ẹgba yẹ ma ná yewlẹ gba” (MATIU 13:11).

“Onú he lẹ pọ wẹ Jesu dọ hlan gbẹtọ lẹ to oló mẹ; é ma sọ dọhó de hlan yé martin oló de: Na ehe yẹ dọ gbọn yewhegán lọ dali nido di, dọmọ, Yẹn na kẹ onú ẹie to oló mẹ; Yẹn nasọ dọ jẹgbonu onú he sọawúwhlá sọn dòdó aihọn tọn” (MATIU 13:34-35).

Didè jẹ odò godogodo dlagoni lọ tọn jẹ aigba ji sọn olon mẹ

Avùnhìho eton pannukon Mikaeli po aijije eton po

To Bèyìlòmẹ whenu, Klisti Meflito lọ, na zé awhànpa plónji Mefligò he ko tindo dọpọn gbèsisọ yeton tọn to whenenu lẹ jẹ Gigo olon tọn mẹ. Whenenu Satani he yín mēsletọ mēmēsunnu lẹ tọn na tindo jlojẹ kaka jẹ asiko nẹ lọ mẹ biọ ninòmẹ olon tọn lẹ mẹ. Enẹgodo, yè na yàn ẹn jẹ odò mlẹnmlẹn jẹ aigba po angeli eton lẹ po.

“Awhàn de sọ tin to olon mẹ: Mikaeli po angeli eton lẹ po to avùnhò hẹ dlagoni lọ; dlagoni lọ sọ to avùnhò po angeli eton lẹ po, yé ma sọ gbawhàn; mọ otẹn ma sọ tin na yé to olon mẹ ba. Yé sọ yàn dlagoni dahò lọ jẹgbonu, odàn hóhó lọ, he yè nọ ylo Lẹgba, podọ Satani, he nọ to aihon lẹpo klo: yè yàn ẹn dlan aigba ji, bo sọ yàn angeli eton jẹgbonu po é po” (OSQHIA 12:7-9).

Dinvie, yè dọ hlan mí dọ angeli-gán Mikaeli po angeli Jiwheyewhe tọn lẹ po hòavùn hẹ Satani po hodotọ eton lẹ po. Do ayi e go, Jesu Klisti ko gbawhàn eton mlẹnmlẹn to Kalvali (KOLOSINU 2:15), bo ma sọ sọgan pé hẹ ẹ whlāwetọ gbèdè ba. Enẹwutu, É na pé omẹ Eton he É basì to apájle Eton titi mẹ lẹ to aslọ mẹ bo nasọ hẹn yé jẹ Alọwle Hunwhe Lẹngbọvu lọ tọn kọn. Whenuena yé na to ojihe yì aga wẹ awhàn godogodo tọn he lọ na sọawúhia. Satani, mēsletọ mēmēsunnu lẹ tọn, yèdọ kẹntọ he ji yè ko dù do lọ na jlo nado glónalina oji yìyì lọ, sığba yè na dlan ẹn hlan odò gbọn Mikaeli dali.

Do ayi e go, owéfọ Owé Wiwé mẹ tọn devo depope ma do kòndopó he lẹ lọ hia to ninòmẹ he wá hinhónnú de mẹ di ehe hunkọ tọn gba. Sọgan, ahọludù lọ ma ko sẹ to ojle nẹ lọ mẹ gba, na onú he jẹnukon lọ wẹ yín Alọwle Hunwhe, enẹwutu wẹ e do yín lilá po ayajije dahò de po dọmọ,

“Yen sọ sè ogbè lélé de to olon mẹ, to didomọ, Dinvie wẹ whlengan, huhlọn, ahọludù Jiwheyewhe míton tọn, po huhlọn Klisti eton tọn po wá: na yè ko yàn mēsletọ mēmēsunnu míton lẹ tọn dlan odò, he nọ to owhe yeton jẹ to Jiwheyewhe míton nukon to okle po ozán po” (OSQHIA 12:10).

Jenukon, yè dọhó do awhàngbatọ lẹ go kẹdẹdi onú dopo di “ovi – sunnu lọ”, enẹgodo, nukonyiyi eton tin to onú susu mẹ. “**Yé sọ gbawhàn** eton na ohùn Lẹngbọvu lọ tọn wutu, podọ na **ohó okunnu yeton** tọn wutu; **yé ma sọ yinwanna gbigbo yeton** kaka jẹ okú gba” (OSQHIA 12:11). Din-vie, yise he to ogbẹ yé he tindo e nugbonugbo lẹ tọn wẹ awhàngba to ewlọsụ mẹ kaka jẹ awhàngbigba okú tọn ji (1 JOHANU 5). Na omẹ dele tin to aigba ji bo mọdona Ohó Oklunọ tọn lẹ, bo yí yé sè, bo nasọ tindo dọpọn núdepope he É dọ tọn. Enẹwutu, yisenọ nugbo lẹ ko kú po Klisti po bo sọ fọntite po É po. Podọ ogbẹ yeton tin to kọndopọ mẹ po É po bo sọ yín whiwhlá to Jiwheyewhe mẹ (KOLOSINU 3:3). Enẹwutu, mēdepope he jlo nado whlẹn ogbẹ ede tọn, é na hẹn ẹn bú, ẹgba mēdepope he hẹn ogbẹ eton bú na Ewọ tọn wutu, na mọ ẹn yí. Dopo to pagbẹ he yè ná hlan awhàngbatọ lẹ mẹ wẹ “... *yín nugbonọ jẹ okú, yẹn nasọ ná ojẹgbakun ogbẹ tọn lọ wẹ*” (OSQHIA 2:10).

To ojẹ he mẹ yè na zé awhàngbatọ lẹ yiji, yé na tin to nọtẹn he yè ko wléawudai na yé to Gigo mẹ. Ewọ he to aliglón, Gbigbo Wiwé to Asivu lọ mẹ, yèdọ to ovi – sunnu lọ mẹ na yín didè sọn aliho to whenenu, na omẹ ylankan lọ nido do ede hia gbaungba (2 TĚSALONIKA 2). “Enẹwutu, mì to ayajẹ, mì olon lẹ emi, po mì he nonọ yé mẹ lẹ po. Dindọn hlan **ai-honmẹnu** lẹ, podọ hlan yé he tin to **ohù** mẹ lẹ, na Legba ko jẹtẹ wá mì de, po homẹgble daho po wutu, na é yọnẹn dọ whenu gli de wẹ é tindo” (OSQHIA 12:12).

To ninọmẹ nẹ he tindo opòdọ ojllẹ tọn lọ whenu, homẹgble Satani tọn gbọn núplónmẹ aihon tọn agọjẹdọ-Klistigoto lọ tọn dali na yín pinplán jẹagọdọ yonnusi he ji ovi – sunnu lọ, yèdọ ehe “yè wlé yí Jiwheyewhe de, podọ do ofin eton kọn”. Do ayi e go, awhànpa he lọ ko wá oyọnẹn pipé Ovi Jiwheyewhe tọn tọn mẹ, hlan gbẹtọ he sọgbè de, hlan ojlẹnú tedidi gigọ Klisti tọn (EFESUNU 4:13). Awhàngbatọ lẹ wẹ Asivu he yè ji sọn Agùn he tin di yonnusi he ko yí jinukún Ohó olon tọn lọ tọn. Do ayi e go, Báyìlonmẹ Asivu he na pé Asisúnọ lọ bo nasọ tin po É po to Alọwle Hunwhe kọn dopo gě wẹ tin. Kẹdẹdilẹ yè dọhó do “Asivu” lọ go taidi onú dopo dó, mọdopolọ wẹ na ovi – sunnu lọ ga, ẹgba awhànpa he yè ko dè jenukon nẹ lọ tọn wẹ omẹ didè lẹpo. Ehe lọ wẹ Agbasa Jesu Klisti tọn nugbo he tindo awutugonú susu lẹ lẹ1KOLINTINU 12:12-30

Do ayi e go, homegble Satani tọn to aijiḗ etọn godogodo tọn sọn olon mẹ whenu na sinyẹn talala, “*na é yọnen dọ whenu gli de wẹ é tindo.*” Enẹ lọ wẹ ojḗ he na tin to şenşen zizéyì Asivu lọ tọn po didóai Ahóludù Owhe Fọtọn tọn po.

Na avùn tintan lọ tin pannukọn ovi – sunnu lọ, awetọ wẹ yín pannukọn yonnu lọ, “*Whenuena dlagoni lọ mọ dọ yè yàn ẹn hlan aigba, é dohomeken yonnusi he jivi sunnu lọ. Yè sọ ná awà awe akùn dahò de tọn yonnusi lọ, na ewọ ni zlon yì zùngbo mẹ, yì otẹn etọn mẹ, ofi he yè to nùdùdù nẹ te, na **ojḗ de, podọ ojḗ lẹ, po odá ojḗ de tọn po**, sọn nukun odàn lọ tọn mẹ*” (OS-QHIA 12:13-14). Oyẹ he lọ blébu tin to hinhọn mẹ. Enẹwutu, Agùn he mẹ Asivu lọ na tọnjẹgbonu sọn na yín whiwhlá bo nasọ yín awúwlena to ninòmẹ he yè ná Ẹn de mẹ to zùngbo mẹ.

Dinvie, ohógo “zùngbo mẹ” tọn yín yinyọnen hlan Bibluhiatọ lẹpo to kòndopọ he “zizéwhlá” gbaungba to azán Mọse tọn lẹ mẹ, whenuena yè dè Israẹli jẹgbonu sọn Egipti. To Owé NEHEMIA 9:21 tọn mẹ, yè dọ hlan mí dọ, “*Nugbo, owhe kande wẹ hiẹ do yìn yé to zùngbo mẹ, yé ma sọ bà núde pọ; avọ yetọn lẹ ma dohó, podọ afo yetọn lẹ ma sọ jì*”.

Nado dlẹnalọdo Israẹli, Oklunọ dọmọ, “*Yen mọ Israẹli taidi ovènsinsẹn lẹ to zùngbo mẹ; yen sọ mọ otọ mìtọn lẹ di bibiatintan to **ovòtin** lọ mẹ to osã etọn tintan mẹ...*” (HOSEA 9:10; JELEMLIA 2:1-3). “*Dinvie, mì plọn oló **ovòtin** tọn...*” (MATIU 24:32). Ewọ sọ dọhó dogbọn Israẹli he yè na ylọ do ninòmẹ zùngbo mẹ tọn mẹ dali, “*Enẹwutu, dayi e go, Yen na doklọ ewọ bo hẹn ẹn wá biọ zùngbo mẹ, bo sọ yí homẹmìon do dọhó hlan ẹn*” (HOSEA 2:14).

Onú lẹpo bọawuna Jiwheyewhe. Ewọ yín Israẹli hò owhe kande to whenuena É dè yé tọnjẹgbonu sọn Egipti mẹ, yé sunnusi fọtọn fọtọn donu núontọn hunkọ to ma lẹn yonnu lẹ po yọpọvu lẹ po (EKSQDUSI 12:37). Ewọ gbésọ to dopolọ yín. Podọ dilé mí mọ winwłán dó, yè na yín yonnu-agùn lọ na ojḗ owhe atẹn-dá tọn. Podọ awà akùn dahò lọ tọn to alọdlẹdo Jiwheyewhe Lọsu He zé Omẹ Etọn lẹ hẹn. To kòndopọ mẹ he Israẹli, mí mọ winwłán he dọ,

“*Di akùn he to adọ etọn wlú de, he to didẹlẹdo to ovú etọn lẹ ta, dindlẹn awà etọn lẹ tọn, bẹ yé, zé yé hẹn to awàfun etọn lẹ ji: Oklunọ lọ kẹdẹ wẹ plàn ẹn yì, podọ yewhe alopade matin finẹ po é po gba. É hẹn ẹn hẹ ofi yiji aigba*

ton le ji, é bo so dù jideji oglebo lo ton; é bo so hen en gbọn owín sọn osé lo mẹ, podọ amì sọn osé okénno lo mẹ; anòsìnhiho oyìn le ton, po anòsìn lẹngbọ le ton po, po ojọ lẹngbọvu le ton po ...” (DEUTELONOMI 32:11-14).

Do ayi e go, psalmwłántọ ọsọ dọhó do awà le lo go, dọ: “... *Nugbo, oyè awà towe ton glọ wẹ yẹn na yí do basi fibètado ọie, kaka hẹngble lo nado juwáyì*” (PSALM 57:1).

“É na yí awà etọn le ọnyọn oji we, podọ to awà etọn le glọ wẹ hiẹ na nọ din fibètado te; ...” (PSALM 91:4).

“Ọgba hlan mì he dibusi oyín ọie le wẹ owè dódó ton na zẹ po azònhẹngbo po to awà etọn le mẹ ...” (MALAKI 4:2).

Mì so do ayi e go dọ, Satani na yín adinọ talala kẹdẹdilẹ é to dindon-sẹpọ aijiye etọn godogodo ton lo dó, dọ, “*Odàn lo so tún osìn jẹgbonu sọn onù etọn mẹ to godo yonnusi lo ton di otọ daho de, na é nido yí otọ lo do zé yonnusi lo yì. Aigba so gọalọna yonnusi lo, aigba kẹnù etọn, bo so zé otọ lo nù, ehe dlagoni lo tún jẹgbonu sọn onù etọn mẹ*” (OSQHIA 12:15-16). Kẹdẹdi owé he lo ton, asepipa aholu aigba ji ton le ton na soawúhia bo nasọ zé otọ homẹkẹn ton lo mì, yèdọ ehe yè do tin agọdọ Agùn he tọn-sọn sinsẹnnọ le de.

Whenẹnu wẹ dlagoni hóhó lo na lé pannukọn yé he tọnjẹgbonu wá to Israẹli mẹ le gbọn devizọn yẹwhẹgán awele ton dali to ojẹ owè atòndá lo ton mẹ. Na yé yise bo so yín hiadogonano. Podọ yé yín jinukún Jiwheyewhe dopolo ton bo so tindo okunnuhó Jesu ton to ojẹ nẹ mẹ, dọ: “*Dlagoni lo gblehomẹ talala do yonnusi lo go, bo so tọn yì fúnawhàn hẹ ovi etọn he pò le, ehe to osẹn Jiwheyewhe ton yìn, bo so hen okunnu Jesu Klisti ton go gligli le*” (OSQHIA 12:17).

Do ayi e go, awhànpa atòntọ matindo núdepope nado wà po Kosi le po gba, enẹ lo yín didohia gbọn alọdẹndo de dali, dọ, “*Yé he to osẹn Jiwheyewhe ton yìn, bo so hen okunnu Jesu Klisti ton go gligli le*”. Dinvie, osẹn podọ gbèdidẹ Jiwheyewhe ton yìn bibasi to kòndopọ mẹ hẹ Israẹli kẹdẹ. Agùn lo so tin to Klisti mẹ bo so yín whèsùna mlenmlen gbọn yise dali to whenẹnu (LOMUNU 10:4). Do ayi e go, osẹn-nátọ lo ma wá nado hen osẹn gble gba, adavo nado hen osẹn di, bo na zé ylando lẹpo hen bo nasọ jiya okú ton he yín alẹ ylando ton (LOMUNU 6:23). Kẹdẹdilẹ yè ko dọ ẹ dote dó, awhànpa atọn hele tin kẹdẹdi titò whlẹn-

gan tòn: Ovi – sunnu lọ, yonnusi lọ po Israẹli po. Podọ Satani sọ homẹgbledo yé go talala.

OTA 13

Gigòyì godo nado pòn númimọ Daniẹli tòn He tindo kẹndopọ po Osọhia lọ po

Sọn ota 13 jẹ 19 tòn mẹ, mí mọ ohia he yè ko dọhó yetọn dote to Owé Daniẹli tòn mẹ bo sọ yín zinzán na whenu dọdai tòn lẹ tòn. Nado mọdona dagbedagbe, mí na dọhó kleun de do núhe yè dohia hlan ẹn lẹ go.

Do ayi e go, é mọ ahọludù aihọn tòn ẹnẹ he bọ do yénọzo lẹ go to ninòmẹ boṣiọ he tindo agàn whẹkan vòvo donu ẹnẹ tòn de (DANIẸLI 2). Ewọ wẹ yè sọ ná tadèna apájẹ he é mọ lọ tòn. E sọ to mọdopolọ yín kakajẹ egbé, yèdọ kẹdẹdi to whenenu. Jiwheyewhe He mọdona onú popo nọ do aṣli Eton lẹ hia hlan devi Eton, yewhegán lẹ. *“Daniẹli sọ gblọn to ahọlu nukon, bo dọmọ, Aṣli he ahọlu ko biọ, omẹ núyónẹntọ lẹ, afinonno lẹ, nújletọ lẹ, kavi odoṣẹnọ lẹ ma tẹ sọgan dohia hlan ahọlu gba. Ṣigba Jiwheyewhe de tin to olon mẹ he nọ dè aṣli lẹ hia ...”* (DANIẸLI 2:27-28).

To ota 7 mẹ, yewhegán Daniẹli mọ nukonyiyi ahọludù aihọn tòn ẹnẹ lẹ tòn kaka jẹ opòdo ojẹ he lọ tòn. Ewọ pòn hlan dilé jẹhọn agósú ẹnẹ olon tòn lẹ tòn to ohù daho lọ wú jẹgbonu dó, ehe mẹ gbékanlin ẹnẹ tọnjẹgbonu sọn wá. To ogbè ohia tòn podọ dọdai tòn mẹ, mí to ohódọ to ofi do ohù gbẹtọ po akọta lẹ tòn po go. Enẹwutu, sọn aliho he tin to olon glọ lẹpo mẹ, yè wú akọta lẹ po gbékanlin vòvo ẹnẹ he lẹ pó, yèdọ ehe ohia yetọn tùnme dọ ahọludù aihọn tòn ẹnẹ he bọ do yénọzo lẹ go sọawúhia jẹgbonu. Kaka jẹ egbé losu, akọta lẹ nọ zán ohia gbékanlin he lẹ tòn kẹdẹdi ohia otò yetọn lẹ tòn dilé yè ko yín didohia hlan yewhegán lọ dó.

“Gbékanlin daho he lẹ, he yín ẹnẹ, ahọlu ẹnẹ wẹ, he na fọn sọn aigba lọ mẹ... Gbékanlin lọ na yín ahọlu ẹnẹtọ de to aigba jì, he na yín hùnkọ devo de sọn ahọludù lẹpo mẹ...” (DANIẸLI 7:17, 23).

Kẹdẹdi Owé DANIELI 2 po 7 po tọn, mí sọgan hodo nukonyiyi otànhó lọ tọn. Na dopolọ wẹ ahọludù he yẹ dohia to Owé DANIELI 2:31-43 tọn po 7:1-7 tọn po mẹ lẹ. Ahọludù tintan lọ yín didohia di kinnikinni de, he tindo awà awe di akùn de. Ehe lọ to didohia dọ huhlọn daho ahọludù he lọ tọn he tónsọn aga aigba tọn, gbawhàn ahọludù he pò lẹpo tọn. Awà etọn awele nọtena kòndopọ ahọludù Asilia po Babiloni po tọn. Podọ dopodopo ahọludù lẹ lọ tọn yín didohia gbọn nukontọ yetọn lẹ dali. Enẹwutu, yẹ do huhlọn gbékanlin lọ tọn hia to ote di dawẹ he nọte to afọ awele ji de. Podọ ahọludù tintan Owé DANIELI 7:4 mẹ tọn yín jijlẹ do ota sika tọn de go to Owé DANIELI 2:38 tọn mẹ.

Ahọludù awetọ lọ yín didohia gbọn béali de dali po adàjahú atọn po to onù etọn mẹ (DANIELI 7:5). Ehe lọ wẹ ahọludù Mèdi po Pèsia po tọn he và ahọludù Asilia po Babiloni po tọn súdo. Yẹ do așepatọ lọ hia po adàjahú atọn po to onù etọn mẹ. Do ayi e go, ewọ gbawhàn otò huhlọnno daho atọn tọn to azán etọn lẹ mẹ: Babiloni, Lydia po Egipti po. Ahọludù awetọ lọ yín didohia po akònnú fataka tọn po to boșio lọ mẹ to Owé DANIELI 2:39 tọn mẹ.

Gbékanlin atontọ lọ yín didohia gbọn gbépo de dali, ehe tindo awà ẹnẹ po ota ẹnẹ po. Ehe lọ nọtena Alẹsandú Daho lọ. Ewọ wẹ và ahọludù Mèdi po Pèsia po tọn súdo, bo sọ hẹn așepipa etọn gblóada gbọn gbéta he tin to olon glọ lẹpo dali. Ota ẹnẹ lẹ lọ to didohia dọ, yẹ na má ahọludù Glẹki tọn he do donu ẹnẹ. Podọ ahọludù atontọ afọ 6 lọ tọn to ogànve dohia to boșio lọ mẹ to Owé DANIELI 2:39 tọn mẹ.

Dinvie, mí na dọhó titegebe do ahọludù aihon tọn ẹnẹtọ he tin kaka jẹ opòdo lọ ji.

“To ehe godo yẹn sọ mọ to númimọ ozánmẹ tọn lẹ mẹ, bo dayi e go gbékanlin ẹnẹtọ de, kanylantọ bo dobu bo sọ dóhuhlọn gbahugbahu; e sọ tindo ogànyũdú daho lẹ; e vàsúdo bo sọ gbà do flinflin, bo sọ yí afọ etọn lẹ do zín pipètọ dai : e sọ yín hunkohunkọ sọn gbékanlin he tin to ewọ nukon lẹpo mẹ; e sọ tindo azò ao” (DANIELI 7:7).

Do ayi e go, owéwinwłán he lọ to didohia okò po okó po sọn boșio he tin to Owé DANIELI 2:40-43 tọn mẹ. To Owé DANIELI 7:8 tọn mẹ, yẹ dọ hlan mí dọ, ajiji wẹ azò de sọawúhia bo sọ wẹn azò atọn tintan lẹ sọn ota lọ go. Șigba ehe lọ tindo nukun lẹ taidi sunnu de bo sọ nọ dọ onú

daho lẹ. Podọ azò he lọ na zánndò Jiwheyewhe go bo nasọ do-homeken omẹ wiwé lẹ kaka jẹ whenuena Oklunọ na zé ofin whèdida tọn dai (DANIĚLI 7:20-25).

To apájẹ he lọ mẹ, ahọludù aihọn tọn enẹlẹ yín didohia gbọn ogàn alopālọpa lẹ he yín ehele dali: sika, fataka, ogànyũ po okò po. Afọ awe he tin to agbasa boşio he lọ tọn go lẹ to Whèzẹtẹn po Whèyìhò po dohia to ninòmẹ etọn godogodo tọn lọ mẹ. Afọvi etọn ao lẹ yín apáde afọ awele tọn, enẹwutu opòdo Whèzẹtẹn po Whèyìhò Elopianu lẹ tọn po na yín otò Elopia tọn he yè kòndopó. Podọ afọ lẹ lọ po afọvi lẹ lọ po dọhó do ninòmẹ godogodo tọn lọ ji bo yé ma sọ yín azónwànú dopolọ tọn, şigba yè dòn okò po okó po dopó. Dinvie, to opòdo ojẹ he lọ tọn, kòndopó nùzinzán awe he gbọnvo mlenmlen hele tọn na sọawúhia.

Yè dohia hlan yewhegán lọ, yèdọ sinsinyen ogànyũ lọ tọn sọ azónwhé he nọ basi ogàn he tin to otò Whèyìhò tọn lẹ mẹ podọ ga dogbọn bibò okò tọn dali to Whèzẹtẹn otò Elopianu lẹ tọn mẹ. Podọ to homeken vovo mẹ, yé dóna dòn yédele dopó kèdèdi nùmimọ asiko godogodo lọ tọn tọn, şigba bo yé ma nasọ biọ yédele mẹ gba. Şigba yé na basi dopoyínyín he yè ko dọ hlan asiko godo tọn he lọ. Awhànpa godo mẹ tọn politikino lẹ tọn ma yín de to azónwànú lọ mẹ gba, na e ma whèn to ninòmẹ jowamọ de tọn mẹ wutu, şigba e sọawúhia gbọn hódido dali.

Huhlọn aihọn tọn godo tọn he lọ na yín vivàsúdo ajiji kèdèdilé yè dohia dó to ohónámẹ Jiwheyewhe tọn mẹ, na e na yín máhẹto to awhàn daho godo tọn he na pannukọn Islaẹli mẹ. Enẹ lọ wẹ Daniẹli dohia dólé, dọ, *“Hiẹ to mimọ kaka bo yè do sán zannu matin alo lẹ de jẹgbonu, he hò boşio lọ to afọ etọn he tin sọ ogànyũ po okò po mẹ lẹ ji, bo sọ gbà yé do flinflin... podọ zannu he hò boşio lọ sọ lezùn osé daho de, bo sọ gọ aigba lọ pete”* (DANIĚLI 2:34-35).

Do ayi e go, Klisti wẹ osé he lọ, dilé Owéfọ Biblu tọn susu to hinhenşè dó (ISAIA 8:14; ZEKALIA 3:9; PSALM 118:22; MATIU 21:42; 1 PITA 2:4).

“Do ayi e go, yé zé zannu gágán hòlọnglọnen tọn, şinsinyan, akuegegenu dai to Ziọni mẹ: Mèdepope he yí I sè ma na mọ winyan” (1 PITA 2:6).

“Mèdepope he jai jẹ ozannu nẹ ji, na yín gbigbà do flinflin; şigba mèdepope he ji e jai jẹ, e na vúnvún in di kọguđu” (LUKU 20:18).

Kẹdẹdi Owé ZEKALIA 3:9 tọn, nukun şınawe tin to osé gbète he lọ ji. Osóha şınawetọ lọ do Yẹwheyínyín Eton hia. To Owé Daniẹli tọn mẹ, mí ma mọ Ẹn di osé hòlònglọnẹn Agùn lọ tọn tọn gba, adavo di osé he gbà bo sọ hò ahọludù lẹ lọ po kẹntọ Israẹli tọn lọ po.

Osó he ji zannu lọ na tónsọn dọhó do Jiwheyẹwheyínyín he madopòdo go, yèdọ fie Ovi lọ jẹgbonu sọn wá bo nasọ gòdo finẹ lọ to whenuena titò whlẹngan Jiwheyẹwhe tọn lọ tọn ko wá pipé mẹ. Podọ na Oklunọ lọ tọn Ewọ na gọ aigba lẹpo ji, bọ Jiwheyẹwhe nasọ yín popo to popo mẹ. Enẹwutu, psamlwántọ dawhá ogbè lélé, dọmọ, *“Yẹn na zé nukun sie lẹ daga hlan osó lẹ lọ. Fie alogọ sie na gbọn wá?”* (PSALM 121:1). Ewọ Omẹ He na yín alogọ Israẹli tọn bo nasọ hòavùn godo tọn lọ na yé. Ewọ nasọ tọnjẹgbonu to awhàngbigba mẹ.

Kẹdẹdilẹ yè ko dọdai jẹnukọn to dọdai Owé Wiwé lẹ tọn mẹ dó, Ahọludù Jiwheyẹwhe tọn na sẹ to aigba ji to whenenu. *“Podọ to azán ahọlu nẹlẹ tọn lẹ mẹ wẹ Jiwheyẹwhe olon tọn na zé ahọludù de daga, he ma na yín vivà gbèdẹ, mọ yè ma na jo ahọludù eton dai hlan gbẹtọ devo lẹ gba; şigba é na gbà ahọludù do flinflin bo sù ahọludù he lẹpo do, ewọ bo nasọ nọte kakadoi”* (DANIẸLI 2:44).

Ota şınawe kanlin lọ tọn he tọnjẹgbonu sọn ohù mẹ wá

To Owé OSQHIA 13 tọn mẹ, yè ma dọhó do ahọludù atọn tintan he Daniẹli mọ lẹ go gba, na yé ko lẹzùn otànhó dote wutu. To opòdo azán lẹ tọn, yè dọhó hlan mí dogbọn ahọludù godogodo tọn lọ dali, yèdọ ehe yín Ahọludù Lomunu lẹ tọn. Na e ko yín didohia kẹdẹdi kanlin he tin-do ota şınawe po azò ao po. Mí do ayi e go dagbedagbe dọ, kanlin he lọ tin jijlẹ do Satani go, ehe yín dlagọni vẹ he tindo ota şınawe po azò ao po (OSQHIA 12:3). Ahọvi aihọn he lọ tọn lẹ nọ zán huhlọn daho eton gbọn gbẹtọ agòjẹdo-Klistigoto lọ mẹ bo nasọ yí aşẹpipa do aigba ji. *“Kanlin he yẹn mọ lọ taidi opọ, afọ eton sọ di afọ béali tọn, onù eton eton taidi onù kinnikinni tọn; dlagoni lọ sọ ná huhlọn eton ẹn, po aisinnú eton po, po aşẹ daho po”* (OSQHIA 13:2). Núhe mí mọ to ofi wẹ yín huhlọn aihọn tọn he yín zinzán po aşẹpipa de po sọn “ofin” de ji.

Dinvie, eyín mēde hia dogbōn ota šinawe po azò ao po tòn dali, Biblu-plònmētò susu nò lèn dọ otòdaho šinawe kavi otò dèdovo ao wẹ. Yé ma lènnú yì nukon gba, enẹ wẹ nado dọ, gbékanlin lọ ma yín bibasi po ota po po azò lẹ po kẹdẹ gba. Eyín yé tlẹ yín otòdaho šinawe kavi azò ao, kavi wiawe, kavi oko, kavi otòdaho gbàntòn, yé ma yín azónwànú depope gba. Onú vivẹ lọ wẹ yín dọ, to Otòdaho Elopia he Kòn yédele dopó mẹ, wẹ ota šinawe he na plánmẹ po azò ao lẹ he lẹdo yé lẹ po.

Do ayi e go hézéhézé dọ, yé ma dọhó do ota šinawe lẹ lọ go to kòndopó mẹ hẹ zinzán huhlòn he lọ tòn sòn aisintèn de ji gba. Yé ma dọhó do yé go di awugblenanọ de gba, mọ yé ma sọ dlẹnalọdo yé di to nukonyiyi azònhengbọ tòn mẹ gba. Enẹwutu, mí to hódọ do plántọ otò he ota eton lọ yín ahóludù Lomunu tòn he yé húnú hlan okú. “*Yen sọ mọ dopo to ota eton lẹ mẹ di yé húnú hlan okú: alán eton hlan okú ko kúata; ...*” (OSQHIA 13:3). Do ayi e go, ota dopo gě wẹ yé dlẹnalọdo, ehe yé húnú, šigba alán eton hlan okú he ko kúata. Enẹwutu, mí dóna pón hlan otànhó lọ mẹ. Na akọta dopo gě wẹ pò, ehe tindo jlojẹ ogányínyín tòn nado yín yiylo dọ, “Ahóludù Lomunu lẹ tòn Wiwé lọ sòn Akọta Jammanu tòn mẹ”. Kẹdẹdi šisẹ otànhó tòn, aholu he paşena Jammanu lẹ po Lomunu lẹ po podọ papa Jammanu po Lomunu po tòn lẹ ko tin dai. Enẹwutu, yé ko dè Jamma nado yín ota he na yín plántọ Kòndopó otò Elopia tòn lẹ tòn. Ewọ wẹ otò huhlònno to ajówiwà mẹ bo sọ yín sùsù talala to osọha mẹ gbọn otò dahodaho he tin to otò Kòndopó Elopianu lẹ tòn lẹ mẹ tòn dali. Mọwẹ omẹ de sogan mọdona núhe wutu nukonyiyi to dopoyínyín otò Jamma tòn tòn godo, kẹdẹdilé Núyiwà Lomunu lẹ tòn ko jo ede nado yín “ayiha otò Elopia tòn tòn”, nado wàzón dèdovo he sọgbè de. Yé ko tahirhón do azón dèdovo he lọ ji gbọn huhlòn whenu aihon he lẹpo tòn dali, ehe yín otò Amẹlika tòn, bo sọ sọgbè po dọdai Biblu tòn po. Dinvie, otò Jamma tòn he tindo kọmẹnu susu talala de, yín didohia, podọ odènù eton lẹ tin pannukon otò Whèyihọ Elopianu tòn lẹ tòn. Ewọ ko yín didè gbọn núdodindin aihon lọ tòn po politki tòn po dali nado yín okàn şışa tòn to şenşen otò Whèzẹtẹn po otò Whèyihọ Elopianu tòn lẹ tòn po.

Dinvie, ohógbè he yín “*Alán ohi tòn*” (OSQHIA 13:14) tindo tùnme titegbe de. Do ayi e go, ehe lọ sọawúhia gbọn Ohi Gbighọ tòn lọ dali – yèdọ Ohó Jiwheyewhe tòn (EFESUNU 6:17) he dá hú ohi nùawenọ (HEBLU 4:12). Yé dọ hlan mí dọ e yín nùpaşamẹ de na aihon lẹpo dog-

bọn okúata “*alán he yè húnú hlan okú*” he lọ tọn dali. To azán Núvojladó bọ̀n lẹ̀ mẹ̀, Ohi Gbigbọ̀ tọn he yín Ohó Jiwheyewhe tọn he yè dọ̀ lọ̀, yín hínhẹ̀n pọ̀ huhlọ̀n pọ̀ talala. Kẹ̀dẹ̀di gblọ̀ndo de, agùn aṣẹpẹpa tọn to pinplán otò he lọ̀ tọn mẹ̀ jiya alán hlan okú tọn de. Podọ̀ kinklán agùn tọn sọawúhia gbọ̀n Núvojladó dali. To awhàn aihọ̀n lẹ̀pọ̀ tọn awetọ̀ godo, otò dopo he lọ̀ sọ̀ tindo dọ̀pọ̀n kinklán awetọ̀ de tọn, ehe yín polítíkí tọn de, podọ̀ mọ̀wẹ̀ yè má otò Elopianu lẹ̀ tọn do Whẹ̀zẹ̀tẹ̀n pọ̀ Whẹ̀yìhọ̀ pọ̀ dó, kẹ̀dẹ̀di lé̀ ninọ̀mẹ̀ lọ̀ ko te dai, yèdọ̀ to whenuena e yín mimá dó to gblagbla Plọ̀testan pọ̀ Katoliki pọ̀ tọn mẹ̀.

Bé mẹnụ wẹ na kò lẹn dọ enẹ lọ na jò to dinvie, dọ, núhe Otògán Amẹlika tọn he yè nọ ylo, Mèdaho Hlonaldi Hligan biọ to owhèsùn sìdopotọ, owhe fọtọn-fẹnẹ e lán kẹnnẹ-koatọnnukun-awetọ (1987) mẹ to dila otò Bẹlin tọn pọn? To teninọ to finẹ mẹ, é pọn hlan bo sọ sù “Hòngbo Blandenbolgi tọn” he yín ohia mimá dinvie tọn lọ tọn to sẹnẹn otò Whèzẹnten tọn po otò Whèyìhọ tọn po, whenẹnu wẹ é dọmọ, “Mèdaho Gọlabaşevi è, hùn ohọn he lọ, bo sọ hẹ adó he lọ gbidigbidi”! Owhe awe dogó, hùnhùn “Hòngbo Blandenbolgi tọn” po “hihọ adó lọ tọn” po lẹzun nùjijọ vivẹ titegbe de to ojẹ dinvie tọn lẹ mẹ. Podọ to dinzã de, núhe Willy Blandti tọn dọ na wá sịsẹ mẹ, dọ, “Dinvie wẹ núhe tin to kòndopọ mẹ lẹ na whẹn to kòndopọ mẹ”. Enẹ lọ tin hlan otò Jamma tọn po otò Elopia tọn lepo po.

Do ayi e go, dopoyínyín Jamma tòn to kòndopó mẹ po dopoyínyín tò Elopia tòn po, podọ ga hẹ yinyón agùn Katoliki tòn gbọn Plọtẹstannọ lẹ dali wẹ na yín sịsẹ dọdai Biblu tòn to ojẹ godo tòn mẹ. Enẹwutu, kin klán lọ na dóalọte, bọ alán he yè húnú hlan okú ko kúata, whenenu wẹ onú lẹpo na whẹn to kòndopó mẹ, yínyín politiki tòn kavi sinsẹn tòn. Yé he yín ahọludù Lomunu tòn lẹpo ko yín dopo, podọ to enẹ mẹ, huhlọn aihọn lẹpo tòn ko fọnsite to nukun mítọn lẹ mẹ, yèdọ Dopoyínyín Elopianu lẹ tòn. E ko dablado aihọn lẹpo bo sọ yín pinpọn to ninọmẹ pasapaşa de mẹ dọ nawẹ e ya dólé! Taidi ozán lọ pete bọ onú popo sọ gbọnvo. Nukonyiyi dopoyínyín lọ tòn yawu howezun to ninọmẹ politiki tòn po sinsẹn tòn po mẹ. Awhàngbigba wẹ e yín to owhè kanwe-kò donu kòtọ mẹ, to whenuena aihọn Katoliki tòn gbawhàn dopoyínyín aihọn lẹpo tòn to owhè fọtón-fẹnẹ e lán kẹnnẹ-koatónnukun-ẹnẹtọ (1989) mẹ. Podọ gbọn enẹ lọ losu dali ga, Owé Wiwé lẹ yín sịsẹ to nukun mítọn lẹ mẹ. Do ayi e go, ehele pó sọawúhia na huhlọn aihọn

gbigbo mẹ tọn Lomu tọn lọ nido mẹ aṣẹpipa yí bo nasọ yín pinplán huhlọn politiki godogodo tọn aihọn tọn mẹ tọn.

Núhe kàn mí to “*huhlọn gbékanlin*” dèdovo he lọ tọn mẹ ma yín aṣẹpipa deጅ to kòndopó mẹ kẹdẹ gba, adavo gbẹtọ he mẹ huhlọn lọ mẹ agbasa de do bo sọ do é hia lọ, podọ to owé (DANIĒLI 7:17; tọn mẹ po owéfọ devodevo lẹ po). Nado sèn otògán Dopoyínyín otò Elopia tọn tindo huhlọn he dó dogbò de, kẹdẹdi otògán he pò lẹpo, di mēhe paṣena hi-adonú aihọn he tọn lẹ, hónámẹto, podọ ota otòdahodaho lẹ tọn. Na yéwlẹ tọn, yè sọgan diọ yé, kavi basi vòdidè na yé. Ṣigba nukontọ he yín ota sinsèn tọn, dopolọ wẹ ota otòdaho lẹ tọn, bọ mēdepope ma sọ sọgan diọ ẹ kavi basi vòdidè na ẹn gba, podọ ewọ sọ tindo aṣẹpipa aihọn lẹpo tọn. To dọdai Biblu tọn mẹ, yè dọ hlan mí gbọn tadèna dali dọ, agùn po politiki po na yín dopo, bọ aṣẹpipa agùn tọn wẹ na tin to aga (OSQHIA 17). Podọ to agùn lẹpo mẹ, Agùn Katoliki Lomunu lẹ tọn kẹdẹ wẹ tindo zinzán otò tọn. Na ewọ tindo didiọ otògán lẹ tọn po akọta aihọn he tọn lẹpo po. Podọ Vatikan wẹ otòdaho ewlọsu tọn to otòdahodevo mẹ, yèdọ ehe tin to otòdahọ ṣinawe lẹ mẹ bo sọ yín ṣinatòntọ (OSQHIA 17:11).

Dinvie, politiki Elopia tọn na wá tin to aṣẹpipa ota agùn he lọ tọn glọ. Whenenu wẹ yisenọ he pò lẹpo na jó yéde, bo na biọ kòndopó mẹ hẹ dopoyínyín agùn lẹ tọn – podọ nado wá vivonu ninòmẹ he lọ tọn, enẹ wẹ nado biọ kòndopó po Katoliki po. Podọ agùn he pò lẹ ga na jó yédeጅ bo nasọ yọn ẹn. Enẹgodo, gbèdidè aihọn tọn yóyọ he omẹ susu ko dọhó dogbọn e tọn dali ko dè aliho ota susu tọn dogó hú ehe omẹ lẹpo ko yọnẹn. Dinvie, aṣẹpipa Elopianu lẹ tọn yì aga hú otòdaho he yín dopodopo lẹ tọn. Na núhe yè ko mágbè etọn to otò Stlasbogi tọn mẹ, ko yín aliho de ehe gbọn otò Bluseli tọn mẹ jẹ otòdahodevo he tin to Dopoyínyín Elopianu lẹ tọn mẹ. Deጅ to otò he mẹ Plọtẹstan sù te lẹ tin to ayiha awe mẹ na fie enẹlẹ pó na yì jẹ, sọgan yé nọ basi politiki ga. Na Owé Wiwé lẹ nido di, yé omẹ pó dóna jó yédeጅ. Podọ mēdepope he ma na jó ede, na jiya badabada. “*Mẹnu wẹ di kanlin he? Mēnu wẹ sọ sọgan fùnawhàn hẹ ẹ? Yè ná onù in, e to onú daho po nùzinzán po dọ; yè sọ yí huhlonna ẹn nado nọtemọ hẹosùn kande e lán awe.*” (OSQHIA 13:4-5).

Mēnu wẹ “**ewọ**” he, yèdọ mēhe yè ná huhlọn podọ mēnu tọn wẹ yè dọ di kanlin he na dọ onú daho lẹ? “**E** sọ kẹ onù etọn do nùzinzán mẹ do Ji-

whewewhe go, nado to nùzán do oyín eton go, do gohò eton go, podò do yé he nonò olon mẹ lẹ go” (OSQHIA 13:6). Sọn owé winwłán he mẹ, mí mọ núhe kàn mí lẹ hézéhézé. Do ayi e go, Oklunọ ko dopagbè lẹ to Owé JOHANU 14 tọn mẹ dọ, Ewọ na yì wléawu nòtẹn lẹ tọn dai, bo na lẹgòwá bẹ Omẹ Eton lẹ yì whègbè. Sọn ojẹ zizéyì aga tọn mẹ biọ bibénu Ahọludù Owhe Fọtón tọn mẹ, awhàngbatọ lẹ na tin to olon mẹ.

“Aşepatọ otò tọn” he lẹ, yèdọ mēhe mẹ huhlọn agùn tọn po aihọn tọn po yín dopo kinkòndopọ te, ma tẹ yọnen dọ dogbò de tin na goyíyí eton. Na gbẹtọ lẹ na pọn hlan ẹn di yewhe de to ninòmẹ gbẹtọ tọn de mẹ, podọ huhlọn agùn tọn lẹpo po politiki tọn lẹpo po na yín mēmẹglo hlan ẹn. Enẹwutu, yewhegán Daniẹli dọhó dogbọn ewọ tọn dali, dọmọ: “Ewọ bo na nọ dọ ohó lẹ do Gigogán go, bo nasọ hẹn agbópé mēwiwé Gigogán tọn lẹ: ewọ bo nasọ lẹn nado diọ ojẹ lẹ po osẹn lẹ po; yè nasọ jó yé do alọ eton mẹ kaka **ojẹ de podọ ojẹ lẹ po odá ojẹ de tọn po**” (DANIẸLI 7:25). Kẹdẹdi Johanu, mọdopolọ wẹ yewhegán Daniẹli dọhó do owhe atọn-dá go nado yín nukunbibia daho podọ homẹken de. Enẹwutu, mizọn-mizọn he na wá Yisenọ he yise to Biblu mẹ lẹ ji to ojẹ pẹvi de mẹ **jẹnukonna** Bẹyilonmẹ, ma yín didọ hlan yé dọ ojẹ lé mẹ wẹ gba.

Do ayi e go, eyín omẹ de dọhó dogbọn homẹken he lẹ tọn dali, gbẹtọ lẹ nọ mí mí ota yeton lẹ to mayise mẹ. Gbẹtọ de lẹ tin, ehe ma tẹ sọgan yise dọ ahọludù owhe fọtón agùn Lomunu tọn biọ Whẹta Zinvlu tọn lẹ mẹ bọ gbẹtọ mliyon mliyon donu sọha de yín hùhùsúdo. Dinvie, mí ma dóna wọnji sọn ojẹ he mẹ yè gbòazé gbẹtọ lẹ te, bo já yé, bo sọ fiọ yé mlenmlen kaka jẹ ozán he mẹ yè dùwhè Mewiwé Batlemi tọn tọn gba. Na omẹ susu ma sọgan mọdona dọ, Ju mliyon donu şidopo po fọtón-fọtón donu kanwe-ko gbẹtọ devodevo lẹ tọn po, yèdọ yé he ma jó yédele hlan núyiwa de yín hùhù gbọn núyọnen po dopoyínyín agùn Lomunu tọn po dali to Ahọludù Hitlẹ tọn whenu. Ehe lẹ jọ to owhe kanwe-ko donu kotọ tọn mẹ to ninòmẹ ylankan tọn de mẹ.

“Yè sọ ná **ẹn** nado fúnawhàn hẹ mēwiwé lẹ, podọ nado **gbawhàn yeton**: yè sọ yí huhlọn na **ẹn** to hennu lẹpo ji, to ogbè po akọta lẹpo po ji” (OSQHIA 13:7). To ohódidọ he lẹ godo, mí hia dogbọn pahònamẹ lẹ tọn dali to afọ aotọ lẹ mẹ, dọmọ, “Eyín mède tin na kanlinmọgbenu, kanlinmọgbenu é jei; eyín mède sọ yí ohi do hùmẹ, yè ma na nọma yí ohia do hù i. Ofi wẹ homefa po yise mēwiwé lẹ tọn po te”.

Do ayi e go, ota agùn tòn he lọ na yín yinyónen to ojẹ godo tòn mẹ gbọn núyiwà he mẹ é nọ yí yeyi po sinsèn po te, yèdọ ehe tin hlan Jiwheyewhe kẹdẹ: “*Podọ yé he tin to aigba go lẹpo na nọ sèn ẹn, oyín meheton yè ma wlán do ogbẹ owé Lẹngbọvu lọ tòn mẹ lẹ, he yè ko hù sọn whenu aihon ko jọ*” (OSQHIA 13:8).

Ohia devo dawẹ he lọ tòn wẹ yín “*matin asi*” ehe yewhegán Daniẹli dlẹnalọdo, dọmọ, “*Mọ ewọ ma na hò yewhe otọ eton lẹ tòn pọn gba, kavi nújlo yonnu lẹ tọn, kavi hò yewhe depope pọn gba: na ewọ na hẹn ede klo to popo ji. Şigba to azónhò eton mẹ wẹ ewọ na nọ gbogbéna yewhe ag-bóhomẹ lẹ tọn ...*” (DANIẸLI 11:37-38), enẹ wẹ nado dọ, dọ, nado tindo vofon eton lẹ po awhàn eton he é yí nukonna lẹpo po. Do ayi e go, matin asi yín núhe jeagọdo gbèdidè olon tòn he yè zé dai to whẹwhẹwhenu go, bo sọ yín didọ gbọn Apósteli Paul dali kẹdẹdi oplon gbigbo mawé lẹ tòn (1 TIMOTI 4:1-4). Ovi Jiwheyewhe tòn nugbo lẹ kẹdẹ wẹ na hongan sọn oklọ sinsèn tòn he mẹ, bo nasọ jeagọdo mẹklọtọ he lọ – awhànpa dopo jẹnukonna Bẹyilonmẹ bọ mẹhe pò lẹ na wá to godo.

Do ayi e go, aihon lẹpo na sèn ẹn – politikinọ lẹpo, megbögbo lẹ, aṣepatọ lẹ – dilé yè wlán ẹn dó, dọ, gbẹtọ he to aigba go lẹpo na sèn ẹn, adavo yé he yè wlán oyín yeton lẹ do Owé Ogbẹ tòn Lẹngbọvu lọ tòn mẹ sọn dòdó aihon tòn. Jẹnukon dote, şigba nado dọ, dọ, to asiko Núvojladó tòn mẹ, Bibluplónmẹto lẹ sin gán he yè nọ ylọ dọ, Dote Maten Lutẹ ko nọ plonmẹ to whepoponu dọ, dawẹ he lọ dóna yín omẹ dindin bo nasọ yín mimọ to papa lẹ mẹ, e yín (Mì pọn hlan owé Lutẹ tòn he yín ‘Odohia hlan yewhegán Daniẹli’) tòn.

To ojẹ nukundiosọ Núvojladó tòn mẹ, Jesu kẹdẹ sẹntọ lẹ ko dè linlẹn de tọn dọ, agọjẹdo-Klistigotọ lọ dóna yín Ju de, podọ gbọn enẹ dali yé ko sọ yígbèna linlẹn jeagọ he lọ. Yèdọ Plọtẹstannọ he yín honton Israẹli tòn lẹ losu, po wẹndagbejlatọ hladio mẹ tòn lẹ po, po yewhehódọtọ lẹ po yígbèna linlẹn he lọ. Mèdevo lẹ to omẹ he lọ dinpọn to Malénu lẹ mẹ. Şigba lalo sinsinyen de wẹ, yèdọ ehe gbigbo oklọ tòn ko tẹnpọn nado hẹn wá hinhonnu hlan yé he lẹn dọ yé yín zinzintọ. Fie wẹ enẹ lọ yín winwlán te to Owé Wiwé lẹ mẹ? Kẹdẹdi Owé 2 TẸSALONIKA 2 tòn, fie yè do dawẹ he hia te, Jiwheyewhe dè omẹ mọtónhunkọ lẹ, yèdọ yé

he ma yí Nugbo lọ sè lẹ, nado yín lalono bo nasọ yín mēdawhēna to vivonu.

Kedēdilé Klisti tindo azónyínkọ susu he do É hia to ninomẹ lẹpo mē dó, mowẹ kẹntọ Eton ọsu tindo azónyínkọ susu dó. Na Klisti wẹ **Ovi Jiwheyewhe tọn**, bọ kẹntọ lọ yín *visunnu vivà tọn*. Klisti yín **yewhegán nugbo** he yè dopagbè Eton, bọ dawẹ he lọ yín *yewhegán lalono* he yè ko dọdọdai eton, po onú devodevo lẹ po. Enẹwutu, Aposteli Paul dọhó dogbon *dawẹ ylnadono* he lọ tọn dali dọ, “*meylankan lọ*”, yèdọ “*mẹhe to aliglọ, bo sọ to ede zé do oji hú ehe yè nọ ylo Jiwheyewhe, kavi ehe yè nọ litaina lẹpo; sọmọ bọ é sinai to templi Jihwyewhe tọn mẹ, bo zé ede do gbonu di Jiwheyewhe*” (2 TESALONIKA 2:4). Na é nọ wánú di vikali Ovi Jiwheyewhe tọn tọn, é sọ nọ yí sinsẹn lẹpo ga. É sọ yí azónyínkọ he yín Jiwheyewhe kedẹ tọn ga – “Otọ Wiwé”. Do ayi e go, enẹ lọ jẹagòdo Owé wiwé lẹ mlenmlen: “*Mì sọ ylo mēde otọ miton to aihon mẹ blo: na omẹ dopo wẹ Otọ miton olon tọn*” (MATIU 23:9). To núplónmẹ eton lẹ mẹ, é nọ zé ede do magbọvọ tẹnmẹ to núdepope he é dègbè eton sọn “ofin eton” ji di Jiwheyewhe Ọsu to Ofin Eton ji. É nọ do ede hia di vikali Klisti tọn, ẹgba Klisti matindo vikali de gba, nado dọ to alọ devo mẹ : Klisti nọ gbọwhēna Omẹ Eton lẹ.

Aposteli Johanu dlenalọdo dawẹ dabla he lọ whlasusu kedēdi agòjẹdo-Klistigoto; ehe dohia hézéhézé dọ, dawẹ he lọ he dọhó dogbon Jiwheyewhe po Klisti po dali, to nugbo de mẹ, é jẹagòdo Jiwheyewhe po Klisti po. É dó agùn eton titi po huhlọn aihon tọn lẹ po do Agùn Klisti tọn de, bo ma sọ yín máheto to azónwàdotana fligò tọn lọ mẹ gba. Podọ é nọ dọ, dọ é nọ jona ylando gbeto lẹ tọn. To oplón po wiwà po mẹ, é ko dóai zédai po oséndóai eton titi lẹ po, bo sọ dó yé ai jẹagòdo Ohó Klisti tọn lẹ go. To Owé Osọhia tọn mẹ, dawẹ he jẹagòdo yewhegán nugbo lẹpo yín yiylọ dọ, “*yewhegán lalono*” (OSQHIA 19:20)

Kanlin he tọnjẹgbonu sọn aigba mẹ wá lọ

Apáwhé aweto Owé Osọhia 13 tọn tẹ yín núdabla hú apáwhé tintan tọn lọ. “*Yẹn sọ mọ kanlin devo de tónsọn aigba glọ; e tindi azò awe taidi lẹgbọvu de tọn, bo sọ to hódọ di dlagoni de. E sọ to huhlọn kanlin tintan tọn*

lẹpo zán to nukun etọn mẹ, bo sọ hẹn aigba po yé he tin to e mẹ lẹpo po litaina kanlin tintan, he alán etọn hlan okú ko kúata” (OSQHIA 13:11-12).

Gbékánlin-huhlọnno awetọ he lọ na tọnjẹgbonu wá sọn aigba mẹ, e ma yín sọn ohù mẹ gba. Tò dọdai Biblu tọn mẹ, yè dọhó do akọta susu to otò Elopia tọn mẹ go di osin susu (OSQHIA 17:15). Núhe kàn kanlin awetọ lọ wẹ yín dọ, e sọawúhia sọn fie akọta susu he lẹ pọ, po ogbè he lẹ pọ po matin te. Podọ ohia lẹngbọvu lọ tọn to hódọ do otò Yisenọ lẹ tọn he mẹ mẹdekannujẹ pipé sinsẹn tọn te to aigba ji go. Azò awe lẹ dọhó do aihọn po huhlọn agùn tọn po go. Podọ huhlọn aihọn tọn awetọ lọ to alọdłendo Dopoyínyín otò Amẹlika tọn tọn go, yèdọ ehe yín jijlẹdo “Dopoyínyín otò Elopia” tọn tọn go. Kẹdẹdilẹ yè ko dọ hlan mí dó, oj lẹ lọ na wá, whenuena kanlin awetọ he na yín didohia gbọn Plọtẹstan dali na dọhó taidi dlagọni Lomunu lẹ tọn bo nasọ zán huhlọn kanlin tintan lọ tọn.

Gbékánlin-huhlọn awetọ lọ na pọn hlan e mẹ dọ, kanlin tintan he alán etọn hlan okú ko kúata na yí sinsẹn lẹpo bo nasọ yín yinyọnen gbọn tòmenu aigba tọn lẹ dali. Huhlọn he lọ yín yinyọnen gbọnvo gbọn núyọnentọ po kọntawàtọ lẹ po dali, dọ, “*E sọ basi ohia daho lẹ, sọmọ bọ e hén miyọn sọn olọn mẹ wá aigba ji to nukun gbẹtọ lẹ tọn mẹ. E to yé he tin to aigba ji lẹ klọ gbọn ohia he lẹ mẹ he yè ná ẹn nado basi to kanlin lọ nukun mẹ; bo sọ dọ hlan yé he tin to aigba ji lẹ dọ yé ni basi boşio hlan kanlin lọ, he ko yí alán ohi tọn do ogo, bo sọ to ogbè” (OSQHIA 13:13-14).*

To alọdłendo núyiwà sinsẹn tọn mẹ, Aposteli Paul wlán dogbọn ohia lalono lẹ po nújawu lalono lẹ po tọn dali, yèdọ ehe jeagòdo ohia nugbo lẹ po nújawu nugbo lẹ po he sọawúhia to devizọn Oklunọ mítọn tọn mẹ, to aposteli lẹ tọn mẹ, podọ to egbé ga di sịsẹ Ohó lọ tọn tọn.

“Yèdọ **ewọ lẹ**, mẹhe wiwá etọn na taidi azọn Satani tọn kẹde, po huhlọn lẹpo po, ohia po lalo he jawu lẹ po, po oklọ mawàdódó tọn lẹpo po na yé he dọn lẹ; na yé ma yí owanyin nugbo tọn wutu, na yè nido wlen yé gán” (2 TĚSALONIKA 2:9-10).

Do ayi e go, huhlọn aihọn tọn awetọ lọ tónsọn Plọtẹstanno lẹ mẹ. Na gbẹtọ sọn otò Elopia tọn mẹ lẹpo họnna homẹken agùn tọn bo sọ dín finòten yóyó lẹ. Dopoyínyín Plọtẹstanno lẹ tọn to Piplime Agùn Aihọn tọn lẹpo mẹ yín boşio agùn Lomunu aihọn lẹpo tọn tọn. E nọ yí ogbè,

enẹ wẹ nado dọ, dọ ogbèninò etọn na zùn yinyónen. Piplimẹ Agùn Aihon tọn lẹpo tọn zé ogbè etọn daga hlan Awhàn Gọlfu tọn, taidi apájẹ, opli Kanbẹla tọn he yè basi to otò Ọstlelia tọn mẹ, to owhèsùn aweto owhe fọtón-fẹnẹ e lán kènne-gbànnukun-dopotọ (1991) tọn mẹ. To whenenu yè dónukun papa po bişopu lẹ po nado dọhó titegbe, şigba to dinvie, Piplimẹ Agùn Aihon tọn lẹpo tọn tindo núde nado dọ, dọ, “Yè sọ ná **en** nado yí gbígbo hlan boşio kanlin lẹ tọn, na boşio kanlin lẹ tọn nido to hódo, bo sọ basi na yé nido hù yé omẹ sọha he ma na litaina boşio kanlin lẹ tọn lẹ” (OSQHIA 13:15). Do ayi e go, homẹken lẹ na tin pannukun yisenọ nugbo lẹ, he yè na dowhẹ lẹ ma sogan yín máheto to Agùn Kato-liki Lomunu tọn mẹ gba, bo ma sọ sogan biọ Piplimẹ Agùn Aihon Plọtẹstannọ lẹ tọn lẹpo mẹ gba.

To Owé Daniẹli tọn mẹ, yè dọ hlan mí hézéhézé núhe e yín nado sèn boşio de, dilẹ yè dlenalọdo to ofi to Owé Osọhia 13 tọn mẹ. Boşio gbẹtọ tọn de wẹ boşio he tin to asiko Daniẹli tọn mẹ (DANIẸLI 2:32-33). Godo he yewhégán lẹ ko mọ boşio lẹ to númimọ de mẹ bo do dopolọ hia, enẹ lẹ sọ yín zizé daga do otódaho Babiloni tọn mẹ, podọ jijlẹ etọn lẹpo sọ yín didohia (DANIẸLI 3:1). To ojẹ nẹ mẹ, Babiloni wẹ to Męsopotamia to otọ Euflate tọn lẹ kọn, to otò Ilaki egbé tọn mẹ. Dinvie, fie yè na mọ otò Babiloni tọn te to egbé, wẹ yín to şenşen aihon lẹ tọn to otò Tibeli tọn kọn. Podọ ehe lẹ yín winwłán hézéhézé to Owé dodai lẹ tọn mẹ.

Whenenu boşio huhlọn kanlin lẹ tọn he nukun na mọ yín zizé daga, bo yè dègbè na gbẹtọ lẹpo, po hennu lẹ po, po ogbè lẹ po sọn aşepipa daho pete lẹ de nado sèn boşio he yè dóai he lẹ. “Whenenu wẹ ogànhúto dawhá ogbè lélé dọ, Mì wẹ eyín gbèdena hlan, mì gbẹtọ lẹ emi, akọta lẹ, po ogbè lẹ po... mì ni şinyon ai bo litaina oboşio sika tọn lẹ he Nębukadnẹzali aholu ko zé daga: podọ mędepope he ma şinyon ai bo litai wẹ yè na zédlan to ojẹ dopolọ jì biọ gblagbla ozohò miyọn jiji de tọn mẹ” (DANIẸLI 3:4-6).

Otànhó dawẹ atọn he yè bé kọn do ozohò miyọn jiji tọn mẹ ko yín yinyónen hézéhézé. Yé ma jlo nado dẹ to boşio lẹ nukun bo sọ jó yéde na gbèdidé lẹ gba. Whenenu homẹken lẹ wá yé męhe ma litai to boşio he lẹ nukun lẹ jì, adavo nado sèn Jiwheyewhe nugbo lẹ kẹde.

Yé he pò bo sọ yín nugbonọ hlan Jiwheyewhe tindo akónpinpan bo sọ dọhó hlan nukontọ huhlonnọ lẹ dólé dọ, “Do ayi e go, Jiwheyewhe míton

mẹhe míwle to sinsèn tin sogan nado whlẹn mí sọn ozohò miyọn jiji lọ tọn mẹ; ewọ bo nasọ whlẹn mí sọn alọ towe mẹ, hiẹ ahọlu è. Ọigba eyín lala, ahọlu è, e ni yín yinyónẹn hlan we, ọọ míwle ma na sẹn yẹwhe towe lẹ gba, mọ litaina oboşio sika tọn lọ he hiẹ ko zé daga gba” (DANIELI 3:17-18). Do ayi e go, otànhó he lọ yín winwłán na akọnpinpan hlan yisenọ lẹpo, yèdọ yé he sogan wá to ninòmə mọtonhunkọ mẹ to vivonu. Na Oklunọ tin po Omẹ Eton lẹ po, Ewọ ma gbẹ yé gbèdè, podọ yé nasọ yín nugbonọ jẹ okú.

Odohia eton whla ọidopo hùn aşı núdabla oşoha nuontón-kandekoatón e lán dopo (666) lọ tọn hia. Enẹwutu, medepope he nátúnmə ọọ boşio he sogan ọdóhó lọ wẹ na yín televiziọ, ma tẹ mọdona owhehó lọ gba. Na televiziọ yín núzinzán oşio tọn he ma sogan ọdóhó na ede gba, adavo nado dè oyẹ lẹ tọn bo sọ dè hógbè he yè ko yí lẹ kavi ehe yè ko ọọ to ofi de to aigba ji lẹ tónjẹgbonu.

- Enẹwutu, e to dandan mẹ nado mọdona ọọ, e ma yín boşio poun de gba, adavo *boşio kanlin lọ tọn* (OSQHIA 13:15).
- Mọ e ma sọ yín oşoha de poun gba, yèdọ ehe tùnmə de sogan yín kọnputa (ọdinate) aihon lọ tọn fie onú lẹpo nọ wá to opọ mẹ gba, adavo *oşoha kanlin lọ tọn* (OSQHIA 13:18).
- E ma yín oyín de poun gba, ọigba *oyín kanlin lọ tọn* (OSQHIA 13:17);
- Podọ ga, e ma yín oşoha oyín de tọn gba, ọigba *oşoha oyín kanlin lọ tọn tọn* (OSQHIA 15:2),
- Podọ e ma yín ohia de poun gba, ọigba *ohia kanlin lọ tọn* (OSQHIA 16:2)
- Podọ *ohia oyín eton tọn* (OSQHIA 14:11).

Sọn kọndopọ whla ọidopo tọn mẹ, ehe to whepoponu tindo **ohógo alọdłendó tọn** he yín **“KANLIN LỌ”**, yè ko do tùnmə lọ hia mí omẹ pọ hézéhézé. Adavo eyín ọọ mede mọdona ọọ **ohógo alọdłendo tọn** dopolọ wẹ to whepoponu, e na bọawu nado gbẹkọ tùnmə alọpa devo he yè ko basi lẹpo go, bo nasọ kẹaloyí núpínpon magbọvọ Owé Wiwé tọn lọ.

Ohó go he yín “boşıq” yín mimọ to kòndopọ vòvo mẹ, yèdọ sọn ota tinton mẹ to Biblu mẹ. “*Mọwẹ Jiwheyẹwhe dá gbẹtọ to boşıq eton titi mẹ ...*” (GENESIS 1:27). Boşıq Jiwheyẹwhe ẹn wẹ yín ninọmẹ Eton he nukun mọ sọn awúsohia mẹ. Na ehe nukun ma mọ lọ ko lẹzùn awúsohia gbaungba ẹn to ninọmẹ agbasa ẹn de mẹ. Na Klisti wẹ apájẹ Jiwheyẹwhe ẹn he yè dohia (2 KOLINTINU 4:4; HEBLU 1:3; po owéfo devodevo lẹ po). To alọ devo mẹ, to gbẹtọ agòjẹdo-Klistigoto lọ mẹ, mí na mọ ovi vivà ẹn lọ (2 TESALONIKA 2:3), na mí mọ apájẹ aigbanu he yín ovi afonnu ẹn he jai bo sọ yín didohia lọ ẹn (ISAIA 14:12). Lukifeli, kẹntọ lọ, ovi afonnu ẹn lọ, ko tẹnpọn nado zé ede daga to olon mẹ nado sọzẹn hẹ Jiwheyẹwhe; modopolọ wẹ dawẹ he lọ wà dó to aigba ji to ofi. Boşıq kanlin lọ ẹn ko yín núhe tin to ogbẹ kẹdẹdi azón-wànú gbẹte agbasalan mẹ ẹn de.

Ohia dabla kanlin lọ

Dinvie, mí na dòhó do ohia kanlin lọ ẹn go. “*E sọ basi yé omẹ pó, pevì po dahò po, adọkunnọ po wamọnọ po, memẹdekannu po memẹglọ po, nado yí ohia de do adusilọ yetọn mẹ, kavi do nukọn yetọn*” (OSQHIA 13:16).

Do ayi e go, mí ma nọ dòhó do ohia gbonu ẹn he nukun to mimọ ji gba, kẹdẹdilẹ Ju lẹ dóna hẹn dó to ojẹ vòvo mẹ to otànhó mẹ gba. Na ohia Jiwheyẹwhe ẹn ehe mẹ Oklunọ do ohia Eton Omẹ Eton lẹ go te losu ma yín mimọ gbaungba gba. Enẹwutu, gbẹtọ fọtón-fọtón donu kantón-konukun-ẹnẹ (144,000) sọn whẹndo wiawe Israẹli ẹn mẹ lẹ na yín hiadogona to nukọn yetọn lẹ, ẹgba enẹ lọ ma na yín mimọ gbaungba gba. Na ohia Jiwheyẹwhe ẹn ma yín nado zéwhla kavi nado wà hunwhẹ eton to azán de ji gba. Na Jiwheyẹwhe na azán de Israẹli dọ, e to dandan mẹ, ẹgba enẹ lọ ma yín ohia Eton lọ gba, adavo ohia alẹnùnù ẹn (EKSQDUSI 31:12-17). Podọ yé he yín Agùn lọ ẹn lẹ, yèdọ yé he yè ko sùwhẹna gbọn yise dali to Klisti mẹ lẹ, kẹaloyí kẹdẹdilẹ Ablaham dódónọ kẹaloyí ohia Jiwheyẹwhe ẹn dó (LOMUNU 4:11; 2 KOLINTINU 1:22). Enẹwutu, yé nọ yín hiadogona gbọn Gbigbo Wiwé dali jẹ fligòzán agbasa yetọn ẹn gbẹ (EFESUNU 1:13; EFESUNNU 4:30), e ma to azán lé ji to osẹ lọ mẹ gba.

To nukunbibia whenu, yè na hèn gbẹtò lẹ gannú-gannú nado yígbèna zinzán sinsèn tòn bo nasọ litaina ẹn, eyín e ma yín mọ, bé yé ma sọgan hò núde kavi sà núde gba. Do ayi e go, *nukon ota tọn* to hódò do gbènimá he yè ko basi to ota mẹ, enẹ wẹ nado dọ, dọ, po ayiha po. Podọ *alọ* to hódò do wiwà go, yèdọ núhe yè ko basi bo sọ hodo gbènimá he yè basi lọ. Yé he yígbèna zinzán lọ lẹ na yígbèna agùnvi yeton lẹ po ohia awonten yeton lẹ po. Enẹwutu, Yisenọ Biblu tọn lẹ na jiya bo sọ yín mẹhe yè na dohomeken gbọn núyiwa agùn tọn lẹ dali. Na pondego de, eyín mẹde na tọn azọn de gbè, bọ yè kànhóbiọ ẹ dogbọn sinsèn eton tọn dali kavi dogbọn agùn gbepiplinọ lẹ tọn dali, whenenu gbènimá lọ dóna yín bibasi eyín omẹ lọ na mọ azọn lọ yí kavi lala.

Do ayi e go, ohia yín onú jowamọ gbigbo mẹ tọn bo sọ yín şisadopó po “núplónmẹ” po. To alọ de mẹ, yisenọ nugbo lẹ nọ kẹaloyí bo nọ zé núplónmẹ nugbo Jiwheyewhe tọn lọ hèn bo sọ nọ wà kẹdẹdilẹ e te dó. To alọ devo mẹ, yé he yín núyiwa gbepiplinọ lẹ tọn nọ jó yédele na núplónmẹ kẹntọ lọ tọn. Enẹwutu, núplónmẹ po yise po, podọ kándeji yise nugbo de tọn, ma jeagòdo yénzo lẹ kavi yín didohia nukon yeton po alọ yeton gbaungba tọn po gba. Enẹwutu, to nugbo de mẹ, ohó he yé to didọ wẹ yín nado wà kẹdẹdi yise he tin to ayiha mẹ. Enẹwutu, **ohiadogona Gbigbo Wiwé tọn nọ sọawúhia godo he yè ko kẹaloyí Ohó Nugbo lọ** (EFESUNU 1:13); podọ **yè nọ mọ ohia kanlin lọ tọn yí gbọn ohó lalọ de dali.**

Dinvie, owé winwlan he jẹgodona dóna ná nukunnumojenugo godogodo tọn lọ, dọ ohia lọ ma yín onú he nukun na mọ to gbaungba de gba. Adavo nado yín didohia dọ, **ohia kanlin lọ tọn** he lọ mẹ wẹ **os-oha oyín eton tọn** te: “Podọ mēdepope ma na do tin sọgan nado hò, kavi bo sà, adavo ewọ he tindo **ohia** lọ, kavi **oyín kanlin lọ tọn**, kavi **sọha oyín eton tọn**. Ofi wẹ núyọnen te. Gbọ ewọ he tindo núyọnen ni hia **sọha kanlin lọ tọn**; na **sọha gbẹtò de tọn** wẹ; **sọha eton** sọ basi Nuonton-kande-koatón e lán dopo” (OSQHIA 13:17-18). Ehe wẹ blébu ohia dabla he yè ma hùndohia lọ tọn, yèdọ ehe yín mimọ to **kèndopó whlã tọn** tọn mẹ, ehe to whepoponu nọ tindo **ohia lọ di ohù alọdindlẹn tọn**. Nado sẹsinwhèna dọ, ehe lọ wẹ osọha Nuonton-kande-koatón e lán dopo, he tónson azónyínkọ dawẹ he lọ tọn tọn mẹ.

VIKALI OVI JIWHEYEWHE TON TON
 V I C A R I V S F I L I I D E I
 5+1+100 + 1+5 + 1+50+1+1 + 500 + 1 = 666

Ohia de sogan yín jowamọ bo sọ yín gbìgbọ mẹ tọn he gbọnvo de; yèdọ núhe mẹ yè sogan yón mẹde gbọn. Na mẹde ma nọ dónukun nado mọ mẹdevo de na zé oyín po osọha kanlin he lọ tọn hẹn gbaungba gba. Enẹwutu, Aposteli Paul dọ, dọmọ: “... *Na yẹn to ohia Jesu Oklunọ tọn hẹn pé to agbasa sie mẹ*” (GALATIA 6:17). Nugbonugbo, ewọ ma zé apà Whẹngantọ tọn hẹn to gbaungba gba, ehe na yín meşako, şigba odohia gbìgbọ mẹ tọn wẹ ehe lọ yín. Na mí dóna kànbìọ dọ, etẹwẹ ohia dinvie tọn, yèdọ ehe mẹ núplónmẹ agùn tọn yín didohia te? Nado mọdona enẹ lọ, mí dóna gọyì whẹwhẹwhenu, yèdọ sọn ojẹ he mẹ enẹ lọ sẹ awúsohia te. **Eyín mí mọdona dogbọn ohia he mẹ yè dohomẹken omẹ gbọn to asiko he wáyì lẹ mẹ, to godo he agùn aihọn tọn Lumunu lẹ tọn sọawúhia to owhe kanwe-ko ẹnẹtọ tọn mẹ, whenenu wẹ mí na mọdona dọ e nasọ wá huhlọn mẹ dogó.** Podọ ohia agùn onọ lọ tọn wẹ yise to atònyínyín he yè basi mẹ, ehe nátúnmẹ dọ Jiwheyewhe sọn madopòdọ mẹ na tin to omẹ vòvo atòn mẹ, yé omẹ atòn lẹpo jẹ nado yín dopolọ kakadoi, bo na yín dopolọ to ofi popo, bo nasọ tindo huhlọn dopolọ lẹ. Yise yewhe atòn tọn he lọ yín zizédo omẹ lẹpo ji gbọn așepi-pa aholu tọn dali. Eyín zinzán di mejizònlínno, bọ enẹ lọ sọ hẹn homẹkẹndido Ju lẹ tọn po mọdepope he yise jeagòdo enẹ lọ po to așepi-pa owhe fọtón agùn aihọn tọn Lomunu lẹ tọn lọ tọn whenu wá.

Enẹwutu, ohógbè he lẹ to hódọ do yéwle losu go, dọmọ:

“Așepi-pa Whèzetẹn Lomunu lẹ tọn to azán koatònnukun-atòntọ, osùn aweto, owhe fode-kènne e lán okoto (28. 2. 380) mẹ, Yise yewhe atòn tọn po agùn otò tọn po. Teodiusi Tintan, Omẹ dahò lọ, mọhe aholu Sesali Glasien sọn aholudu Whèyìhò Lumunu lẹ tọn mẹ to okú Valensi tọn godo to owhe fode-kènne e lán fọtònnukun-ẹnẹtọ (379) mẹ, to ofin Sesali Whèzetẹn tọn ji, dègbè hlan akọta Yisenọ he tin to ogbò eton lẹpo dogbọn yise yewhe atòn tọn dali nado tin to ninòmẹ de mẹ, eyín e ma yín mọ, yè na gblewhèdo yé to opli Nisene tọn mẹ to owhe fode-kantòn e lán atòntọ (325) mẹ.”

“Așepi-pa Kòntanten tọn to azán tintan, osùn atòntọ, owhefode-kènne-ko elán dopoto (1. 5. 381) mẹ, Yise yewhe atòn tọn lẹzùn núhe

yisenọ lẹ dóna sẹn dandan. To gbẹpipli awetọ whenu, bişọpu lẹ yigbè-na hógbè he Teodiusi Tintan lọ dètọn to owè fode-kènne e lán okoto (380) mẹ, ehe mẹ é dègbè hlan aşepipa Lomunu tọn lẹpo nado kẹalọyí yise yẹwhe atọn tọn yisenọ lẹ tọn kẹdédilé yè ko dọ dó to Opli Nisene tọn tó to owè fode-kantọn e lán atọntọ (325) mẹ. Yise yẹwhe atọn tọn he mẹ Jiwheyẹwhe sọawúhia te to omẹ atọn mẹ: Jiwheyẹwhe Otó, Ovi po Gbigbo Wiwé po, yín hihiajẹ di gbèyíyí yise tọn na Yisenọ lẹpo bo sọ yín zizédaga nado yín agùn he yè góalọna gbọn ahọlu dali dandan.” {Ehe yín winwlan do owé he yè nọ ylọ “B. Harenberg, Chronik der Menschheitsgeschichte”, apáwhé 212}.

Enẹwutu, dogbọn núhe yín ohia kanlin lọ tọn dali, e to dandan mẹ nado wázọn po núplónmẹ yẹwhe atọn tọn po, ehe mẹ linlẹn devo de-pope ma sọgan yín alọkeyí te, yèdọ kẹdédi gbèyíyí yise tọn he yè hòavunna gbọn zédai agùn Plọtestannọ lẹpo tọn dali. Na ehe wẹ núyi-wà tintan to afodidè yise tọn mẹ. To agùn Katoliki tọn mẹ, podọ ga to agùn Plọtestannọ lẹ tọn mẹ to dinvie dọ, ohia satin tọn nọ yín bibasi po adusilo po. Dawe he ko hù omẹ susugege, yèdọ Kọstantẹn wẹ ko dọ, dọ ewọ mọ ohia satin tọn to aslo mẹ. To godo mẹ, agùn etọn he yín ahọlu tọn sẹ ohia satin tọn lọ basi ji, bo sọ dègbè nado yín bibasi dandan. To ohia satin yẹwhe atọn tọn he lọ glọ, ehe dali yé nọ dọ, “To oyín Otó, Ovi tọn po Gbigbo Wiwé tọn po mẹ”, agùn Lomunu tọn basi vọfọn etọn ylankan lẹ po opli etọn lẹpo po. Podọ Ju po yé he yise jeagọ lẹ po nọ yín hinhen gánugánnu nado donùunùgona satin lọ kavi yè ni hù yé.

Do ayi e go, jẹnukonna Kọstantẹn, ohia satin tọn de matin kẹdédi otànhó agùn tọn podọ núplónmẹ yẹwhe atọn Yisenọ lẹ tọn tọn de matin, adavo yẹwhe atọn kosi lẹ tọn lẹ, po whẹgbèdido dogbọn yise dali po. Yé he yise Nugbo to Biblu mẹ, ma nọ hẹn satin de kavi nọ basi ohia satin tọn de gba, na yé yise to azọn whlẹngan tọn olon mẹ tọn he yín sịsẹ gbọn Klisti mẹ to Satin Kalvali tọn ji. Na yé mọdona dọ Jiwheyẹwhe tin to Klisti mẹ bo sọ to whẹgbọ hlan aihọn hẹ Ede gbọn avósinsán okú satin tọn lọ tọn dali. Kẹdédilé Paul po yisenọ tintan lẹpo dèkunnu dó, mọwẹ hlan míwlẹ ga, dọ, “*Yè ko whè mi do satin go hẹ Klisti, sịgba yẹn sọ tin to ogbè, mọwẹ e ma yín yẹn wẹ gba, Klisti he tin to ogbè to yẹn mẹ wẹ ...*” (GALATIA 2:20).

Mí sọ mọdona sọn otànhó agùn tọn mẹ dọ, to owè kanwe-ko tintan lẹ mẹ to Klisti godo, núdepope matin he yè nọ ylo di Agùn Katoliki Lomunu lẹ tọn gba, podọ ga núhe kàn agùn Glẹki tọn de matin, kavi agùn devo depope ma tlẹ tin taidi agùn titò gba. To owè kanwe-ko tintan lẹ mẹ, ninọmẹ alopãlọpa de lẹ tin, ehe yèdọ sọn Kọntantẹn whenu yín bibedopọ do agùn dopo mẹ to “Aşepipa eton Lomunu tọn lẹ glọ”. Podọ to Opli Nisene tọn kọn to owè fode-kantẹn e lán atóntọ (325) mẹ, papa depope matin, kaldina depope matin, po onú devodevo lẹ po; yèdọ e ma tlẹ tin to Opli Kọntantẹn lẹsu tọn mẹ to owè fode-kẹnnẹ-ko elán dopotọ (381) mẹ podọ to Opli Efesu tọn lẹsu mẹ to owè fowe-gbannukun-dopotọ (431) mẹ. Do ayi e go, otànhó papa lẹ tọn sẹ po Leo Tintan po to owè fowe-kande e lán dopotọ (441) mẹ to okú Klisti tọn godo. To Nisene, afozedotetọ sọn agùn yisenọ lẹ tọn alopãlọpa mẹ, plidopọ bo dọhó po adán po talala. Gbọn alogọ otódaho tọn dali, aşepipa tintan he dọndopọ lẹzun agùn otò tọn sọn owè kanwe-ko ẹnẹtọ po atóntọ po mẹ. Do yi e go, ewọ ma yín didóai nugbonugbo gbọn Klisti dali gba, mọwẹ e ma sọ tindo núdepope po É po to kọndopómẹ gba; yèdọ to oplón mẹ kavi to wiwà mẹ gba.

Ohia núplónmẹ aihọn he tọn, ehe dali homẹkẹn lẹpo wá gbọn, yín didohia to ota eton lẹ go di núplónmẹ dahọ aşepipa tọn. Whenenu eyín mēdepope na dọhó do núhe yè ylo dọ “zédai wiwé pete” agùn Lomunu lẹ tọn go, enẹ wẹ nado dọ, dọ jeagòdọ yewhe aton eton tọn, omẹ nẹ lẹ ko zùn in, podọ to nukun yeton mẹ, ewọ tin nùzántọ bo sọ jẹ na okú. Dinvie, mí na dọhó dó ohógbè he yè wlán to nukonyiyi ojẹ lẹ tọn mẹ, dọ: “Na Opli Vatikan tọn Awetọ lẹ to gbèdidè eton mẹ gbọn oplimẹ sọha okotọ tọn dali, ko lẹn dogbọn yisenọ he yise to yewhe aton to Ji-whewhe mẹ lẹ tọn kẹdẹ dali, dọ, e dóna yín dodinna nado pón kaka jẹ whenuena sinsennọ he klandovò bo sọ gbẹ yise yewhe aton tọn lẹ sọgan yín yisenọ” {herder-Verlag, Lexikon der Sekten ... apáwhé 151}. Ojẹ de matin na ohódidọ gba. Gbèdidè lẹ wẹ yín godogodo tọn lẹ.

Podọ kẹdẹdilẹ e nọ to ojẹ awúsọhia tọn mẹ dó, mọdopolọ wẹ e nasọ gòwá dó dilẹ Katoliki po Plọtẹstan po ko yín dopo do to dòdó núplónmẹ-yewhe aton tọn he na wá zé do yisenọ lẹpo ji dó gannugánnu. Plọtẹstannọ he ko yín dopo na hẹn yédele dóhuhlọn bo nasọ paşẹ nado tẹn pón bo hẹn awhànpa wẹndagbejlatọ lẹpo tọn po huhlọn po, yèdọ yé he yise jeagọ nado kẹlọyí ohia he lẹ. Podọ whladopo dogọ, otò lẹsu na

wàzòn alò to alò mẹ hẹ agùn. “E sọ basi yé omẹ pó, pẹvi po daho po, adokunṣo po wamọṣo po, mẹmẹdekannu po mẹmẹglo po, nado yí ohia de do adusilo yeton mẹ, kavi do nukon yeton: podọ medepope ma na do tin sọgan nado hẹ, kavi bo sà, adavo ewọ he tindo ohia...” (OSQHIA 13:16-17).

Do ayi e go, Gbẹpipli Agùn lẹ tọn to aihon mẹ ma na yín homẹhunṣo do, piplimẹ Plọtẹstannọ deḷe tin, yèdo yé gbẹ nado yín máheto to dopoyinyin nẹ lọ mẹ. Podọ yéwle wẹ mẹhe yise to Jiwheyewhe Madopodo dopo he yín Nugbo lọ mẹ, yèdo Mẹhe do Ede hia nado hẹn whlengan wá na mí bo sọ flí mí gbọn Jesu Klisti dali. Yéwle na gbẹ agòjẹdo-Klistigoto lọ, na yé yon Klisti kẹdẹdi Ota dopolo gẹ wutu.

Núplonmẹ he lọ to alodlendo Yise he jeagò lọ po oyọnen dogbon Jiwheyewhe po Klisti po tọn dali. Enẹwutu, núplonmẹ he lọ he taidi do piplimẹ devo de matin, ko dohomẹken yé he nọ plonmẹ jeagò bo sọ yise dómọ lẹ ga. Podọ yé ko kọn ohùn susu dai to ojẹ he wáyí lẹ mẹ. Enẹwutu, yé he ma na yí ohia agùn onò lọ tọn lẹ lọ, na sọgbè hẹ homẹken. Enẹwutu ga, medepope he na kealoyí bo sọ yise to núplonmẹ yewhe aton tọn mẹ, bo sọ yín bibaptizi kẹdẹdilẹ ninomẹ yewhe atonyinyin tọn te, na tindo ohia lọ dote. Kẹdẹdilẹ mí omẹ pó ko mọdona dó, agùn Lomunu tọn nọ do kàndeji po vivenu po do ewọ kẹde mẹ wẹ whlengan te, podọ gbọn saklamẹto eton lẹ kẹde mẹ. Yewhehódotọ po azonwato he tin to agùn aholu tọn nẹ lọ mẹ lẹ nọ plán gbeto lẹpo sọn jiji yeton whenu jẹ okú whenu gbọn zinzán agùn lọ tọn lẹ dali. Sığba gblondo tẹ wẹ enẹ lọ nọ ná? Na agunvi yeton he ko kealoyí bo sọ yín máheto to saklamẹto nọ yín linlẹn do yé na yí jẹ oten he yé nọ ylo do lẹwézomẹ. Bé enẹ lọ wẹ whlengan? Sığba onú he jeagodo enẹ lọ mlenmlen wẹ Owé Wiwé lẹ to pinplonmẹ (OWALO 4:10-12).

Agùn papa tọn ko mọdona núhe ewlọsu ko dẹtón do “Avósinsán Sinsèn tọn” jeagodo avósinsán Klisti tọn dopo gẹ lọ ehe jẹ na omẹ lẹpo to Jiwheyewhe nukon. To ninomẹ eton he sọawúhia jẹ nukon mẹ, núde yín whihwlá nado yín didiọ do Klisti nugbo lọ mẹ, bo yín zizé hẹn sọn filé podọ jẹ odon, bo yé to sinsèn bo sọ to dùdù. Do ayi e go, yé omẹ he ma kealoyí núplonmẹ mọtonhunkọ lẹpo yín zizédo dẹhodo glọ to opli agùn tọn alopàlọpa lẹ mẹ. Dinvie, LẸ WẸ OKLUNỌ DỌ to Ohó Eton mẹ dogbon Meflito po whleganzonwádótana Eton po dali, do, “Gbọn ojlo he mẹ yé hẹn mí zùn wiwé gbọn yíyí agbasa Jesu Klisti tọn do sánvọ **whladopo**

*akàn dali ... Şigba dawhe he, ehagodo é ko **sanvô dopokakadoi** na ylando, é sinai to adusilo Jiwheyewhe tòn mẹ ... **Na gbọn avô dopo dali, é ko hẹn yé he yè diọ zùn wiwé lẹ pégan kakadoi***” (HEBLU 10:10, 12, 14).

To titò Jiwheyewhe tòn mẹ, Ewọ Dopolo kẹdẹ wẹ nọ wàzọn gbọn Jesu Klisti Oklunọ mítọn mẹ. Na Gbigbo Wiwé nọ wàzọn kẹdẹdilẹ yè dọ Ohó Nugbo tòn lẹ dó. Enẹwutu, agùn nẹ lẹ nọ wànú to oyín ede titi tòn mẹ gbọn oyín he e basi he lẹ tòn dali, dọ, “To oyín Jiwheyewhe Otó tòn, Ovi tòn po Gbigbo Wiwé tòn po mẹ”, bo ma yọnen dọ Oyín lẹ Lọsu ko tin to odohia atọn lẹ lẹ mẹ. Enẹwutu, Agùn nugbo Klisti tòn lẹ nọ wànú kẹdẹdi gbèdidè Jiwheyewhe tòn to oyín alẹnùn Alẹnù Yóyó mẹ tòn **Oklunọ Jesu Klisti** tòn lẹ mẹ, Mèhe kẹdẹ mẹ whlengan Jiwheyewhe tòn hlan gbẹtọ lẹpo yín mimọ te.

To Owé Osọhia 17 tòn mẹ, agùn he pò bo biọ agùn onọ lẹ tòn mẹ lẹpo tin to ohógo he yín “*Babiloni daho, onọ ayọdetọ lẹpo tòn*” tòn mẹ. Na fine lẹ wẹ yè sọ mọ winwlan dogbọn núhe e zé hẹn do nukọn etọn de dali, dọ: “*Yè sọ wlan oyín de do nukọn etọn, dọ, NUDABLA DE, BABILONI DAHO, ONỌ YONNỤ AYODETỌ LẸ TỌN, PO OSÚNÚ AIHỌN TỌN LẸ PO. Yẹn sọ mọ yonnusi lẹ nù ohùn mẹwiwé lẹ tòn mú, po ohùn kunnudètọ Jesu tòn lẹ tòn po: whenuena yẹn mọ ẹn, avo daho vò mí*” (OSQHIA 17:5-6).

Agùn viyọnnu Plọtẹstanno lẹ tòn tòn he yín hiadogona po núplónmẹ yewhe atọn tòn po lẹ gòdọ akọn onọ yetọn tòn mẹ. Whenẹnu e nasọ yín “Babiloni Daho lẹ” whladopo dogó, ehe nù ohùn omẹ susugege he yè ko hù tòn. Do ayi e go, Johanu mọ ẹn dólẹ e te bo sọ yín awujino. Yé he yise to núplónmẹ yewhe atọn tòn mẹ lẹ bo sọ yín agùnvi gbẹpipli nẹlẹ pọ tòn ko tindo ohia nẹ lẹ dote. Podọ yé he tindo wuntuntùn Biblu tòn bo ma sọ jo yédele hlan núplónmẹ he lẹ na yín hinhen biọ homẹken mẹ bo nasọ jiya etọn. **Kẹdẹdilẹ agùn he lẹ hẹn homẹken etọn tintan lẹ gánngánnu po ohia etọn po dó, mọdopolọ wẹ e nasọ hẹn godogodo tòn gánngánnu dó.**

Dinvie, apáwhé he yè mágbè etọn lẹ wẹ yín dọ, Nugbo lẹ po lalo lẹ po di yénọzo lẹ sọmọ bọ, eyín e sọgan yín wiwà nado hẹnmẹbú, yèdọ mẹşinyanşinyan lẹ (MATIU 24:24). To Owé MATIU 7:21 tòn mẹ, Oklunọ dọhó dogbọn yé he ko wànú dahodaho lẹ tòn dali, ehe to jijo dinvie gbọn whinwhàn gbigbo tòn dali, dilẹ mí ko mọdona to egbé dó dogbọn televiziọn wẹndagbejlato yewhe atọn tòn lẹ dali podọ gbọn opli

afinyonno lẹ ɖon dali ga. Do ayi e go, omẹ heḷe ɖenpon nado sùwhèna yédeḷe, ṣigba Oklunọ gbẹ yé di azònylankanwàto, yèdọ mēhe É ma ko yònen gbèdè lẹ. Na whinwhàn nugbo Gbigbo ɖon lọ dóna yín to whepoponu kèdèdi nùplónmẹ nugbo Ohó Jiwheyewhe ɖon ɖon.

Dinvie, e dóna yín kinkànbiọ po obiọ de po dọ:

Etẹwutu Jiwheyewhe Lọsu ma do dọhó gbèdè dogbon “yewhe aton ɖon” dali?

Etẹwutu yewhegán depope ma do dọhó depope dogbon “Jiwheyewhe aton ɖon” dali?

Etẹwutu aposteli depope ma do dọhó depope dogbon omẹ aton to Jiwheyewheyinyin mẹ?

Etẹwutu ohógbè he yín “Jiwheyewhe Ovi” po “Jiwheyewhe Gbigbo Wiwé” po ma do zùn yinyonen to Biblu mẹ?

Etẹwutu whẹgbedido de ma do tin to Ju lẹ mẹ kavi to azán aposteli lẹ ɖon mẹ dogbon Jiwheyewheyinyin ɖon dali?

Etẹwutu yè ma do baptizi omẹ dopo gẽ lọsu to ohógbè yewhe aton ɖon mẹ to azán aposteli lẹ ɖon mẹ kavi whenu aposteli lẹ ɖon godo?

Etẹwutu aposteli lẹpo do tindo wuntuntun pipé Owé MATIU 28:19 ɖon ɖon, yèdọ ehe kàn núyiwà baptẹm ɖon gbọn omẹ yinylọn do osin mẹ to oyín **Oklunọ Jesu Klisti** ɖon mẹ dali (OWALỌ 2:38; OWALỌ 8:16; OWALỌ 10:48; OWALỌ 19:5; LOMUNU 6:3)? Owhejijo lọ wẹ yín dọ, yé yín pinplọn gbọn OKLUNỌ he fónsọn oṣiọ lẹ mẹ Lọsu dali, bọ yé sọ tindo núdohiamẹ lọ gbọn Gbigbo Wiwé dali dọ, Jesu Klisti Nazalẹti ɖon wẹ “Emmanueli” he tadèna eton yín “Jiwheyewhe tin to mí de”. Na oyín alènnùn Alènnù Yóyó mẹ ɖon lọ ɖon wẹ **Yahshua**, ehe túnmẹ dọ, **Yahweh Whlẹnganto**, kèdèdilẹ tadèna “Emmanueli” ɖon yín *Jiwheyewhe tin to mí de* dó. Yé yònen dọ Jiwheyewhe nugbo dopo gẽ lọ do Ede hia di Otó, Ovi podọ Gbigbo Wiwé. Mọwẹ ehe lọ sọ nọ sọawúhia na whlẹngan míton to oyín alènnùn Alènnù Yóyó ɖon mẹ, ehe mẹ visunnu po viyonnu Jiwheyewhe ɖon lẹpo nọ yín bibaptizi te to asiko Alènnù Yóyó ɖon lọ ɖon mẹ.

E sọgan yín to ohó mẹ, to wiwà mẹ kavi to baptẹm mẹ, yèdọ ehe sọn Jiwheyewhe de bo sọ yín ṣiṣẹ to Agùn Eton mẹ lẹpo kèdèdi ojlo Eton

ma nọ sọawúhia gbọn ohógbè matin oyín tọn dali gba, kavi ehe nọ ná núdido majiki tọn de dali gba, kavi gbọn azónyinkọ lẹ gigòylo mẹ dali gba, adavo gbọn oyín **Oklunọ Jesu Klisti** tọn dali (KOLOSINU 3:17). E ma yín to azónyinkọ lẹ mẹ kavi to hógbè he yè basi de mẹ wẹ kligonu lẹpo na yìdò te gba, adavo to oyín wiwé alẹnùnù **Oklunọ Jesu Klisti** tọn lẹ tọn mẹ (FILIPINU 2:9-11).

To Alẹnù Yóyó mẹ, Jiwheyewhe ko dopagbè to Osó Sinai tọn ji dote dogbọn oyín Eton dali, dọ, “... to oten fie yẹn hẹn oyín sie yín finflin te lẹpo yẹn na wá de we bo sọ dona we” (EKSODUSI 20:24).

Whenuena yè to jiji Meflito lẹ tọn lá, yè dè oyín Eton tọnjẹgbonu hézéhéze, dọ, “É nasọ ji ovisunnu de, JESU (to ogbè Heblu tọn mẹ: **Yahshua**) wẹ hiẹ na ylo oyín eton, na ewọ wẹ na whlẹn omẹ eton lẹ gán sọn ylando yeton lẹ mẹ. Onú hele pọ sọ jọ, na ehe yè ko dọ sọn Oklunọ de gbọn onú yewhegán lẹ tọn mẹ nido di, dọ, Do ayi e go, awhli de na mọhò, é na ji ovisunnu de, Yè na nọ ylo oyín eton dọ Emmanuẹli, tadèna ehe tọn yín Jiwheyewhe tin to mí de” (MATIU 1:21-23).

Enẹwutu, devizónwàto he Jiwheyewhe ko dè to Agùn Alẹnù Yóyó tọn mẹ lẹpo nọ wànú to pinplán Gbigbo Wiwé tọn glọ, gbọn aṣẹpipa Ohó Jiwheyewhe tọn dali to oyín Oklunọ Jesu Klisti tọn mẹ. Podọ yewhehódoto lẹpo to azónwà to zinzán ohógbè he yín “To oyín Otọ tọn, Ovi po Gbigbo Wiwé tọn po” mẹ, bo ma tlẹ sọ nọ ylo oyín he mẹ yè zón azón lẹ te lala. Do ayi e go, yewhegán de kavi aposteli de to nukuntitọn yeton lẹ mẹ ma tlẹ zán ohógbè he gbẹtọ lẹ basi na yédele he lẹ gbèdè. E ma yín núpasamẹ dọ, to ohógbè dopolo mẹ, gbigbonọ lẹpo po wiwá ogbè zinvlu mẹ tọn lẹ tọn lẹpo po sọawúhia to otò he ylo yédele dọ Yisenọ lẹ tọn mẹ.

Podọ dogbọn mì he yín omẹ Jiwheyewhe tọn lẹ tọn dali, mì dóto: Eyín mì tin to gbẹpipli yewhe aton tọn mẹ kavi to agùn yewhe aton tọn lẹ mẹ, ojẹ Nugbo tọn lẹ wẹ ehe, yèdọ asiko gbènimá tọn de, ehe yín hùndohia Klisti tọn pipé lẹ podọ aṣli hùndohia agòjẹdo-Klistigoto lẹ tọn. Na yè ko klán hinhon dòvo na zinvlu. Podọ owen Jiwheyewhe tọn ko dè gbẹtọ lẹ tọnjẹgbonu bo sọ to yé ylo dinvie, di oylo godogodo tọn, dọ, “Enẹwutu wẹ Oklunọ, domọ, mì tọn sọn sẹnẹn yeton, bo nọ ola, mì gán do onú mawe go blo, Yẹn nasọ yí mì, Bo na yín Otọ de hlan mì, mìwle nasọ

yín ovisunnu sie lẹ, podọ oviyonnu sie lẹ, wẹ Oklunọ Ganhunupo dọ”
(2 KOLINTINU 6:17-18; OSQHIA 18:4)

LE WẸ OKLUNỌ DỌ he tin to afo Owé Wiwé he tọn lọ mẹ yín domona hézéhézé. Podọ yé he jẹgbonu sọn Babiloni mẹ podọ sọn yẹwhe atọn mẹ lẹ, wẹ sogan yín bibaptizi nugbonugbo do Agbasa Klisti tọn mẹ gbọn Gbigbo Wiwé dali (1 KOLINTINU 12). Podọ Klisti po agòjẹdo-Klistigotọ lọ po ma tindo kòndopọ de gba. Podọ awhanpa awe helẹ ma sogan flúsó yédele gba. Ode sogan yín ma tin huhlono, podọ ode sọ yín awhanpa he yè dohiagona gbọn Gbigbo Wiwé dali, podọ awetọ yín hiadogona gbọn agòjẹdo-Klistigotọ lọ dali gbọn nuyiwà kanlin lọ tọn dali.

Podọ mēdepope he sè ogbè opẹn Wẹdagbe madopodo lọ tọn tọn, dóna jẹgodona oylo olon tọn lọ. Enẹwutu, gbènimá lọ dóna yín bibasi to dinvie, e sogan yín nado hodo Klisti kavi agòjẹdo-Klistigotọ lọ, e sogan yín dọ mí yín hiadogona gbọn Gbigbo Wiwé dali godo he mí ko mọ Ohó Nugbo tọn lọ yí vò, kavi e sọ sogan yín dọ mí na yí ohia kanlin lọ tọn bo nasọ gbòsi núsiwà mẹ. Na núplónmẹ lalonọ dogbọn Ji-wheyewhe atọn tọn dali lẹ yín domona hlan yẹwhegán lẹ; podọ baptem to oyín atọn mẹ lọsu yín domona hlan aposteli lẹ. Enẹwutu, Ji-wheyewhe ko dègbè nado gbẹ núyiwa agùn lalonọ lẹ tọn to kòndopọ mẹ.

Na onú lẹpo yín bibla do dawẹ dopo de mẹ, yèdọ mēhe nọtena núyiwa lọ, podọ osọha he yè mọ to azọnyinkọ dawẹ he lọ tọn mẹ, bọ yè ko zé e dohia hlan mí dote to Owé Wiwé lẹ mẹ. Sọn ojẹ Núvojladó tọn mẹ, mēplóntọ Biblu tọn he yè yónen lẹpo mọ dólé e te. Enẹwutu, jlojẹ devo depope matin ehe mẹ dohia dopodopo he yè dohia lẹpo sogan yín didóai te gba.

OTA 14

Lengbovu lo po omẹ fọtón kantòn-konukun-ẹnẹ (144,000) he yè dohiagona lẹ po

“Yen sọ pón, do ayi e go, Lengbovu de site to osó Zìṣì jì, po gbẹtọ fọtón kantòn-konukun-ẹnẹ po é po, yé sọ tindo oyín Otọ tọn he yè wlán do nukọn yeton” (OSQHIA 14:1).

Whladopo dogó, yè sọ ylo oyín nukọn tọn to kòndopó mẹ hẹ winwlan oyín tọn. To ota 7 mẹ, yè dọ hlan mí dogbon ohiadogona gbẹtọ fọtón kantòn-konukun-ẹnẹ (144,000) lẹ tọn dali, yèdọ sọn whendo 12 Israẹli tọn lẹ mẹ do nukọn yeton lẹ. To ofi, yè gọ oyín de na hiadogona lo. To ota 14 mẹ, mí mọ omẹ fọtón kantòn-konukun-ẹnẹ (144,000) he site po ohia po to Osó Zìṣì tọn jì. Yé yín didohia po Lengbovu he to ohó fligò yeton tọn dọ lo po. To whenenu, yé na tindo oyín *Emmanueli* tọn he yín *Jiwheyewhe tin to mí de* (ISAIA 7:14). Podọ to ojẹ nẹ mẹ, Owé ISAIA 25:9 tọn nasọ yín hinhensẹ, dọ, “Yè nasọ dọ ẹ to azán lo gbè, domo, Pón en, ehe wẹ **Jiwheyewhe** míton; míwle ko nọtẹpón en, é nasọ whlen mí: **Oklunọ** wẹ ehe: míwle ko nọtẹpón en, mí na to ayajẹ, homẹ míton nasọ to hùnhùn to whlengán eton mẹ”. Podọ to whenenu, Osó Zìṣì tọn na tindo tùnme gbọnvo de (ISAIA 2 po ota 4 po).

*“Yen sè ogbè de sọn olon mẹ taidi ogbè otò susu tọn, podọ di wanyinyen daho osò tọn: yen sọ sè ogbè ajalenhòtọ lẹ tọn, yé to ajalen yeton lẹ hò: yé sọ to hànji di ohàn yóyọ de to ofin lo nukọn, to mēdidá énele lo po mēho lẹ lo po nukọn; mēde ma sọ sogan plọn ohàn lo, adavo **gbẹtọ fọtón kantòn-konukun-ẹnẹ lẹ**, he yè fligò sọn aigba jì” (OSQHIA 14:2-3).*

Whẹpo Jelusalem olon tọn po aigba tọn po nado yín şışadopó, mēdidè sọn Ju lẹ mẹ na plọn ohàn yóyọ he yè na jì gbọn yé he yín máheto to fónsónkú tintan mẹ lẹ dali. Sinsén tintan sọn akọta lẹ mẹ wẹ Asivu he na to hànji to olon mẹ to Alowle Hunwhe kọn. Do ayi e go, ohàn he lo dóhuhlọn sọmọ bo nasọ donú kaka wá aigba jì, podọ omẹ fọtón kantòn-konukun-ẹnẹ (144,000) he yín sinsén Israẹli tọn, wẹ yín awhànpa dopo gě he sogan plọn ohàn lo bo nasọ biọ yé he to ohàn lo jì lẹ mẹ. Na Asivu yín gigóna mēdidè he sọn akọta lẹpo mẹ, gbẹtọ lẹ po ogbè lẹ po,

bọ gbẹtọ fọtón kantòn-konukun-ẹnẹ lẹ wẹ omẹ didè lẹ lọ sọn whendo wiawe Israẹli tọn lẹ mẹ.

Dogbọn omẹ fọtón kantòn-konukun-ẹnẹ lẹ tọn dali, yè dọmọ, *“Ehele wẹ yé he yé ma ko yí yonnu do flu; na awhli wẹ yé. Ehele wẹ nọ hodo Lẹngbọvu lọ to godo yí fidepope é jei. Ehele wẹ yé fligò sọn gbẹtọ lẹ mẹ, nado yín sinsén tintan hlan Jiwheyewhe podọ hlan Lẹngbọvu lọ. Yè ma sọ mọ bublu de to onù yetọn mẹ: na yé tin to mawàylan mẹ to ofin Jiwheyewhe tọn nukọn”* (OSOHIA 14:4-5).

Kẹdẹdilẹ yè ko dọ dó to Owé OSOHIA 12 tọn mẹ, agùn lọ yín didohia gbọn yonnu de dali. Do ayi e go, awhli he yé ma flu de wẹ gbẹtọ fọtón kantòn-konukun-ẹnẹ lẹ, ẹnẹ lọ to didohia dọ, yé ma dèayọ to gbigbo mẹ po agùn gbepipli depope po gba. Yé ma yín Katoliki tọn kavi Plọtẹ-tan tọn gba, mọ yé ma sọ yín Mẹtodisti tọn kavi Baptisti tọn, kavi agùn devodevo de tọn gba. Na yé matindo jlojẹ nado biọ agùn de mẹ kẹdẹdilẹ yè ko ylo to whèta agùn lọ tọn godo. Yé yín pinplán wá Klisti de gbọn devizọn yewhegán awele tọn dali bo sọ yín hiadogona to nukọn yetọn lẹ. Yè ma na dóalọ yé go, na yé pé Lẹngbọvu He flí yé gò, yèdọ Mèhe yé hodo.

To kòndopọ mẹ hẹ awhànpa Ju lẹ tọn he, Oklunọ dọ to Alènú Hóhó mẹ, dọmọ: *“Şigba yẹn na jó gbẹtọ wamọnọ nukunbianọ lẹ de dai to gblagbla hiẹ tọn mẹ, yé bo nasọ nọ dotu to oyín Oklunọ tọn mẹ. Pipòtọ Israẹli tọn lẹ ma na wà oylanwà, mọ sọ dọ lalo lẹ gba; mọ odẹ oklono de ma na yín mimọ to onù yetọn mẹ gba: na yé dù bo sọ mlonai, bọ mède ma na hẹn yé savo gba. Jihàn, hiẹ viyọnnu Ziọni tọn È; dabobo, hiẹ Israẹli È; yí ayiha lepo do yín homẹhunno bo sọ jaya, hiẹ viyọnnu Jelusalem tọn È. Oklunọ ko zé whèdida towe lẹ yì, é ko dlán kèntọ towe do gbonu: ahoļu Israẹli tọn, yèdọ Oklunọ, tin to gblagbla hiẹ tọn mẹ: hiẹ ma nasọ mọ oylan depope ba gba”* (ZEFANIA 3:12-15).

Wẹndagbè madopòdò lọ po Núlílá Angẹli atọn lẹ tọn po

To Owé OSOHIA 14:6-11 tọn mẹ, yè dòn linlẹn mítọn titegbe do oylọ he sọn olon mẹ go podọ do onú atọn he yè ko lá lẹ go. Tintan, Wẹndagbe

madopòdo lọ na yín lilá nugbonugbo hlan akọta lẹpo po ogbè lẹpo po, do: “Mì dibusi Jiwheyewhe, bo sọ ná gigo é; na whèdida whenu eton wá; mì sọ litaina ewọ he dá olon, aigba, ohù, po asisà otò ton lẹ po” (OSQHIA 14:7).

Awetọ, yè na lá aijiye Babiloni daho lọ ton, do, “Angeli devo de sọ hodo é, bo to didomọ, Babiloni hó, e hó, otódaho nẹ, na e ko hẹn akọta lẹpo nù to ovẹn homegble ayòdidè eton ton mẹ” (OSQHIA 14:8).

Podọ atòntọ, pahonamẹ titegbe he tin hlan gbẹtọ lẹpo yín niná ma nado sẹn **kanlin lọ, kavi boşio eton**, kavi nado yí **ohia kanlin lọ ton** do nukon podọ do alọ go gba, na “... Eyín medepope litaina kanlin lọ po boşio eton po, bo sọ yí ohia eton do nukon eton kavi do alọ eton mẹ, ewọ lọ wẹ na nù to ovẹn homegble Jiwheyewhe ton mẹ, he yè kọn jẹgbonu matin flusọ do kofo homefiọ eton ton mẹ: yè nasọ yí miyọn po whèmí po do bianukun nẹ to angeli wiwé lẹ po Lẹngbovu lọ po nukon” (OSQHIA 14:9-10). Do ayi e go, Jiwheyewhe ma dọhó do núdevo de go to homegble Etón lẹpo mẹ dilé É na wà dó do yé he na jó yédele hlan núyiwà agòjèdo-Klistigotọ lọ ton go gba. Enẹwutu, medepope he yè na mọ to núyiwà nẹ lọ to ojẹ nẹ mẹ, kẹdẹdi agùnvi agùn yewhe aton ton lẹ ton he yín dopo to núyiwà gbẹpipli lẹ ton mẹ podọ to Piplimẹ Agùn Aihon ton lẹpo mẹ, na tin matin lẹblanu, bọ homegble Jiwheyewhe ton po miyọn po, po whèmí po to te nọ pọn yé.

Ehe lọ to didohia mí lé e vé sọ nado tindo wuntuntun he sọgbè do núhe kanlin lọ yín, do núhe boşio kanlin lọ ton yín, podọ do núhe ohia kanlin lọ ton yín go. Na ehe lọ wẹ mí bépli sọn pahonamẹ he yè ma sọgan jlẹ de go. Enẹwutu, medepope he na jai biọ omọ oklọ sinsẹn ton he lọ ton lẹ mẹ, ehe ma jlo dọ mède ni mọdona tukla dinvie ton lọ, kẹdẹdilé yè ko do yé hia dó di to núyiwà he taidi Yisenọ lẹ ton mẹ, ko yí ohia lọ bo nasọ jiya eton.

Lẹblanunọ wẹ Jiwheyewhe, jomion Etón sọ sù, mọwẹ É sọ nọ jóna onú popo dó. Eyín mí biọ to yise mẹ, É nọ jóna sẹngbigbà lẹpo. Şigba medepope he tin to ojẹ oklọ ton he lọ mẹ to otànhó gbẹtoyínyin ton mẹ, bọ ewọ lọ tin to apáwhé núyiwà agòjèdo-Klistigotọ lọ ton mẹ ko vlẹ Klisti bo ko sọ gbẹ E. Na Ewọ ma sọgan jóna ehe lọ gba, whenuena gbẹtọ lẹ na to pinpón hlan agòjèdo-Klistigotọ he na dọhó do jijọho po jóna ylando po go, şigba ewọ ma sọgan ná gba, fie e jẹ dọ yè ni pọn

hlan bo sọ lẹgòdo Whlẹngantọ He kẹdẹ nọ ná jijoho po jóna ylando po de. Enẹwutu, mí dóna dindona oklọ agùn tọn he yẹ sánúdo titegbe bo nasọ modona tukla he yẹ ma sogan vojladó, yèdọ ehe hodo yé he yín máhẹto to e mẹ lẹpo.

Tùnme dọdai tọn po osọhia ohia hele tọn po sogan sọawúhia to dinvie, dilé yé dóna yín hùnhùndohia dó, bo sọ yín hinhẹn jẹ gbaungba gbọn devizọn dọdai nugbo de tọn dali. Na wẹndagbejlatọ de po Bibluplón-mẹto de po matindo jlojẹ to apáwhé dọdai he lọ tọn mẹ kaka jẹ dinvie gba. Na Jiwheyewhe nọ wà onú popo to gbèdidè Ede titi tọn mẹ. Enẹwutu, Ewọ má devizọn hlan devi etọn lẹ dopodopo; hlan ewanjelisti lẹ, hlan mẹpłntọ lẹ, hlan lẹngbọhọto lẹ, po devodevo lẹ po. Apáwhé dọdai tọn he kàn mí lọ, dóna yín jijodai na yewhegán de, na “*Nugbonugbo Oklunọ Jiwheyewhe ma na wà núde, adavo ewọ dè aṣli etọn hia hlan devi etọn yewhegán lẹ*” (AMQSI 3:7). Do ayi e go, Ohó he yẹ hùndohia lọ nọ wá bo sọ nọ gbọn yewhegán lẹ dali to whepoponu, podọ to enẹgodo gbọn aposteli lẹ dali, podọ gbọn devi Klisti tọn lẹ dali. Podọ tadèna to alọ awetọ mẹ nọ wá gbọn wékàntọ lẹ po núnýonẹntọ lẹ po dali to whepoponu. Na Jiwheyewhe ko sọ dó núplónmẹ lọ po dọdai lọ po, po devizọn aposteli lẹ tọn po ai do Agùn Alènù Yóyọ tọn lọ mẹ (1 KQOLINTINU 12:28; EFESUNU 4:11; po devodevo lẹ po).

Whlègbledo sinsinyẹn yé he yẹ plán jẹagọ lẹ tọn yín didohia dólé to nukọn mẹ dọmọ, “*Azọ nukunbibia yetọn tọn sọ to tìtì yì aga kakadoidoi: gbojẹ ma sọ tin to okle, po ozán po, yé he to taliaina **kanlín lọ**, po **boṣiọ etọn** po, podọ mēdepope he yí **ohia oyín etọn tọn***” (OSQHIA 14:11).

To núlílá sinsinyẹn he lọ godo, yẹ dọ núhe na jò pannukọn yé he yín nugbonọ hlan Oklunọ lẹ to ojẹ whlepọn tọn lọ mẹ hlan mí, dọ: “*Ofi wẹ homẹfa mēwiwé lẹ tọn te: yé he to osẹn Jiwheyewhe tọn po yise Jesu tọn po yín lẹ. Yẹn sọ sè ogbè de sọn olon mẹ to didọ hlan mi, dọmọ, Wlánwé, Donanọ wẹ oṣiọ he kú to Oklunọ mẹ lẹ sọn dinvie yì: mọwẹ gbigbo dọ, na yé nido gbojẹ sọn tukla yetọn lẹ mẹ; azón yetọn sọ to hihodo yé*” (OSQHIA 14:12-13). To ojẹ he lọ mẹ, apáwhé awetọ hiadonú atọntọ lọ tọn na yín ṣiṣẹ dilé yẹ ko do e hia dó to Owé OSQHIA 6:11 tọn mẹ.

Ojiiyíya daho Jinukún godo tọn lẹ to vivonu ojẹ Jomìon tọn tọn

Podọ to apawhé awetọ to ota wiẹnẹ tọn lẹ mẹ, yẹ hópá na mí do gbọn jigbingbẹn vovo awe dali. Tintan lẹ sọn afọ 14 do jẹ 16 to alọdlendó yẹ mẹhe tin to Klisti mẹ lẹ: “Yẹn sọn pọn, do ayi e go, aslọ wéwé de, to aslọ ji mède sinai di Ovi gbẹtọ, é tindo ojẹgbakun sika tọn de to ota Eton, po agbogodọẹ dida de po to alọ Eton mẹ. Angẹli devo de sọ tọn sọn tenpli lẹ mẹ, bo to awhádo ogbè lélé hlan ewọ he sinai to aslọ lẹ ji dọmọ, Zín agbogodọẹ towe do e mẹ, bo to gbingbẹn: na ojẹ ko wá na we nado gbẹ: na oji aigba tọn ko biapa pó. Ewọ he sinai to aslọ lẹ ji sọ dlan agbogodọẹ etọn do aigba ji; bọ yẹ sọ gbẹn aigba.”

Ovi gbẹtọ tọn to aslọ wéwé ji wẹ Oklunọ Jesu Klisti. Podọ Johanu baptizi dọhó bo sọ dlenalọdọ jigbingbẹn he... “Mẹhe afàfà etọn tin to alọ etọn mẹ, é nasọ zà agbà zinhò etọn wé sésé, bo nasọ bẹ likún etọn do zinhò mẹ; şigba ogetin wẹ é na yí miyọn maşı-maşı do mẹ.” (MATIU 3:12; LUKU 3:17). Podọ to opódò ojẹ godomẹ ojòmíyọ́n tọn tọn Ewọ na bẹpli olikún Eton do zinhò olon tọn mẹ. Podọ oló he ovi gbẹtọ do dogbọn olikún gbàdo tọn dali, ehe flẹ diọ aigba mẹ bo sọ hẹn sinsẹn susu, yẹ ko sọ dọhlan mí dogbọn sinsẹn vovo okún he tọn dali. “Nugbo, nugbo, wẹ yẹn dọ hlan mì, adavo olikún dopo flẹ biọ aigba mẹ bo sọ kú, é hẹn sinsẹn susu.” (JOHANU 12:24)

Podọ jinukún nugbo lẹ tindo dọpọ́n whinwhẹn tọn kakajẹ gbingbẹn whenu podọ jẹ whinwhẹn godomẹ tọn. “Na aigba nọ dè sinsẹn jo sọn ede mẹ; tintan apa, whenẹnu ogetin, whenẹnu ogbadó to ogetin mẹ. Şigba whenuena sinsẹn lẹ yín bibia afọdoponeji ewọ sọ yí agbogodọẹ jegbonu do e mẹ, na ojijẹ wá wutu.” (MALKU 4:28-29)

Ovi gbẹtọ tọn wẹ ko do jinukún dagbe lẹ. “E sọ gblon bo dọmọ, Mèhe do okún dagbe wẹ ovi gbẹtọ tọn; oglẹ wẹ aihon: podọ okún dagbe lẹ, ehele wẹ ovi ahóludu tọn; podọ ogbẹ ylankan lẹ wẹ ovi meylankan nẹ tọn:” (MATIU 13:38-39).

Podọ to kòndopọ mẹ Ewọ po angẹli Eton lẹ po, (MATIU 13:39) podọ Ewọ na zín agbogodọẹ Eton do é mẹ nado gbẹnji lẹ bo nasọ bẹ Eton titi lẹ hlan Ede de. Podọ e ko sọ yín lilá dote dọ, “Zín agbogodọẹ towe do e mẹ, bo to gbingbẹn: na ojẹ ko wá na we nado gbẹ: na oji aigba tọn ko biapa pó. Ewọ he sinai to aslọ lẹ ji sọ dlan agbogodọẹ etọn do aigba ji; bọ yẹ sọ

gbèn aigba.” Podò to fonsónkú tintan mẹ e yín domona hézéhézé dò sinsén tintan lẹ na sọawúhia to apajẹ pipé Ovi Jiwheyewhe tọn tọn mẹ (1JOHANU 3:2)

Ojiyiya Ovẹn lẹ tọn to aigba ji po homẹgble Jiwheyewhe tọn lẹ po

To owé OSQHIA 14:17- 20 tọn mẹ, Owé Wiwé dọhó do ojiyíyá vovo pipé he na yítẹnme to ovẹn aigba ji tọn lẹ go. *“Angeli devo de sọ tọn sọn tẹmpli lẹ mẹ he tin to olọn mẹ, ewọ ga sọ tindo agbogodọẹ dida de. Angeli devo de sọ tọn sọn fie agbà lẹ te, ehe tindo huhlọn to miyọn ji; bo dawhá ogbè lélé hlan ewọ he tindo agbogodọẹ dida lẹ, dọmọ, Zin agbogodọẹ dida towe do e mẹ, bo bẹ ohín blebu ovẹn aigba tọn lẹ plidopọ, na sinsén etọn ko bia. Angeli lẹ sọ dlan agbogodọẹ etọn do aigba mẹ, bo bẹ ovẹn sinsén he to aigba lẹ pli, bo sọ bẹ ẹ yì do ahàndanu dahò homẹgble Jiwheyewhe tọn tọn mẹ. Yẹ sọ zín **ahàndanu** lẹ to otò dahò lẹ godo, ohùn sọ doyla sọn **ahàndanu** lẹ mẹ jẹg-bonu, yèdọ, ogànkán osọ tọn go, é dẹn sọ jẹ stade*foşinatòn.”*

Mẹdepope he hiajẹ, yèdọ nukunnumojẹnugo owéfo lẹ po núyiwà he lẹ pọ tọn dọ, homẹgble Jiwheyewhe tọn na yín kinkònjẹgbonu bo nasọ jẹ dotẹn etọn godogodo tọn to awhàn godogodo tọn pannukọn kẹntọ Is-laẹli tọn. Enẹwutu, yewhegán Alẹnú Hóhó tọn lẹ po aposteli Alẹnú Yóyó tọn lẹ po ko dọhó do nújijọ he lẹ go. Ohógo he tin po jiyiya he lẹ po wẹ, **“núzinzánvènhàn tọn”** po **“ahósuyíyí”** po.

Do ayi e go, Oklunọ ma hùnhomẹ do ojiyiya he lẹ go gba. Na ojiyiya yé he jai sọn Jiwheyewhe de lẹ tọn wẹ. Zizéjlẹ po Owé Wiwé devo lẹ po hẹn ẹn wá hínhònnu dọ, to ojẹ nẹ mẹ, Jiwheyewhe na wànú hẹ gbẹtọ lẹpo, yèdọ yé he na jẹagòdọ É lẹpo jẹnukonna bibẹnu Aholudù Owhe Fọtón tọn lẹ. Kẹdédilẹ yè nọ bẹ linkún he yè dọndopọ lẹ do núzinzán vènhàn tọn mẹ dó, mọdopolọ wẹ yè na bẹ gbẹtọ lẹpo dlan do núzinzán vènhàn Jiwheyewhe tọn mẹ dó. Podò Jiwheyewhe he yín wanyin, ojòmìon po whlẹngan po na yín Jiwheyewhe homẹgble tọn po whèdida tọn po, Mèhe dọmọ, *“Ahósuyí wẹ sie, yẹn na suahó”* (HEBLU 10:30; DEUTELONOMI 32:35).

To Owé ISAIA 63:2-6 tọn mẹ, É to kinkànbìọ, dọmọ: “Etẹwutu wẹ avò towe bia, bọ avò towe lẹ do taidi ewọ he to núnzinzán vènhàn tọn zín? Yẹn dopo wẹ zín **núnzinzán vènhàn** lọ tọn; to gbẹtọ lẹ mẹ, mẹde matin góna mi: na yẹn na zín yé to homẹgble ọie mẹ, bo sọ lẹ yé do oddò to homẹfio ọie mẹ; ohùn yetọn mì do avò ọie go, yẹn sọ hẹn whànpẹ ọie lẹpo gble. Na azán **ahòsuyí** tọn tin to ayiha ọie mẹ, owhe Omeḡfìgò ọie lẹ tọn wá ... Yẹn sọ zín gbẹtọ lẹ dai to homẹgble ọie mẹ, bo hẹn yé nù nùmú to homẹfio ọie mẹ, yẹn sọ hẹn huhlọn yetọn jẹte do aigba”.

“... Oklunọ na dogbè sọn oji aga, bo do ogbè etọn fininọ etọn wiwé mẹ, ewọ na yí hlọnhlọn do dogbè do yìndùgbo etọn go; ewọ na ná abóbó de, di yé he to vènsinsẹn lẹ zín do tòmẹnu aigba lọ tọn lẹpo go. Hlunhlun de na wá yèdọ jẹ opòdọ aigba tọn; na Oklunọ tindo nùdindọn po akọta lẹ lọ po, ewọ na dowhẹgbè hẹ agbasalan lẹpo; na meylankan lẹ tọn, é na jó yé na ohi lọ, wẹ Oklunọ dọ” (JELEMLIA 25:30-31).

To Owé yẹwhẹgán Joeli tọn mẹ, mí sọ hia dogbọn azán ahòsuyí tọn daho he lọ tọn dali po gbẹtọ mawé he matindo Jiwheyewhe lẹpo po, dọ, “Gbọ akọta lẹ ni fónadán yéde, bo hẹjì wá jẹ agbàdọ *Jehosafati tọn mẹ: na finẹ wẹ sín nado dawhẹna akọta lẹpo lẹdọ pé. Mì yí agbògòdọde do e mẹ, na ovèntin tin bibia: mì wá, mì jẹte: na ovèndò yín gígò, abátá lẹ gófla; na daho wẹ yinylan yetọn” (JOELI 3:12-13).

To owéfọ vòvo lẹ mẹ, mí hia dogbọn núhe na jò to azán ahòsuyí tọn lẹ mẹ tọn dali, ehe yè dọ gbọn Owé yẹwhẹgán (ISAIA 61:2) tọn dali. To afọ dopolọ mẹ, yè lá owhe alọkeyí Oklunọ tọn lọ. Na Jiwheyewhe jlo dọ gbẹtọ lẹpo ni yín máhẹto to titò Etọn whlẹngan tọn lọ mẹ. Podọ Ewọ na Ede, madopòdọ wẹ, mọwẹ titò Etọn dóna zẹ ojẹ lẹ go bo nasọ tin hlan madopòdọ mẹ. Enẹwutu, medepope he yọnen gán bo gbé Jiwheyewhe, Mèhe yín Núdátọ podọ Oklunọ Whlẹngantọ lọ, ma na tindo tẹnmẹ depope to azọn fligò tọn he Jiwheyewhe ko wá dótana lọ mẹ, to whenue-na wanyin pipé lọ yín sises to Jiwheyewhe po gbẹtọ po sẹnsẹn. Podọ alọkeyí mede titi tọn to whèdogbo po Jiwheyewhe po to Klisti mẹ yín ninọmẹ nado kẹlọyí ogbè madopòdọ, enẹwutu ewọ bo nasọ nọgbè kakadoi.

**Ogò şınawe Whèdida Jiwheyewhe tòn lò tòn lẹ po awhànpa susugege
ohù Klistali tòn po tòn**

“Yen sọ mọ ohia devo de to olon mẹ, e klo bo sọ jawu, angeli şınawe he tindo azònylankan godomẹ tòn şınawe lẹ; na yé homẹ wẹ yè hẹn homẹgble Jiwheyewhe tòn vọ te” (OSQHIA 15:1). E to didohia to homẹgble he mẹ hézéhézé dọ, gbọn azònylankan nẹlẹ dali, homẹgble Jiwheyewhe tòn ko wá vivonu etọn. Podọ ehe lọ na sọawúhia to opòdo nukunbibia daho lọ tòn godo.

To afọ etọ awetọ mẹ, ohóta didiọ daho de tòn sọawúhia. Na yè do awhànpa yé he gbawhàn to ojẹ nukunbibia tòn lọ tòn mẹ lẹ hia, dọ, *“Yen sọ mọ di ohù mẹpónnu tòn de he flusọ po miyon po; podọ yé he gọ to **awhàngba** mẹ sọn **kanlin lọ** de, sọn **boşio etọn** de, podọ sọn sọha **oyín etọn** tòn de, şite to ohù mẹpónnu tòn lọ ji, yé tindo ajalẹn Jiwheyewhe tòn lẹ. Yé sọ to ohàn Mose devi Jiwheyewhe tòn tòn ji, po ohàn Lẹngbọvu lọ tòn po, dọmọ, Kiklo po nújawu po wẹ azọn towe, Oklunọ È Jiwheyewhe Ganhunupo; dódó po nugbo po wẹ ali towe, hiẹ ahọlu mẹwiwé lẹ tòn”* (OSQHIA 15:2-3).

Kẹdẹdilé mí ko dọhó do ota ẹnẹtọ lọ ji dote dó, ohù mẹpónnu tòn he tiadi klistali tòn tin to ofin lọ nukọn. Do ayi e go, Asivu lọ na tin to ofin lọ ji (OSQHIA 3:21), bọ yé he na tọnjẹgbonu wá sọn nukunbibia mẹ lẹ na tin to ofin lọ *nukọn* (jijlẹdo OSQHIA 7:9 go). To ojẹ he lọ mẹ, awhànpa susugege yín didohia to ofin lọ nukọn. To whenẹnu, ofin Jiwheyewhe tòn ma na tin to olon mẹ kẹdẹ gba, şigba to aigba ji po ahọludù Etọn po. Owé he lọ to didohia hézéhézé dọ, awhànpa susugege he lọ ko mọ awhàngba yí to kanlin lọ ji, to boşio etọn ji, to ohia etọn ji, podọ to sọha oyín etọn tòn ji, bo sọ yín awhànpa donu vòvo awe. Dinviẹ, awufiẹsa he na wá yisenọ nugbo lẹ ji jẹnukonna báyìlọnmẹ matin hùhùsúdo, dopolọ na wá yé he yé jó do godo lẹ ji, yèdọ awhli nulunọ lẹ po yé he yé na whlẹn to Islaẹli mẹ lẹ po ji po vàsúdo daho de po, na yè ko dè Satani jẹte do aigba ji to whenẹnu wutu. To ofi, mí mọ mẹhe yín dódónọ to ojẹ homẹkẹn tòn mẹ lẹ, podọ to Owé Osọhia 20 tòn mẹ, mí sọ mọ mẹhe kú di hùhùsúdo tòn lẹ.

Dinvie, ohàn he tòn yè dọ to ofi, ko yín didọ to Owé Osòhia 5 tòn mẹ kẹdẹdilé yè ko sè bọ e yín jiji dó gbọn awhànpa olọn tòn lẹ dali. To ofi, mí tin po Ju dódónọ lẹ po, podọ hẹ yé he yín dódónọ to nukunbibia akọta lẹ tòn whenu ga. Ehe lọ yín hinhensẹ gbọn núyiwà he yín dọ ohàn awe na yín jiji dali, dọ: *Ohàn Mòse*, devi Jiwheyewhe tòn tòn po *ohàn Lẹngbovu* lọ tòn po. Owé he lọ sọ yín hinhẹn wá gbẹpiplinọ lẹ de, na Jiwheyewhe dopolọ He wẹ na wà hẹ Islaẹli podọ hẹ akọta he tin to titò Eton whlengan tòn lọ tòn mẹ lẹpo. Whenenu, yè to Oklunọ lọ pà di Jiwheyewhe Ganhunupo, azón Mèhe tòn klo bo sọ jawu. Na nugbonọ podọ dódónọ wẹ Ewọ to ali Eton lẹ mẹ, yèdọ Ahọlu mẹwíwé lẹ tòn podọ to akọta lẹpo ji.

Opòdo whẹdida helẹ tòn wẹ Owhe Fọtón na sọawúhia, to asiko didio tòn mẹ. Enẹwutu, yè wlán ẹn dọ, akọta lẹpo na wá bo sẹn Oklunọ lọ: *“Mẹnu wẹ ma na dibusi we, Oklunọ È, bo ma na pagigona oyín towe? Na hiẹ dopokẹdẹ wẹ wiwé; **na akọta lẹpo wẹ na wá bo litai to nukon towe**; na yè ko do whẹdida towe lẹ hia”* (OSQHIA 15:4).

To Ahọludù Owhe Fọtón lọ tòn dohia mẹ, yewhegán Alẹnù Hóhó tòn lẹ ko dọhó do E go na mí, dọmọ: *“E nasọ wá jọ, agbasalan lẹpo wẹ na wá litai to nukon sie, sọn osùn yóyọ de mẹ kaka jẹ dẹvo mẹ, podọ sọn azán gbọjẹ tòn de mẹ kaka jẹ dẹvo mẹ, wẹ Oklunọ dọ”* (ISAIA 66:23).

Dinvie, whẹdida he dobu talala lọ na wá akọta he na hoavùn pannukon Jelusalem lẹ ji, şigba po mọ po, e ma na yín dọ yé omẹ pó wẹ na kú gba, şigba mẹdele nasọ pò to ogbẹ. *“Podọ ehe nasọ yín azònylankan he Oklunọ na do hò gbẹtọ he ko funawhàn hẹ Jelusalem lẹpo; agbasalan yeton na dúsúdo sẹ whenuena yé şite to afo yeton lẹ ji, podọ nukun yeton lẹ nasọ dúsúdo sẹ to oslo yeton lẹ mẹ, podọ odẹ yeton nasọ dúsúdo sẹto onù yeton mẹ... E nasọ wá jọ dọ, omẹ dopodopo he yè na jódaí sọn akọta he wá Jelusalem ji lẹpo mẹ, na nọ hejiyì sọn owhe mẹ jẹ owhe mẹ nado litaina Ahọlu lọ, Oklunọ awhànpa lẹ tòn, podọ nado payi ohunwhẹ gohòtùntùn lọ tòn go”* (ZEKALIA 14:12, 16). Ohógbè he yín dọ gbẹtọ lẹpo na kú to whẹdida whenu, bọ ninọmẹ klándowiwé tòn jẹnukonna didóai Ahọludù Jiwheyewhe to aigba ji, ma sọgbè hẹ kunnudidè ayajijẹ Owé Wiwé lẹ tòn gba.

LÉ Wẹ OKLUNỌ DỌ: *“To enẹgodo to azán pòdo gbè, yè na yí yonu owhe Oklunọ tòn hẹnai to aga osó daho lẹ tòn ji, yè nasọ zé e yì oji hú osó pẹvipẹvi*

lẹ; akọta lẹ nasọ lìn biọ e mẹ. Gbẹtọ susu wẹ na yì bo na ọmọ, mì wá na mí ni yì osó Oklunọ tọn jì, yì owhé Jiwheyẹwhe Jakọbu tọn tọn gbè; ewọ nasọ plọn ali etọn mí, mí nasọ zinzonlin to omọ etọn mẹ, na Zioni wẹ osẹn na tọnson yì, ohó Oklunọ tọn sọn Jelusalẹm. Ẹ na dawhẹ to akọta lẹ sẹnşen, é na wọhẹ omẹ susu: yé nasọ yì ohi yetọn do tùn agbogódọ: akọta ma to na zé ohi do akọta jì bà, mọ yé ma to na plọn awhànfùn bà” (ISAIA 2:2-4).

“LÉ WẸ OKLUNỌ AWHÀNPA LẸ TỌN DỌ: E na gbésọ wá ọ, ọ gbẹtọ lẹ na wá fine, po tòmenu daho gbõ lẹ tọn lẹ po: podọ tòmenu tódaho de tọn lẹ na nọ yì jẹ awetọ de, ọmọ, Mì gbọ mí nì doteji nado vèvēna nukundagbe Oklunọ tọn podọ nado din Oklunọ awhànpa lẹ tọn yì Jelusalẹm mẹ, podọ nado vèvēna nukundagbe Oklunọ tọn. **LÉ WẸ OKLUNỌ AWHÀNPA LẸ TỌN DỌ:** To azán neleşe mẹ e na wá ọ, ọ omẹ ao na tẹdo é go, sọn akogbè akọta lẹpo tọn mẹ, yèdo na tẹdo avòtónu ewọ he yín Ju de tọn go, ọmọ, Míwle na yì hẹ mì, na mí ko sè Jiwheyẹwhe tin to mì de” (ZEKALIA 8:20-23).

Whẹpo gbẹtọ lẹpo nado wá sẹn Oklunọ lọ to Jelusalẹm mẹ, núhe númọto lọ wlán dóna yín hinhenşẹ, ọ: “Enẹgodo yẹn sọ pọn, do ayi e go, yè hùn templi gohòtúntún okunnuhó lọ tọn lọ do nùvò to olon mẹ: angẹli şinawe lẹ sọ tọnson templi mẹ, yé po azònylankan şinawe lẹ po, he yè şinyon alavò wéwé tété na, bo sọ yì gbaja sika tọn do gbàn akònnu na yé. Dopo to mẹdidá enẹleşe mẹ sọ yì ogò sika tọn şinawe na angẹli şinawe lẹ lọ, he góna homẹgble Jiwheyẹwhe mẹhe tin to ogbè kakadoi tọn. Ohò templi lọ tọn mẹ sọ góna azò sọn gigo Jiwheyẹwhe tọn mẹ, podọ sọn huhlọn etọn mẹ; mẹde ma sọ sogan biọ templi lọ mẹ, kaka yè nado hẹn azònylankan lọ şinawe angẹli şinawe lẹ lọ tọn vò” (OSOĤIA 15:5-8).

OTA 16

Ogò şinawe homẹgble Jiwheyẹwhe tọn lọ tọn: Whèdida homẹgble Jiwheyẹwhe tọn godogodo tọn lẹ lọ

Whèdida he yè lá to ota 15 tọn mẹ, sọawúhia to ota 16 mẹ. “Yẹn sọ sè ogbè lélé de sọn templi lọ mẹ, to didọ hlan angẹli şinawe lẹ, ọmọ, Mì yì, bo túntún ogò homẹgble Jiwheyẹwhe tọn tọn lẹ do aigba mẹ” (OSOĤIA 16:1). Whladopo dogó, Wẹdagbe Jesu Klisti tọn na yín lilá to vivonu ojle

jomìon tòn tòn mē hlan gbẹtò lẹpo. Podò wanyin Jiwheyewhe tòn he sọawúhia, jónaylando oylanwà lẹ tòn po sẹnmejẹ lẹ po, po pipé whlengan tòn po kaka jẹ whenuena mí na yín gigòdóai to fónsónkú tintan mē kẹdẹdi ovisunnu po oviyónnu Jiwheyewhe tòn lẹ po. Enẹwutu, mēdepope he na gbẹkọ núniná Jiwheyewhe tòn he lọ go, dóna sọgbè hẹ alẹ Jiwheyewhe tòn he É na ná ẹn.

Do ayi e go, ogò tintan homẹgble tòn lọ yín túntún jẹgbonu do yé he tindo ohia kanlin lọ tòn lẹ po yé he na sẹn boşio etọn lẹ po ji.

*“**Tintan** yì, bo túntún ogò etọn do aigba mē, agada yinyon ylanylan sọ konyin gbẹtò he tindo ohia kanlin lọ tòn lẹ go, po yé he to taliaina boşio etọn lẹ po.”*

*“Angẹli **awetọ** sọ túntún ogò etọn do ohù mē; e sọ di ohùn omẹ kúkú de tòn: ayiha yé he to ogbẹ lẹ tòn sọ kú to ohù mē.”*

*“Angẹli **atòntọ** sọ túntún ogò etọn do tọsisa daho podò do asisadò mē, yé sọ lẹzùn ohùn. Yẹn sọ sè angẹli osìn lẹ lọ tòn domọ, Dódónọ wẹ hiẹ, Dopo, he tin, bo ko tin, hiẹ Mewiwé lọ, na hiẹ dawhẹ dólé wutu. Na yé ko sọn ohùn mewiwé po yewhegán lẹ po tòn dai, hiẹ ko sọ ná ohùn yé nù; yé tin jẹ. Yẹn sọ sè angẹli devo tónson fie agbà lọ te dali to didomọ, Mowẹ Oklunọ È, Jiwheyewhe Ganhunupo, nugbo po dódó po wẹ whẹdida towe lẹ.”*

*“Angẹli **enẹtọ** sọ túntún ogò etọn do owhe ji; yé sọ yí huhlọn hlan ẹn nado yí miyọn do fiọ gbẹtò. Yè yí yózò daho do hẹn awutu gbẹtò tòn fiọ, yé sọ to nùzán do oyín Jiwheyewhe tòn go, he tindo huhlọn to azọn ylankan hejẹ ji: yé ma sọ lẹnvojo nado ná gigo é gba.”*

*“Angẹli **atòntọ** sọ túntún ogò etọn jẹgbonu do ofin kanlin lọ tòn lẹ ji; ahọludù etọn sọ dozinvlu; yé to odẹ yetọn kándù na awufiẹsa, bo sọ to nùzán do Jiwheyewhe olon tòn go, na awufiẹsa yetọn po agada yetọn po tòn wutu, yé ma sọ lẹnvojo na owalọ yetọn gba” (OSQHIA 16:2-11).*

To ogò atọn tintan homẹgble daho lọ tòn lẹ whenu, onú jò do aigba go badabada. Do ayi e go dọ, ninòmẹ lọ diọ sọmọ bọ, Satani ma sọ do homẹken kavi do awufiẹsa na yisenọ lẹ gba, adavo whẹdida he angẹli lẹ kọn sọn homẹgble Jiwheyewhe tòn mē do yé he sẹn Satani bo sọ yín nùzinzán etọn lẹ ji. Kẹdẹdilẹ osọhia lọ to didohia dó, mí mọ dọ, yé mēhe na sẹn núyiwà agùn he tòn lọ po boşio etọn lọ po na jiya. Do ayi e go, azònylankan lẹ lọ ma sọgan yín zizéjẹ gba, na hógbè de matin

ehe yè na ná nado jlẹ ẹ gba. Dinvie, whenuena ojẹ jomion ton lo to dindẹn, omẹ de sogan dawhá ogbè lélé to ogbè gbẹtọ lẹ ton po angẹli lẹ ton po mẹ, dọ, **“Mì din Oklunọ whenu yè sogan mọ ẹn do, mì ylo ẹ, whenuena é tin to yake”** (ISAIA 55:6).

Whenuena ojẹ nẹ lo wá, whenu na fẹ kakadoi, podọ dilé owé lo to didohia dó, na e ma na boawú nado dọhó hẹ Oklunọ bà. Whenenu wẹ ojẹ jomion ton na dóalọte, fligò kavi whẹgan ma nasọ tin bà. Dindẹn po agbagbigbo tódídó ton po na wá gbẹtọ lẹpo ji. Podọ omẹ dopodopo nasọ tin to otẹn etọn po tòdahọ etọn he é na dè po mẹ. Enẹwutu, dinvie wẹ omẹ dopodopo dóna mágbè fie é na wá nọ ton.

*“Angẹli **şidopotọ** sọ tuntún ogò etọn do Euflate otò dahọ lo mẹ; osin etọn sọ hú, na yè nido jla aliho dó na aholu he sọn whèzetẹn ja lẹ. Yẹn sọ mọ gbigbo mawé atọn, yé taidi bésé, bo tónsọn onù dlagoni lo ton mẹ jẹgbonu, podọ sọn onù kanlin lo ton mẹ, po onù yewhégán lalono lo po ton mẹ jẹgbonu. Na yé lẹ wẹ gbigbo aovi lẹ ton, he to azọn jawu wá, he nọ yì aholu aigba po aihon lẹpo po ton lẹ de, nado bé yé pli hlan awhàn azán dahọ Jiwheyewhe Ganhunupo ton lo gbè. Do ayi e go, yẹn na wá di ajoto. Donano wẹ yé he to alihó, bo sọ sẹ avò etọn dó, na é nikā zinzonlin to omẹ, yé bo nasọ mọ winyan etọn. É sọ bé yé pli do ofi yè nọ ylo Amagẹdoni to ogbè Heblu ton mẹ”* (OSQHIA 16:12-16).

Ohógo to owé he lo mẹ wẹ yín **“awhàn”**. To ofi, mí ma to hódọ do awhàn he tin to akọta lẹ şenşen go gba, adavo do awhàn dahọ he na wá jẹnukonna bibénu Aholudù Owhe Fọtón. Odohia lo tin to hinhonnu titegebe: na yé he sọn Whèzetẹn lẹ zé yédele do ninọmẹ de mẹ, bo nasọ sọawúhia to otò Euflate ton kọn. Ehe to didohia ninọmẹ he mẹ yé na tónsọn to aihon lo blébu mẹ. Owéfọ Owé Wiwé mẹ ton devo lẹ to didohia hézéhézé dọ, awhànpa hele na kòndopó hẹ yé he na tónsọn otò whèzetẹn Israẹli ton lẹ ton mẹ.

“Bo domọ, Lé wẹ Oklunọ Jiwheyewhe dọ: Dayi e go, yẹn tin agò do ogo we, hiẹ Gọgi È, ahọvi dahọ Loşi ton, Meşeki, po Tubali po: yẹn bo nasọ lẹ we pé, bo yí omlen lẹ do alaka towe lẹ mẹ, yẹn bo nasọ hen we jẹgbonu wá, po awhànfuntọ towe lẹ po, osọ towe lẹ po osónọ lẹ po, popo yeton şinşinyonavóna to awhànfunnu gigó mẹ, ogbé dahọ de po ogáglo po po awọyinu po, popo yeton he hen ohi lẹ go: Pelsia, Kuşi po Puti po to yé de; popo yeton po awọyinu po po awhàngbakun po: Gomeli po awhànpa dahọ eton lẹpo po;

owhé Togalma tòn to agewaji patapata tòn lẹ mẹ, po awhànpa dahò etòn lẹ po: yèdò akọta susu po e po... To azán nẹ mẹ whenuena omẹ ọie lẹ na nọ yí oblẹ do nonò, bé hiẹ ma na yón ẹn? Hiẹ bo nasọ sọn otẹn towe mẹ wá sọn adà agewaji petepete tòn lẹ ji, hiẹ, po akọta susu po to de we, popo yé he hẹ osó lẹ ji lẹ tòn, ogbẹ dahò de po awhànfuntọ hlọnhlọnnọ de po: hiẹ bo nasọ heji wá Israẹli omẹ ọie lẹ ji, di asọ de nado sinyon aigba lọ ji; e nasọ wá jọ to azán godo tòn lẹ mẹ...” (EZEKIELI 38:3-16).

“Yẹn bo nasọ lẹ we pé, bo plan we yí, bo sọ we nado heji sọn adà agewaji lẹ tòn petepete wá; yẹn nasọ hẹn we wá osó Israẹli tòn lẹ ji: yẹn bo nasọ hò ogába towe sọn alọ towe mẹ, yẹn nasọ hẹn ogá towe lẹ nado flẹ sọn alọ adusi towe mẹ. Hiẹ na jai to osó Israẹli tòn lẹ ji, hiẹ, po awhànpa dahò towe lẹ po, po akọta he tin to de we lẹ po: yẹn na jó we hlan ohẹ wenyantọ hunkọ lẹpo tòn, podọ hlan gbékanlin danji tòn lẹ nado yín dùdùsúdo” (EZEKIELI 39:2-4).

“... Dilẹ wunkinkẹn dẹn do osó lẹ ji dó; gbẹtọ susu lẹ de po huhlọnnọ de po, mọhunkọ ma ko tin gbèdẹ, mọ depope ma nasọ tin to yé godo, yèdò jẹ owhé whẹndo lẹ susu mẹ” (JOELI 2:2). Dinvie, “awhàn wiwé” he go aihon Malénu lẹ tòn to hódọ do na wá sọawúhia to whenenu, do,

“Mì lá ehe to akọta lẹ ẹnẹn; klán awhàn do wiwé: fónadán omẹ hlọnhlọnnọ lẹ; gbọ yé ni heji wá... Gbọ akọta lẹ ni fónadán yéde, bo heji wá jẹ agbàdọ *Jehosafati tòn mẹ: na finẹ wẹ yẹn sín nado dawhẹna akọta lẹpo lẹdo pé” (JOELI 3:9, 12).

“Yẹn ko dosẹnna omẹ wiwé ọie lẹ, yẹn sọ ylọ huhlontọ ọie lẹ ga na homẹgble ọie, yèdò yé he to ayajẹ to yeyi ọie mẹ lẹ. Awhá omẹ susugege lẹ tòn to osó ji, di omẹ susu tòn, zingidi aholudù akọta he yè bépli lẹ tòn; Oklunọ awhànpa lẹ tòn bé awhànpa lẹ pli. Yé sọn aigba dindẹn ji wá, sọn opòdo olon tòn, yèdò, Oklunọ, po awhànfunnu homẹfiọ etòn tòn po, nado gbà aigba lẹpo súdo” (ISAIA 13:3-5).

“Na ahósuyí zàngbẹ Oklunọ tòn wẹ, podọ owhé ahósuyí tòn na whẹgbẹ Zìoni tòn” (ISAIA 34:8).

Atònyínyín Satani tòn he yín: Dlagoni, Kanlin po yèwhegán lalonọ po

Atònyínyín Satani tòn he go yè dọhọ do to Owé OSQHIA 16:13 tòn mẹ, na zán huhlọn etọn po așepipa etọn po do aigba lẹpo ji. Do ayi e go, Satani wẹ ahọvi aihọn he lọ tòn. To whenẹnu, ewọ na do vivẹnu etọn godogodo tòn lẹpo nado hẹn vàsúdo wá aigba ji. Ewọ na bẹ awhànpa awhànfuntọ he é sọgan lẹpo pli bo wá jẹagọdo Israẹli (ZEKALIA 14:2). Satani he yín dlagoni lọ, na zán huhlọn etọn lẹpo to politiki mẹ podọ to núyiwà agùn tòn lẹ mẹ to whenẹnu. É na tẹnpọn nado dọn gbẹtọ lẹpo do ede de do aijijẹ daho lọ mẹ.

Sọn atònyínyín Satani tòn he lọ mẹ, mí na mọ: Dlagoni po Satani po, kanlin lọ po ota politiki tòn lọ po, yèwhegán lalonọ po ota agùn tòn po; gbigbo mawé atọn lẹ na tọnjẹgbonu wá, bo na to ohia lalonọ basi po azọnjawu lẹ po nado dọn omẹ lẹ podọ nado klọ bo sọ hẹn aliho yetọn lẹ jẹ ahọlu aigba ji tòn lẹ de. To ojẹ nẹ mẹ, ota politikinọ otódaho tòn lẹ po mēdepope he tin to otẹn așepipa tòn de mẹ, na wá sọawúhia gbọn așepipa Satani tòn glọ. Yè ma na dè mēdepope pò to finẹ gba. Yè ma sọ to zinzán depope he tòmẹnu otò nẹlẹ tòn na zán pannukọn Israẹli gba, așepipa ahọludù lẹpo tòn na wànú to kòndopọ mẹ, na yé yín máhẹto to kòndopọ akọta lẹ tòn mẹ wutu.

To Owé OSQHIA 16:17-21 tòn mẹ, mí mọ odohia dogbọn whèdida he na wá Babilọni Daho lọ ji tòn dali. Podọ to ofi ga, tòdaho hóhó Babilọni tòn lọ ma yín didohia gba, yèdọ ehe yè túnmẹ dọ “wuwlu” to ogbè wuwlu whenu to atòhọ Babẹli tòn kọn gba, șigba apajẹ otódaho Babilọni tòn he tin to egbé tòn. Yè do e hia hézéhézé to ota susu Owé Osqhia tòn tòn mẹ.

*“Angẹli **șinaweto** sọ túntún ogò etọn jẹgbonu do ojiwhèhome; ogbè daho de sọ tónsọn tẹmpli olọn tòn mẹ, sọn fie ofin lọ te, dọmọ, E vọ. Ogbè lẹ sọ tin, po osò po, po abi po; aigba whinwhàn daho sọ whàn; ehe hunkọ ma jọ gbèdè whenuena gbẹtọ ko tin to aigba ji, aigba whinwhàn gágán mọhunkọ de, he klo sọmọ. Otò daho lọ sọ tẹn do tẹnmẹ atọn, otò daho akọta lẹ lọ tòn lẹ sọ gbà: Babilọni daho sọ yín finflin to Jiwheyewhe nukọn, nado yí kofo ovẹn homẹgble etọn tòn he hùnzò ná ẹn. Lopo lẹpo sọ họn yì, yè ma sọ mọ osó daho lẹ bà. Kẹnsu daho flẹ sọn olọn mẹ jẹ gbẹtọ lẹ ji, kẹnsu dopodopo di*

ojlẹ talẹnti dopo ọn na pinpẹn: gbẹto lẹ sọ to nùzán do Jiwheyẹwhe go na tukla kẹnsu lọ ọn ọn wutu: na tukla etọn lọ sù gbahúgbahú” (OSQHIA 16:17-21).

Onú he yẹ dẹnalođo lẹpo to didohia do, ojẹ na wá bo e ma na yín awhànpa awhànfuntọ lẹ ọn lẹ kẹdẹ gba, ẹgba aigba po ohù na tin to e mẹ ga. Lopo lẹ po osó lẹ po na yín tẹnsẹna sọn oten yeton mẹ. Aigba whinwhàn dahò de di ehe hunkọ ma ko tin sọn whenu aihon ko sẹ na whàn otò dahò aigba ọn lẹ, nado do taun do, otòdahò Babiloni ọn. Sọn ofi popo, podọ to ninọmẹ lẹpo mẹ, whẹdida po nukonyiyi klándowiwé ọn po na yí tẹnmẹ yeton. Mèdepope ma na jlo nado tin to aigba ji to whenenu gba, enẹwutu, na omẹ popo ni yise to Ohó Jiwheyẹwhe ọn mẹ, do, mì ni nọ hólali bo sọ hodẹ podọ nado hòngán sọn núhe na jò do nukunmẹ aigba lẹpo ji ọn mẹ, podọ nado ẹite to Ovi gbẹto ọn nukon.

“Ẹgba mì nọ hól mìde to osá lẹpo mẹ, bo nọ basi oẹvive, na mì nido yínuglo nado hongan sọn onú helẹ pọ mẹ he to na wá jọ, podọ nado ẹite to Ovi gbẹto ọn nukon” (LUKU 21:36).

OTA 17

Yonnu he hẹ Kanlin lọ ji

Ota fọtónnukun-awetọ lọ yín ota núdabla ọn de kẹdẹdi ota wiatontọ. Na mí mọ apájẹ deẹ he mí ko yọnen dote podọ ga, oyẹ he dabla titegbe deẹ. Enẹwutu, mí dóhudo osọhia nugbo ọn sọn Jiwheyẹwhe de nado mọdona núhe tin to godo apájẹ he yẹ to alọdłendo lọ ọn. Podọ ga, mí dóna mọdona ohógo he yẹ ná nado hùn ohia helẹ lọ.

Na póndego de, eyín omẹ de hia afọ tintan lọ po fọtontọ lọ po, gblondo yín mimọ to finẹ lọ. Na mí ko mọdona núhe apájẹ nugbo yonnu de ọn yín (to ota 12 mẹ), podọ núhe yonnu to kẹndopọ mẹ (to ota 14 mẹ) kẹdẹdi dọdai Biblu ọn. Na hinhon anádemẹ ọn ko yín titá gbọn Owé Wiwé lẹ Lọsu dali dogbon kanlin he tindo ota ẹinawe azò ao ọn dali. Dinvie, mí dóna dọhó do yonnu he hẹ kanlin lọ ji go.

Ayajijẹ dahò bibluplónmẹto lẹ tọn yígbè dọ “ayòdèto dahò” he lẹ wẹ agùn Lomu tọn he sinai to osó şınawe ji. To agùn susu he tin lẹpo mẹ, agùn Lomu tọn yín otòdahò aihon tọn po aigba otò tọn po, po otò he tin to mèmèdekannu lẹ po, po otògán didiọ lẹ po, kẹdẹdi zinzán yeton to akọta lẹ şenşen. To alọ he ji, otò Vatikan tọn tindo po e po aşıpipa he tin to kòndopó mẹ po aholudù aihon tọn lẹpo po. Do ayi e go, ota otò de tọn wẹ papa lọsu ga, enẹwutu, whenuena yè nọ jlo nado dlá otò de pón, é nọ yín mẹkẹaloyí gbọn mẹgbõgbò yeyinọ lẹpo dali. Agùn he pò lẹpo po tindo yeyi to otò de lẹ mẹ kavi to aigba de lẹ ji, şigba agùn Katoliki tọn yín didohia to ninòmẹ de kavi to awetọ mẹ to aihon lẹpo mẹ. Ehe lẹ wẹ núhe yè dohia mí gbọn númọto lẹ dali to afọ 1-2 mẹ.

“Dopo to angeli şınawe lẹ lẹ mẹ he tindo ogò şınawe lẹ lẹ wá bo to hódo he mi, bo sọ dọ hlan mi, dọmọ, Sẹ wá fi; yẹn na yí whèdida ayòditọ dahò lẹ tọn hia we, he sinai to osin susu ji: mẹhe aholu aigba tọn lẹ to ayòde he, mẹhe yè yí ovẹn ayòdide eton tọn do hẹn aihomenu lẹ nù nùgòhò” (OSQHIA 17:1-2). Do ayi e go, núplónmẹ agùn devo depope tọn matin, yèdọ ehe din lẹblanu aholu lẹ tọn po aşıpatọ lẹ tọn po to ninòmẹ nẹ lẹ mẹ to aigba ji. To osun şinatontọ, owhe fọtón-fẹnẹ-kènne-gbàn e lán enetọ (1994) mẹ, papa dọhó pannukon aşıpipa kènne-konukun-enẹ (184) to Opli Gbetọ lẹpo to Aihon mẹ tọn to osun şinenetọ mẹ to otò Kailo tọn mẹ, bo sọ biọ alogó na otò Vatikan tọn, nado dọ titegbe dọ, po Malétò dahò lẹ po.

Johanu mọ núhe núplónmẹ he lẹ yín, dọ, *“Mọwẹ é hẹn mi to gbigbo mẹ yí zùngbo mẹ: yẹn sọ mọ yonnusi de, é sinai to kanlin wlánwlán vẹ de ji, he góna oyín nùzinzán tọn lẹ, e tindo ota şınawe, azò ao”* (OSQHIA 17:3). To ota 12 mẹ, yè do yonnu dódónọ de hia mí, yèdọ ehe ko yí likún Ji-whewhe tọn bo sọ jivi kẹdẹdilẹ é yí i dó. Şigba to ofi, mí mọ yonnu mawádódónọ he ko yí jinukún jonọ de, şogan é gbésọ to yonnu yín, na yè nọ pón hlan en di agùn de, şigba yè yí oyín nùzinzán tọn lẹ do bú i.

Apajẹ yonnu he hẹ kanlin lẹ ji tọn yín didohia hézéhézé dọ, huhlón sinsen tọn yi aga hú huhlón aihon tọn. Núplónmẹ aihon he lẹ tọn wẹ yonnu mawádódónọ lẹ tọn, podọ é sọ tindo okàn to alọ eton lẹ mẹ, ehe to huhlón aihon tọn lẹ dohia to finẹ, yèdọ do kanlin he ji é sinai do. Mí ko dọhó do huhlón kanlin he lẹ tọn go to ota eton 13 tọn mẹ. Nado mọdona hézéhézé, afọ he hodo e lẹ dóna pé mí, dọ, *“Yè sọ yí ogefun-*

wunmẹ po avò vẹ whẹkan wlánwlán do dóașona yonnusi lọ, bo sọ yí sika po zannu akuegegenu po, po pali po do dóașọ nẹ, é tindo kofo sika tọn de to alọ etọn mẹ, he góna osùnú lẹ, podọ na ofẹn ayòdide etọn tọn” (OSQHIA 17:4). Dinvie, mēdepope he na basi dlapọn na adọkun otò Vatikan tọn tọn, sogan mọ sịsẹ owéfọ Owé Wiwé he lọ tọn.

Do ayi e go, Jiwheyewhe ko dọhó to ojẹ dindẹn de mẹ gbọn yewhegán Ezekiel dali, dogbọn núyiwà he lọ po ewọ he lẹn nado klohú gbẹtọ de tọn dali po, dọ, “... Lé wẹ Oklunọ Jiwheyewhe dọ: Na ayiha towe yín zédaga wutu, bọ hiẹ ko sọ dọmọ, Yewhe de wẹ yẹn, yẹn sinai to aisinnú Jiwheyewhe tọn mẹ, to gblagbla ohù lẹ tọn mẹ; gǎnșo gbẹtọ de wẹ hiẹ, Jiwheyewhe ma gba, yín hiẹ tlẹ zé ayiha do di ayiha Jiwheyewhe tọn... Gbọn núyọnnẹn towe dali podọ gbọn wuntuntùn towe dali wẹ hiẹ ko tindo huhlọn na we, bo **ko sọ tindo sika po fataka po do adọkunnu towe lẹ mẹ**: gbọn núyọnnẹn dahọ towe dali podọ gbọn ajọ towe dali wẹ hiẹ ko hẹn huhlọn towe sudeji, bọ ayiha towe sọ yín zizédaga na huhlọn towe wutu” (EZEKIELI 28:2-5). Dinvie, mēhe tin to alẹnùnù kanlin lọ tọn mẹ dopodopo yọnnẹn dọ adọkun he tin to otò Vatikan tọn mẹ ma sogan yín jijlẹ gba. Ewọ sọ yín máhẹtọ to akue mẹ to fidepope he é jlo, yèdọ to banki lẹ mẹ, to alọgọ lẹ mẹ, podọ to ajówhé alọpâlọpa aihon tọn lepo mẹ.

To nukonyiyi mẹ, Owé Wiwé lẹ sọ dọmọ: “Yè sọ wlán oyín de do nukon eton, dọ, NÚDABLA DE, BABILONI DAHO, ONỌ YONNU AYODETO LẸ TỌN, PO OSÙNÚ AIHỌN TỌN LẸ PO” (OSQHIA 17:5). Núwinwlán he lọ ma sọ sogan yín mimọ gbaungba to nukon gba, na to whenenu omẹ lepo sogan mọ ẹn. Kẹdẹdilẹ mí yọnnẹn dó dogbọn domamona dali dó, núdabla Jiwheyewhe tọn he mí ma dónukun to Klisti mẹ to Agùn lọ mẹ, to nukunmojenugo mẹ, núdabla Satani tọn he lọ tin to finẹ to agọjẹdọ agùn lọ tọn mẹ, yèdọ ehe yè ma sogan zéjlẹ kavi dètana gba. Na Satani lọsu ko yín núdidá agọjijẹ tọn wutu, sığba é ma gbẹ Jiwheyewhe gbèdé. Mọdopole wẹ na afọzedotetọ eton lẹ ga.

Do ayi e go, yè do ninòmẹ gbigbọ mẹ tọn he yín núplónmẹ he lọ tọn hia yewhegán Jelemia. Enẹwutu wẹ é do wlán dọ, “Babiloni ko yín kofo sika tọn de to alọ Oklunọ tọn mẹ, he hẹn aigba lepo nùmú: akọta lẹ ko nù sọn ovẹn ewọ tọn mẹ: enẹwutu wẹ akọta lẹ yín nulunọ” (JELEMIA 51:7). Gbẹtọ lepo to wangbena yeton po nùdonùgo na oyọnnẹn gbigbọ mẹ tọn po mẹ yín nùnùmúnọ, podọ enẹwutu wẹ yé ma sogan dawhena

ninòmẹ lọ po wuntùntùn Owé Wiwé lẹ tọn po gba. Na núplónmẹ lalono tindo awugble gbigbo mẹ tọn de kẹdẹdilé yè nọ nù ovẹn mú to agbasalan mẹ dó. Enẹwutu, pinplán Biblu mẹ tọn sogan yín tintindo gbọn yé he ko tónsọn núyiwà he lọ mẹ lẹ dali.

Yẹwhegán Jelemia sọ to nukonyi, domo, “*Yè hẹn Babiloni jai aji bo và: dohùklùhu nẹ: yí alángblenu na awufiẹsa eton, eyín e yín mọ ewọ nido yín mẹnẹnazòngbọna. Míwle do ko hẹnazòngbọna Babiloni, ẹgba ewọ ma yín mẹnẹnazòngbọna gba: mì gbẹ ẹ dai, bo gbọ mí ni yí omẹ dopodopo biọ otò eton losu mẹ: na whẹdida eton yiye olon, yè sọ zé e daga yèdọ jẹ agahomẹ lẹ*” (JELEMIA 51:8-9).

Do ayi e go, núvojládótọ lẹ ma pégo nado hẹnazòngbọna Babiloni dahò he lọ gba, na yé omẹ pọ dóna gbẹ otò doponẹ lọ to ma hẹn núdepope wá ẹsẹ mẹ, bo sọ dó agùn yéwlosu lẹ tọn titi lẹ dai. Podọ to dinvie ga, e ma na boawu gba. To wangbena nukonyiyi núhe yè nọ ylo dọ didiọ nele pọ tọn mẹ, onú lẹ gbẹsọ tin to lé yé te dai. Na núhe taidi didiọ po mẹdezéwhe po tindo azón dopo gě, enẹ wẹ nado dóalọakónjina Plọtẹstannọ lẹ, na yé ma nado len onú jẹagọ bo sọ zé ogbẹ pahonamẹ yeton lẹ daga. Na susu to hógbẹ Plọtẹstannọ lẹ tọn mẹ yín didóai to Opli Vatikan Awetọ lọ tọn kọn, ẹgba to nugbo de mẹ, núdepope ma diọ gba.

Núplónmẹ dahò he lọ wẹ onọ agùn lọ, podọ sọn ewọ mẹ wẹ agùn oviyónnu he to gigòdo asápada onọ yeton tọn mẹ lẹpo tónjẹgbonu sọn wá. Na yé tindo núplónmẹ he taidi dopolo lẹ to apáde, dọ ehe ji yé ma sogan sọgbè te gba, adavo nado yín gbàkija. Núyiwà ylankan lọ yín mimọ dọ agùn Plọtẹstannọ lẹ tọn ma zé yédele jlẹdo Owé Wiwé go gba, adavo do yénọzo lẹ go na dopoyinyin tọn wutu.

To pinpón hlan ohùn gbẹtọ mliyon susu he yè ko hù lẹ tọn, Johanu dèkunnu dọ, “*Yen sọ mọ yonnusi lọ nù ohùn mẹwiwé lẹ tọn mú, po ohùn kunnudeto Jesu tọn lẹ tọn po: whenuena yen mọ ẹn, avò dahò vò mí*” (OS-QHIA 17:6). Owéfọ Owé Wiwé mẹ tọn he lọ yín hinhensẹ nugbonugbo, nado dọ to ahóludù owhe fọtón agùn otò tọn nẹ lọ tọn whenu.

Afọ ẹsinawe po ẹinatón po do ninòmẹ aihon lọ tọn po huhlón agùn tọn po hia to ojile godo tọn he lọ mẹ, yé sọ dọhó do gbọn ahọlu po asepato lẹ po tọn dali, podọ dogbọn “kanlin lọ” losu tọn dali ga, yèdọ ehe ma ko tónjẹgbonu sọn ohù mẹ (OSQHIA 13:1-10) kavi sọn aigba mẹ (OS-

QHIA 13:11-18) gba, ɕigba e jẹgbonu wá sọn odò mapòtè mẹ (OSQHIA 11:7), podò to enẹgodo, e yì biọ dindòn mẹ: “*Kanlin he hiẹ mọ, e ko tin, e ma sọ tin bà; e nasọ tónsọn odò mapòtè mẹ jẹgbonu, bo yì biọ dindòn mẹ: avò nasọ vò yé he tin to aigba ji lẹ, oyín mēheton yé ma ko wlán do owé ogbẹ tọn mẹ sọn whenu aihon ko jò, whenuena yé to pinpọn kanlin he ko tin, bo ma sọ tin bà, bo nasọ wá*” (OSQHIA 17:8).

Yè sọ dọ hlan mí to afọ ɕinẹnẹ mẹ dọ, “*Podò ofi wẹ ayiha he tindo núnýonẹn te. Ota ɕinawe lẹ, osó dahò ɕinawe wẹ, ehe ji yonnu lọ sinai do*”. Otò he ji osó ɕinawe lẹ tin te bo sọ yín yiylọ dọ, “*otò madopòdò*” yín yinyonẹn to aihon lẹpo mẹ. Na gbọn núpónnú aihon lọ tọn dali, yè do e hia. Ota ɕinawe pannukọn nukonyiyi otànhó ojẹ he wáyì lẹ tọn bo sọ pannukọn nukontọ ɕinawe Azónwhé he nọ basi Ogàn na akọta Whèyihòtọn lẹ tọn. Nukontọ ɕinatontọ lọ kẹdẹ wẹ yín núdabla he tin to ɕinawe lẹ mẹ, bo sọ yín yiylọ dọ kanlin, bo sọ nọ zán huhlọn aihon tọn. “*Kanlin he ko tin, bo ma sọ tin bà, yèdọ ewọ wẹ ɕinatontọ , e sọ tin to omẹ ɕinawe lẹ mẹ, bo sọ jei dindòn mẹ*” (OSQHIA 17:11).

Dinvie, núdabla he tin to owé he lọ mẹ, yín whiwhlá bo sọ yín hùnhùndohia to ojẹ dopolọ mẹ. Enẹwutu, mí to hódọ do otò pẹvi petepete he tin to otòdahò he tin to “*Dopoyínyín otò Elopia tọn lẹ tọn mẹ go*”. To alọ depope mẹ, aṣẹpatọ whèzẹtẹn otò Elopia tọn tọn he tin to aṣẹpipa ji to ojẹ nẹ mẹ lẹ na jó huhlọn yeton lẹpo na dawẹ he lọ. “*Azò ao he hiẹ mọ lẹ ahọlu ao wẹ, yé he ma ko tindo ahọludù de kaka jẹ dinvie; ɕigba yé tindo huhlọn di ahọlu to ogàn dopo mẹ po kanlin lọ po. Ehele tindo ayi dopo, bo nasọ yí huhlọn po hlónhlón yeton po hlan kanlin lọ*” (OSQHIA 17:12-13). Kẹdẹdilẹ ota ɕinawe to alọdlẹndo otò ɕinawe nukontọ Whèyihò tọn lẹ tọn dó, mọwẹ azò ao lẹ to alọdlẹndo akọta he tin to Whèyihò otò Elopianu lẹ tọn mẹ.

“*Ehele wẹ na to awhànfùn hẹ Lẹngbovu lọ, Lẹngbovu lọ nasọ gbawhàn yeton: na ewọ wẹ Oklunọ oklunọ lẹ tọn, Ahọlu ahọlu lẹ tọn: podò yé ga na gbawhàn yé he tin to e de lẹ, meyiylọ, mēsinsinyan, nugbono*” (OSQHIA 17:14).

To kòndopó mẹ hẹ awhàn godogodo tọn he lọ, otò Whèzẹtẹn Elopianu lẹ tọn lẹ he tin to pinplán otò Hlusi tọn tọn glọ, na yín búblú gbọn huhlọn sinsẹn otò tọn dali, na yín adinọ po agùn lọ po bo nasọ và Lomu súdo: “*Azò ao he hiẹ mọ to ota na kanlin lọ, ehele wẹ na gbẹwanna ayòdetọ*

lọ, bo nasọ basi i matin huwhehometonọ, bo sọ hẹn ẹn jemẹ, yé na dù olàn eton, bo nasọ yí miyọn do fiọ ẹ gbidigbidi. Na Jiwheyewhe ko yí do ayiha yeton mẹ nado hẹn ojlo eton di, nado dógbèpọ, podọ nado yí ahóludù yeton na kanlin lọ, kaka ohó Jiwheyewhe ton nado di” (OSQHIA 17:16-17). Do ayi e go, kòndopọ lọ ma na nọte dẹn adavo yè hẹn Ohó Jiwheyewhe ton sẹ. Podọ dopoyínyín ma na bú sọn otò Hlusi ton mẹ gba. Akọta he tin to Whèzetẹn otò Elopia ton mẹ lẹ na yígo hẹ yé, kaka jẹ sịsẹ dọdai Biblu ton hlan ojẹ godogodo ton he lọ ton mẹ. Na yé dè yé nado và otódaho he ylo ede dọ, “madopodo” lọ súdo.

To afọ godogodo ota 17 lọ ton, yè dọ hlan mí whladopo dogọ dogbọn núyiwà he yín núplónmẹ sinsẹn aihon ton lọ ton lẹ dali, dọ, “Yonnosi he hiẹ sọ mọ lọ, wẹ otódaho lọ, he to ahóludù to ahọlu aihon mẹ ton lẹ ji” (OSQHIA 17:18). Do ayi e go, otódaho dopo gě wẹ tin to aigba he ji, ehe tin to osó şinawe ji, yèdọ sọn fie huhlọn aihon ton nọ yín zinzán te hlan agùn po politiki po to aşıpipa lẹpo ji to aihon lọ mẹ.

OTA 18

Vàsúdo Babilóni daho lọ ton

To ota 18 mẹ, aijiẹ Babilóni ton po vàsúdo eton po yín didohia hézéhézé whladopo dogọ. Ota he lọ dóna yín hihia po ayipipa daho de po gbọn omẹ popo dali, nado pón hlan whédida homẹgble ton daho he lọ.

“To onú hele godo yẹn sọ mọ angẹli devo de jete sọn olon mẹ ja, é tindo huhlọn daho; aigba sọ họn gbọn gigo eton dali. É sọ yí huhlọn do dawhá ogbè lélé dọmọ, Babilóni daho hẹ, e hẹ, e sọ diọzùn fininọ aovi lẹ ton de, podọ ogànhọ gbigbo mawé lẹ ton, podọ ogànhọ ohẹ gbẹwannà mawé dopodopo ton. Na akọta lẹpo ko nù to ovẹn homẹgble ayòdide eton ton mẹ, ahọlu aigba ton lẹ sọ to gàlọ hẹ ẹ, ajówàtọ aigba ton lẹ lẹzùn adọkunno gbọn huhlọn ogbèdùdù eton ton dali” (OSQHIA 18:1-3).

Dinvie, oylo godo ton he na jẹnukonna vàsúdo sọn olon mẹ, na dọnú to vivọnu azán ojọmion ton lẹ ton to ohógbè hele mẹ, dọmọ, “Mì tónsọn e

mẹ, mì omẹ sie emi, dọ mì yín máhẹto to ylando eton mẹ blo, dọ mì yí to azònylankan eton mẹ blo. Na yèdọ ylando eton ko hòpli hlan olon, Jiwheyewhe ko sọ flin oylan eton” (OSOHA 18:4-5). E bọawu dọ, kaka jẹ vivonu, gbẹtọ lẹ nasọ yín mimọ to núyiwà lalonọ lẹ mẹ, sogan bo na wá yín whinwhlengan, na oylo owen godogodo ton lọ wẹ yín dọ: **Mì tọn-son e mẹ, Mì omẹ sie emi!**

Yè sọ dọ hlan mí to nukonyiyi mẹ dọ okú, awubla po huvẹ po na sọawúhia to gbèdopo bọ miyon na jẹte wá odò. “Nemunemu wẹ e to gigopana ede, bo sọ nonò ogbèdùdù mẹ, awufiẹsẹ po homegble mọtonhunko po wẹ mì ni ná ẹn: na e ko dọ to ayiha ede ton mẹ, dọ, Ai ahosi ton wẹ yẹn sín, yẹn ma yín asúsiọsi gba, yẹn ma to awublanu na mọ. Enẹwutu wẹ azònylankan eton na wá gbèdopo, okú, awúblanu, po huvẹ po; yè na yí miyon do fiọ ẹ mlenmlen: na huhlónnọ wẹ Jiwheyewhe Oklunọ he to owhe eton dá. Ahọlu aigba ton lẹ, he to ayòde hẹ ẹ, bo sọ tin to ogbèdùdù mẹ hẹ ẹ lẹ, na do avihàn nẹ, bo nasọ viavi nẹ whenuena yé na mọ azò fifio eton ton, yé na site to aganu boboe na awujiji awufiẹsẹ eton ton, dọmọ, Sọ, Sọ, otòdaho huhlónnọ lọ! Na ogàn dopo jì wẹ whèdida eton wá” (OSOHA 18:7-10).

Do ayi e go, ehe lọ kàn otòdaho he mẹ yè zín awonten do “Owé Lomunu” ton lẹ jì te, na enẹwutu wẹ e do lezùn ota ajòwàto lẹ ton hlan aihon lọ pete. Enẹwutu wẹ ajòwàto lẹpo nado viavi asiko eton vàsúdo ton mẹ, dọ: “Ajòwàto aigba ton lẹ na viavi, bo nasọ to awúbla nẹ, na mède ma hò ajónú yeton bà: ajónú sika ton, fataka ton, ozannu akuegegenu ton, pali, alavò dagbedagbe, ogefunwunmẹ ton, sẹda amàmú ton, avò vẹ ton, atin he vivi ton, nuzínzán hunkohunko ajlakudu ton lẹpo, nuzinzán alopālọpa atin akuegegenu lẹ ton, ogànvẹ ton, ogànyũ ton, podọ ozannu mabli ton, podọ kinamoni ton, núwhenwan gblingblin ton, amisisá ton, núwhenkun ton, ovèn ton, amì ton, linfin dagbedagbe ton, likún ton, kanlin ton, lẹgbọ ton, osọ ton, kẹkẹ ton, agbasa lẹ ton, po ogbẹ gbẹtọ ton lẹ po. Podọ sinsẹn he ayiha towe túnwan hodo lẹ, yé yì sọ de we, onú he vivi bo sọ yonwhanpẹ lẹ, yé súdo sọ de we, hiẹ ma sọ to na mọ yé gbèdè bà. Ajòwàto onú helẹ ton, he yè hẹn zùn adokunno gbọn alọ eton mẹ lẹ, na site to aganu boboe na awujiji awufiẹsẹ eton ton, bo na to avivi bo to awubla, dọmọ, Sọ, Sọ, otòdaho lọ, he yè sinyon alavò dagbedagbe na, po ogefunwunmẹ ton po, avò vẹ, po ehe yè yí sika do dóasọna po, ozannu akuegegenu

ton po pali po! Na ogàn dopo mẹ wẹ adokun dahò mọhunkọ zùn ovọ...” (OSQHIA 18:11-17).

To ota 17 mẹ, yonnu mawàdódónọ he lọ yín didohia di mẹhe yè dóasò-na po sika po, po pali po, podọ po zannu akuegegenu po. Şigba to owéfọ he mẹ, yè dọ hlan mí dọ, otòdahò lọ blébu na tindo dọpón vàsú-do sinsinyẹn dahò de tọn, dọmọ, “Şó, Şó, otòdahò lọ, he yè şinyẹn alavò dagbedagbe na, po ogefunwunmẹ tọn po, avò vẹ, po ehe yè yí sika do dóaşona po, ozannu akuegegenu tọn po pali po! **Na ogàn dopo mẹ wẹ adokun dahò mọhunkọ zùn ovọ...”** (OSQHIA 18:16-17). Do ayi e go, whlătọn wẹ yè dọ hlan mí dọ, whèdida sinsinyẹn he lọ na sọawúhia ajiji to otòdahò huhlónnọ nẹ lọ ji to ogàn dopo mẹ, dọ, “... Şó, Şó, otòdahò lọ, ehe mẹ yè hẹn yé omẹ he tindo ohún to ohùn mẹ lẹpo zùn adokunnọ gbọn onú akuegegenu etọn lẹ tọn dali! **Na ogàn dopo mẹ yè hẹn ẹn jẹvọb”** (OSQHIA 18:19).

Enẹwutu, númọtọ lọ wlánwé hlan Mẹfligò he ko tin to olon mẹ to ojle nẹ mẹ lẹ, dọ, “Jaya do ota nẹ, hiẹ olon, mì apọteli wiwé lẹ, po yẹwhégán lẹ po; na Jiwheyẹwhe ko yíahọsu mìtọn to e go” (OSQHIA 18:20).

To owéfọ godo ota he lọ tọn tọn mẹ, yè dọ lé otòdahò he lọ na yín zizédlangbe di gilisé dahò de dó hlan mí bọ e ma nasọ yín mimọ gbèdé bà (OSQHIA 18:21). To vivọnu, Jiwheyẹwhe Lọsu na dowhẹ núplónmẹ dahò he yè do gbòazé akọta lẹ gbọn owọn etọn lẹ dali, dọmọ, “... na ajówàtọ towe lẹ wẹ omẹ gbǒgbọ aigba tọn lẹ; owọn towe wẹ yè yí do klọ akọta lẹpo. **Na ohò etọn mẹ wẹ yè mọ ohùn yẹwhégán lẹ tọn, mẹwiwé lẹ tọn, po omẹ he yè hù to aigba ji lẹ po tọn te”** (OSQHIA 18:23-24). Enẹwutu, Jiwheyẹwhe nugbo lọ ko dọ onú helẹ hézéhézé podọ do gbaungba kẹdẹdilẹ gbẹtọ de ma sọgan dó.

Ayajijẹ to Olon mẹ do vàsúdo Babiloni ton ji

Alowle Lengbovu lo ton

Apáwhé tintan ota fọtón-nukun-ẹnẹtọ lọ ton do alowle Lengbovu lọ po Asivu Eton po ton hia, ẹigba nado dlenalodo bibenu lọ do whẹdida Jiwheyewhe ton he É ko basi gbọn ahósuyí ohùn devi Eton lẹ ton ton dali. Ayajijẹ dahó susugege mefligò lẹ ton to olon mẹ dali, yín kinkàn dólé, do, *“Halleluia; Whlengan, po gigo po, yeyi po huhlón po, hlan Ok-lunọ Jiwheyewhe míton: na nugbo po dódó po wẹ whẹdida eton lẹ: na é ko dawhẹna ayòdetọ dahó lọ, he yí ayòdide eton do hẹn aigba gble, bo sọ yíahọsu devi eton lẹ ton to alọ eton mẹ. Yé sọ wọ ẹmọ, Halleluia. Azọ eton sọ heji kakadoi. Mẹho konukun-ẹnẹlẹ lọ, po medídá ẹnẹlẹ lọ po sọ jẹklo, bo litaina Jiwheyewhe he sinai to ofin ji, bo ẹmọ, Niş; Halleluia. Ogbè de sọ tónsón ofin lọ dali, ẹmọ, Mì pa Jiwheyewhe míton, mì devi eton lẹ, po mì he dibusi i lẹ po, pẹvi po dahó po”* (OSQHIA 19:1-5).

Dinvie, awhàngbatọ he tin to olon mẹ hele, yín didè tónjẹgbonu sọn awufiẹsa aigba ji ton lẹpo mẹ, bo sọ yín lilégòdo azán vu whenu yeton ton (JOB 33:25). Na awufiẹsa kavi okú, kavi ylando, kavi awutu, kavi yonhopipò ma na tin ba, adavo gigo pipé lọ po dagbewà po, podọ ayajijẹ madopòdo lọ. *“Ẹigba dilé yè wlán ẹn do, Nukun ma ko mọ, mọ otó ma ko sè, Mọ e ma ko sọ biọ ayiha gbẹtọ ton mẹ, Onú he Jiwheyewhe wléawu eton lẹ na yé he yinwan nẹ lẹ”* (1 KOLINTINU 2:9).

“Yen sọ sè taidi ogbè gbẹtọ susu ton, podọ di ogbè osin susu ton, podọ di ogbè wanyinyen dahó osò ton, ẹmọ, Halleluia: na Oklunọ Jiwheyewhe Ganhunupo dùaholu. Homẹ míton ni hùn, mí ni jaya, bo na yeyi i: na alowle Lengbovu lọ ton whenu wá, asi eton ko sọ sọnu do ogo. Ewọ wẹ yè na do yè ni yí alavọ dagbedagbe, wéwé he ma kudu do dóasọna: na alavọ dagbedagbe lọ wẹ dódó mẹwìwè lẹ ton” (OSQHIA 19:6-8).

To ojẹ nukunbibia ton mẹ to aigba ji, Asivu lọ na ko tin to Alowle Hùnwhe kọn po Asisúnọ olon ton po, yèdọ apajẹ Mẹhe ton mẹ yè diọ Ẹ do ton. Na ehele wẹ oviplónji lọ, yèdọ Asivu Lengbovu lọ ton. Na yè ko sùwhẹna Ẹn mlenmlen, bo ko lẹ Ẹ wé, bo ko sọ yí alavọ wéwé do

dóasò nê. Podò ewò lẹ wẹ yè gò dódó Jiwheyewhe tọn jo na gbọn Jesu Klisti dali.

To Owé MATIU 25:10 tọn mẹ, mí hia dogbọn koléwá Asisúnọ lẹ tọn dali, po awhli náyọ̀nẹ̀ntọ he tọn dali yè dọ gbọn po, dọ, “... *yé mēhe wléawu lẹ biọ homẹ he ẹ yí alọwle hùnwhe kọn; yè sọ sù ohòn*”.

Podò to Owé Matiu 22 tọn mẹ, yè lá hùnwhe alọwle lẹ tọn. Podò yé mēhe yè ylo to ojẹ vòvo mẹ lẹpo sọawúhia po whejijọ alopãlọpa lẹ po, podò to vivonu, ohò lẹ sọ góna jónọ. Dinvie, eyín omẹ depope sogan zé owéfo Owé Wiwé tọn lẹ do așepipa dopolo glọ, whenenu ewò na mọ dọ awhli náyọ̀nẹ̀ntọ lẹ po Asivu lẹ po, po jónọ he yè ylo lẹ po, yín awhàn-pa plónji lẹ lẹ tọn. Na olon mẹ ninọ yeton na tin to asiko Alọwle Hùnwhe tọn kedẹ kọn, podò Mefligò lẹ wẹ na yín jónọ to finẹ lẹ, bo nasọ légowá po Oklunọ po sọ finẹ lẹ nado duahọlu po É po to aigba ji to Aholudù Owhe fọtón tọn whenu. Po ohóta vòvo he lẹ po, yè do awhàn-pa he lẹ hia to kòndopọ alopãlọpa lẹ mẹ. Kẹdẹdi awhlidógbèji yè ma sogan dóalọ yé go, podò di Asivu yé yín məkòndopọ he Asisúnọ lẹ, podò di jónọ yé yín mēdidè he sinai po Oklunọ yeton po to hùnwhe daho lẹ kọn (MATIU 8:11; LUKU 13:29).

“É sọ dọ hlan mi dọ, Wlánwé, Donanọ wẹ yé he yè ylo do núdùdù alọwle Lẹngbọvu lẹ tọn kọn lẹ. É sọ dọ hlan mi, dọmọ, Ehelẹ wẹ ohó nugbo Jiwheyewhe tọn. Yẹn sọ jẹklo to afọ eton go nado litai nê. É sọ dọ hlan mi, dọmọ, Pón, hiẹ basi mọ blo: devi hatọ de wẹ yẹn po hiẹ po, po mēmēsunnu towe lẹ po, he hẹn okunnuhó Jesu tọn go: litaina Jiwheyewhe: na okunnuhó Jesu tọn wẹ gbigbo dọdai tọn: (OSQHIA 19:9-10).

Do ayi e go, gbigbo dọdai tọn lẹ jẹdo yewhegán he ko dọ dọdai jẹnukon dogbọn wiwá Mefligòtọ lẹ tọn dali lẹ ji. Na Jesu wẹ ohùkan șenșen mẹ tọn to titò Jiwheyewhe tọn whlengan tọn lẹ mẹ. Podò okunnuhó Eton sọ yín mimọ di okàn núpínplán tọn to Owé Wiwé lẹpo mẹ gbọn Gbigbo Wiwé dali, Podò na okunnuhó Jesu tọn wẹ *gbigbo dọdai* tọn lẹ, e ma yín núniná dọdai tọn gba. Na omẹ susu tindo núniná dọdai tọn lẹ, șigba to ofi, mí to hódọ do kunnuhó olon tọn he yín Jesu Klisti Lọsu tọn go, kẹdẹdilé É ná mí dó to Owé OSQHIA 1:8 tọn mẹ, dọ: “*Oklunọ dọmọ: Yẹn wẹ Alfa, yẹn wẹ Omega, odòdó, opòdo, mēhe tin, bo ko tin, bo sọ ja, Gan-hunupo*”. Enẹwutu, mēdepope ma sogan dọ sọn wuntùntùn eton mẹ dọ, Jesu Klisti wẹ Oklunọ, bo sọ dẹnalođo É di Jiwheyewhe gba, adavo

gbọn dọpọn wiwé mède titi ọn he yè hùndohia hlan ẹn gbọn Gbigbo Wiwé dali. Enẹwutu, yé he na tin po Oklunọ po to ojẹ nẹ mẹ lẹpo tin-do osọhia Jiwheyewhe ọn he lọ po kunnuhó Jesu Klisi ọn po, dilé e yín hùnhùndohia hlan Johanu dó gbọn Gbigbo lọ dali.

Awhàn godo ọn he Oklunọ Lọsu mágbè Eton

To apáwhé awetọ ota fọtọn-nukun-ẹnẹtọ lọ ọn, mí mọ dọ Oklunọ mítọn gọja odò to Nùdúdú Alọwle Hùnwhe lọ ọn godo po jẹgbakun susu po to ota Eton di Awhàngbatọ daho he sinai to osọ wéwé de ji. Podọ awhànfuntọ olọ ọn lẹ na hodo É nado yín máhẹtọ to awhàn godo ọn lọ mẹ to azán Jiwheyewhe Ganhunupo ọn mẹ to whenuena yè ko zín ahàndanú lọ. Na ehe yè ko mọ bo ko sọ dọdai do owéfọ susu Alẹ̀nù Hóhó po Yóyọ po ọn mẹ, na wá ọ̀sẹ̀ mẹ. Matin hihó, yè dohia to ehe mẹ to ofi dogbọn awhàn godo ọn to apáwhé Ahọludù Owhe Fọtọn he mẹ dali, dọ.

*“Yẹn sọ mọ olọn hùndò nùvò, pọn osọ wéwé de: mẹhe hé e ji wẹ yè nọ ylo Nugbonọ, Dódónọ, dódó mẹ wẹ é sọ to whẹda te, bo sọ to awhànfùn te. Nukun eton taidi zodé, to ota eton wẹ ojẹgbakun susu tin te; é sọ tindo oyín he yè wlán de, he mède ma yọ̀nẹ̀n, adavo ewlọsu. Yẹ sọ doavò he yè ylón do ohùn mẹ de nẹ; bo sọ nọ ylo oyín eton dọ Ohó Jiwheyewhe ọn. Awhànpa he tin to olọn mẹ lẹ sọ to hihodo é to godo to osọ wéwé lẹ ji, he yè doalavò dagbedagbe na, wéwé madódu. Sọn onù eton mẹ wẹ ohi didà de tónsọn jẹgbonu, dọ ewọ wẹ é na yí do hò akọta lẹ: bo nasọ yí opò ogàn ọn de do hẹn yé sẹ̀n: **é sọ zín ahàndanú homẹgble Jiwheyewhe Ganhunupo ọn ọn he hùnzọ.** É sọ tindo to avò eton go podọ to asápada eton ji oyín he yè wlán de; **AHỌLU AHỌLU LẸ ỌN, OKLUNỌ OKLUNỌ LẸ ỌN**” (OSQHIA 19:11-16)*

To ojẹ nẹ mẹ, yè ma dọhó dogbọn owanyin po jọmịọn Jiwheyewhe ọn po ọn dali gba. Na gbẹtọ he na tin togbè bo nasọ klán sọn Jiwheyewhe go to ojẹ nẹ mẹ lẹpo na gbé owanyin po jọmịọn Eton po, enẹwutu yé na dọn homẹgble Eton po whẹdida Eton po do yédele ji. “Yẹn sọ mọ angẹli dọpo to ote to owhe home; é yí ogbè lélé do dawhá bo to didọ hlan ohẹ he to zinlọn to jiwhe nukunmẹ lẹpo, dọmọ, Mì wá, mì bẹ mède plidopọdo nùdùdù daho Jiwheyewhe ọn kẹn; na mì nido dù agbasalan ahọlu lẹ ọn,

agbasalan awhàngán lẹ tọn, agbasalan megángán lẹ tọn, agbasalan osó lẹ tọn, po yé he sinai to yé ji lẹ po tọn, agbasalan gbẹtọ lẹpo tọn, memedekan-nu po memeglo lẹ po tọn, pẹvi po daho lẹ po tọn” (OSQHIA 19:17-18).

Do ayi e go, yewhegán Ezekielì ko mọ awhàn godo tọn he lọ po ahọlu lẹ po podọ po awhànfüntọ he na yín máhetọ to e mẹ lẹpo po, bo sọ hẹn ehe wá hinhónnu dọ, “Podọ hiẹ, visunnu gbẹtọ tọn, lé wẹ Oklunọ Ji-wheyewhe dọ: Dohó hlan ohẹ hunkọ lẹpo tọn, podọ hlan gbékanlin danji tọn lẹpo, dọ, Bẹ mède plidopọ, bo wá; şinyan mède pli to awà lẹpo ji hlan avọ şie kọn he yẹn na sán na mì, yèdọ avọ daho de to osó Islaẹli tọn lẹ ji, na mì nido dù agbasalan bo sọ nù ohùn. Mìwle na dù agbasalan hlònhlònno lẹ tọn, bo sọ nù ohùn ahọvi aigba tọn lẹ tọn, agbò lẹ tọn, lẹngbọvu lẹ tọn, po alunkùn lẹ po tọn, oyínsú lẹ tọn, popo yetọn kanlìnyìnyìn Başani tọn lẹ. Mìwle nasọ dù ojó kaka mì do yín gígó, bo sọ nù ohùn kaka mì do yín múmúnọ, sọn avọ şie he yẹn ko sán na mì mẹ. Yè nasọ yí osó lẹ po kẹkẹ lẹ po do gọ mì, po omẹ hlònhlònno lẹ po, po omẹ awhàn tọn lẹpo po, to tafo şie ji, wẹ Oklunọ Ji-wheyewhe dọ” (EZEKIELI 39:17-20).

To ojìlẹ nẹ mẹ, omẹ awe he yín aşıpatọ titegbe lẹ, yèdọ ogán politiki tọn po ogán agùn tọn na yín dindòn gbẹte dlán miyọn hihla mẹ. “Yẹn sọ mọ kanlin lọ, ahọlu aigba tọn lẹ, po awhànpa yetọn lẹ po, plidopọ nado fù-nawhàn hẹ ewọ he sinai to osó ji po awhànpa etọn po. Yè sọ wlé kanlin lọ, po yewhegán lalonọ etọn po ga, he nọ to ohia basi to nukọn etọn, he é do nọ klo yé he yí **ohia kanlin lọ tọn lẹ, po yé he nọ litaina boşıọ etọn lẹ po**. Omẹ awe he lẹ wẹ yè dòn gbẹte dlán miyọn hihla mẹ, he nọ yí whèmi do ji” (OSQHIA 19:19-20).

Do ayi e go, awhàn godo tọn he lọ ma na tindo ogàntọ awhàn tọn mọ medepope ma nasọ hòngán gba. Na awhànfüntọ he na wá gbọn aşıpi-pa Satani losu tọn dali sọn Agewàji jẹ aigba Islaẹli tọn ji lẹpo ma na gán gba. Enẹwutu, yè wlán ẹn, dọ, “Omẹ he pò lẹpo wẹ yè yí ohi ewọ he sinai to osó ji tọn do hù, ohi he tónsọn onù etọn mẹ jẹgbonu: ohẹ lẹpo sọ gọhò to agbasalan yetọn dùdù mẹ” (OSQHIA 19:21).

“Yẹn nasọ yí azònylankan po ohùn po do dowhègbè do ewọ ji: yẹn bo nasọ jà do e ji, podọ do awhànpa daho etọn lẹ ji, podọ do akọta susu he tin to e de lẹ ji, jikunfinfán wududu de, po kẹnjikun daho lẹ po, miyọn, po owhèmi po. Yẹn bo nasọ jlayinna dẹ, bo sọ klán dẹ do wiwé, yẹn nasọ hẹn dẹ zùn

yinyónen to nukun akọta susu ɬon mẹ; yé bo nasọ yónen ɖo yẹn wẹ Oklunọ” (EZEKIELI 38:22-23).

OTA 20

Biblá Satani ɬon

Fónsónkú pipé tintan yisenọ he yé ko hù lẹ ɬon

Aholudù Owhe Foton ɬon

To bibénu ota kòtọ lẹ ɬon, yé ɖo núhe jọ do Satani go hlan mí, yèdọ mēhe yín dòdó onú ylankan lẹpo ɬon, podọ kèntọ Jiwheyewhe ɬon. Ewọ na yín bibla bo sọ yín dindón dlan odò mapote mẹ. *“Yẹn sọ mọ angeli de jete sọn olon mẹ ja odò, é tindo hènghùgàn odò mapote lẹ ɬon, kògàn daho de sọ tin to alọ eton mẹ. É sọ dè alọ bo hẹn dlagoni lẹ, odàn hóhó lẹ, he yín Lẹgba Satani, bo dogàn ẹn hò owhe foton, bo dòn ẹn dlan odò mapote lẹ mẹ, bo súnúdo é, bo yí hiadonu do tlẹ ẹ, na é kọ akọta lẹ bà blo, kaka owhe foton nado pé: to enẹgodo yè nasọ jo é dote whenu gli de”* (OSQHIA 20:1-3).

Kedédilé mí ko mọ dó to ota wiawe mẹ, yé ko dòn Satani po hodoto eton lẹ po dlan aigba to ojẹ jiyiyi Asivu lẹ ɬon ɬon mẹ. Şigba to ofi, yé ɖo hlan mí é na yín dindón dlan sọn aigba ji biọ odò mapote mẹ. Enẹwutu, yewhegán Isaia hopana mí ɖo awhànpa goyító he zé ede yiji lẹ ɬon lẹpo, enẹ wẹ nado ɖo, ɖo, yé he tin hẹ Satani lẹpo, na yín mesáyana po aşıpatọ aihon ɬon he jeagodo Oklunọ lẹpo po plidopọ do ogànho mẹ (ISAIA 24:21-23). Podọ Paul whlàn dogbon huhlón po ogán he lẹ po he ji yé ko dù do bo sọ to aglinjẹ gbọn Jiwheyewhe dali to Klisti mẹ ɬon lẹ dali (KOLOSINU 2:15). Dinvie, huhlón kèntọ ɬon he ji yé ko dù do he lẹ pó gbésọ tin to ogbè to agahome. Enẹwutu wẹ Paul do wlánwé hlan yisenọ lẹ nado hoavùn gbigbonọ he lẹ. *“Na e ma yín agbasalan po ohùn po wẹ míwle to ahidi hẹ gba, şigba hẹ ogán lẹ, hẹ huhlón lẹ, hẹ nukonto zinvlu aihon he ɬon lẹ, hẹ nútẹgbè gbigbonọ lẹ to oten he tin to olon lẹ mẹ”* (EFESUNU 6:12).

To Owé OSQHIA 20:4 tọn mẹ, yè do núyiwà vivè titegbe awe delẹ hia mí, ehe na sọawúhia jẹnukonna bibénu Owhe Fọtón tọn. Tintan tọn, enẹ wẹ whèdida he na wá jẹnukon de, nado dọ dọ, whèsuna na yín bibasi. Podọ awetọ lọ wẹ yín dọ, yé he yè hù to hùhùsúdo whenu lẹ to ojẹ homẹken tọn mẹ lẹ na gòwá nògbè whladopo dogó. “Yen sọ mọ ofin lẹ, yé sinai to yé jì, yè sọ ná whèdida hlan yé, yen sọ mọ **alindon** yé he yè gbòtana na okunnuhó Jesu tọn, po ohó Jiwheyewhe tọn po tọn wutu, podọ yé he ma ko litaina **kanlin lọ**, podọ na **boşio eton**, kavi yé he ma ko yí **ohia eton** do nukon yeton, kavi to alọ yeton mẹ; yé tin to ogbè, bo sọ to ahọludù hẹ Klisti hò owhe fọtón” (OSQHIA 20:4).

To owéwinwlan he mẹ, mí ma mọ dọ yè dọhó de dogbon Bèyilonmẹ dali, kavi dogbon Núdùdù Alọwle Hùnwhẹ tọn dali gba, na núhe mí hia to ota 20 he lọ mẹ sọawúhia to Bèyilonmẹ godo podọ to Núdùdù Alọwle Hùnwhẹ tọn godo. Na Ohó Jiwheyewhe tọn sọgbè to ninòmẹ popo mẹ. Dinvie, mí tindo nukunnumojenugo godogodo tọn lọ to ofi dogbon hùhùsúdo yé he yín nugbonọ to ojẹ nukunbibia tọn mẹ lẹ bọ yé ma sọ kẹaloyi ohia lọ, kavi bo sọ litaina boşio lọ gba.

Podọ whèdida he tọn yè dọ to ofi, na sọawúhia jẹnukonna bibénu Ahọludù lọ tọn, bo ma nasọ yín wuwlu po Whèdida Ofin Wéwé lọ tọn po gba, yèdọ to whenuena oşio lẹpo na fọtite bo nasọ yín mēdawhèna.

Yewhegán Daniẹli wlan dogbon whèdida he sọgbè lọ tọn dali bo sọ dọhó dólé, dọ, “Yen to pinpón yè do zé ofin dlan ai, bọ mēde he yín hóhótọ azán lẹ tọn sinai: avò eton yín wéwé di osin-agó, podọ odà ota eton tọn taidi lengbọfún wiwé; ozòlọ miyonnọ lẹ wẹ ofin eton, podọ kẹkẹfọ eton miyón jijji. Asisà miyonnọ de tónjẹgbonu sọn ewọ nukon wá: fọtón fọtón lẹ to devizónwà hlan ẹn, podọ fọtón ao donu fọtón ao şite to ewọ nukon: yè zé whèdida lọ dai, yè sọ hùn owé lẹ... Yen sọ mọ to núnimọ ozán lọ mẹ tọn lẹ mẹ, bo, dayi e go, mēde po asọ olon tọn lẹ po taidi visunnu gbẹtọ tọn de wá finẹ, ewọ sọ wá yèdọ jẹ hóhótọ azán lẹ tọn lọ de, yé sọ hẹn ewọ wá sẹpọ ewọ nukon. Yè sọ yí ahọluigba na ẹn finẹ, po gigo po, po ahọludù de po, na gbẹtọ lẹpo, po akọta lẹ po, po ogbè lẹ po nado nọ sẹn ẹn: ahọluigba madopòdò de wẹ ahọluigba eton, he ma na juwáyì, podọ **ahọludù eton**, enẹ he ma na yín vivà” (DANIẸLI 7:9-10, 13-14).

Dinvie, eyín Jiwheyewhe yín didohia taidi Hóhótọ Azán lẹ tọn lọ, enẹ ma to didohia ọ Ewọ yín tógbó-tógbó he ko poyonho de gba; na Gbigbo wẹ Ewọ, É ma tindo bibẹnu kavi vivonu gba. To ofi, yẹ do É hia di Whèdatọ to aṣẹpipa Eton he yiaga lọ mẹ, enẹwutu wẹ odà Eton do wẹ di lẹngbofún. Do ayi e go, whèdatọ daho lẹ nọ jló É bo sọ nọ ṣinyon odà wéwé de do ota. Podọ awúṣohia Oklunọ Jiwheyewhe tọn to ninọmẹ he lọ mẹ kẹdẹdi Whèdatọ to aṣẹpipa Eton po jije Eton po dohia.

Podọ kẹdẹdidlé e te to Owé Osohia tọn mẹ dó, modopolọ wẹ e te to hinhonnu dó to Owé Daniẹli tọn mẹ, ọ whèdida he lọ na sọawúhia to opòdo owhèta he lọ tọn. Enẹwutu, yewhegán Daniẹli yi to tadèna he kàn apáwhé vivonu lọ tọn to nukonyiyi dinvie tọn mẹ, bo ma sọ yín to aṣẹludù owhe fọtọn lọ tọn godo gba, ọ, “*Yen pọn to ojẹ nẹ mẹ na ogbè ohó daho lẹ lọ tọn he azò lọ to didọ tọn wutu; yen to pinpọn yèdọ yè do hù gbékanlin lọ, bo sọ và agbasa eton, yè sọ jó e nado yi miyọn do mẹ ẹn. Podọ na pipòtọ gbékanlin lẹ lọ tọn tọn, yè yi aṣẹluigba yeton yi: gǎṣo yè hẹn ogbè yeton lẹ dité na osǎ de po ojẹ de po. Yen sọ mọ to númimọ ozán lọ mẹ tọn lẹ mẹ, bo, dayi e go, mède po aslọ olon tọn lẹ po taidi visunnu gbẹtọ tọn de wá fiṇẹ, ewọ sọ wá yèdọ jẹ hóhótọ azán lẹ tọn lọ de, yé sọ hẹn ewọ wá sẹpọ ewọ nukon. Yè sọ yi aṣẹluigba na ẹn fiṇẹ, po gigo po, po aṣẹludù de po, na gbẹtọ lẹpo, po akọta lẹ po, po ogbè lẹ po nado nọ sẹn ẹn: aṣẹluigba madopòdo de wẹ aṣẹluigba eton, he ma na juwáyì, podọ aṣẹludù eton, enẹ he ma na yín vivà*” (DANIẸLI 7:11-14).

Do ayi e go, Jesu Klisti He do Ede hia di Visunnu gbẹtọ na yi tẹnme Eton to whenenu bo sọ sinai to Ofin Gigo Eton tọn ji. “*Ṣigba Ovi gbẹtọ tọn na wá to gigo eton mẹ, po angẹli lẹpo po é po, whenenu wẹ é na sinai to ofin gigo eton tọn ji. Nukon eton wẹ yè na bẹ akọta lẹpo pli do: é nasọ klán yé dovò sọn yénozo go, dilé lẹngbohoto nọklán lẹngbo eton lẹ sọn gbogboe lẹ go dó*” (MATIU 25:31-32).

To Owé Daniẹli tọn mẹ, owé lẹ yín hùnhùndonùvo, ṣigba e ma yín Owé Ogbè tọn lọ gba. Na to fiṇẹ, mí hia dogbon gbékanlin he asiko yeton yín didè na owhe po azán lọ po tọn lẹ dali. Podọ Visunnu gbẹtọ tọn lọ sọ sọawúhia to nukon Hóhótọ Azán lẹ tọn tọn, bo yi huhlọn po gigo po, podọ **aṣẹludù** he na nọte kakadoi. Do ayi e go, onú helẹ pọ ma yín mimọ to owé winwlán he kàn whèdida godogodo tọn lọ gba. Núhe tin to Owé Daniẹli tọn po Owé Matiu tọn po mẹ, dọhó na yédele. Podọ to

ota 7 Danieli tòn lọ mẹ, yè dọhó dogbọn owèhè atòn-dá nukunbibia tòn lọ tòn dali. To whenenu, ahọludù aihọn he lọ tòn lẹ na dóalọte, bọ Ahọludù olon tòn nasọ yín didóai to aigba ji.

“Ewọ bo na nọ dọ ohó lẹ do Gigogán go, bo nasọ hẹn agbópé mẹwíwé Gigogán tòn lẹ: ewọ bo nasọ lẹn nado diọ ojẹ lẹ po osén lọ po; yè nasọ jó yé do alọ etọn mẹ kaka **ojẹ depolọ ojẹ lẹ po odá ojẹ de tọn po. Şigba whẹdida na sinai**, yé bo nasọ yí ahọluigba etọn yì, nado hùsúdo podọ nado và ẹ jẹ opòdò lọ. **Podọ ahọludù lọ** po ahọluigba lọ po, podọ kiklo ahọludù lẹ lọ tòn to olon Pete glọ, wẹ yè na ná hlan gbẹtọ lẹ sọn mẹwíwé Gigogán tòn lẹ mẹ: **ahọludù madopòdò de wẹ ahọludù etọn**, ahọluigba lẹpo na nọ sèn bo sọ sètónuna ẹn” (DANIELI 7:25-27). Onú he lẹ pó ma yín zinzán to whẹdida godogodo tòn whenu gba, na bibénu pipé yóyọ de wẹ na şẹ to aigba yóyọ de ji to whenenu.

To owéfọ Owé Wiwé tòn he lẹ mẹ, yè ma sọ dọ núdepope dogbọn fón-sónkú oşío lẹpo tòn dali kavi dogbọn dindón godogodo tòn lọ tòn to miyọn hihla mẹ tòn dali gba, şigba yé dọhó do *Visunnu gbẹtọ tọn* go, yèdọ Mèhe na dawhẹ to ahọludù aigba ji tòn lẹ şenşen, whẹpo É nado şẹ Ahọludù Etọn olon tòn lọ to aigba ji.

Ehe dopolọ sọ yín zinzán na Owé MATIU 25:34-40 tòn, yèdọ fie yè ma sọ hùn Owé Ogbẹ tòn lọ donuvo te gba, kẹdidedilẹ e na nọ to Whẹdajan Ofin Wéwé tòn lọ nukon dó. Do ayi e go, yè túnmẹ owéfọ Owé Wiwé mẹ tòn awe he lẹ jẹagò dilẹ e tin to alọdlẹndo Ofin Wéwé Whẹdida tòn lọ dó. Enẹ lọ ma sọ sọgbè to alọdepope mẹ gba. Podọ odohia devo lẹ wẹ sọ yín dọ, e ma yín omẹ dopodopo gba, şigba yè dawhẹna akọta he do dagbewà hia kavi he ma do dagbewà hlan *mẹmẹsunnu lẹ* gba, yèdọ Ju lẹ to ojẹ hpomẹkẹn yeton tòn mẹ. Mì sọ dayi e go, ehe na sọawúhia jẹnukonna bibénu ahọludù lọ tòn, enẹwutu Ahọlu lọ wẹ Mèhe to hódọ to ofi, e ma yín Whẹdatọ lọ gba: “*Whenenu wẹ **Ahọlu** na dọ hlan yé mẹhe to adusilọ eton mẹ lọ, dọmọ, Mì wá, mì donano Otọ şie tọn, mì dugú **ahọludù** he yé ko wlẹawu eton dai na mì sọn dòdó aihon tọn wá ... **Ahọlu** nasọ gblon, bo dọ hlan yé...*” Dinvie, Ahọludù lọ Whenu wẹ Owèhè Fọtón tòn, e ma yín to madopòdò mẹ gba (1 KOLINTINU 15:25).

Do ayi e go, yẹwhégán Isaia lọsu dẹnalo dọ whẹdida he lọ, dọ, “É na dawhẹ to akọta lẹ şenşen, é na wòhẹ omẹ susu: yé nasọ yí ohi yeton do tòn

agbogodoę: akota ma to na ze ohi do akota ji ba, mo ye ma to na plon awhanfün ba” (ISAIA 2:4).

To whèdida he lo kòn, aposteli wiawe le na sinai po Okluno yeton po bo nasò dawhèna whendo wiawe Israèli ton le. “Jesu sò dọ hlan yé, dọmọ, Nugbo wẹ yẹn dọ hlan mì, dọ, Mì mēhe ko hodo mì to vọji mē, whenuena Ovi gbẹtọ ton na sinai to ofin gigo eton ton ji, mìwlẹ ga na sinai to ofin wiawe ji, bo to whèdana whendo wiawe Israèli ton le” (MATIU 19:28).

Whenenu omẹ Jiwheyewhe ton sòn akota le mẹ na wá sinai he Ẹ ga, bo nasò dawhèna akota le jẹnukonna ahọludù. “Mì ma yónen dọ mēwíwé le na dawhèna aihon? Eyín yé na dawhèna aihon gbọn mì dali, bé mì yín mēmajẹ nado dawhèna owhèhó he whèhúgan le?” (1 KOLINTINU 6:2). Enẹwutu, onú popo nọ sọawúhia to osá sisó lo mẹ po Jiwheyewhe po. Podọ núhe yé dọ dogbọn Núdùdù Alọwle Hùnwhe ton kòn dali na sọawúhia to finẹ, modoplo wẹ to Ahọludù Owhe Fọtón ton whenu, podọ ga po whèdida alopālọpa lepo po.

Enẹwutu, mēhe yé hù to nukunbibia mẹ, na yín máhẹto to fónsonkú tintan mẹ, bo nasò yín máhẹto to Ahọludù lo mẹ. Enẹwutu ga, yisenọ lepo dóna tindo ojlo dagbe nado yín nugbonọ kaka jẹ okú, na mēde-pope ma modona awhànpa he mẹ ewo na yi mọ ede te gba. Eyín mēde tin to apáde Asivu he yé dè lo ton mẹ, kavi yín apáde agùn he yé ylo lo ton, bé whenenu nugbonọ le wẹ yé dóna dóyeyidogona to onú popo mẹ.

Dinvie, yisenọ he ma tin to awhànpa he yé ko dè sòn oviplónji le lo mẹ le, podọ to whenenu yé ma na tin to Báyilonmẹ mẹ podọ to Núdùdù Alọwle Hùnwhe lo ton kòn gba, enẹwutu yé dóhùdo nado yín nugbonọ, na to tódidó mẹ dọ eyín yé tle ton gbọn nukunbibia mẹ, yé na yín máhẹto to Ahọludù lo Whenu (Mì pón OSQHIA 7, apáwhé aweto).

Podọ mēhe yé na hù to Ju le mẹ to hiadonu atóntọ mẹ le na nọte kaka jẹ whenuena omẹ he pò le na yín hùhù ga kẹdédilé yé ko hù yéwlẹ dó. To otẹn awelẹ mẹ, ohó titegbe lo wẹ **“alindon le”**. “... **ayiha** yé he yé hù na ohó Jiwheyewhe ton...” – “... yẹn sọ mọ **alindon** yé he yé gbótana na okunnuhó Jesu ton, po ohó Jiwheyewhe ton po ton wutu...” (OSQHIA 6:9; OSQHIA 20:4). Eyín mí pón hlan fónsonkú Jesu Klisti ton po yé he fón-

tite po É po lẹ po kẹdẹdi Owé Matiu 27 tọn, kavi di fónsónkú to kọléwá Klisti tọn whenu (1 KỌLINTINU 15; 1 TƏSALONIKA 4; po owéfọ de-vodevo lẹ po), kavi di awhànpa he na tin to opòdò nukunbibia tọn mẹ lẹ tọn, **yé omẹ pó sọn wiwá Oklunọ tọn tintan whenu lẹ jẹ bibẹnu Ahọludù Owhe Fọtón tọn whenu, yèdọ yé he fọtite lẹ na tin to “fón-sónkú tintan” tọn mẹ.**

“Şigba oşio he pò lẹ ma tin to ogbè bà kaka owhe fọtón nado pé. Ehe wẹ fónsónkú tintan. Donano, mẹwiwé wẹ ewọ he tindo tẹnmẹ to fónsónkú tintan lọ mẹ: mẹmọtónhunkọ ji wẹ okú awetọ matindo huhlọn de te, şigba yé na yín yewhenọ Jiwheyewhe tọn lẹ po Klisti tọn po, bo nasọ dùahọlu hẹ ẹ hò owhe fọtón” (OSQHIA 20:5-6). To ojẹ nẹ mẹ, osọha yé he yín fónsónkú tintan tọn lẹ tọn na sọgbè.

To afọ 7-9 tọn mẹ, yè dọ núhe na jọ hlan mí to kleun mẹ, yèdọ to whenu pẹvi de mẹ to opòdò Ahọludù Owhe Fọtón lọ tọn tọn. *“Whenue-na owhe fọtón na pé wó, yé na tún Satani dote sọn gànhò etọn mẹ jẹgbonu, é nasọ tọn yi nado kọ akọta he tin to adà enẹ aigba tọn lẹ mẹ, Gogi po Magogi po, nado bẹ yé plidopọ hlan awhàn: sọha yé mehe tọn taidi tókén ohù tọn. Yé sọ heji gbọn gbigblo aigba tọn mẹ yi, bo sọ lẹdọ osla mẹwiwé lẹ tọn pé, po otò daho yinwanna lọ po: miyọn sọ flẹ sọn Jiwheyewhe de sọn olon mẹ bo hù yé súdo”* (OSQHIA 20:7-9).

Densolé Satani na tọnjẹgbonu sọn odò mapdote mẹ, to tẹndodopolọ mẹ, é na kọ yé akọta mayisenọ he tin to aigba ji lẹ. To Ahọludù Whèta lọ tọn whenu, yè paşena yé to jijọho mẹ, şigba na yé ma tindo dọpón mède titi po Jiwheyewhe po gbédé wutu, bo ma sọ yón owhe dọgbọ yeton to Klisti gba wutu, yé gbẹsọ yín mẹkinklán sọn Ede. Enẹwutu wẹ dindón godogodo tọn lọ na wá Satani po yé he tin to aşepipa eton glọ lẹ po ji to whenenu.

“... miyọn sọ flẹ sọn Jiwheyewhe de sọn olon mẹ bo hù yé súdo. Yè sọ dòn Legba he kọ yé sọ yi dlán miyọn hihla po whèmi tọn po mẹ, fie kanlin lọ po yewhegán lalonọ lọ po te” (OSQHIA 20:9-10).

Kanlin lọ po yewhegán lalonọ lọ po ko yín dindòndlán do miyọn hihla po whèmi tọn po mẹ dote (OSQHIA 19:20).

Dinvie, awhànpa kòndopóatónyínyín tọn he yín hógbè jonọ tọn he, yèdọ: Satani po kanlin lọ po, po yewhegán lalonọ lọ po na wá tin to opó

po yé he tin to ogló aṣepipa yeton ton lẹ po to whenenu. Podọ yé ma nasọ tin gbède ba kakadoi. Mọ mí ma sọ to na mọ yé kavi sè ohó de dogbon yeton dali gbèdé bà.

Fónsónkú awetọ po whèdida godogodo mẹ ton lọ po

To Owé OSQHIA 20:11-15 ton mẹ, mí mọ odohia whèdida godogodo ton lọ ton. Owé winwlán he lọ tin hinhónnu, podọ kẹdẹdi owéfọ Owé Wiwé ton devodevo lẹ, ehe lọ ma dóhudo túnmẹ depope ton gba. *“Yẹn sọ mọ ofin wéwé daho de, po ewọ he sinai to e ji po, nukon mēheton aigba po olon po honyi te; yé ma sọ mọ tēnmẹ de na yé bà. Yẹn sọ mọ oṣiọ lẹ, pẹvi po daho po, yé ṣite to Jiwheyewhe nukon; yé sọ hùn owé lẹ dai; yé sọ hùn owé devo de dai, he yín owé ogbẹ ton; yé sọ dawhèna oṣiọ lẹ sọn onú he yé wlán do owé lẹ lọ lẹ mẹ, kẹdẹdi azón yeton lẹ. Ohù hẹn oṣiọ he to e mẹ lẹ jeage; okú po kútómẹ po sọ hẹn oṣiọ he tin to yé mẹ lẹ jeage: yé sọ dawhèna yé dopodopo kẹdẹdi azón yeton lẹ. Okú po kútómẹ po wẹ yé sọ dọn yì dlán miyọn hihla mẹ. Ehe wẹ okú awetọ. Mēdepope he yé ma mọ yín winwlán do **owé ogbẹ** ton mẹ, yé dọn ẹn yì dlán miyọn hihla mẹ”* (OSQHIA 20:11-15).

To whèdida godogodo ton he lọ kọn, omẹ delẹ sọ tin he yé mọ oyín yeton to Owé Ogbẹ ton lọ mẹ ga. Yéwle ko mọ ogbẹ madopòdo yí to whenuena yé tin to aigba ji. Enẹwutu, okú awetọ lọ ma dóhuhlọn depope do yé gba. Do ayi e go, okú tintan lọ nọ sọawúhia to whenuena alindọn lọ jó agbasa lọ do; podọ okú awetọ lọ nọ sọawúhia to whenuena gbigbo lọ jó alindọn lọ do. Whenenu wẹ he na yín ṣiṣẹ, dọ, *“alindọn he wàylando, é na kú”* (EZEKIELI 18:4). To ofi, ylando ma yín sẹngbigba osẹn Jiwheyewhe ton hlan mēde titi kẹdẹ gba, bo nasọ ylanwhèdo Jiwheyewhe Ganhunupo go, na omẹ lẹpo wẹ wàylan bo sọ whète do gigo Jiwheyewhe ton go wutu. Ṣigba to ofi, mí to hódọ do ylando okú mayise ton ton go, yèdọ ehe ton Oklunọ míton dọ, dọmọ, *“Enẹwutu wẹ yẹn dọ hlan mì, dọ, Mì na kú to ylando mìton mẹ: na **eyín mì ma yise dọ yẹn lọ wẹ, mì na kú to ylando mìton mẹ**”* (JOHANU 8:24). To egbẹ, ylando mayise ton wẹ nọ yín owhejijọ gbẹtọ ton nado kú to ylando he mẹ é to ninọ. Do ayi e go, ale yise ton azónwádótana fligọ ton wẹ yín jóna ylando pipé, po whèsùna po, podọ po ogbẹ madopòdo po.

Na Klisti kẹdẹ mẹ wẹ Jiwheyewhe do Ede hia te nado whlẹn mí gán, podọ gbọn yise kẹdẹ dali to Ewọ mẹ, mí sọgan yín mẹwhlẹngán te. *“Ehe sọ wẹ kunnudidè, dọ Jiwheyewhe ná ogbẹ madopòdo hlan mí, ogbẹ he tin to Ovi etọn mẹ. Ewọ he tindo Ovi tindo ogbẹ; ewọ he ma sọ tindo Ovi, matindo ogbẹ gba”* (1 JOHANU 5:11-12).

Dinvie, mēdepope he tin to aigba ji, bo ma sọ yín máhẹtọ to fónsọnkú tintan mẹ, nọ sọawúhia to whèdida godogodo tọn lọ nukọn. Yè bo nasọ dawhẹna yé kẹdẹdi azọn yetọn he yé wà to ogbẹ whenu yetọn lẹ. Na mēhe yise to Klisti mẹ lẹ tin, mọwẹ yé he ma sọ yise to É mẹ lẹ sọ tin dó ga. Enẹwutu, mēdepope he yè ma mọ yín winwlán to Owé Ogbẹ tọn mẹ na yín dindọn dlán miyọn hihla mẹ. Enẹ wẹ okú awetọ he matindo ogbẹ. Na mí ma sọ to na mọ yé gbèdè bà. To whenenu, Jiwheyewhe na sẹ po dòdónu yóyọ de po to aigba ji po ovi Etọn lẹ po.

OTA 21

Lilá olọn yóyọ po aigba yóyọ po tọn

Gigo Jelusalem Yóyọ lọ tọn

Nòtẹn omẹ dindọn lẹ tọn he dobu

Afọ tintan ota 21 lọ tọn tin to vivonu ota 20 lọ tọn. To whèdida godogodo tọn lọ godo, ojłẹ na biọ madopòdo mẹ, bọ núhe Ohó lọ ko dọdai na yín sịsẹ; whenenu wẹ olọn yóyọ po aigba yóyọ po na sọawúhia. *“Yẹn sọ mọ olọn yóyọ de, po aigba yóyọ de po: na olọn tintan, po aigba tintan po ko juwáyì, ohù ma sọ tin bà”* (OSQHIA 21:1).

Do ayi e go, Oklunọ ko lá olọn yóyọ de po aigba yóyọ de po dote gbọn yewhégán Isaia dali, dọ: *“Sa pọn, yẹn na dá olọn yóyọ lẹ po aigba yóyọ de po: yè ma na flin hóhó tọn, mọ yé ma na wá linlẹn mẹ”* (ISAIA 65:17).

Podọ aposteli Pita lọsu sọ dẹnalođo enẹ lọ to pinpọn mẹ, *“Sígba di opagbè etọn, míwlẹ to nukundó olọn yóyọ lẹ, po aigba yóyọ de po, ofi he dódó nonọ”* (2 PITA 3:13).

Do ayi e go, Johanu dọhó pagbè he kàn olon yóyọ lọ po aigba yóyọ lọ po tọn, ẹgba to enẹgodo, ẹ sọ dọhó dogbon Jelusalem yóyọ he to teje sọn olon mẹ ja tọn dali, podọ dogbon ninọmẹ he na sọawúhia to Ahọludù lọ whenu tọn dali ga. Mọwẹ yẹwhegán Isaia ọsu sọ dẹnalođo olon yóyọ lọ po aigba yóyọ lọ po dó, to whenenu, ẹ sọ to nukonyi to ninọmẹ he na sọawúhia to Ahọludù Owè Fọtọn tọn whenu lọ dohia to Owè ISAIA 65:18-25 tọn mẹ. E sọ yín kinkandai dọ yè nasọ jivi lẹ podọ yopo na kú whenuena ẹ sọ owè kanwe-kò mọho; yé na gbá ohò lẹ, yé nasọ do vẹnglẹ lẹ. Na mọwẹ ogbèdùdù nasọ to nukonyi dó po tòmẹnu aigba tọn lẹ po to Ahọludù lọ whenu po vogbingbon dopo de po, dọ, yè ko blá Satani. Enẹwutu, ohla po lẹngbovu po na dùnú dopọ (ISAIA 11:6; ISAIA 65:25; po devodevo lẹ po).

To aigba yóyọ lọ ji, osẹn madopodo Jiwheyewhe tọn lẹ na tin to huhlọn mẹ, bo ma tindo ojẹ de kẹdẹdilẹ yè dohia dó gbọn Isaia dali. Ẹ dọ dọ, agbasalan lẹpo dóna nọ sọawúhia to Oklunọ nukon nado nọ sẹn Ẹn to azán Saba tọn ji to osẹ lẹ mẹ, podọ osùn yóyọ tọn to opodo osùn lẹ lọ tọn. Ninọmẹ he yè dohia to Owè ISAIA 66:24 tọn mẹ sọgan yín núhe ma na tin to aigba yóyọ lọ ji gba. *“Yé na tónjegbonu, bo pón oṣiọ gbẹtọ he ko sate do ogo ẹ lẹ tọn; na owe yeton ma na kú, mọ miyọn yeton ma na si; yé nasọ yín núgbewanna de hlan agbasalan lẹpo”*. Oklunọ Ọsu dẹnalođo owé winwlan he lọ to Owé MALKU 9:48 tọn mẹ. Na sọn aigba yóyọ lọ ji, azọ hóhó he na heji yi jẹ olon yóyọ lọ de ma na tin lala gba.

Enẹwutu, Jelusalem Yóyọ he ko tin dote dóna gbọnvo do olon yóyọ lọ po aigba yóyọ lọ po go. Númọto lọ sọ yi nukon to hódido eton dogbon enẹ lọ tọn dali dólẹ, dọ: *“Yen Johanu sọ mọ otò wiwé lọ, Jelusalem yóyọ, to teje sọn olon mẹ ja sọn Jiwheyewhe de, he yè wléawuna di asiyóyọ de he yè dóasọna na asú eton. Yen sọ sẹ ogbè daho de sọn olon mẹ to didomọ, Do ayi e go, gohò Jiwheyewhe tọn tin to gbẹtọ lẹ de, ewọ nasọ nọhẹ yé, yé na yín omẹ eton, Jiwheyewhe ọsu nasọ nọhẹ yé, bo nasọ yín Jiwheyewhe yeton. Jiwheyewhe nasọ súnsún dasin lẹpo sẹ sọn nukun yeton mẹ; okú ma nasọ tin bà, kavi awúbla, kavi avi, mọ awufiẹsa ma na tin bà: na onú tintan lẹ ko juwáyì”* (OSQHIA 21:2-4).

To owé winwlan he mẹ, alọdlando lọ yín hlan Jelusalem yóyọ lọ, ehe yè zẹjledo Asivu lọ go. Enẹwutu, e to dandan mẹ dọ mí ni pón hlan apáwhé dopo, dọ Jelusalem yóyọ taidi finọten Asivu lọ tọn, podọ to

apáwhé awetọ, Jelusalẹm aigba ji ọn to Osó Zìọni ọn ji taidi finọtẹn Ju he yẹ ko dẹ lẹ ọn. Na yẹ ko do onú popo hia, ẹigba mí dóna zé vogbingbon do yẹ ẹẹnẹn nado modona awhanpa nahunkọ ọn wẹ, kavi menụ wẹ, kavi etẹwẹ enẹ lẹ yín. Na whedepopenu he mí hia dogbon Jelusalẹm yọyọ ọn dali, Asivu lẹ ọn wẹ enẹ lẹ nọ yín; podọ whenuena mí hia dogbon Jelusalẹm aigba ji lẹ ọn dali, enẹ lẹ nọ kàn Israẹli.

“Ẹigba osó Zìọni ọn ji wẹ mì wá ẹ, podọ otódaho Jiwheyẹwhe ogbẹnọ lẹ ọn mẹ, Jelusalẹm olọn ọn, podọ ogbẹ anẹli lẹ ọn he madóhíhia mẹ; wá ogbẹ daho, agùn plọnji lẹ ọn mẹ, he yẹ ko wlánwé etọn to olọn mẹ...” (HEBLU 12:22-23).

Dinvie, hlan Jelusalẹm aigba ji ọn lẹ, odohia he lẹ yín bibasai, dọ, *“Ewọ nasọ hẹn nukunmenụ he yẹ ẹinyọn nukun na gbẹtọ lẹpo gble to osó he ji, nukunmenụ he yẹ dẹn ẹinyọn akọta lẹpo ji. Ewọ na zé okú mì to awhangbigba mẹ; Oklunọ Jiwheyẹwhe nasọ súnsún dasin sọn nukun lẹpo mẹ; é nasọ dẹ vlẹko omẹ etọn lẹ ọn sọn aihọn leppo mẹ: na Oklunọ ko dọ ẹ”* (ISAIA 25:7-8).

To Núdùdù Alọwle Hùnwẹ ọn godo, Asivu lẹ na yín yiylọ dọ Yọnnu Lẹngbọvu lẹ ọn, ẹigba jẹnukọnna Alọwle lẹ Asivu wẹ ewọ yín. Gbon ogbẹ ohia wuntuntun ọn he lẹ ọn dali, mí sọgan hodo Oklunọ to vlẹkẹsi mẹ dilẹ titọ Etọn whlẹngan ọn ko wá gbẹsisọ mẹ dọ. Enẹwutu, godo he yẹ ko zé ovi-plọnji Agùn-Asivu lẹ ọn sọ yí, yẹ na yí gohọ yetọn lẹ to Jelusalẹm yọyọ lẹ mẹ. Enẹwutu wẹ Asivu lẹ do yín jijlẹdo Jelusalẹm yọyọlẹ go, podọ Israẹli do aigba ọn lẹ go.

Podọ kẹdẹdilẹ yẹ ko wlandai dọ, Jelusalẹm Yọyọ lẹ na jẹtẹ wá odọ bo nasọ tin to Jelusalẹm hóhó lẹ ji. Enẹwutu, ninọmẹ awele yín zinzán, na Jiwheyẹwhe na nonọ Jelusalẹm awele. É na nonọ**aga** yetọn, É nasọ nonọ **he** yẹ. *“Do ayi e go, gohọ Jiwheyẹwhe **tin** to gbẹtọ lẹ de, ewọ nasọ **nọhẹ** yẹ, yẹ na yín omẹ etọn, Jiwheyẹwhe lọsu nasọ **nọhẹ** yẹ, bo nasọ yín Jiwheyẹwhe yetọn”* (OSQHIA 21:3).

To Owé OSQHIA 7:15 ọn mẹ, mí hia dọ, *“... Podọ ewọ he sinai to ofin lẹ ji nasọ dẹn gohọ etọn do yẹ ji”*. Do ayi e go, yẹwhẹgán Isaia ko mọ awúsọhia ehe ọn ọn lẹ dote to Gbigbọ mẹ: *“Oklunọ na kọn aslọ **do** aisintẹn osó Zìọni ọn lẹpo ji, podọ **do** agùn etọn ji, azòflizọ to okle, po hinhọn*

*ozodé tòn po to ozánmẹ: na ałọsinyonmẹjina tin to gigo lẹpo **ji*** (ISAIA 4:5).

Whenenu, e nasọ taidi lé Jiwheyewhe jló dó to whéwhéwhenu. Na nugbo wẹ onú lẹpo. Podọ hlan omẹ dele, e na yín dọ Ewọ na tin to yé **ji**; podọ hlan omẹ devo lẹ, É na tin to yé **mẹ** podọ **he** yé. To pinpón hlan Asivu lọ, yè mẹhe yín awhàngbatọ lẹ, bo sọ tin to Jelusalẹm Yóyọ mẹ, ohógbè he yè zán to finẹ lọ wẹ yín, “**he** yé”. Na yé he tin to Jelusalẹm jowamọ tòn lọ mẹ lẹ, hógbè he yè wlán hlan yé wẹ yín, “**do** yé **ji**”. Dinvie, nugbo wẹ odohia dopodopo to kòndopọ he mẹ e jẹ dọ e ninọ.

Dinvie, Oklunọ tin po Omẹ Etọn lẹ po to Gbigbo mẹ. To gbaungba to Ahọludù Whèta lọ tòn whenu, É na nọ ninọmẹ agbasa tòn de mẹ hlan yé he **ji** É na nọ podọ omẹ he pò lẹ, Ewọ na **nọhe** yé. Whenenu wẹ Gigo Etọn na gọ aigba lẹpo ji. Podọ ahọludù Etọn na tin to aihon lẹpo ji.

“Ewọ he sọ sinai to ofin lọ ji dọmọ, Pón, yẹn diọ onú lẹpo zùn yóyọ. É sọ dọ hlan mi, dọmọ, Wlánwé: ohó hele dódó po nugbo po wẹ” (OSQHIA 21:5). Kàndéji to Ohó Jiwheyewhe tòn mẹ wẹ yín kàndéji he yìji hú mayise lẹpo, podọ to ojẹ dopolọ mẹ, e sọ yín kàndéji dọ onú popo na nọ lé Jiwheyewhe ko dọ dó. Enẹwutu, yè zé yisenọ do aga hú mayise dopodopo bo nasọ gbojẹ to Jiwheyewhe mẹ. Na kàndéji lọ ma yín to gbẹtọ de mẹ gba, na kàndéji lọ nọ tónsọ Jiwheyewhe de gbọn Ohó lọ dali, bo sọ yín ałọkeyí gbọn omẹ dopodopo he yise dali.

Do ayi e go, Omẹ dopo He dọhó bo sọ wàzón onú popo tòn wẹ Ganhunupo lọ. Enẹwutu, É dawhá dọmọ, “É sọ dọ hlan mi, dọ, E vò. Yẹn wẹ Alfa, yẹn wẹ Omega, odòdó, opòdo. Yẹn nasọ ná ewọ he nùgblahu nù sọn asisà osìn ogbè tòn mẹ vọnu” (OSQHIA 21:6). Dinvie, núhe sẹ sọn É mẹ lẹpo nasọ wá gbèsisọ mẹ to Ewọ mẹ, na gbọn Ewọ mẹ podọ hlan Ewọ wẹ onú popo yín bibasi hlan Gigo Etọn. “Ewọ he gbawhàn wẹ na dùgú onú popo tòn; yẹn nasọ yín Jiwheyewhe etọn, ewọ nasọ yín ovi sẹ” (OSQHIA 21:7).

To owéfo he lọ mẹ, e yín didohia dọ yè dọhó hlan awhànpa awhàngbatọ lẹ tòn, na hlan yé wẹ pagbè ałọpālọpa lẹ yín dido hlan to Owé Osọhia 2 po ota 3 tòn po. Whenenu wẹ yé na dó yé ai kẹdẹdi ogúdùtọ Jiwheyewhe tòn he dùgú onú popo tòn, na ojlo Etọn he ko tin to Alẹnù

Ewlòsu tòn mè. Na yé wẹ whédùtò nugbo lẹ hẹ Jesu Klisti (LOMUNU 8:17).

To owéfọ vòvo lẹ mè, yè dọ hlan mí dogbọn ninòmẹ po wiwà po he mè visunnu po viyònnu Jiwheyẹwhe tòn lẹ po na nonò po É po tòn dali, yèdọ mèhe mè hógbè he sògbè he lẹ pọ yín hinhenşè nugbo te gbọn, dọ, *“Bo na yín Otó de hlan mì, mìwlẹ nasọ yín ovisunnu şie lẹ, podọ oviyònnu şie lẹ, wẹ Oklunọ Ganhunupo dọ”* (2 KÒLINTINU 6:18). *“Na omẹ sọha he yè hlẹali gbọn Gbigbo Jiwheyẹwhe tòn dali, yé wẹ ovi Jiwheyẹwhe tòn”* (LOMUNU 8:14).

To ota he lọ mè, afọ 8 lọ dọhó dogbọn yé he ma jó yédele nado yín didóai to titò Jiwheyẹwhe tòn mè lẹ dali. Nado zéjledọ Mefligò lẹ go, yè dọhó dogbọn yé he diónukunsọ Jiwheyẹwhe lẹ tòn dali, bo jeagòdo É, bo sọ gbẹ whlengan lẹ tòn dali, dọ, *“Şigba obútonọ lẹ, po mayisenọ lẹ po, gbigbleto lẹ, po hlónhuto lẹ po, po ayòdetọ lẹ po, owòntọ lẹ, boşiosèntọ lẹ, po lalonọ lepo po na tindo tẹnme yeton to ofi hihla he to miyónji po whèmì po tòn mè, **ehe wẹ okú awetọ**”* (OSQHIA 21:8).

To owéfọ he lọ mè, e ma yín hlónhuto lẹ po owòntọ lẹ po, boşiosèntọ lẹ po lalonọ lẹ po kẹde tòn wẹ yè to didọ to ofi gba, şigba mayisenọ lepo tòn ga. Na yéwlẹ wẹ mèhe gbẹ nado yise dọ Jiwheyẹwhe do Ede hia to Klisti mè nado hẹn whlengan wá na mí. Apòsteli Johanu dohia to ninòmẹ he dònme de mè dogbọn yé he mayise to Jiwheyẹwhe nugbo lọ kẹde mè tòn dali, dọ, *“Mẹhe yí Ovi Jiwheyẹwhe tòn sè, tindo kunnudidè to ede homẹ: ewọ he ma yí Jiwheyẹwhe sè, ko yí i do basi lalonọ; na é ma yí kinnudidè he Jiwheyẹwhe de gbọn Ovi eton dali sè wutu”* (1 JOHANU 5:10). Do ayi e go, Jiwheyẹwhe gbésọ to nugbno yín bọ gbẹtọ lepo ni yín lalonọ (LOMUNU 3:4). Enẹwutu, donano wẹ yé he sọgan yí Jiwheyẹwhe sè lẹ, e yín e ma yín mọ bé yé na dowhẹ Omẹ nugbonọ Dopolo dọ lalonọ wẹ Ewọ.

Dogbọn yisenọ nugbo lẹ tòn dali, Johanu wlánwé to ota dopolo mè, dọ, *“Mí sọ yónen dọ Ovi Jiwheyẹwhe tòn wá, bo sọ ná wuntùntùn mí, na mí nido yón ewọ he yín nugbo, mìwlẹ sọ tin to ewọ he yín nugbo mè, yèdọ to Jesu Klisti Ovi eton mè. Ehe wẹ Jiwheyẹwhe nugbo lọ po ogbè madopòdo po”* (1 JOHANU 5:20).

Ninòme Jelusalẹm yóyọ lọ tọn

“Dopo to angẹli ɣinawe lẹ mẹ, he tindo ogò ɣinawe lẹ, he góna azònylankan godo mẹ tọn ɣinawe lẹ, wá dẹ, ewọ sọ dọhó hẹ mi, dọmọ, wá fi, yẹn na do asiyóyọ, asi Lẹngbovu lọ tọn, hia we. É sọ hẹn mi to Gbigbo mẹ yì osó daho he yì aga de ji, bo do otódaho lọ hia mi, Jelusalẹm wiwé, to teje sọn olon mẹ ja sọn Jiwheyewhe de, he tindo gigo Jiwheyewhe tọn: sisẹ etọn taidi osé akuegegenu tọn, yèdọ taidi osé Jaspali tọn, e wé di Klistali; e sọ tindo dòkọ daho he yiji, bo sọ tindo hòngbo wiawe, to hòngbo lẹ ji angẹli wiawe, yè sọ wlán oyín do yé go, he yín oyín whẹndo wiawe ovi Israẹli tọn lẹ tọn. To Whẹzetẹn dali, hòngbo atọn; to agewàji, hòngbo atọn; to ohùwàji, hòngbo atọn; to Whèyìhò, hòngbo atọn. Dòkọ otódaho lọ tọn sọ tindo dòdó wiawe; to yé mẹ wẹ oyín aposteli wiawe Lẹngbovu lọ tọn lẹ te” (OSQHIA 21:9-14).

To ofi, mí na dọhó do Jelusalẹm Yóyọ he to teje wá odò ji, *“He tindo gigo Jiwheyewhe tọn: sisẹ etọn taidi osé akuegegenu tọn, yèdọ taidi osé Jaspali tọn, e wé di Klistali”*. To odohia lọ mẹ, hòngbo wiawe po dòdó wiawe po tin to e mẹ. Oyín aposteli wiawe lẹ tọn po whẹndo wiawe Israẹli tọn lẹ tọn po, enẹ wẹ nado dọ dọ, yé wẹ afozédotetọ Alẹnú Hóhó po Yóyọ tọn po, yèdọ mēhe kònuken-ẹnẹ he yè mọ to finẹ lẹ lọ. Do ayi e go, Agùn he yè dè dopo gě wẹ Jiwheyewhe tindo, na agùn don yisenọ lẹpo do ogo sọn Alẹnú Hóhó po Yóyọ po mẹ. Enẹwutu, mēwiwé sọn Alẹnú Hóhó mẹ, yèdọ yé he fòntite sọn osiọ lẹ mẹ po Jesu po (Matiu 27) yín máhẹto po e po kẹdẹdilẹ yé na nọ to fónsọnkú tintan mẹ dó. Paul dọhó dogbon fónsọnkú he lọ tọn dali, yèdọ eheme é jló nado yín máhẹto te (FILIPINU 3:10-11).

Dinvie, yisenọ Alẹnú Hóhó tọn lẹ zé todidó yetọn do wiwá MESSIA lọ tọn ji na fligò yetọn. To todidó dó hlan Ẽn he lọ mẹ, yé omẹ pó damlọn. Yisenọ Alẹnú Yóyọ tọn lẹ yise to Klisti Mefligòto lọ mẹ, yèdọ Mēhe kò hẹn onú popo sẹ na omẹ lẹpo.

Otódaho wiwé lọ yín mimọ sọn ninòme vòvo lẹ mẹ. *“Ewọ he to hódọ hẹ mi tindo ofánpò sika tọn de to alọ mẹ nado jlẹ otódaho lọ, po hòngbo etọn lẹ po, po odòkọ etọn po. Otódaho lọ sọ mlọnai sọzen to adà ẹnẹ lẹ mẹ, ote etọn sọ klo di gbigblo etọn: é sọ yí fánpò do jlẹ otódaho lọ, he yín awàgba fọtón wiawe jijlẹ (stade*). Ote po ogblo po, po jiyiyi etọn po yín dopolọ. É sọ jlẹ dòkọ etọn ga, he yín awàgba kantòn-kò e lán ẹnẹ, kẹdẹdi jijlẹ gbẹtọ tọn, enẹ*

wẹ angẹli lọ ɬon. Didó dòkọ eton ɬon yín Jaspali: otòdaho lọ sọ yín sika dagbedagbe dodo, taidi mepónnu he mọnukunnu gblegede. Yẹ sọ yí osé hunkohunkọ akuegegenu ɬon do dóașona dòdó otòdaho lọ ɬon. Dòdó tintan yín Jaspali; awetọ, Safili; atòntọ, Kalkedoni; ẹnẹtọ, Emelaldi; atòntọ, Sadoniki; șidopotọ, Saldiu; șinawetọ, Klisolite; șinatòntọ, Belili; șinenetọ, Topazi; aotọ, Klisopasu; widopotọ, Jakintu; wiawetọ, Ametistu. Hòngbo wiawe lẹ sọ yín pali wiawe, hòngbo dopodopo yín pali dopo: to hòmẹliho otòdaho lọ ɬon sọ yín sika dagbedagbe dodo, taidi mepónnu he hùnnukunmẹ” (OSQHIA 21:15-21).

Jelusalem Yóyọ lọ yì kaka jẹ olon sọn fie e ko jẹte sọn wá odò taidi pilamidi hinhónnọ de. Yẹ dọ hlan mí dọ dopolọ wẹ jijlẹ lẹpo, jiyiyi lọ, gbigblo lọ, po awàgba lọ po. Nado do jijlẹ lọ hia to ohóta míton mẹ, e na dọnsepọ stade fọtón e lán fode hunkọ. Do ayi e go, Ablaham ko dinpón dote, yèdọ otòdaho wiwé he tindo dòdó he lódo de, ehe didótọ lọ yín Jiwheyewhe Lọsu (HEBLU 11:10). Enẹwutu, Paul wlán dogbon “Jelusalem he to aga” lọ ɬon dali, yèdọ ehe yín onọ mí omẹ pó ɬon (GALATIA 4:26).

To afọ 22 po 23 po mẹ, Lẹngbọvu Jiwheyewhe ɬon yín didohia di onú vivẹ lọ. “Yẹn ma mọ ɬempli de to e mẹ; na Oklunọ Jiwheyewhe Ganhunupo, po Lẹngbọvu lọ po wẹ ɬempli eton. Otòdaho lọ ma sọ jlo owhe, kavi osùn, nado nọ họn hinhón do e mẹ: na gigo Jiwheyewhe ɬon wẹ to hinhón họn do e mẹ, Lẹngbọvu lọ sọ wẹ hinhón eton” (OSQHIA 21:22-23). E yín mí mọdona núdabla daho he lọ kavi lala, mọwẹ. Na Jiwheyewhe do Ede hia to Klisti mẹ nado hẹn whlengan wá hlan gbẹtọ lẹpo. Podọ Klisti wẹ odohia Jiwheyewhe ɬon nugbo lọ to ninomẹ gbẹtọ ɬon de mẹ. Na Hinhón po Ogbẹ po tin to Ewọ kẹde mẹ, yèdọ Mẹhe mẹ agbasa Jiwheyewheyinyín ɬon nonọ (KOLOSINU 2:9). “Na Jiwheyewhe, he dẹgbè-na hinhón nado họn sọn zinvlu mẹ, ko họnwun to ayiha míton lẹ mẹ, nado ná hinhón oyónẹn gigo Jiwheyewhe ɬon ɬon omẹ to nukun Jesu Klisti ɬon mẹ” (2 KOLINTINU 4:6).

“Akọta lẹ na to zonlinzin to hinhón eton mẹ: aholu aigba ɬon lẹ sọ to gigo yeton po yeyi lẹ po hẹnwá e mẹ. Yé ma na sú hòngbo eton lẹ to ozán whenu: na ozánkú matin to finẹ” (OSQHIA 21:24-25). Do ayi e go, ohànpàtọ de dọhó to alọdlẹdo owéfọ he lọ mẹ, dọmọ, “ozánkú ma na tin to finẹ, ozánkú ma na tin to finẹ, na Jesu to hinhón eton họn daidi owhe to

finẹ wutu ...” Na aigba ji fi wẹ okle po ozán po te to Ahọludù Whèta tọn tọn whenu, ẹigba e ma yín to olọn mẹ, yèdọ to Jelusalem Yóyọ lọ mẹ gba. Enẹwutu, yẹwhẹgán Isaia dọhó to alọdłendo Jelusalem aigba ji tọn lọ, dọ, “Enẹwutu, hòngbo towe na tin to hùnhùn to whẹpoponu: yẹ ma na sú yẹ to okle kavi to ozán mẹ; na gbẹtọ lẹ nido hẹn huhlọn kosi lẹ tọn wá dewe, podọ na yẹ nido hẹn aholu yetọn lẹ wá” (ISAIA 60:11).

“Yẹ na hẹn gigo po yeyi akọta lẹ tọn po wá e mẹ. Eyín e bo sọ to depope, onú he nọ hẹn meflu ma to na biọ e mẹ, kavi ewọ he nọ basi osùnú de, kavi he to lalodó: adavo yẹ he yẹ wlánwé yetọn do ogbẹ owé Lẹngbọvu lọ tọn mẹ lẹ” (OSQHIA 21:26-27).

“Onú hodèdo de ma na tin bà: ofin Jiwheyẹwhe tọn po Lẹngbọvu lọ po tọn wẹ na tin to finẹ; devi **etọn** lẹ nasọ to sinsẹn **ẹn**” (OSQHIA 22:3).

Whladopo dogó, vogbingbọn he tin to ẹnẹn “Owé Ogbẹ” tọn lọ po “Owé Ogbẹ Lẹngbọvu” lọ tọn po mẹ yín didohia. Na yẹ he yín máhẹto to fónsọnkú tintan mẹ lẹpo, e yín yẹ na tin to Jelusalem olọn tọn kavi aigba ji tọn mẹ, oyín yetọn lẹ ko yín winwlan do Owé Ogbẹ Lẹngbọvu lọ tọn mẹ. Na yẹ ma sọgan dè oyín he lẹ sẹ kavi súnsún yẹ sẹ gbèdè gba. Na oyọnen Jiwheyẹwhe tọn he jẹnukọn lọ ko dè yẹ jẹnukọn. Podọ É ko yọnen jẹnukọn, yèdọ yẹ he na yí I sè bo sọ dibusi I to pipé mẹ lẹ. Enẹwutu, oyín yẹ he yẹ ko whlengan lẹpo tọn po yẹ he na yín máhẹto to fónsọnkú awetọ mẹ lẹpo tin to Owé Ogbẹ tọn mẹ. Podọ enẹwutu, to Ofin Wéwé whèdida tọn lọ kọn, yẹ ma dọhó dogbọn Owé Ogbẹ Lẹngbọvu lọ tọn dali gba.

Aholu akọta he hongan lẹ tọn, yẹ he ji Klisti na dùahọlu do lẹ na din aliho yetọn mọ nado wá Ede. Podọ yẹ he gbésọ pò to mawé mẹ lẹ, he nọ basi osùnú lẹ po lalonọ lẹ po na tin to gbonu. Omẹ mọtọnhunkọ lẹ to whenenu, gbésọ tin to lẹdo mítọ, ehe to didohia dọ mí to hódọ do asiko godo tọn he yín Owè Fọtọ tọn ji, bo ma yín do madopòdo ji gba.

OTA 22

Asisa ogbè tòn ló po atin ogbè tòn ló po

Ehe na taidi ninòmẹ paladisi tòn to Ahóludù Owèhè fọtón tòn mẹ

To ota 22 ló mẹ, Jelusalem aigba ji tòn ló yín didohia hlan mí to ninòmẹ vòvo lẹ mẹ. Podọ gohò Jiwheyewhe tòn ló, yèdọ finòtẹn Eton to whenẹnu na tin gbaungba po gbẹtọ po. Ewọ na gọ olon po aigba po, podọ hóhó ló po Jelusalem yóyó ló po na góna gigo Eton. “*Le wẹ Oklunọ dọ, olon wẹ ofin sie, aigba wẹ tokloafoligbé sie tòn...*” (ISAIA 66:1; OWALỌ 7:49).

“*E sọ do otọ osìn ogbè tòn de hia mi, ehe wé sésé di klistali, he to tintón sọn fie ofin Jiwheyewhe tòn, po Lẹngbọvu ló tòn po te. To sẹnsẹn tòhomẹ-liho eton tòn, podọ to adà awe otọ ló tòn mẹ, wẹ atin ogbè tòn ló te, ehe nọ sẹn sinsẹn hunkehunko **wiawe**, bo sọ nọ to sinsẹn eton sẹn to **sùnme-sùnme**: amà atin ló tòn tin na azònhẹngbọ akọta lẹ tòn. Onú hodèdo de ma na tin bà: ofin Jiwheyewhe tòn po Lẹngbọvu ló po tòn wẹ na tin to finẹ...*” (OS-OHIA 22:1-3).

Yewhegán Ezekieḽi ná odohia he ló to ojẹ dindẹn mẹ wáyì, bo sọ dèkunnu dọ, “*É sọ hẹn mi wá godo jẹ ohọn ohọ ló tòn kẹn; bo dayi e go, ovìn lẹ to vivi jẹgbonu sọn ogbọ hẹntonù ohọ ló tòn mẹ hlan whèzẹtẹn dali, na onukọn ohọ ló tòn tin hlan whèzẹtẹn dali: osìn lẹ sọ jẹte sọn ogbọ wá, sọn adà adusi ohọ ló tòn mẹ, to hùwàji agbà ló tòn go... Dinvie, whenuena yẹn ko lẹgọ, dayi e go, atin susu tin otónu otọ ló tòn to adà ode ji podọ to awetọ ji... Podọ to otọ ló go to otónu eton ji, to adà he ji podọ to adà nẹ ji, wẹ atin lẹpo na wú te na nùdùdù, amà ehẹton ma to na yọ, mọ sinsẹn eton ma to na pòali: e na nọ hẹn sinsẹn tintan lẹ jẹgbonu wá to **sùnme-sùnme**, na osìn eton lẹ to sisà sọn fiwiwé mẹ wutu: sinsẹn eton bo nasọ tin na nùdùdù, podọ amà eton na azònhẹngbọ*” (EZEKIEḼI 47:1, 7, 12).

Odohia heḽe pọ to didọ hézéhézé dọ akọta lẹ na tin to finẹ. Yé omẹ aweḽe na tin to ai: yèdọ sinsẹn a tin lẹ tòn na nùdùdù, podọ amà atin lẹ tòn na azònhẹngbọ. Na yè na dona onú lẹpo. Mimá ojẹ lẹ tòn do osùn wiawe mẹ tin na Ahóludù Whèta ló tòn.

Podọ to núyiwà he mẹ, mí dóna do ayi ohó dopo go nado mọ kòndopọ dagbe lọ bo nasọ zé onú lẹ do ganji-ganji. To otòdaho donanọ lọ mẹ, onú hòdèdò de ma na tin bà. Şigba to whenẹnu, yẹwhẹgán Isaia do ninọmẹ daho lọ hia to aigba ji: “Yòpọ he azán etọn ma na dẹn ma na tin to e mẹ, mẹho he azán etọn ma gọ de: na yòpọ na kú to whenuena é sọ owhe kanwe-kò mẹho; şigba ylandonọ owhe kanwe-kònọ na zùn dèhòdonọ” (ISAIA 65:20).

Dinvie, akọta he pò bọ yè jódo lẹ na gbésọ to ninọ ogbè dólé e jẹ dó to Ahọludù Owhe Fọtón whenu. Na yé na to gbigbá bo sọ to dido, yé na to dùdù bo sọ to nùnú, bo nasọ oviji, po núhe pò lẹpo po. “Yé ma na wàzọn yáyá, yé ma na jivi na tukla; na yé wẹ okún donanọ Oklunọ tọn, podọ ovi yetọn po yé po” (ISAIA 65:23).

“... devi **etọn** lẹ nasọ to sinsẹn **ẹn**: yé na mọ nukun **etọn** mẹ; oyín **etọn** nasọ tin to nukon yetọn. Ozánkú ma na tin to finẹ; yé ma to zògbán na din, kavi hinhon owhe tọn; na Oklunọ Jiwheyewhe wẹ to hinhon ná yé: yé nasọ to ahọludù kakadoi” (OSQHIA 22:3-5).

Do ayi e go, mí gbésọ to Lẹngbọvu lọ mọ to Jiwheyewhe de, na whenuena ojẹ lẹ na biọ madopòdo mẹ kẹdẹ wẹ awúsọhia Ovi lọ tọn na biọ Jiwheyewhe mẹ, yèdọ Mẹhe de É sọn wá (JOHANU 16:27-30; po owéfo devodevo lẹpo po). Whenẹnu wẹ Jiwheyewhe na yín popo to popo mẹ (1 KOLINTINU 15:28).

“Whenẹnu wẹ opòdo wá, whenuena é na ko jo ahọludù hlan Jiwheyewhe, yèdọ Otọ; whenuena é na ko zín ogán lẹpo, po yeyi lẹpo po, po huhlọn po do odò. Na é ma na nọ madùahọlu, kaka é nado zín kẹntọ lẹpo dai to afọ etọn glọ” (1 KOLINTINU 15:24-25).

Whepoponu to ma pọn hlan eyín odohia lọ yín bibasi to susu mẹ, e nọ yín didiọ do dopo mẹ: “... devi **etọn** lẹ nasọ to sinsẹn **ẹn**: yé na mọ nukun **etọn** mẹ; oyín **etọn** nasọ tin to nukon yetọn.” To Jelusalem Yóyọ lọ mẹ, Lẹngbọvu lọ wẹ hinhon he Asivu lọ lẹdo pé. Podọ to ofi, yè dọ hlan mí dọ Oklunọ Jiwheyewhe wẹ hinhon lọ, bọ Mefligò lẹ na òhọlu po É po kakadoi.

Pahoname godogodo ton pannukon yisenọ le

To afo şidopotọ me, ye flinnú mí dogbon ota tintan lo ton dali, ehe me Mehe dohó bo so wàzón do Ede hia te, do: “*Dódó po nugbo po we ohó hele: Okluno Jiwheyewhe yewhegán wiwé le ton we do angeli eton hlan nado do onú he to na wa jo dinvie hia **hlan devi eton le***” (OSQHIA 22:6). Godo he ye ko do wiwá Okluno ton alopâlôpa le hia, núyiwà vòvo le yín şışa do ye go, do, to Núdùdù Alowle Hùnwhe ton godo, po Ahóludù Owhe Fọtón ton po godo, podọ po Ofín Wéwé Whèdida ton lo godo po, mí nasọ pannukon pahoname viwe lepo to ota godogodo ton he lo me: “*Do ayi e go, yen ja yiyáiyá; donano we ewo he to ohó dọdai ton he tin to owé he me le ton yin*” (OSQHIA 22:7). Ehe lo to didohia do, núyiwà he ye ko do bo so dohia le ma mo şışe yeton to gbèdidè he me ye dóna şawúhia te gba.

Afo 7 he lo sogan yín jijlèdo afo 3 ota tintan me ton go. Na meḍidè le na tindo dọpón dona he ye ko dopagbè yeton le ton lepo to Yewhehó Osó lo ji ton me, podọ to ofi devodevo le me to Owé Wiwé le me. Na onú hele pó dóna yín didọpón gbón yisenọ nugbo le dali to Koléwá Jesu Klisti ton whenu. Na yéwle we mehe payi ohó dọdai ton he tin to owé he lo me le go, bo yise bo so wà kèḍedilè e je dó. Enẹwutu, Jiwheyewhe jlo do mí ni yise to Ewo me kèḍedi Ohó Eton, bo so to todó nado mo núhe É dopagbè yeton le to e me yí.

To onú lilá Okluno ton he lo godo, númọto lo dawhá gangan di kun-nudètọ nukun po otó po ton. Na ewo we mehe sè bo so mo, podọ gbón azón wiwé de dali bo so wlán onú lepo dai: “*Podọ yen Johanu we ewo he sè bo so mo onú nele. Whenuena yen sè bo so mo, yen jeklo nado litai to afo angeli lo ton nukon, he do onú hele hia mi. Whenenu we é do hlan mi, do, pón, hiẹ wà mo blo: devi hatọ de we yen po hiẹ po, po yewhegán memẹsun-nu towe le po, po ye he to ohó he tin to owé he me ton yin le po: **litaina Jiwheyewhe***” (OSQHIA 22:8-9).

Sọn dọpón he é ko tindo me, mí sogan mo lé e hẹn homẹhùn in sọ. Na é şite to nukon wẹnzagun olon ton he to awade ji he ko yín Angeli lo, podọ to alọ awetọ ji, yín devi hatọ memẹsunnu eton le ton po yewhegán le po. Kèḍedilé mí ko do dó jẹnukon, ohógo he yín “angeli” po “wẹnzagun” po, onú dopolọ we ye. Eyín wẹnzagun yín núdidá olon

ton kavi aigba ji ton, yèdò mēhe yè dohlan sọn Jiwheyewhe de po owen de po, pipà po sinsen po Jiwheyewhe kẹdẹ wẹ enẹlẹ tin hlan, na Ewo kẹdẹ wẹ jẹ na pipà.

Godo he angeli lọ ko hopana Johanu, é dọ, dọmọ: “*Hiẹ yí hiadonu do tle ohó dọdai ton he tin to owé he mẹ lẹ blo: na ojẹ lọ to sisẹpọ wutu*” (OSQHIA 22:10).

To vivonu ojẹ jomion ton ton, whenuena oylo godo ton lọ tọnjẹgbonu, mēdepope he nasọ tin to ninomẹ he mẹ é te to whenenu: “*Ewo he yin mawàdódónọ, gbọ é ni to mawàdódówà zọnmi: podọ ewọ he yin dihonọ, gbọ é ni to dihonọ yin zọnmi: podọ ewọ he yin dódónọ, gbọ é ni to dódówà zọnmi: podọ ewọ he yin wiwénọ, gbọ é ni to wiwé yin zọnmi*” (OSQHIA 22:11). Eyín e yin dagbe kavi yinyan, whinwhlengan kavi dindon, omẹ dopodopo dóna nọ ninomẹ eton po oten eton he é ko dè lọ mẹ.

Na omẹsùwhèna lọ nasọ to nukonyi nado din owhèsùna wiwé dogó, na yé he yè ko lèwé to Nugbo lọ mẹ lẹ na din nado yin kinklándowiwé dagbedagbe. Whenenu wẹ Oklunọ Lọsu dọhó, dọmọ: “*Bo do ayi e go, yẹn ja yiáyíyá; ale sie sọ tin to dẹ, nado ná mēdopodopo kẹdẹdilẹ azọn eton lẹ na te*” (OSQHIA 22:12). To ehe godo, É sọ do Ede hia kẹdẹdilẹ É wà dó to ota tintan po awetọ po, po atontọ po mẹ, podọ to ota 21:6 ton mẹ whladopo dogó, dọmọ: “*Yẹn wẹ Alfa, yẹn wẹ Omega, odódó po opodo po, nukontọ, godoto*” (OSQHIA 22:13).

To oylo he godo, yè ná pagbè lọ, dọ, “*Donanọ wẹ yé he yàn awugbó yeton lẹ, na yé nido tindo ojlojẹ nado wá atin ogbẹ ton lọ kọn, bo do sogan gbọn hòngbo lẹ ji biọ otódaho lọ mẹ. Gbonu wẹ avùn lẹ te, owontọ lẹ, ayòdetọ lẹ, hlónhuto lẹ, boşioséntọ lẹ, podọ omẹ depope he yinwannalalo bo sọ to lalo de basi lẹ*” (OSQHIA 22:14-15). Podọ ga, sọn odohia he lọ mẹ, núhe hó yè dọ lọ wẹ yin ojẹ Ahóludù Whèta lọ ton ton. Na to aigba yóyọ lọ ji, lalonọ mọtónhunkọ lẹ po hlónhuto lẹ po, po onú he pò lẹpo po ma na tin to finẹ gbèdè bà, yèdọ he na tin to gbonu lẹ.

Ohó Jesu ɽon godogodo ɽon lẹ

To vivonu, Okluno Meflito míton, yí ašẹpipa na gbẹsisọ Osọhia lọ ɽon: “Yen Jesu ko do angẹli ɽie hlan nado dẹkunnu onú hele ɽon hlan mi to agun lẹ mẹ. Yen wẹ adọ ovi Davidi ɽon, podọ sunwhlẹvu hinhon afonnu lọ ɽon. Gbigbo po asiyyọyọ po domo, Wá. Ewọ he to sisẹ ni domo, Wá. Podọ mẹhe nùgblahu, gbọ é ni wá. Ewọ he jlo, gbọ é ni yí osin ogbẹ ɽon lọ vonu. Na yen sakunnu hlan yé he to ohó dọdai ɽon he tin to owé he mẹ sẹ lẹ domo, Eyin medepope na dẹ dogo onú hele, Jiwheyewhe na dẹ azonylankan he yẹ wlan do owé he mẹ dogo hlan en: eyin medepope na depọ son ohó he tin to owé dọdai ɽon he mẹ, Jiwheyewhe na dẹ otẹn etẹn son owé ogbẹ ɽon mẹ, son otò-daho wiwé lọ mẹ, podọ son onú he yẹ wlan do owé he mẹ lẹ mẹ. Ewọ he sakunnu onú hele ɽon domo, Mowẹ, yen ja yiyáiyá. Nişẹ. Wá, Jesu Okluno” (OSQHIA 22:16-20).

Onú he yẹ hùndohia sinsinyen talala de wẹ ehe yẹ dọ hlan yé he sẹ bo sọ hia ohó dọdai he ɽon lẹ. Na medepope he wà kẹdẹdilẹ e jẹ dó, ma na dibúna núdepope gba, adavo nado tindo ayajẹ sisósisó homẹ ɽon de, yèdọ ehe na biọ ayiha míton mẹ, eyin mí ma dẹ dogo kavi depọ son ohó dọdai ɽon hele lọ mẹ. Do ayi e go, omẹ mọhunkọ ɽon lẹ tin to aigba ji dinvie. Na yé ko kẹaloyí Ohó Jiwheyewhe ɽon he yẹ hùndohia lọ, ehe yin gbẹte bo sọ yin nugbo lọ, bo yé sọ tindo kunnudidẹ Jesu Klisti ɽon. Na to madenmẹ, yé na yin ovi Jiwheyewhe ɽon he yẹ dohia.

“Ewọ he sakunnu onú hele ɽon domo, Mowẹ, yen ja yiyáiyá” (OSQHIA 22:20).

To vivonu lọ, Johanu gblon bo domo, “Nişẹ. Wá, Jesu Okluno”.

“Ojomion Jesu Klisti Okluno míton ɽon ni tin po mẹwiwé lẹ po. Nişẹ” (OSQHIA 22:21).

EHE YÈ GỌNA LỌ

Osè kande-gbàn (70) Danieli tọn lẹ po nújijò he to jijò alonu-alonu po Islaeli po to hinhon dọdai Biblu tọn tọn mẹ

Nújijò he to jijò dinvie to Şenşen Whèzeten tọn dali sọ dọdai linlẹn Bibluplónmẹto lẹ tọn do Owé Danieli tọn ji whladopo dogó. Númimo he kàn osè kande-gbàn (70) lẹ lọ wẹ yín onú he jẹ nado zé nújijò he to jijò titegbe he kàn otànhó aihon lọ tọn lẹ, podọ ehe tin to Islaeli mẹ ga, bo sọ sọgbè hẹ dọdai Biblu tọn lẹ. Dinvie, e to dandan mẹ dọ, yè ni hia-jẹ yèdọ onú awe he to jijò lẹ tọn, ehe yín otànhó tọn po dinvie tọn lẹ po, na ninọmẹ nẹ lọ kẹdẹ mẹ wẹ mí na gbọn nado wá doten wuntùn-tùn he ja lọ tọn mẹ. Na Owé Danieli tọn wẹ “Osọhia” Alènú Hóhó tọn. Na to e mẹ fine, núhe kàn Islaeli kaka jẹ vivonu nukonyiyi he lọ tọn ji, wẹ yè ko hùndonuvo.

To whenenu, yewhegán Danieli tin to meglonọ Babiloni tọn lẹ mẹ dopó hẹ omẹ eton lẹ. To dodinna owé winwlan yewhegán Jelemia (25:11-29) tọn mẹ, nado tindo wuntuntun he kàn ojẹ owhe kande-gbàn (70 years) memeglo yeton tọn (DANIELI 9:2), enewutu é hodẹ po ayiha eton lẹpo po hlan Jiweyewhe bo sọ basi ovèvivè na Islaeli. To odẹ eton dinden lenvojọ tọn po vèvivè tọn po godo, é mọ gblondo lọ yí sọn Jiweyewhe de. Podọ gblondo he lọ ma tlẹ sọ kàn memeglo ninọ yeton lọ gba, adavo ehe kàn *nújijò he to nukon ja* bo sọ kàn Islaeli ga, kaka jẹ wiwá Messina tọn whenu, podọ kaka jẹ vivonu ojẹ godo tọn lọ tọn.

*“To şaunşangunwhenu ovè towe lẹ tọn wẹ gbèdidè jẹgbonu yì, yè sọ hẹn mi wá nado dọ na we; na yè yinwannan we talala: enewutu, len owhehó lọ pọn, bo sọ tuncunwun númimo lọ. **Osè kande-gbàn wẹ yè degbèaina to omẹ towe lẹ ji, podọ to otódaho towe ji...**” (DANIELI 9:23-24).*

To owhe awe hunkọ godo, kanlinmogbènu dóalọte, bọ Ju lẹ sọ mọ gbèdidè yí sọn aholu Pelsia tọn Sylusi de nado gọ *templi* Jelusalem tọn lọ dóai (EZLA 1:1-3). Do ayi e go, **otódaho** lọ po adó lẹ po ko yín gigodó to owhe kanwe-kò hunkọ godo gbọn Nehemia dali. Kẹdẹi ohó angeli lọ tọn lẹ, yèdọ Gablieli tọn lẹ, ehe lọ wẹ dòdó “osè kande-gbàn owhe lẹ” lọ

ton. Na mí túnwun osè azán şınawe me ton, şıgba Jiwheyewhe nọ zán ohógbè “osè owchè lẹ lẹ ton” to dọdai Eton lẹ me.

Dinvie, to kòndopọ me, mí to hódọ po sọha kande-gbàn po, di “osè owchè lẹ lẹ ton”. Núyiwà lẹ tin to donu şidopo; kẹdẹdilẹ onú he yè wlán do odò heleş na yín didohia to pipé me dó.

1. “... nado **glónosénmejẹ lẹ**,
2. podọ nado **hẹn ylando lẹ jẹ opòdo de**,
3. podọ nado **klọ oylanwà lẹ sẹ**,
4. podọ nado **hẹn dódó madopòdo lẹ wá hòme**,
5. podọ nado **yí hiadonu do tlẹ núnimọ po yewhégán po**,
6. podọ nado **samìsisána oten wiwé petepete de.**”

“Enẹwutu, yónẹn bo sọ túnayinugo, **dọ sọn gbonujẹ yì gbèdidè lẹ ton nado gòjọ podọ nado Jelusalem hlan Mèyamìsisádodè de, Ahọvi lẹ**, na yín **osè şınawe: po osè kande-kònnukun-awe po**, e nasọ yín vivọ dó po ali-hogbo po, po odókọdo po, yèdọ to ojẹ tuklanọ lẹ me.

Podọ to osè kande-kònnukun-awe lẹ lẹ godo wẹ yè na sán Mèyamìsisádodè lẹ sẹ; mède ma nasọ tin yín eton gba: podọ omẹ ahọvi he na wá lẹ ton lẹ na và tòdaho lẹ po fiwiwé lẹ po; bọ opòdo eton na tin po sìnigigọ de po, yèdọ awhàn na tin jẹ opòdo lẹ; Yè dótana ovọjẹ lẹ.

Podọ ewọ na basi alẹnú lílọ de hẹ mèsusu na **osè dopo: podọ to gblagbla odá osè lẹ ton me**, ewọ na hẹn avósánnu po avónúninà jinulili ton po nado dóalọte; podọ to adadanù osùnù lẹ lẹ ton jì wẹ omẹ he basi ovọjẹ na wá; yèdọ jẹ opòdo lẹ, podọ didótana enẹ, wẹ yè na kọn homegble jegbonu do ovọjẹ lẹ jì” (DANIELI 9:24-27).

Yé he mọdona dogbọn owé dọdai ton po otànhó ton po dali, ko do whenu ojẹ lẹ ton hia sọn gbèdidè nado gò **Jelusalem** dó (Nehemia 2) kaka jẹ Klisti Mèşsia lẹ whenu. Ojẹnú atọn whenu lẹ ton wẹ, 7, 62 po 1 po, enẹ wẹ “osè owchè lẹ lẹ ton” he yè zán hlan Islaẹli. Asiko ojẹ jomion lẹ ton po whẹngan hlan akọta lẹ ton po (PSALM 118:24; ISAIA 49:8; 2 KỌLINTINU 6:2; HEBLU 4:7) sọawúhia to **gblagbla osè kande-kòatónnukun-ẹnẹtọ ton po kande-gbàntọ ton po me**.

Do ayi e go, núpłónmẹ he yín dọ Jesu Klisti hẹn apáwhé tintan osè kande-gbàntọ lẹ ton sẹ ma sọgbè hẹ Biblu gba. Podọ to ohó he lẹ jì, mí

dóna kànbìq hézéhézá dọ: Etẹwẹ Owé Wiwé dọ? Owéfọ he sọgbè he ohóta he lọ dọ, dọ ojẹnú whenu lẹ tọn atọn gẹ wẹ tin. To Owé Daniẹli tọn mẹ, mí hia dogbọn osẹ 7 po 62 po, po 1 po. To nukonyìyì mẹ, Owé Wiwé dègbè dọ, **Meyiamìsisádodè MESSIA lọ**, na yín sinsán sẹ to osẹ 7 po 62 po godo, e ma yín osẹ 62 po odá po gba. LÉ WẸ OKLUNỌ DỌ to Ohó Etọn mẹ, **“Podọ to osẹ kadekò nukun-awe lẹ lọ godo wẹ yè na sán meyamìsisádodè lọ sẹ...”** (DANIẸLI 9:26)!

Do ayi e go, owéfọ depope matin ehe mẹ yè dọ te dọ, owèhè atọn-dá wẹ Oklunọ mítọn do dọyewehó yín apáde owèhè şinawe alẹnùnù he É gbà to şenşen mẹ lọ tọn gba. Kẹdẹdi aşıpipa he yè zé dai gbọn Mose dali, devizónwàto gohọ lọ tọn lẹ sẹ Jiwheyewhe sẹn to whenuena e dó owèhè gbàn (OSOHA 4:1-3). Nugbonugbo owèhè gbàntọ mẹ kẹdẹdilé Owé LUKU tọn ota 3: afọ 23, tọn mẹ wẹ Ovi gbẹtọ tọn sẹ devizón Etọn wà.

Nawẹ Klisti po agòjẹdo-Klistigotọ lọ po sọgan yín didiọ dó bọ owéfọ dopolọ nado yín zinzán hlan yé omẹ awele? Bé alẹnù nahunkọ tọn wẹ Klisti basi bo sọ gbà, eyín owèhè atọn-dá tintan yín zinzán hlan Ewọ? Do ayi e go, É ma basi alẹnù de hẹ Lomu gba, yèdọ ehe É ko gbà kavi basi ode hẹ Israẹli gba. Şigba É hẹn Alẹnùnù Yóyọ lọ sẹ gbọn ohùn alẹnùnù lọ tọn dali (MATIU 26:26-28; po devodevo lẹpo po), podọ Alẹnùnù Yóyọ madopòdo de. Mì bo lẹn enẹ lọ pọn! Bé e ma yín nùzinzán nado zán owéfọ Biblu tọn dopolọ na yé omẹ awele, yèdọ Klisti po agòjẹdo-Klistigotọ lọ po?

Podọ Oklunọ Lọsu ma dóalọtena avósinsán po avójinulili tọn po gba. Na onú he tin to templi mẹ lẹpo to nukonyì kaka jẹ owèhè kande-gbàntọ mẹ to wiwá Klisti tọn godo (A. D.). Po kàndéji de po, **Owé DANIẸLI 9:27 tọn ma dẹnalođo Klisti lala gba, adavo hlan agòjẹdo-Klistigotọ lọ.** Nado dọ, ohógbè kanwe-kò he jẹagọ lẹ de matin nado sọgan súnşún owéfọ dopo sọn Ohó Jiwheyewhe tọn mẹ gba. Na mēdepope he yè dè sọn Jiwheyewhe mẹ, dóna dọ mọwẹ na Ohó Etọn bo nasọ pọn hlan kànşısa he tin to e mẹ finẹ lọ. Enẹwutu, eyín devizón Jesu Klisti tọn yín owèhè atọn kavi owèhè atọn-dá, enẹ lọ ma yín onú vivẹ lọ gba, şigba e to dandan mẹ nado mọdona dọ devizón Etọn lọ blébu biọ ojẹ vivonu osẹ kande-kò nukun-awetọ lọ tọn mẹ. MỌWẸ OKLUNỌ DỌ to Ohó Etọn mẹ.

Dinvie, owèhè atọn-dá tintan tin hlan Israẹli di ojẹ jòmion tọn to devizón kunnudètọ awele tọn glọ. *“Yẹn nasọ ná huhlọn kunnudètọ şie*

*awele, yé na dɔdai hò **azán fɔsidopo e lán kande-kò**, to odèvò mè”* (OS-OHIA 11:3). To devizón yetón mè, yè na gò tɛmpli lò dó.

Na Ju lɛ to nukundó Mɛssia yetón nado wá tɛmpli lò mè, na yè wlán ɛn dɔ, “... *podò Oklunò, mèhe mì to dindinyì, na **wá jɛ tɛmpli etón mè ajiji**; yèdò **Angɛli alɛnù tòn lò**, mèhe mè homɛvivi mì te, dɛyi e go, é ja, wɛ Oklunò awhànpa lɛ tòn dɔ*” (MALAKI 3:1). Kɛdɛdi wuntùntùn yetón, omɛ dèdovo de wɛ Mɛssia lò, yèdò di ahòvi de (Ezekièli 46), sòn whèndo Davidi tòn mè (2 Samuèli 7, po devodevo lɛpo po). Enɛwutu, yé na jai biò alò kɛntò he na wànú di ahòvi de to ninòmɛ dèdovo lɛ mè po gàn-pò ašɛpipa tòn po whenuena é na sɔawúhia to gbaungba. Na Ju lɛ mò-dona núhe yè dopagbè etón hlan yé gbòn alòdlèndo Mɛssia lò dali, nado dɔ, dɔ Ewò na dùahòlu po ogànpò Etón po sòn Zìoni he yín Osó Tɛmpli tòn lò to Jelusalèm mè, dɔ, “*Oklunò na yí opò (gànpò) huhlòn towe tòn hlan Zìoni: Hiɛ nì to ahòludù to šɛnšɛn kɛntò towe lɛ tòn*” (PSALM 110:2).

Kɛdɛdilé Biblu dɔ hézéhéze dó, Mɛssia lò tindo jòtɛn olòn mè tòn po aigba jì tòn po de. To Owé Matiu 1 tòn po Owé Luku 3 tòn po mè, mí mò jòtɛn aigba jì tòn lò, “... *whèndo Jesu Klisti tòn, ovi Davidi tòn...*” (MATIU 1:1). To Owé Johanu 1 tòn mè, yè dɔhó hlan mí dogbòn whèndo Etón olòn tòn dali. Ohó he yín Jiwheyɛwhe Lɔsu lɛzùn agbasalan. Do ayi e go, to Alɛnù Hóhó mè, mí mò odohia ninòmɛ awelɛ tòn, podò to Alɛnù Yóyó mè, mí tindo šìšɛ lò to finɛ. To Owé LOMUNU 1:3 tòn mè, mí hia dogbòn Jesu Klisti Oklunò mítòn tòn dali, “... *he yè jì sòn okún Davidi tòn mè, dilé agbasalan tòn te*”. To LOMUNU 9:5 tòn mè, yè dɔ hlan mí dogbòn jòtɛn Etón aigba jì tòn dali sòn otò lɛ de, podò jòtɛn olòn tòn lò to alòdlèndo Jiwheyɛwhe, “... *podò sòn mèhe de Klisti gbòn agbasalan dali wá, mèhe tin to onú popo jì, Jiwheyɛwhe donanò kakadoi. Nišɛ*”. To Owé 1 KOLINTINU 15:47 tòn mè, yè dɔ hlan mí dɔ Klisti wɛ “*Oklunò sòn olòn mè*”. Alòdlèndo he tin to Owé Malaki tòn mè do É hia di *Angɛli Alɛnù tòn*, kɛdɛdilé yè hɛnšɛ to Owé Osòhia 10 tòn mè dó. Mì hɛn mì na pòn hlan Owé OWALQ 7:38 tòn ga.

To Owé Nehemia tòn po Owé Danièli tòn po mè, mí ma mò yè dɔhó de dogbòn didó tɛmpli lò tòn dali gba, adavo dogbòn Jelusalèm gigòdò tòn dali po ado lɛ po, podò po alihogbó lɛ po. Do ayi e go, gbèdidè he lò yín niná to owè fowe-kande e lán atóntò mè jɛnukonna wiwá Klisti tòn

(B. C) gbọn Altasësis dali. Sọn whenẹnu kaka jẹ okú MESSIA lọ tọn dali dóna yín osẹ şinawe he yín owhe kande-şinene, po osẹ kande-kònikun-awe he yín owhe fowe-gbànnukun-eñe, bọ dọndopọ eton yín owhe fowe-kanwe e lán aton. Dinvie eyín mí hiajẹ dọ, to dọdai Biblu tọn mẹ, azán fode-kennenẹ wẹ tin to owhe dopo mẹ, to whenẹnu mí ko biọ owhe he mẹ yè whè Oklunọ míton te. Enẹwutu, osẹ şinawe po kande-kònikun-awe po, dọndopọ eton yín osẹ kande-kòatònnukun-eñe owhe he ko yín şişẹ dote lẹ tọn. Dinvie, bibẹnu “osẹ owhe lẹ tọn” godogo tọn na yín ojẹ dopolọ he mẹ yè na zé Agùn-Asivu lọ tọn yi te. To whenẹnu, bibẹnu gbigbo mẹ tọn yóyó na sọawúhia po Israẹli po.

Aşepatọ aihon tọn tintan he zé Israẹli do zẹgẹ ede tọn glọ wẹ Nẹbukanedzali. Na huhlọn akọta lẹ tọn tin po é po wutu, bọ ahọludù aihon tọn enẹlẹ sọ şẹ (DANIELI 2 po ota 7 po). Dilé aşepatọ tintan yí ayiha gbékanlin de tọn dó, modopolọ wẹ e na te po godogodo tọn lọ po dó ga: *“Gbọ ayiha eton ni yín didiọ sọn gbẹtọ tọn mẹ, bo sọ gbọ yè ni ná ayiha gbékanlin tọn de hlan en; bo sọ gbọ **ojẹ şinawe** ni gbọn ewọ ji”* (DANIELI 4:16). Whenu aton dogọ wẹ mí mọ to whenu şinawe lẹ mẹ he yín dido to ota he mẹ – he to didohia owhe şinawe – to ehe mẹ aşepipa tintan he yín kanni de. Dopolọ sọ yín aşepipa godogodo aihon he tọn, podọ to vivonu owhe şinawe lọ tọn, to osẹ kandegban lẹ mẹ, whenuena yè na yàn Satani jedò (OSQHIA 12:9) bo nasọ biọ emẹ, podọ ewọ nasọ taidi kanni de podọ satani nasọ ná en aisinu eton (OSQHIA 13:2). Podọ to owhe aton-dá tintan lọ mẹ ewọ ma na pego nado zán huhlọn kàndeji ogbẹ lọ tọn gba, na to asiko nẹ mẹ yewhegán awele tindo devizon yeton po Jiwheyewhe po he na yé aşepipa do aihon lọ ji (OSQHIA 11). Podọ to owhe aton-dá godo tọn lọ mẹ, ewọ na sọawúhia di kanni de-po ninomẹ Satani tọn tọn po to whenu nukunbibia daho lọ tọn po homẹken lọ po.

Podọ, kẹdẹdi kunnudidè Owé Wiwé lẹ tọn, e pò **dopo “osẹ owhe lẹ tọn”** he yín owhe aton-dá jomiyon tọn hlan Israẹli podọ owhe aton-dá devo he yín nukunbibia daho lọ tọn, podọ dọndopọ eton basi owhe şinawe. Podọ owhe şinawe godo mẹ tọn lọ na bẹ to whenuena yè zé Agùn-Asivu lọ tọn sọn akọta lẹ mẹ doaga. Podọ “alodowémame jijoho tọn de na tin” po Lomunu po to gblagbla otò Vatikan tọn tọn mẹ, po Israẹli po, po Medekannujẹ Piplimẹ otò Palẹstinu (PLO) po, podọ po gbẹtọ otò Alabia lẹ tọn lẹ tọn po – dogbon lé Jelusalem na yín bibasi dó to dinvie tọn

dali. “Podò ewò na basi alènú lilo de hẹ **mẹsusu na osè dopo**: podò to gblagbla **odá osè lọ tọn mẹ** ewò na hẹn avósánu po avó nunina jinulili tọn po nado doalọte; podò to adadanu osùnú lẹ lọ tọn ji wẹ omẹ he basi ovọjẹ na wá; yèdò jẹ opòdò lọ, podò didotana enẹ, wẹ yẹ **na kọn homẹgble** jẹgbonu do **ovọjẹ lọ ji**” (DANIELI 9:27).

Kẹdédilé Owéfo Owé Wiwé mẹ tọn lọ dọ dó, alọdowémamẹ jijọho tọn he na yín bibasi to gblagbla osè **dopo** lọ tọn mẹ hlan **mẹsusu**. E ma taidi gbèyíyí dinvie tọn he tin to akọta lẹ sẹnşen kẹdẹ gba, adavo ehe kàn Jelusalem ga. Kòndopọ ahọlu tọn yín bibasi to sẹnşen akọta awe tọn; alọdowéma mẹ jijọho tọn yín bibasi hlan **omẹ susu** to otò lọ mẹ. Ehe lọ kàn Israẹli po Mèdekannujẹ otò Palẹstinu (PLO) tọn po, po Jọldani po, podò po pipòtọ otò he dònşepọ otòdaho Alabia tọn lẹ tọn po. Do ayi e go, Bibluplónmẹtọ lẹ ko dènukun sọn ninòmẹ he lọ go bo ma sọ hia ẹ jẹ gba. Podò Israẹli po Lomu po kẹdẹ wẹ otò yẹ nọ mọ hlan. Dinvie, e to vivẹ mẹ titegbe dọ, yẹ ni tindo wuntùntùn dagbe lọ po didóai nújijọ dọdai dinvie tọn hlan ojẹ vivọnu lọ tọn po.

To Owé Daniẹli 9 tọn mẹ, mí hia dogbọn “omẹ towe lẹ” po “otò wiwé towe” po tọn dali. Podò to Israẹli mẹ, nado dọ titegbe dọ to Jelusalem mẹ, wẹ mí mọ tẹnmẹ he yín wiwé hlan Ju lẹ, po Yisenọ lẹ po, po Malénu lẹ po te. Na kòndopọ ahọlu tọn to dandan mẹ nado yín didóai to Israẹli po Vatikan po sẹnşen, to owè fọtón-fẹnẹ-kènne elán gbànnukun-ẹnẹtọ (1994) mẹ, na gbèmimá dopo lẹ lọ dogbọn **Jelusalem** dali nido tin to awubibọ mẹ. Alènú he tin to Owé DANIELI 9:27 tọn mẹ, tin to gbèsisọ mẹ hẹ **omẹ dopo** podò hẹ **omẹ susu**, e ma yín nado tin to awà awe ji gba, adavo awà susu ji. E yín didohia dọ gbọn owé winwłán de dali to ohógbè susu mẹ. Núyọnen Owé Wiwé tọn he lọ mẹ wẹ ohógo lọ te, ehe yín osọhia, podò wuntùntùn na gbèmimá lẹ lọ to nukonyi to dinvie to Sẹnşen Whèzẹtẹn tọn po Otòdaho Vatikan tọn po.

Didiọ afọzédotetọ lẹ tọn po Israẹli po to wiwà otò Vatikan tọn tọn dohia, şigba e ma yín alènú he yẹ ko dọdai lọ tọn gba. Wuntùntùn mọtọnhunkọ tọn yín yinyọnen bo sọ yín zinzán to gblagbla otò aihon tọn lẹ tọn mẹ, bo ma sọ tindo opòdò whenu tọn gba. Alènú owè şinawe tọn lọ ma na yín zinzán hẹ afọzédotetọ lẹ po didóai afọzédote lẹ tọn po gba, adavo hẹ ninòmẹ po aşepipa po hlan agùn aihon tọn atọn he na tin to Jelusalem mẹ lẹ, şigba hlan Ju lẹ tọn Osó Tẹmpli tọn.

Kaka jẹ egbé, otódaho Israẹli kẹdẹ tọn wẹ Jelusalem yín, şigba e ma yín akọta devo de tọn gbèdè. Podọ hlan agùn aihon tọn devodevo lẹ, yèdọ Katoliki po Malé po, otò he lọ tindo ninòmẹ dagbe de kaka jẹ dinvie. Şigba yéwle pannukon ninòmẹ yóyó de to dinvie. Na yé wonji otò whẹzeten yeton tọn he yín Maka po Madina po go, po Ludesi po, podọ po Fatima po go, bo sọ zé linlen yeton lẹpo do otódaho Israẹli tọn he yín Jelusalem lọ ji.

Do ayi e go, dawẹ dopo de gě wẹ tin to aigba ji, yèdọ mēhe Ju lẹ po Malénu lẹ po to pinpón hlan po osi daho de po – enẹ wẹ papa lọ, mēhe yè yónen gbọn agùn lẹpo dali bo sọ yín budisi kẹdẹdi ogán daho lọ. Podọ kòndopọ hẹ Mèdekannujẹ otò Palẹstinu (PLO) tọn po gbẹtọ Alabia tọn lẹ tọn po yín dagbe. Mọwẹ Vatikan na wàzón ašẹpipa tọn to gbènimá hẹ Alabiatọ lẹ nado tin to gbèsisọ mẹ hẹ Israẹli podọ nado gò tẹmpli lọ dó. Whenenu ewọ na “dòhó po ašẹpipa daho de po” bo nasọ dòhó dogbọn jlojẹ gbẹtọ tọn dali, bo nasọ zé wá ninòmẹ dopolọ mẹ hẹ agùn aton lẹ lọ. Ehe lẹpo na jò, na Owé Wiwé lẹ nido yín şişẹ.

To gbènimá do Jelusalem ji godo, papa he na tin to azón mẹ to ojẹ nẹ mẹ po gigo eton po na sọawúhia to Jelusalem mẹ, bo nasọ dlá tẹmpli didó lọ pón dilé yè ko do dó to owhe fọtón he ko wáyì lẹ mẹ, do, “... *somọ bo é sinai to tẹmpli Jiwheyewhe tọn mẹ, bo sọ zé ede do gbonu di Jiwheyewhe*” (2 TĚSALONIKA 2:4).

Do ayi e go, Jiwheyewhe diọzùn gbẹtọ to Ovi lọ mẹ, bo sọ lẹzùn devizónwàto de. *Dawẹ ylandonọ kẹdẹdi ovi vivà tọn lọ zé ede do gbonu di Jiwheyewhe*, yèdọ mēhe nọ ylọ ede do magbovo bo sọ nọ yí sinsèn. Jẹnukon, Ju lẹ na jai biọ omọ mẹ bo sọ yise to Měssia lalonọ lọ mẹ, yèdọ alogọ mēhe tọn yé na mọ yí gbọn gbènimá Jelusalem tọn lọ dali. Kaka jẹ whenenu, nùşinyonnu Mose tọn nasọ tin to yé ji. Whenenu wẹ é na dohia omẹ Ju lẹ tọn po gànpa huhlón tọn po to alọ eton mẹ, ehe yín hógbè eton Yise tọn, yèdọ hógbè Katoliki tọn. To whenenu, “asiko bonpu tọn” na wú bọ Oklunọ na do Ede hia kẹdẹdi *Angẹli alẹnùnù tọn* (Osọhia 10), bo nasọ hò kẹntọ lọ po gbigbo onù Etón mẹ tọn po (ISAIA 11:4; 2 TĚSALONIKA 2:8); yè nasọ gbà alẹnùnù lọ bọ yewhegán awele, yèdọ plántọ gbigbonọ to Israẹli mẹ lẹ nasọ yín huhù. To ojẹ nẹ mẹ, odà tintan osẹ godo tọn lọ tọn na wá vivonu, bọ owhe aton-dá whèdida

sinsinyen lɔ tɔn po ojɛ nukunbibia tɔn po na sɛ (DANIɛLI 7:25; OSQHIA 13:5; po devodevo lɛpo po).

To Owé Daniɛli 12 tɔn mɛ, ehe kàn ojɛ nɛ lɔ, ohókànbio lɔ wɛ yín, nawɛ ojɛ lɔ na dɛnsɔ kaka nújijò nɛlɛ pó nado wá pòdo? To afo 7 mɛ, Angɛli lɔ whlé bo sɔ ná ojɛ mimá owèhè atòn-dá lɔ tɔn nado yín sɔn ojɛ nɛ lɔ mɛ. To Owé OSQHIA 10:5-6 tɔn mɛ, mí mɔ nújijò mɔtɔn-hunkɔ de. Podɔ to finɛ, yè dɔ hlan mí dɔ, ojɛ kavi whenu matin bà. Whenɛnu wɛ gblɔndo he tin to Owé Daniɛli 12 tɔn mɛ jɛgona dólɛ dɔ, “Yɛn sɔ sè dawɛ yè sɛnyɔn alavò na lɔ, he tin taga osìn otò lɔ tɔn lɛ, whenu-ena é zé alɔ etɔn adusi po alɔ amìɔn etɔn po daga hlan olɔn, bo whlé gbɔn ewɔ he togbè kakadoi dali dɔ e na tin na **ojɛ de, ojɛ lɛ, po odá de po**; podɔ whenuena yé ko basi opòdo gbigbà huhlɔn omɛ wiwé lɛ tɔn tɔn de hanyanhanyan, onú heɛ pó na yín tadona” (DANIɛLI 12:7).

To opòdo onú popo tɔn, Jiwheyɛwhe tin to Ohó Etɔn mɛ, bo zé ojɛ mimá lɔ, eyín e tlɛ yín to azán lɛpo mɛ. Na devizɔn yɛwhɛgán aweɛ tɔn na tin hò azán fɔsidopo e lán kande-kò (1260) (OSQHIA 11:3), enɛ wɛ **owèhè atòn-dá** pipé. To ojɛ nɛ mɛ, yè na gò tɛmpli lɔ dó. To didó tɛmpli lɔ tɔn po jijɛ etɔn po godo, yè dɔ hlan mí dɔ yè na zín otòdaho wiwé lɔ dai do afo gló gbɔn Kosi lɛ dali hò osùn kande-awe pipé. Enɛ lɔ wɛ nado dɔ, owèhè atòn-dá he bɔdego lɔ, dilé yè dɔ dó to Owé OSQHIA 11:2 tɔn mɛ, dɔ, “... na Kosi lɛ wɛ yè yí na: otòdaho wiwé lɔ wɛ yé na yí afo do zín dai hò **osùn kande e lán awe**”. “... Jelusalem na zùn zínzín dai sɔn Kosi lɛ de, kaka ojɛ Kosi lɛ tɔn nado sɔ” (LUKU 21:24).

Dinvie, odá awetò lɔ na tin na ojɛ he yè dòn yì nukɔn pɛvide. “Podɔ sɔn ojɛ he mɛ avò núniná mimè whɛwhɛ tɔn lɔ na yín didè sɛ, bɔ osùnú he basi ojɛvò lɔ yín zizé daga, na **azán fɔsidopo po kanwe-ao po**” (DANIɛLI 12:11). Mí mɔ to ofi dɔ, ojɛ he yè ná lɔ yín azán gbàn dogó naso hɛn vàsúdo daho lɔ sɔ. Podɔ to whenɛnu, yè dɔ hlan mí dogbɔn osɔha atòntò azán lɛ tɔn tɔn dali, enɛ wɛ azán fɔsidopo e lán kantòn-fòtɔn (1335). To pinpòn mɛ, azán kande-atòn devo tin he to dandan mɛ na nújijò godogodo tɔn lɔ nido sɔawúhia; na pòn dego de, enɛ wɛ whèdida akɔta lɛ tɔn (ISAIA 2:4; MIKA 4:3; MATIU 25:32; OSQHIA 11:8; OSQHIA 20:4; po devodevo lɛpo po). To enɛgodo, Ahóludù Owèhè Fòtɔn na sɛ. Na onú lɛpo na ko yín gigòdóai to ninòmɛ whànpenɔ de mɛ to whenɛnu. Enɛwutu, núdidá lɛpo to tenòpòn ojɛ lɔ to whenuena yè na

flí onú popo gò sòn gbigble mẹ. Dinvie, núdidá lẹ to yaji; şigba yé omẹ pò to ote nado yín máhẹto to mẹdekannujẹ ovi Jiwheyewhe tòn lẹ tòn mẹ (LOMUNU 8:19-21).

To alọdłendo jijlẹ godogodo tòn lẹ tòn mẹ, yẹ dọ hlan mí dọmọ, “*Donanọ wẹ ewọ he nọtepon En yín, bo sọ wá jẹ azán fọsidopo po kantòn-fọtòn po lẹ kòn*” (DANIELI 12:12). Po ninọmẹ godo tòn he lẹ po, yẹ hẹn onú popo gòwá bo sọ wléawudai na Ahọludù Jiwheyewhe tòn to aigba ji. Enẹwutu, donanọ wẹ yé he sinyenlin kaka jẹ pòdo, na yé he na pò bo sọ nọgbẹ to aigba ji to whenenu lẹ wẹ yì biọ Ahọludù Owhe Fọtòn mẹ. Na yẹ nasọ gò núdidá lẹpo dóai to aihọn mẹ to whenenu kẹdẹdilẹ e te to paladisi mẹ dó. Kẹdẹdi kunnudidè Owé Wiwé lẹ tòn, e ma na yín opòdo aihọn tòn gba po vivásúdo młẹmłẹn po gba, podọ fifiọ gbẹtọ lẹpo tòn po gba, kẹdẹdi núplọn he jẹagọ dele gba, şigba lẹwé de wẹ na tin po klándowiwe gbọn miyọn dali de po, po bibẹnu yóyó gigonọ de po. Do ayi e go, ojłẹ nẹ lẹ tin hlan aihọn lẹpo. To Ahọludù Owhe Fọtòn tòn whenu, jijọho na tin to aigba ji; bọ gbépọ po lẹngbovu po, oyinvu po béliali po na dùnú dopọ (ISAIA 11:6-9; po devodevo lẹpo po), podọ to ojłẹ nẹ mẹ, yẹ na blá Satani bo sọ dọn ẹn dlán odò mapote mẹ (Os-ohia 20).

Dogbọn núhe kàn sinsẹn po nukonyìyì politiki tòn to ojłẹ vivọnu he lẹ tòn mẹ po, omẹ Jiwheyewhe tòn William Branham dọdọdai to yẹwhe-hó etọn he é dọ to azán fọtònnukun-ẹnẹto, osùn atòntọ owhe fọtòn-fẹnẹ-kẹnnẹ e lán awetọ (1962) mẹ, to otò Tiftọni tòn mẹ, to Joji, to Amẹlika mẹ, to huhlọn “awhàn mimion tòn” mẹ, yèdọ osùn pẹvide godo wẹ yẹ dó Adowà Bẹlin tòn, to whenuena omẹ Whèyihò tòn Whèzẹtẹn tòn lẹ po pannukọn yénọzo lẹ, wẹ é dọ, dọmọ, “**Jikun núplọnmẹ tòn de ko sọawúhia. Jikun núplọnmẹ tòn de ko sọawúhia to akọta lẹ mẹ, yèdọ ogbẹ náyọn tòn he yẹ ko do do gbẹtọ lẹ şenşen, yèdọ do akọta dopodopo mẹ. Vọfọn Lomu tòn de ko sọawúhia. Bé mì mọdona núhe to jijọ? Eyín apáwhé omẹ whèyihò lẹ tòn tòn jó hlan otò Bẹlin tòn, enẹ lẹ na zé ahọludù Lomu tòn do dotẹn he mẹ e ko nọ to asiko Jesu Klisti tòn mẹ. Nugbo mọwẹ. E sọgbè.**”

Aihọn náyọnẹn wintinwintin tòn ma sọ tin bà. E ma sọ yín tukla de hlan Agùn Katoliki Lumu tòn bà gba. Adavo dọ, e tindo dọpọn aijije daho de tòn to otò náyọnẹn wintinwintin tintan lẹ tòn mẹ. Enẹwutu,

mèdepope he mọdona otànhó lọ, sọgan dọ dogbọn apáwhé lọ po azọn he otò Vatikan tọn wà po nado zé núyọnen wintinwintin jai wá odò. Do ayi e go, “awhàn mimìọn tọn” lọ ko wá opòdọ bọ Adowà Bẹlin tọn ma sọ tin bà. Ọgbà to owè kande-ao hunkọ godọ, awhànfuntọ Hlusi tọn godogodo tọn tọnsọn aigba Janma tọn jì to azán gbàn e lán dopotọ, osùn ọinatọntọ owè fọtọn-fẹnẹ-kẹnnẹ-gbàn e lán ẹnẹtọ (1994) mẹ. Dinvié, otò Janma tọn ko sọ gọ biọ kọndopọ mẹ, bọ otò Elopianu tọn sọ mọ ede to nukonyìyì kọndopọ lọ tọn mẹ. Podọ to asiko dopolọ mẹ, aihọn Katolikinọ lẹ tọn to awúsohia to nukun mítọn lẹ mẹ, yèdọ po ahọludùta Lomutọ lẹ tọn po.

Podọ to azán kòatọntọ osùn atọntọ tọn mẹ, to owè fọtọn-fẹnẹ-kantọn-gbàn e lán ọinawetọ(1957) tọn mẹ, wẹ Gbèdọndopọ Lomu yín gbèyína. Bo sọ yín dòdọ na Piplimẹ Elopianu lẹ tọn. Gbèdọndopọ he ma dóna ko yín gbèyína to otò devo lẹ mẹ to aigba jì gba. Podọ aihọn politiki tọn ko basi to aihọn lọ mẹ otò titegbẹ de. Mí sọ to hódọ do ahọludùta Lomu tọn jì, ehe yín godọ tọn lọ he na to ote kaka jẹ vivọnu. Podọ to azán Jesu Klisti tọn lẹ gbè Israẹli ko tin to asepipa Lomunu lẹ tọn glọ, sọn owè kande-kònuhun-atọntọ (63) tọn mẹ jẹnukonna Klisti (B. C). Aigba Ju lẹ tọn ko yín apáde ahọludùta Lomutọ lẹ tọn tọn. Podọ ahọludùta Makabesi tọn wá vivọnu gbọn huhlọn dali, podọ to whenu jiji Jesu Klisti tọn tọn, Lomu Sesalia Augosti tọn tindo gbẹtọ he yè hia pé lẹ to ahọludùta Lomu tọn mẹ, fie Judea tin hlan (LUKU 2:1-5) Paul yín Ju, ọgbà ewọ yín jiji di otòvi Lomu tọn tọn OWALỌ (22:25-29). Podọ awhàn Lomu Titu tọn he lẹdọ Jelusalem bo sọ và ẹ súdo to owè kànde-gbàntọ mẹ (70), to owè kanwe-kò he ko wáyì lẹ mẹ (A. D.),ehe lọ wẹ tadèna ahọvi lọ tọn (DANIẸLI 9:26), yèdọ whèdida hùhù tọn to Ju lẹ jì (MATIU 24:15-22; MALKU 13:14-20; LUKU 21:20-24). E dablá, ọgbà nugbo wẹ, podọ sọn owè fọtọn-fẹnẹ-kẹnnẹ e lán ẹnẹtọ (1964) mẹ, Israẹli yín nuhọakue titegbè de hlan Piplimẹ otò Elopianu tọn lẹ tọn.

Dinvié, yé he nonọ otò he yín Piplimẹ Elopianu tọn lẹ tọn mẹ, mọ dọ to owèntintọn wéma yetọn yóyọ lẹ jì, ohùkàn tintan lọ ma do otò yetọn lẹ dopopdopo hia gba, adavo “Piplimẹ Elopianu lẹ tọn” lọ. Podọ sọn whenẹnu wẹ yè do ylọ ẹ dọ, “Piplimẹ Elopianu lẹ tọn”. Do ayi e go, jlọjẹ Elopianu lẹ tọn lẹ ko yín didọai jẹnukon bo sọ yìi hú jlọjẹ otò tọn lẹ. Enẹwutu, whèdọhọ Otò lọ tọn lẹ dóna do owèylọ wéma lẹ hlan nado do yé hia to Owèdọhọ Elopianu lẹ tọn mẹ, to otò Luzenbọgi tọn mẹ

dote. Ohónámẹ Elopia tọn po Banki daho Elopianu lẹ tọn po, po osẹn vivẹ yetọn widopo lẹ po ko mọ tẹnmẹ yetọn lẹ dote. Do ayi e go, Pipimẹ Elopianu lẹ tọn lọsu yín dódó na ahóludù aihọn he tọn to kòndopó mẹ he otò aihọn gbìgbọnọ tọn he yín Lomu po, yèdọ fie yè na zán huhlọn lọ te. Dinvie, yè ko zé akọta lẹpo do zẹgẹ glọ gbọn huhlọn politiki Lomu tọn tọn dali, podọ homẹkẹn he jẹagòdọ Yisenọ he yise to Biblu mẹ lẹ po Ju lẹ po na sọn agùn Lomu tọn mẹ.

Ohódidọ he tin to Otò Vatikan tọn po Israẹli po sẹnşen, po Mèdekannu-jẹ otò Palẹstinu (PLO) tọn po, podọ po otò Alabu tọn lẹ po na to nukonyi to awufiẹsa wangbena tọn lẹ mẹ. To azán gbàntọ osùn wiaweto, owhe fọtón-fẹnẹ-kènne-gbàn e lán atòntọ (1993) tọn mẹ, mēdohlan otò Vatikan tọn dopo he lọ tọn lẹ dọhó hẹ Mèdekannu-jẹ otò Palẹstinu (PLO) tọn po. Enẹwutu, mí sọgan dèji do enẹ lọ ji dọ, dọdai núpłónmẹ nújijọ godogodo tọn lọ tọn lẹ ko to awúsohia to dinvie, yèdọ ode bọdo aweto go. Podọ to whepoponu dogó, yè dọ hlan mí dogbọn tadèna núyanwle he yín **“jijoho po gingan po”** tọn dali to otò nẹ mẹ, podọ dogbọn nújijọ “otànhó” lẹ tọn po gbèdòndopó “otànhó” lẹ tọn po, po alọdoalómẹ “otànhó” lẹ tọn po to azán kònukun-dopotọ osùn şineneto, owhe fọtón-fẹnẹ-kènne-gbàn e lán atòntọ (1993) tọn mẹ, yèdọ ehe tin to Papa Johanu-Paul Aweto po Labi Yewhenọ Daho Jelusalem tọn po sẹnşen, ehe yín Mèdaho Meili Lau to Kasteli Gandolfo, podọ ga dogbọn alọdoalómẹ he tin to Mèdaho Alafati po Mèdaho Labin po to otò Waşintoni tọn mẹ.

Kèdèdi alọdowéma mẹ he yè basi dogbọn gbèdòndopó dali to azán wiatòntọ osùn şineneto, owhe fọtón-fẹnẹ-kènne-gbàn e lán atòntọ (1993) tọn mẹ, to otò Waşintoni tọn mẹ, to gblagbla owhe atọn tọn mẹ, ohódidọ dogbọn “apájle godo” tọn he yín Jelusalem tọn dóna şẹ bo nasọ yín súsú to owhe he bọ dego lẹ mẹ. Politikinọ Amẹlika tọn Mèdaho Anhli Kisinga he yè mọdona-hézéhézé, yèdọ Ju he yè ji to bibiọ otò Nuhlẹnbẹgi tọn mẹ, to Janma, ko dọ to hadopo he yè ko doalọ wéma mẹ dogbọn gbèdòndopó dali godo, dọmọ, “Peleşi jai biọ omọ de mẹ”. Podọ yè túnmẹ ohógo “Peleşi” tọn kèdèdi Owé DANIELI 5:28 tọn dọ, “nado má onú de”, podọ mọwẹ Peleşi to aigba etọn titi má dó. Sọn omēdohlan kantọn he sọn Neseti de to Jelusalem mẹ, omẹ kande-kònukun-dopo sọgbè hẹ alọdowéma mẹ lọ. Do ayi e go, ogbè omẹ *dopo gẽ* tọn wẹ tindo gbèmimá nukonyiyi Israẹli tọn tọn!

Enẹwutu, nado pọn hlan onú lẹ sọn núpinpọn Biblu tọn mẹ, odènù Aigba Pagbè tọn lọ tọn lẹ dóna mọ otẹn he Jiwheyewhe ko dè lọ. Dinvie, yendo awe-dá he yín Leubení po Gadi po, po Manase po ko tindo mimá yetọn lẹ to apáwhé whèzẹtẹnwàji tọn dali, to Otò Jòdani tọn godo (JỌŞUA 1:12-15; po devodevo lẹpo po). Do ayi e go, e jẹ dọ Islaẹli ni ko tindo aigba devo lẹ dogó, şigba yé ma dóna jódo gba, eyín yé jlo nado yín didóai gbọn titò dali to gbèdidè Jiwheyewhe tọn mẹ. Nugbo, ehe na wá sọawúhia gbọn gbèdidè olon tọn dali.

E ma yín Aigba Gaza tọn, kavi Jeliko tọn, kavi Whèyìhò Banki tọn, kavi sisosiso otò Golan tọn lẹ tọn gba, şigba Jelusalem he na yín zannu pẹ-nagbàn de na akọta lẹpo kaka jẹ awhàn godo tọn lọ mẹ. Enẹwutu, yé he na tẹnpọn nado *“yí do pẹnagbàn yéde na yín awugblenọ badabada”* (ZEKALIA 12:2-3). Podọ gbọn gbèyíyí Gaza po Jeliko po tọn mẹ, akọta lẹ he lẹdo yé yín didóai to hòngbo Jelusalem tọn ji. Dinvie, akọta lẹpo ko tin to dopoyínyín (U. N) mẹ podọ na Alafati tọn, podọ to whenenu yé tin agòdo Isalẹli. Do ayi e go, dawwe he do ninòmẹ titò etọn tọn hia to owhe fọtón-fẹnẹ-kènne elán wiẹnẹtò (1974) tọn mẹ, dólé dọ: “To ninòmẹ tintan tọn mẹ, mí na zé ota dòtin lẹ daga po ninòmẹ de po to Gaza podọ to Jeliko, mọwẹ dọ sọn finẹ, mí sọgan yí Jelusalem. Na ewọ he tindo Jelusalem ko tindo Islaẹli lẹpo.” Azán şidopo godo to whenue-na yè ko doalọ wéma mẹ na gbèdòndopọ to otò Waşintoni tọn mẹ, to azán fọtónnukun-ẹnẹtò osùn şinenẹtò, owhe fọtón-fẹnẹ-kènne-gbàn e lán atòntò (1993) mẹ, podọ Alafati wó núlílá he lọ lá jenukonna ahóluzónwàtọ fọtón-nukun-ẹnẹ (19) he yín piplimẹ otò Alabia tọn mẹ to Kailu mẹ. Yè hia sọn Mèdekannujẹ otò Palẹstinu (PLO) tọn mẹ wẹ gbèdidè hóhó de yín didoai podọ di ohóta he yín yínýonẹn titegbè de, bo sọ yín didọ po ohógbè he lẹpo, dọ, “azón míton wẹ nado và Islaẹli súdo.” Mọwẹ e ko sọ jọ do to awhàn he yè ko fùn wáyì lẹ mẹ, Mèdaho Alafati hòavùn hẹ dopodopo yetọn hinhẹn sọn omẹ tintan ji to owhe fọtón-fẹnẹ-kantón-kòatón e lán atòntò (1948) tọn mẹ; podọ aihon Alabia tọn dóvivenu to asiko dopodopo mẹ, kẹdèdilé yé nọ dọ do, dọ, “dlán Islaẹli do odò ohù tọn mẹ”.

Podọ ohógbè Mèdekannujẹ otò Palẹstinu (PLO) tọn tọn wẹ yín dọ: tintan Gaza po West Banki po, to enẹgodo Jelusalem po Islaẹli lẹpo po, podọ na owhejijọ he tọn wutu, Dawe. Alafati tindo to “abọ awu etọn tọn ji ohia de”, podọ Islaẹli lẹpo sọn Eilati to ohùvẹ Jelusalem tọn mẹ,

podò Teli Avivi po Haifa po. Podò hlan ewò podò hlan domonanu eton dọ otò Palestinu tọn, he ma tindo dogbó mọtɔnhunkò pọn gbèdè. Podò oyín Palestinu tọn yín didè sọn ohógo Glẹki tọn mẹ podò ohógbè Lomunu tọn “Palestinu” podò whladopo wẹ e ko yín zinzán to aigba Filistinu lẹ tọn ji. Podò enẹ wẹ to aigba Gaza tọn ji jẹ egbé podò to enẹgodo e ma sọ tin ba. Podò otò Alabia tọn he yín 640 gbigbló to asiko lẹ mẹ hùgán mọ wẹ Israẹli ko tindo to awubibọ mẹ, nado jlado na “mẹmẹsunnun lẹ to yise mẹ podò to abọ yétɔn lẹ ji” Palestini lẹ po aigba yeton lẹ po.

Podò Owé Wiwé ma dọdọ, jijọho pipe na sọawúhia gbọn politiki po ohó didọ agùn gbẹpipli lẹ tọn tọn dali gba. Podò to finẹ mí mọdona onú he na wá jọ nugbonugbo: Ohódọ dogbọn jijọho tọn dali tin finẹ, to finẹ yè to ohó lẹn do e go, na aigba lọ yín niná hlan jijọho, gbọn ali bublu tọn he yè basi de dali, kakajẹ whenuena agùn omẹdopo gě tọn he yín jijọho basitọ na dègbè. Podò ehe lẹpo na jọ, na Owé Wiwé nido yín hinhen sẹ. Şigba opahónamẹ lọ wẹ yín ehe: **“Na whenuena yé to didomọ, jijọho po gingán po; whenenu wẹ dindon ajiji na wá ota yeton, kẹdẹdi ajlù to yonnu he mọhò ji; yé masọ to na gán”** (1TĚSALONIKA 5:3)

To azán kòatɔn-nukun-enẹtọ jẹ gbàntọ osùn şinenẹtọ, owhe fọtɔn-fẹnẹ-kantɔn-fọtɔn elán atɔntọ (1938) ji, whenuena Ohónámẹtọ Şambalin sọn otò Inglandi tọn mẹ dègbè dọ, “Jijọho ni tin to ojẹ míton mẹ”, to godo alọdowéma mẹ tọn to Gbèmimá otò Mọnişi tọn he Hitlẹ whenu. To osẹ pẹvide gě godo, yèdọ sọn azán şinenẹtọ jẹ aotọ osùn widopotọ, owhe fọtɔn-fẹnẹ-kantɔn-fọtɔn elán atɔntọ (1938) mẹ, sinagogu Janmanu Hitlẹ tọn lẹ yí miyọn. To ozán dopo nẹ lọ mẹ, Ju kanwe-widopo yín hùhù gbọn awhànpa Nazi tọn lẹ dali, podò gbẹtọ hú fọtɔn-fọtɔn donu kòatɔn e lán dopo hunkò yín dindònyì dòkọ gbigbádó tọn lẹ mẹ, podò núdùdùhọ Ju lẹ tọn he yè ma sọgan hiasohana yín vivàsúdo. To azán wiatɔntọ osùn şinenẹtọ, owhe fọtɔn-fẹnẹ-kantɔn-fọtɔn elán atɔntọ (1938) mẹ, to otò Waşintoni tọn mẹ, aşagbè dopolo wẹ sọ yín “Jijọho ni tin to ojẹ míton mẹ”. Gãşo Ohónámẹtọ Mèdaho Labin, táhinhọn do jijọho ji to whenuena é vọ ohó he yín Owé YĚWHEHÓDỌTỌ 3:8 tọn dọ, dọmọ, *“Whenu wanyinyin tọn de, podò whenu whangbéna tọn de; whenu awhàn tọn de, podò whenu jijọho tọn”*, dinvie, na Israẹli po otódaho Jelusalem tọn po whenu ylankan lẹ sọ tin to nukon ja, na Jiwheyewhe ko dọ ẹ to Ohó wiwé Eton mẹ.

Enẹwutu, whenu jomion ton na akota le na note kaka je whenuena Jiwheyewhe na se po Israeli po gbọn ojomion Eton dali whladopo dogo. Do ayi e go, whenu ojle he lo ton po nukun ze hlan Israeli po Agun lo po ton to hodo dogbon ohogbe dodai ton “*hlan azan godo ton le me*” ton dali (OWALO 2:17; HEBLU 1:2; po devodevo lepo po).

To yewheho eton aweto me to Pentikosti godo, Pita dlenalodo pagbe he ye na to Owé DEUTELONOMI 18:15-18 ton me, bo so dohia do Jesu Klisti Messia lo, we yewhegan he ton Mose ko do dodai Eton domo. “... e naso wa jo, ayiaha depope he ma yi yewhegan lo se, we ye na sudo son gbeto le me”. Mowe yewhegan lepo son Samueli whenu “*ko doho **azan hele** ton ga*” (OWALO 3:22-24). Do ayi e go, **azan awe godo ton** hele na wa vivonu to maden me.

Yewhegan Hosea losu doho dogbon **azan godo** ton hele dali to alodlen-do gbigbado Israeli ton. “*Mi wa, bo gbo mi nilogo do Okluno de: na ... ewo ko ho, ewo naso wo mi donbla. **Azan awe** godo we ewo na hen mi hinhonwun: to **azan atontogbe** ewo na fon mi tite, mi bo naso nogbe to ewo nukon*” (HOSEA 6:1-2). **Azan awe** he ton ye to dido to ofi, yin owhe fo he ko wayi, yedo ehe me ye ko gba Israeli do te. Dinvie, to opodo azan hele ton, ye ko don yedele plidopo kededile owefo Biblu ton susu dekunnu do podole mi ko dekunnu yeton to ojle miton me do.

Plidopo to **azan awe godo** ma yin do ye ko mo ogbe yi son Jiwheyewhe de dote gba. Do ayi e go, ene lo kede na sawuhia to whenuena ye kelayi Messia lo, Mehe me kede ogbe madopodo tin te na gbeto lepo. Na Jesu Klisti kede me we Jiwheyewhe do Ede hia to agbasalan de me te, to hinhon whlengan wa na gbeto lepo me. Whenuena mi to pinpon hlan Israeli, Hosea do ehe domo, “... to **azan atontogbe** ewo na fon mi tite...”, ehe lo tunme do: to ojle akota le ton godo, to asiko jomion ton me hlan Israeli, he ko bio bibenu Azan Okluno ton lo ton me, whenenu we ye na mo ogbe yeton yi son Jiwheyewhe de. “*Na eyin tunhlan yeton yin whegbigbo aihon ton, ete yiyi yeton na yin, **adavo ogbe son oso le me?***” (LOMUNU 11:15).

Kaka je whenenu, ye gboso tin to zinvlu me podole nukunmesinyonnu Mose ton tin to ye ji to wangbena piplime yeton po tintin oto yeton ton po. Le we Paul wlanwe hlan Kolintinu le do, “*Sigba yedo kaka je egbe, whedepopenu ye to Mose hia, nukunmesinyonnu de tin to ayiha yeton ji. Sig-*

ba whenuena e na gò do Okluno de, yè na bé nukunmęsiyonnú lọ sẹ”
(2 KOLINTINU 3:15-16).

Do ayi e go, titò Jiwheyewhe whlęgan tọn lọ to yíyí dólé yè basi titò lọ do jẹnukonna dòdó ojẹ lẹ tọn. Dinvie, mí tin to gblagbla ọ́sẹ po núyiwà dọdai Biblu tọn hlan ojẹ godo mẹ tọn lẹ tọn po mẹ. Na to asiko de-pope mẹ, ojẹ jomion tọn hlan akọta lẹ sọgan dóalọte bọ pipégan Agùn Asivu lọ tọn na sọawúhia, podọ to whenenu, Ewọ na yín zizéyì. To enẹgodo, Jiwheyewhe na basi bibenu gbighonọ yóyọ de po Israẹli po, podọ alẹnùnù agọjẹdo-Klistigoto lọ tọn na yín bibasi bọ yè nasọ gò ẹmpli lọ dó.

Dinvie, mí dóna mọdona to ninọmẹ he mẹ, yèdọ lé Ju lẹ to mizọn-mizọn ji na ọ́sẹ pagbẹ yeton lẹ tọn dó. To oyẹ whiwhlaten Devizion Agùn tọn glọ to Israẹli mẹ podọ to Yewhenozon Labi tọn mẹ, núzinzán kanwe-wiaton na ẹmpli lọ ko yín awuwléna dote. Yè sọgan mọ yé to sọha kónukun-ẹnẹtọ Alihogbó Misgavi Ladaşı tọn ji, to Israẹli mẹ. To enẹgodo, azon zògbantin he yiaga na awàgba dopo e lán kanwe kẹdẹdi Owé EKSQDUSI 25:31-40 tọn na yín wiwà. To finẹ, yè dóhudo nado hò e gbọn mato dali sọn dopo sika kilo kande-aton tọn mẹ. Awuwiwé Alki Alẹnù tọn lọ tọn kẹdẹ wẹ yè ma ko dọdai, Ju he len dọ yé mọdona Owé Wiwé yeton yise dọ Alki Alẹnù tọn lọ ma yín zizéyì gba, yèdọ kẹdẹdi núzinzán ẹmpli mẹ tọn lẹpo. Yè hẹn yé yise dọ Alki Alẹnù tọn lọ gbẹsọ tin to dopo hẹnu ẹmpli lọ tọn he yè ko hlẹngble lẹ lọ tọn mẹ.

Ju he yise nẹlẹ dọhó gbaungba dọ, yé dẹji do onú nẹlẹ go nado sọawúhia to maden mẹ. Yè sọ hẹn yé yise dọ Jiwheyewhe ko hẹn omẹ Eton gowá dòdó ninọmẹ eton tintan tọn mẹ to owhe Jubile tọn mẹ po wọji otò Israẹli tọn tọn po sọn owhe foton-fẹnẹ-kanton-kòatón e lán atontọ (1948) mẹ, yèdọ to whenuena akọta lọ ko yín didóai. Yé yise dọ to owhe kande-şinẹnẹ godo, Jubile daho de na tin (LEVITIKU 25:8-12), dilé Mose ko dọ dó to whenenu. Podọ kẹdẹdilé yé yí whenu lẹ hia dó, e jẹ dọ enẹ lọ ni ko sọawúhia to owhe foton-fẹnẹ-kẹnẹ-gbanton e lán atontọ (1998) mẹ. Enẹwutu, mí mọdona nugbonugbo dọ nújijọ lẹ ma sọgan yín didóai bo sọ yín kontawàna to owhe dopo mẹ gba, şigba mí sọ yonẹn dọ ọ́sẹ nújijọ he yè to tenopon lẹ tọn tin to nukon míton. Na e to dandan mẹ dọ, gigoyi Otò Pagbẹ tọn lọ ji Israẹli tọn dóna gò núhe yè ko dẹjẹnukonna yé lẹpo wá. Podọ hlan Agùn Asivu lọ, núhe to jijọ to

Islaẹli mẹ lẹpo dóna yín núdido pahonamẹ tọn he yìaga talala de na mí. Enẹwutu, whẹpo Jiwheyẹwhe nido biọ jomìon mẹ po Islaẹli po, titò whlẹngan Eton tọn po Agùn lọ po sọn akọta lẹ mẹ dóna wá pipegan mẹ (LOMUNU 11:25-32). NA bibẹnu, osẹ kande-gbàntọ owhe lẹ tọn tọn ko pọ bibẹ, enẹwutu, kọlẹwá Asisúnọ olon tọn lọ tọn nado zé Asivu aigba ji tọn lọ yi ko tin to alo ji.

Na mí to mimọ bo túnwun bo sọ sọgan zé onú he lẹ pọ do otẹn yeton he jẹ lẹ mẹ, na whenenu wẹ mí sọgan zé ota míton lẹ daga bo mọdona, e ma yín bo na lẹn gba, **şigba bo na mọdona** dogbon núhe to jijọ lẹ tọn dali dọ, fligò míton ko dọnsẹpọ (MATIU 24:33). Do ayi e go, nújijọ he tọn yẹ ko dọ dogbon dọdai Biblu mẹ tọn lẹ tọn dali to hódọ dogbon dindọnsẹpọ Kọlẹwá Oklunọ tọn dali, podọ dogbon fligò agbasa míton tọn dali, podọ ga dogbon zizéyi Agùn Asivu lọ tọn nado tin po Oklunọ po tọn dali.

Do ayi e go, nugbo wẹ dọ mepope ma yon whenu lọ kavi gànhiho lọ gba. Enẹ lọ matlẹ to dandan mẹ losu gba, şigba mí dóna wàzón fligò míton tọn po osi de po, po sisosisọ de po, bo nasọ nọ wunzen to onú popo mẹ, bo nasọ zán gbẹzán he jẹ de. Enẹwutu, dopodopo míton dóna basi titò kẹdẹdi dọ aihon lọ blébu tin to nukon míton. Na mēdepope he to titò ohòdidó tọn de basi, dóna wà ẹ; mēdepope he sọ to linlẹn nado plón ajọwiwà de kavi azón de, mì gbọ na ewọ ni wà ẹ. Podọ mēdepope he jlo nado wlealọ, mì gbọ na ewọ ni wà ẹ. Na núdepope he mí to wiwà, mì gbọ na mí ni nọ wunzen bo sọ họ mídele, na mí ma yon ojle he mẹ Oklunọ na sọawúhia te gba wutu. Na onú aihon tọn lẹ nasọ to nukonyi po mí po kẹdẹdilẹ yé te dó, şigba mí dóna nọ hólali, bo nasọ yín mimọ to ojlo Jiwheyẹwhe tọn mẹ bo nasọ tin to awuwiwle mẹ na azán nẹ lọ.

Podọ ninọmẹ dinvie tọn he mẹ ovi Jiwheyẹwhe tọn dopodopo po Agùn lọ po tin te, ma sọgan nọ mọ kaka jẹ vivonu gba. Na Jiwheyẹwhe ko dopagbẹ nado wà onú dahodaho lẹ. Ewọ dọ, dọ É na whàn olon po aigba po (HEBLU 12:26-28). Jiwheyẹwhe ko sọ dopagbẹ jikun nukon tọn po agògbonẹn tọn po (JOELI 2:23), yèdọ ehe na sọawúhia to ojle ojiiyiya tọn mẹ (JAKOBU 5:7). Na Gbigbo Jiwheyẹwhe tọn na zinzonlin to vivonu ojle jomìon tọn tọn kẹdẹdi to bibẹnu, bo nasọ jẹdo aigba húhú ji taidi osingigó dahó de (ISAIA 44:3). Enẹwutu, mí dóna tin to tódidó

mẹ na whinwhàn pẹvide podọ huhlònno de, po azónwiwà Gbigbo Wiwé tọn he na plán mí biọ fónsónkú mẹ, didiọ agbasa mítọn tọn po zizéyì mítọn po nado yì pé Oklunọ mítọn to aslọ mẹ. Na vivọnu lọ na yín vọfọn huhlònno de to Agùn Asivu lọ tọn mẹ. Do ayi e go, yéwlẹ wẹ mēhe tindo zòwhán yetọn to jiji po amì (Gbigbo Wiwé) lọ po to ogò yetọn lẹ mẹ. To asiko pẹvi nẹ mẹ, onú dahodaho lẹ na yín wiwà, yèdọ ehe na dabla do gbẹtọ lẹpo, bo nasọ ná huhlòn yise tọn yisenọ nugbo lẹ. Whenẹnu wẹ mizọn-mizọn lọ na wá yé ji, bọ oylo lọ nasọ yín sisè gbọn yé he wléawu nado pé Asisúnọ olon tọn lọ lẹ dali, dọ, “*Wá dinvie, Oklunọ Jesu!*”. Na Gbigbo lọ po Asiyọyọ lọ po na dọ, dọmọ, “*Wá!*”. Podọ to opòdo, ohógbè he lẹ na yín sisè dọ, “*Mọwẹ. Podọ dómọ, wá Oklunọ Jesu! Nişẹ!*”

OHÓGBÈ GODOGODO TỌN

To devizọn yẹwhehódidọ sie tọn mẹ hú owhe kande, po tuklajije sie to vẹngle Oklunọ tọn mẹ po, yẹn ko tindo dọpọn pinplán dabla Gbigbo Wiwé tọn whlasusu madósọha. To whenuena yẹn to núwlan dogbọn ohóta sisinyẹn podọ ehe dó tùnmẹ he lẹ tọn dali, yẹn ko tindo dọpọn de lẹ whlasusu, yèdọ ehe yẹn ma ko tindo gbèdè to ninọmẹ jijlo tọn po wiwà tọn de po mẹ, núhe e yín, dọ, “*Gbigbo nọ dindona onú lẹpo...*” podọ “*Gbigbo... na plán mì gbọn nugbo lẹpo mẹ ... ewọ nasọ do núhe ja jijo gbè lẹ hia mì*”, po onú he pò lopo po. Dogó, e sọ wá jọ dọ Gbigbo Jiwheyewhe tọn táhinhọn bo sọ do kòndopọ he yẹn ma ko mọ gbèdè kavi yọnnen gbèdè hia mì.

Po opẹdido sisosiso de po, podọ po peko depo, yẹn tindo dọpọn pipé núwinwlan he lọ tọn tọn. E taidi núsinsinyẹn de to whenuena Gbigbo Jiwheyewhe tọn to jẹdo oji ẹ bọ agbàn pinpẹn de yín didèsẹ sọn oji ẹ, yèdọ godo he yẹn ko wá pipé mẹ na gbèdidè he Jiwheyewhe ko ná mì lọ. Enẹwutu, yẹn do owé odohia Jiwheyewhe tọn he lọ hia, yèdọ ehe yín Ohó dọdai tọn he yè hùndohia na ale he tin to zinzán etọn mẹ hlan omẹ Jiwheyewhe tọn lẹ. Dinvie, nado wléawu, owé odohia tọn he lọ yín dopo to azón daho po avùn he yẹn dóna pannukọn lẹ po to devizọn Oklunọ tọn lọ mẹ. Dinvi, yẹn tindo linlẹn dọ Jiwheyewhe yín homẹhunnọ

nado pọn hlan enẹ lọ. Podọ to opòdo whèta agùn şınawetọ lọ tọn, e yín ojlo Oklunọ tọn, he yín Ota Agùn Eton he yè pagigona, nado hẹn náyọnen hónámẹ Eton tọn lẹpo yinyọnen kẹdẹdilẹ yè ko dohia hlan aposteli lẹ po yewhegán lẹ po.

Eyín mède kòhó na mi dọ yẹn nọ dóhuhlọn talala matin owanyin, bé whèdida gbẹtọ tọn wẹ ehe lọ. Nugbonugbo, Jiwheyewhe na jlo podọ yẹn lọsu ga nado mọ dọ, onú gbigbo tọn lẹpo dóna yín hinhọn titegbe de, şigba ehe blawu titegbe bo ma yín lé Ewọ jlo dó gba. Enẹwutu, yẹn vẹ omẹ lẹpo nado pọn mi di núzinzán de, podọ di hódoto Jiwheyewhe tọn de, na mi ni dè nukun míton lẹ sọn ogo ẽ, şigba hlan Jiwheyewhe wẹ mi ni dòhó hlan, yèdọ Mèhe pé azọn lẹpo go. Do ayi e go, yè ma sọgan dowhewenzagun de na owen eton wutu gba. Şigba ewọ na do e poun wẹ. Enẹwutu, Oklunọ Lọsu ko gblewhèdo onú dele gbọn Ohó Eton dali, na yé ma tónsọn Ewọ mẹ wutu, podọ enẹwutu, yé ma sọgan nọte to nukon Eton gba. Bé menu wẹ sọgan péavùn hẹ E? Dinvie, nugbo olon tọn dóhuhlọn bo sọ nọ gbleawuna omẹ jenukon, şigba e sọ tindo huhlọn azonhengbo tọn.

To owé he yín “Yise Zédai Otànhó ...” mẹ, yẹn ko dọ jẹgbonu ehe yín dòdó nugbo he tin to Wèndagbe lọ lilá mẹ, podọ núplónmẹ núgbo Agùn Alènú Yóyọ tọn tọn, mọwẹ yẹn sọ do otànhó dòdónu lọ tọn hia, po nukonyiyi to otànhó agùn tọn mẹ po. To owé he lọ mẹ, onú vivẹ lọ wẹ yín dọ, mí ni zé wá gbaungba to ohógbè Biblu tọn mẹ, onú whiwhla he tin to Owé Osọhia tọn mẹ lẹpo. Na sọn bibènu, wiwà Oklunọ míton tọn wẹ nado basi apájle to ohó Eton didọ lẹ mẹ do oló lẹ mẹ. Enẹwutu, whenuena É to hódọ hlan núplóntọ Eton lẹ, É dọ, dọmọ, “... *na mi wẹ yè ná nado mọdona núdabla ahóludù olon tọn lẹ tọn*”.

Enẹwutu, núdepope he tónsọn Jiwheyewhe de, mí nọ kẹlọyí gbọn osọhia Gbigbo tọn dali. Podọ wuntuntun míton nọ yín hùnhùn nado mọdona Owé Wiwé bo sọ mọ şişẹ lọ po núyiwà lọ po to e mẹ finẹ. Dinvie, ehe wẹ ojle pipé lọ tọn podọ vivonu osọhia núdabla he yè zéwhlá do Ohó Eton mẹ lẹpo tọn.

Do ayi e go, vọfọn he sọawúhia to otànhó agùn tọn mẹ lẹpo, yèdọ sọn Yisenọ tintan lẹ mẹ kaka jẹ egbé, ma pégo nado hẹn osọhia Jesu Klisti tọn pipé lọ wá vọfọn depope mẹ gba. Na Meflito lọ gbẹsọ yín osó ahlida tọn po zannu afọkẹn tọn, yèdọ Mèhe didoto gbigbonọ lẹ ma sọgan

dóai dagbedagbe gba. Na yé ma sọ sọgan mọ hlan agòjẹdo-Klistigotọ lọ hẹ́zhẹ́zhẹ́ kẹ̀dẹ̀dílẹ̀ Owé Wiwé to dido é hia dó gba. Nado do é hia, ohógbè vivẹ dahó awe de lẹ sọawúhia hlan mi: tintan lọ plónmẹ do é ko sọawúhia to azán apọteli lẹ tọn mẹ, bọ awetọ lọ sọ yise do é na wá to azán de ji. Na mẹdele din in pón gbọn Ju lẹ mẹ, mọ mẹdevo lẹ sọ din in pón gbọn aihon Alabunọ lẹ tọn mẹ, po onú devodevo lẹpo po.

Enẹwutu, apọteli Johanu wlán hẹ́zhẹ́zhẹ́ do agòjẹdo-Klistigotọ lọ na wá, ewọ sọ do, do agòjẹdo-Klistigotọ susu ko tin to aihon mẹ dote (1 JOHANU 2:18). Dinvie, awhànpa awe lẹ do dagbe. Na agùn agòjẹdo-Klistigotọ lọ tọn ko tin sọn whẹndo Yisenọ tintan lẹ tọn mẹ to adà Agùn nugbo lọ tọn mẹ. Şigba to oj lẹ godo tọn mẹ, whenuena Satani na zé *dawe ylandonọ* lọ do, agòjẹdo-Klistigotọ lọ ma na wànú di “yẹwhẹgán lalonọ” kẹde gba, şigba kẹde di “kanlin” lọ ga. Osọhia ohia eton zédai tọn he lọ tọn po mẹhe to aşıpa to e ji dinvie po, to oj lẹ vivonu lọ tọn mẹ, tindo tadèna dahó de. Enẹwutu, Gbigbo Wiwé ko táhinhon dahó de do e ji, bo sọ dè hinhon lẹpo jẹgbonu sọn ninọmẹ lẹpo mẹ kẹdẹdilẹ yẹn tindo dopon eton dó whenuena yẹn to winwlan.

To pinpon hlan owé he lọ mẹ, yẹn ko yí zinzán apọteli Paul tọn, e ma yín nado sọawúhia “*po hógbè dagbedagbe de po kavi po núyọnen tọn de po*” gba (1 KOLINTINU 2:1-5), po zinzán he yín núvojladótọ podọ Biblu tuncmetọ Maten Lutẹ tọn po, do, “ohógbè dahó de ma dóna paşẹ do núdohiamẹ ji gba, adavo nado wázon na dopolọ ga”.

Podọ kẹdẹdilẹ Jiwheyewhe to ohó Etọn whlá dó, na Ewọ ni whlá winwlan Ohó Etọn lọ tọn lẹ. Odohia pẹvi de lọ yín zizé hlan Oklunọ podọ Whlengantọ míton Jesu Klisti. Na Ewọ ni dona onú he tin to e mẹ lẹ podọ yé he to hihia lẹ ga! Na gigo ni tin hlan Jiwheyewhe madopodo podọ nugbonọ, sọn dinvie kakadoidoi! “Na Otọ gigo tọn nido ná mì gbigbo núyọnen tọn po osọhia he tin to núyọnen eton mẹ po” (EFE-SUNU 1:17). Nişẹ!